Istinita kazivanja o životopisu šehida Husejna sina Alijina

Dr. Muhammed ibn Abdulhadi eš-Šejbani
Muhammed Salim el-Hadr

Naslov originala
El-Kavlul-sedidu fi sireti El-Husejni eš-šehidi

Prijevod
Nedim Haračić

Lektura
Abdurrahman Kuduzović

Korektura
Šemsada Džanić

Obrada
Selsebila Haračić

Tiraž
3000

Istinita kazivanja o životopisu šehida Husejna sina Alijina

Dr. Muhammed ibn Abdulhadi eš-Šejbani
Muhammed Salim el-Hadr

Sarajevo 2010

Predgovor

Hvala neka je Allahu, Koji istinsku hvalu i pohvalu zaslužuje, i neka je salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, kojeg je poslao da poput svjetiljke osvijetli put, i na njegovu porodicu od koje je odstranio svaku nevaljaštinu, učinivši ih čednim i časnim. A selam i na njegove ashabe, prvake blagoslovljene, i na sve one koji su ih slijedili i koji će ih slijediti u dobru sve do Sudnjeg dana.

Neću kriti da mi je pero zastajalo nad veličinom ličnosti kakva je bio Husejn, r.a., oko kojeg se vežu važne i osjetljive činjenice, i kod koga su se sastali nada i radost s nevoljom i tugom. Nalazimo se pred čovjekom o kojem se govori da je izabrao opziciju kako bi isprovocirao smutnju, kako te neki proizvoljno misle, ali je on ustvari bio obmanut od strane ljudi koji su ga tražili da im dođe, a kada je to učinio, izdali su ga i predali zajedničkom neprijatelju. Rekao im je tada: ”Nisam vam došao dok mi nisu došle vaše poruke i pozivi, pa ako smatrate drugačije od onoga što se mi pisali, vratit ću se,” ali, sudbina je pretekla Husejna, da ih nije stigao ni osuditi za izdaju.

Naravno, kazujući o Husejnu, r.a., ne možemo a da ne govorimo o događaju na Kerbeli, ali zadržati se samo na tome slučaju značilo bi napraviti veliki preskok u njegovom bogatom životopisu.

Husejn kojeg želimo pobliže upoznati pripadnik je Ehli-bejta i ashab, odgajali su ga Poslanik, s.a.v.s., i Alija, r.a., a dovoljno mu je časti što je bio rod i bliski ashab Allahovog Poslanika.

Djelo koje je pred vama sadrži dijelove jedinstvene naučne vrijednosti koje su rad dr. Muhammeda ibn Abdulhadija eš-Šejbanija, autora većine poglavlja iz knjige. Ustvari, pored mojih dodataka, dr. Eš-Šejbani je napisao drugi dio sa podnaslovom: *Stavovi opzicije u doba Jezida ibn Muavije*. Molim Allaha da ga nagradi divnom nagradom na oba svijeta.

U prvom dijelu, čije je retke napisalo moje pero onoliko koliko je umjelo i moglo, kazujemo o imamu Husejnu kroz njegove osobine, upoznavajući se sa njegovim svojstvima i moralom. Molim Allaha da to primi od mene i da mi podari iskrnenost, nadajući se njegovoj najljepšoj nagradi.

Iskoristit ću priliku i zahvati ovdje braći iz Centra za istraživanja i naučni rad, koja nisu žalila truda da ova knjiga u najljepšoj formi i sadržaju ugleda svjetlo dana, kroz savjete, sugestije, korekturu i recenziju.

Allah ih za nas i za sve muslimane nagradio najboljom nagradom, i sve nas zajedno sastavio s prvakom poslanika, s.a.v.s., u vječnom Džennetu. Allahu, amin! I hvala neka je Allahu Gospodaru svjetova.

Muhammed Salim el-Hadr

DIO I

HUSEJNOVO PORIJEKLO, AHLAK I POLOŽAJ

Uvod

Husejn[1] je sin Alije, r.a., ibn Ebi Taliba el-Hašimija el-Kurešija, majka mu je Fatima, r.a., tako da je on unuk[2] Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegov bosiljak na dunjaluku. Imao je nadimak Ebu Abdullah[3].

Zehebi ga je ovao opisao: ”Bio je plemenit i savršen imam, unuk Allahovog Poslanik, s.a.v.s., njegov miljenik i bosiljak na dunjaluku, otac Abdullahov, sin vladara pravovjernih Ebu Hasana Alije ibn Ebi Taliba ibn Abdulmuttaliba.”[4]

A hafiz Ebu Nuajm ovako je rekao o njemu: ”Ebu Abdullah Hasan ibn Alija ibn Ebi Talib, bosiljak Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji mu je proučio ezan na uho kada se rodio, najviše je njemu sličio. On je prvak među džennetskim mladićima, bio je peti ispod Poslanikovog ogrtača[5], sin je prvakinje među ženama, otac mu je onaj koji će odvraćati nevaljalce od Poslanikovog vrela, amidža mu je Zul-dženahajn[6], učen je u svjetlu vjerovjesništva, ponikao je u srcu islama i odgojen je u okrilju imana.”[7]

Rođenje

Rođen je 5. mjeseca šabana, četvrte godine po Hidžri, shodno najraširenijem predanju, u Poslanikovom, s.a.v.s., gradu Medini.[8]

A rodio se nakon svoga brata Hasana nakon deset ili jedanaest mjeseci, naime El-Vakidi navodi: ”Fatima je nakon što je rodila Hasana, za pedesetak dana zatrudnjela sa Husejnom.”[9]

Katade opet navodi sljedeće: ”Husejn se rodio godinu dana i deset mjeseci nakon Hasana, a bilo je prošlo pet i po godina od Hidžre.”[10]

---

[1] Na arapskom: El-Husejn.
[2] Ar.: sibt, a znači: dijete od sinova, ili po nekima dijete od kćeri, a Ez-Zubejdi smatra da je dijete od djece, tj. unuk. (*Tadžul-a'rus*, 3/93.)
[3] *Et-Tarihul-kebir*, 2/381, Buhari, *Es-Sikat*, 3/68, Ibn Hiban, *Ma'rifetul-sahabe*, 2/9, Ibn Nuajm, *El-Istia'b*, 184, Ibn Abdulberr, *El-Mu'džemul-kebir*, 3/94, Taberani, *Tarihul-islam*, 3/93, Zehebi.
[4] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/280, Zehebi.
[5] Iz poznatog hadisa el-kisa', tj. hadisa o ogrtaču kojim je Poslanik, s.a.v.s., pokrio sebe, Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, te rekao da su pripadnici Ehli-bejta. (Op. prev.)
[6] Vlasnik dva krila (u Dženetu), tako ga je Poslanik, s.a.v.s., nazvao. (Op. prev.)
[7] *Ma'rifetus-sahabe*, 2/661.
[8] *El-Isabe*, 2/547, *El-Istia'b*, 184.
[9] *El-Istia'b*, 184.
[10] Ibid.

Taberani i Ibn Asakir bilježe predanje od Džafera ibn Muhammeda es-Sadika, koji prenosi da je njegov otac El-Bakir rekao: ”Nije nakon rođenja Hasana i začeća Husejna prošlo osim koliko traje postporođajni period.”[1] Ovo je hafiz Ibn Hadžer prokomentirao sljedećim riječima: ”Vjerovatno je Fatima rodila Husejna noseći ga deset mjeseci ili joj se odužio period nifasa (postporođaja) dva mjeseca.”[2]

Vjerovjesnikova s.a.v.s. pažnja prema Husejnu r.a.

Sigurno je nemjerljiva čast to što mu je djed Muhammed, s.a.v.s., a nena Hadidža, r.a., otac Alija, r.a., majka Fatima, r.a., i brat Hasan.

Naravno, najveća mu je čast njegova rodbinska veza s poslanikom Muhammedom, s.a.v.s., koji je prema Husejnu i njegovom bratu Hasanu iskazivao posebnu pažnju i ljubav.

Da bi opisali različite situacije u kojima se mogla vidjeti ovakva pažnja, pogledat ćemo na trenutke u siru Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koja kazuje o njegovim osjećajima u radosti i u tuzi, i o danima koji su donosili sreću i žal. Poslanikova, s.a.v.s., muška djeca, kao što je poznato, nisu dugo živjela, i El-Kasim i Abdullah i Ibrahim preselili su na ahiret još kao djeca. A kod muškaraca djeca imaju posebno mjesto, naročito muška, zbog onoga što se nada da će učiniti kao nasljednici porodice i nosioci porijekla. Zato su mekkanski mušrici koristili ovu činjenicu da bi na neki način sputali i obezvrijedili Vjerovjesnika, s.a.v.s. Tako je jedan od mušrika počeo širiti priču: ”Neće od Muhammeda ostati nikakav spomena, njemu muška djeca ne ostaju u životu,”[3] ali Allah, dž.š., na ovo objavi: **”Onaj koji tebe mrzi – sigurno će on bez spomena ostati.”**[4]

Prošle su godine nakon što su mu preselila prva dva sina, kada mu Marija el-Kibtijje rodi sina kojeg nazva Ibrahim. I sav sretan i razdragan govorio je ashabima: ”Noćas mi se rodi sin, pa sam ga nazvao Ibrahim, po mome ocu.”[5]

---

[1] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/94, *Tarihu Ibn Asakir*, 14/256. Predanje je prekinuto, ali je moguće, jer tako se prenosilo u porodici, pošto su svi prenosioci predanja iz Husejnove porodice.

[2] *El-Isabe*, 2/547. U jednom od rukopisa istog djela stoji još: Hasan se rodio u ramazanu, a Husejn u šabanu, pa je moguće da je rođen nakon devet mjeseci, ali da se nije očistila od postporođajnog (nifas) perioda nego tek nakon dva mjeseca.

[3] Ovo je rekao El-A's ibn Vail es-Sehmi, a on bi još kada bi se spomeni Poslanik, s.a.v.s., u njegovom prisustvu reci: ”Prođite ga se, on će bez spomena ostati, nema niko da ga naslijedi, a kad umre neće ga više niko spominjati i bit ćete rahat od njega.”

[4] El-Kevser, 3. Vidjeti: *Ensabul-ešraf*, 1/62, *Siretu Ibn Hišam*, 1/265, s drugim tekstom.

[5] Muslim, poglavlje: Vrijednosti – Samilost Poslanika, s.a.v.s., prema djeci i porodici, njegova skromnost – vrijednosti navedenog (2315).

Vjerovatno se ponadao da će mu ovaj sinčić produžiti porijeklo, da će poroditi djecu, kao što je i njegov praotac Ibrahim, a.s., imao potomke sve do samog Poslanika, s.a.v.s. Ali nije dugo prošlo, a pred Poslanikom, s.a.v.s., je ispustio dušu, dok ga je gledao očima punim suza, pun samilosti i tuge za njim. Enes ibn Malik, r.a., o tome kazuje: ”Ušli smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.s.v., kod Ebu Sejfa el-Kijena čija je žena dojila Ibrahima, pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., uze ljubiti sina, grleći ga i na grudi prislanjajući. Kada smo poslije drugi put otišli, Ibrahim je ispuštao dušu, pa oči Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zasuziše. Abdurrahman ibn A'uf, r.a., mu tada reče: ”Allahov Poslaniče, zar ti (plačeš)?!” A Poslanik mu odvrati: ”O sine A'ufov, to je samilost.” I kada mu opet suze kliznuše, reče: ”Zaista, oči zasuze, a srce žal obuzme, ali ne govorimo osim ono čime je zadovoljan naš Gospodar... Mi smo stvarno zbog rastanka s tobom Ibrahime tužni!”[1]

Takav je bio Poslanik, s.a.v.s., kao otac kojeg je ražalostio odlazak njegova sina, milostiv i saosjećajan, pun blagosti. Svoje unuke Hasana i Husejna, sinove Fatimine, volio je i pazio odnoseći se prema njima kao najbolji otac. Imam Buhari bilježi sa svojim lancem prenosilaca, da je Ibn Ebi Nuajm rekao: ”Bio sam svjedok kada je Ibn Omera neki čovjek upitao o (propisu) krvi komarca, a Ibn Omer će mu: ’Odakle si ti?’ Ovaj odgovori da je od stanovnika Iraka, a Ibn Omer reče: ’Pogladaj ovoga, pita me o krvi komarca, a ubiše Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., unuka. A čuo sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je rekao: ’Njih dvojica (Hasan i Husejn) su moja dva bosiljka na dunjaluku.’”[2]

Hafiz Ibn Hadžer je naveo sljedeći komentar na ovaj hadis: ”Uporedio ih je sa bosiljkom jer se dijete ljubi i miriše i na grudi primiče... ” Tirmizi opet bilježi hadis u kojem Enes, r.a., kaže: ”Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi zovni Hasana i Husejna, pa bi ih prislanjajući sebi na grudi grlio i ljubio.”[3]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je istinski volio, govoreći da onaj ko njih voli, voli i njega, a onaj ko njih mrzi, mrzi i njega. Imam Ahmed sa svojim lancem prenosilaca bilježi hadis koji prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ”Ko njih voli, voli i mene, a ko njih mrzi, mrzi i mene – Hasana i Husejna.”[4]

---

[1] Buhari, poglavlje: Dženaza – Poslanikove riječi: Mi smo za tobom tužni, (1241).

[2] Buhari, poglavlje: Edeb – Samilost prema djeci, ljubljenje i grljenje djece (5994), u poglavlju: Vrijednosti (3753).

[3] *Fethlu-Bari*, 7/469. Tu je Ibn Hadžer naveo i hadis koji Tirmizi bilježi sa svojim lancem prenosilaca, od Jusufa ibn Ibrahima, da je čuo Enesa kako kaže: ”Upitali su Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ko mu je iz njegove porodice najdraži, pa je odgovorio: ’Hasan i Husejn.’ I često bi reci Fatimi: ’Pozovim mi moje sinčiće,’ pa bih grlio i ljubio.” Bilježi Tirmizi, poglavlje: Vrijednosti (3772). Šejh Albani ga ocijenio slabim u *Daifu Et-Tirmizi* (3772).

[4] *El-Musned* (7863). Šejh Arnaut navodi da je lanac čvrst i prenosioci pouzdani, i svi su od onih od kojih su bilježili Buhari i Muslim.

U jednom drugom predanju stoji da je Ebu Hurejre, r.a, rekao: ”Jednom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., izašao, a s njim i Hasan i Husejn, jedan na jednom ramenu, a drugi na drugom, a on sad ljubi jednog, sad drugog, sve dok nije stigao do nas. Tada mu neki čovjek reče: ’Allahov Poslaniče, ti ih istinski voliš!’ A Poslanik će njemu: ’Ko njih voli, voli i mene, a ko njih mrzi, mrzi i mene.’”[1]

Hasan i Husejn nisu Poslaniku, s.a.v.s., bili samo unuci koje djed glada milostivim očima i s ljubavlju i nježnošću, nego su mu oni bili poput sinova. Kada su se rodili, sedmicu dana poslije, Poslanik, s.a.v.s., im je nadjenuo ime, i dao je da se zakolju po dvije ovce[2], kao akika za svakog ponaosob, te da im se obriju glave.

Nesai bilježi od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., zaklao je kao akiku za Hasana i Husejna po dvije ovce.”[3]

Ibn Hiban bilježi hadis koje se prenosi od majke vjernika Aiše, r.a., da je kazala: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zaklao akiku za Hasana i Husejna sedmi dan po njihovom rođenju, nadijenuo im je ime i dao da im se ukloni sa glave[4] sve što smeta.”[5]

Vjerovjesnik, s.a.v.s., preuzeo je inače očevu obavezu da prinese akiku za svoju novorođenčad, tako da je samo potvrdio svoje osjećaje ljubavi prema njima, a i poslije ih je često oslovljavao kao svoju rođenu djecu[6].

---

[1] Ibid (9671). Šejh Arnaut kaže da je hadis dobar, mada ima slab lanac prenosilaca zbog Abdurrahmana ibn Mesuda koji nije poznat, ali prethodni hadis potvrđuje predanje, Allah opet zna.

[2] U hadisu koji prenosi Ibn Abbas, r.a., u lancu u kojem Ejub prenosi od Ikrime, navodi se: ”po jednu ovcu,” a u drugom predanju koje prenosi Katade stoji: ”po dvije ovce”. Šejh Albani navodi (u djelu *Irvaul-galil*, 4/379) da su oba predanja sa tačnim lancima prenosilaca od kojih prenose Buhari i Muslim. On navodi da je vidljiva razlika u značenju, da je prinesena po jedna ovca za svakog, a u drugom predanju, da je prineseno po dvije ovce za svakog. Međutim, daje prednost drugom predanju, da su pinesene po dvije ovce, iz dva razloga. Prvi je činjenica da drugo predanje spominje veći broj ili količinu, a spominjenje viška, tj. nečeg brojnijeg ili veće količine u odnosu na drugo predanje u kojem se spominje manja količina ili broj, ako je preneseno od strane pouzdanog prenosioca, prihvata se. Drugi razlog je što postoje drugi hadisi koji govore da se za muško novorođenče kolje po dvije ovce.

[3] *Sunenu En-Nesai* (4531), sa vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[4] Tj. da uklonu kosu brijenjem glave.

[5] *Sahihu Ibn Hiban* (5311), Hakim, 4/237, Ebu Ja'la (4521), Abdurrezak, (7963), Ibn Sa'd, 1/236 (164). Šejh Arnaut ga ocijenio dobrim, a Husejn Selim Esed vjerodostojnim.

[6] Između ostalih hadis koji prenosi Ebu Bekr, r.a., a bilježi Buhari u *Sahihu*, da je jedan dan Allahov Poslanik, s.a.v.s., iznio Hasana pa se s njim popeo na minber, te rekao: ”Ovaj moj sin je prvak, a Allah će preko njega pomiriti dvije skupine muslimana.” Također, hadis koji prenosi Ebu Lejla, r.a., a bilježi imam Ahmed u *Musnedu*, u kojem je rekao: ”Bio sam kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a na njegovim grudima (ili stomaku) Hasan (ili Husejn), pa vidjeh ga kako mokri. Mi mu priđosmo, a Poslanik, s.a.v.s., reče: ’Ostavite mi sina, ne prekidajte ga dok ne završi sa mokrenjem, a poslije očistite vodom.’ Potom je ustao i otišao u

Ustvari, mnogi očevi se ne ponašaju ni blizu ovako odgovorno i s milošću i ljubavi kokvu je Poslanik, s.a.v.s., iskazivao prema svojim unucima. Također, on se brinuo i poduzimao je sve preventivne mjere da ih ne zadesi kakvo zlo i nedaća. Tako imam Buhari bilježi sa lancem prenosilaca koji seže do Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., često je Allahu utjecao Hasana i Husejna, govoreći: ’I vaš je praotac sa ovom dovom utjecao Ismaila i Ishaka, utječem vas Allahovim savršenim riječima od svakog šejtana i zlokobnika[1], i od svakog oka urokljivoga[2].’”[3]

Možda će najbolje oslikati veličanstven očinski odnos Poslanika, s.a.v.s., kada je sa minbera držao hutbu, ispunjavajući obavezu poslanice i poziva u vjeru, podsticao vjernike na bogobojaznost i dobročinstvo, ali kada je ugledao svoja dva unuka kako tek prohodavaju, malo idu pa padnu, sišao je sa minbera te ih uzeo u naručje i s njima se ponovo popeo na minber. Ebu Davud je zabilježio predanje sa lancem prenosilaca koji seže do Burejde, r.a., da je rekao: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je jednom držao hutbu, kad dođoše Hasan i Husejn, r.a., u crvenim košuljama, hodali su posrćući, a Poslanik, s.a.v.s., siđe i uze ih, pa se s njima pope na minber, te reče: ’Istinu je rekao Allah: **’Imanja vaša i djeca vaša samo su iskušenje,’**[4] vidjeh ovu dvojicu, pa se nisam mogao strpiti.’ Potom je nastavio s hutbom.”[5]

Slično prenosi i Ebu Lejla, r.a., koji kazuje: ”Bio sam kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a na njegovim grudima (ili stomaku) Hasan (ili Husejn), pa vidjeh ga kako mokri bez prekidanja. Mi mu priđošmo, a Poslanik, s.a.v.s., reče: ’Ostavite mi sina, ne prekidajte ga dok ne završi s mokrenjem, a poslije očistite vodom.’ Potom je ustao i otišao u sobu gdje su se ostavljale hurme koje su se dijelile kao sadaka, a za njim dođe i dječak pa uze jednu hurmu u usta, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je izvadi iz usta i reče: ’Nama sadaka nije dozvoljena.’”[6]

---

sobu gdje su se ostavljale hurme koje su se dijelile kao sadaka, a za njim dođe i dječak pa uze jednu hurmu u usta, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je izvadi iz usta i reče: ’Nama sadaka nije dozvoljena.’”

[1] Otrovni insekti koji moglu ozlijediti, a neki kažu da znači svako stvorenje koje ima zlu namjeru.

[2] Tj. oko koje želi da se desi zlo i koje koncetrira svo zlo na onoga koga gleda. Ili, po drugima: svaka bol ili šteta koji mogu snaći čovjeka.

[3] Buhari, poglavlje: Govor vjerovjesnika (3371).

[4] Et-Tegabun, 15.

[5] *Sunenu Ebi Davud*, poglavlje: Namaz – Imam prekine hutbu zbog nekog događaja (1109). Šejh Albani kađe da je vjerodostojan.

[6] *El-Musned*, od imama Ahmeda (19082), sa vjerodostojnim lancem prenosilaca. Šejh Arnaut kaže: Sened je vjerodostojan, prenosioci su pouzdani, iz *Sahiha*, osim Isaa ibn Abdurrahmana i Ebu Lejle, ali od njih prenose autori sunena.

Poslanik, s.a.v.s., ih je često uzimao sa sobom (jašući) na mazgi crnobijele grive[1], pa bi jednog posjedni isped sebe, a drugog iza. Imam Muslim bilježi sa predanjem koje seže do Ijasa, koji prenosi od svoga oca, da je rekao: ”Vodio sam Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., mazgu Eš-Šehbu, a Hasan i Husejn s njim (sjede), sve dok je nisam doveo do Vjerovjesnikove, s.a.v.s., kuće, jedan je sjedio naprijed, a drugi iza njega.”[2]

Ebu Hurejre, r.a, nam također prenosi kako je Poslanik, s.a.v.s., prema svoja dva unuka bio posebno blag i pažljiv. To bilježi Ebu Davud, a predanje seže do Ebu Hurejre, r.a., koji kaže da je El-Akrea' ibn Habis vidio kako Allahov Poslanik, s.a.v.s., ljubi Hasna, pa mu je rekao: ”Ja imam desetero djece, nikada nijedno nisam poljubio.” A njemu Allahov Poslanik, s.a.v.s., odvrati: ”Ko se ne smiluje, neće se ni njemu smilovati.”[3] A u drugom predanju se dodaje: ”Šta ću ti ja, kad ti je Allah uklonuo samilost iz srca.”[4]

Ibn Hiban također bilježi predanje koje Ebu Seleme prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokazivao je svoj jezik Husejnu (igrajući se s njim), a kada bi dječak vidio njegovo crvenilo, stao bi se smijati. Nato mu Ujejne ibn Hasan ibn Bedr reče: ’Zar se tako odnosiš prema djetetu, tako mi Allaha, imam sina koji je već odrastao, ali ga nikada nisam poljubio. A Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu reče: ’Ko se ne smiluje, neće se ni njemu smilovati.’”[5]

Nije isključeno da se sličan događaj dogodio dva puta sa Poslanikom, s.a.v.s., ili da je to isti slučaj, a da su oba ashaba prokomentirali Poslanikov postupak. Prenosilac je poslije prenio događaj, ali je možda smetnuo ime ashaba koji je rekao, što je moguće i prihvatljivo. Inače, poznat je slučaj sa El-Akreom ibn Habisom[6], r.a., kada je došao Allahovom

---

[1] Poslanik, s.a.v.s., imao je samo jednu mazgu crnobijele grive, bilo joj je ime Ed-Duldul, kao što bilježi Taberani u *El-Mu'džemul-evsat*, 4/202, od Enesa, r.a., da je rekao: ”Kada su muslimani bili poraženi na Hunejnu, Vjerovjesnik, s.a.v.s., jahao je na mazgi Eš-Šehba, koju su zvali Ed-Duldul...”

[2] Muslim, poglavlje: Vrijednosti Hasana i Husejna (2421).

[3] *Sunenu Ebi Davud* (5220). Albani ga ocijenio vjerodostojnim. Bilježi i Abdurrezak u *El-Musennefu*, 11/298 (20589), i Ahmed (7636), Arnaut kaže da mu je sened vjerodostojan po uvjetima Buharije i Muslima. Isti hadis bilježe i Buhari (5651) i Muslim (2318), ali se umjesto Husejna spominje Hasan.

[4] *Sahihu Ibn Hiban* (5595), a Arnatu kaže: sened je vjerodostojan po uvjetima Buharije.

[5] *Sahihu Ibn Hiban* (6975), a Arnaut navodi da mu je sened dobar. Također: *Musnedu Ebi Ja'la*, 10/ 395, br. 983, 5892 i 6113. Posljednji je Husejn Selim Esed komentirao, rekavši da su mu prenosioci pouzdani.

[6] Ashab, jedan od poglavara Arapa u džahilijjetu, jedan od onih čije je srce pridobijeno za islam. Došao je Poslaniku, s.a.v.s., sa Itaridom ibn Hadžibom sa prvacima plemena Temim i sa delegacijom ispred plemena Darim, te su primili islam. Učestvovao je na Hunejnu, u osvojenju Mekke i Taifa. Poslije je živio u Medini, a u doba Ebu Bekrovog, r.a., hilafeta preselio se u Devmetul-Džundul. Sa Halidom ibn Velidom, r.a., učestvovao je u mnogo pohoda, čak i na Jemami, a pao je kao šehid u El-Džuzdžanu.

Poslaniku, s.a.v.s., a on je bio u džamiji, pa ga je zovnuo vrlo glasno i po imenu, vikavši iza njegove kuće: ”Iziđi nam Muhammede!” A Allah je na to objavio: **”Zbilja, oni koji te dozivaju izvan soba – većina njih ne shvata.”**[1] Arapi – beduini su inače grubi, nerijetko sirovi, a takva narav je plod teških uvjeta u kojima žive, čije tragove je vrlo teško izbjeći, pa makar ćovjek bio dobar u islamu.

Predanja o nadijevanju imena Husejn koja nisu istinita

Među svijetom se proširilo nekoliko slabih predanja koja kazuju kako je Poslanik, s.a.v.s., nadjenuo ime Husejnu, a ovdje želimo ukazati na neka od njih.

Prvo predanje prenosi Hani ibn Hani, od Alije, r.a., da je rekao: ”Kada se rodio Husejn, nadio sam mu ime Harb, pa dođe Resulullah, s.a.v.s., i reče: ’Pokaži mi sinčića, kako ga nazvašte?’ Rekao sam: Harb, a on reče: ’Ne, on je Hasan!’ Kad se rodi Husejn, nadio sam mu ime Harb, pa dođe Resulullah, s.a.v.s., i reče: ’Pokaži mi sinčića, kako ga nazvašte?’ Rekao sam: Harb, a on reče: ’Ne, on je Husejn!’ A kad mi se rodi treći sin, dođe Resulullah, s.a.v.s., i reče: ’Pokaži mi sinčića, kako ga nazvašte?’ Rekao sam: Harb, a on reče: ’Ne, on je Muhassin! Nadjenuo sam im imena po sinovima Harunovim – Šebber, Šebir i Mušebbir.’”[2]

Ovo predanje nije validno, po našem mišljenju, iz nekoliko razloga. Prvi je jer je u lancu prenosilaca Hani ibn Hani, a o njemu je Ibn Sa'd rekao: ”Hadisi koje prenosi su nepoznati,”[3] a imam Šafija je rekao: ”Nije poznat, a učenjaci iz hadisa ne uzimaju njegove hadise zbog neznanja njegove povjerljivosti,” dok Ibn Medeni navodi: ”Nepoznat”[4].

Drugi razlog je što ne priliči Aliji, r.a., da prenosi kako Poslanik, s.a.v.s., odbija ime Harb, a on opet insistira da bar jednog sina tako nazove.

Također, nije razumljivo zašto bi Allahov Posalnik, s.a.v.s., u sve tri slučaja kasnio, dakle i više od sedam dana, nakon što su imena već nadjevena.

Imena, Muhassin i Mubeššir, posljednje navodno ime Harunovog, a.s., sina predstavljaju dio nepoznatih i čudnih informacija koje prenosi Hani ibn Hani, koji jedini ovako nešto prenosi. Postoji sličan hadis koji bilježi hafiz Taberani u *El-Mu'džemu*, da je Alija, r.a., rekao: ”Bio sam od onih koji

[1] El-Hudžurat, 10.
[2] Bilježi imam Ahmed u *El-Musnedu*, 1/98, Ibn Hiban (6958), Hakim, 3/165, Taberani, 3/96 (2773).
[3] *Et-Tabekatul-kubra*, 6/471.
[4] *Tehzibul-tehzib*, 11/23.

vole ratovanje, pa kad mi se rodi Hasan, htio sam ga nazvati Harb (Rat), ali ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazva Hasan. Kad mi se rodi Husejn, htjedoh njega nazvati Harb, ali ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., nazva Husejn, pa reče: 'Nadjenuo sam imena svojim sinčićima po imenima Harunova dva sina – Šebber i Šebir.'" Ali ovo je predanje slabo, prekinutog lanca, jer Salim ibn el-Dža'd od Alije ne prenosi neposredno, a Ebu Zera' i Remli kažu da je on dobar prenosilac koji zna pogriješiti. Ovako je naveo Ibn Hadžer[1].

Ovo posljednje predanje, iako je i ono slabo, ipak je prihvatljivije od prethodnog jer govori kako je Alija, r.a., želio nazvati sina imenom Harb, ali je poštovao Poslanikovu, s.a.v.s, odluku da ga nazove Hasan, a isto se desilo i kod nadijevanja imena Husejnu. Također, u drugom predanju se uopće ne spominje ime Muhasin i ime Mušebbir, što je također u ovom slučaju indikativno.

Također, nije poznato da je Harun, a.s., imao sinove sa gore navedenim imenima, a oni koji spominju imena njegovih sinova oslanjaju se na ovo predanje koje, kako vidimo, nije validno da bi bilo meritorno.

Ako pogledamo u kršćanske i jevreske izvore, u govoru o Egzodusu u šestom poglavlju se nabrajaju djeca Haruna, a.s.: "Harun je uzeo Elejšabeu kćerku A'mmijenadeba i sestru njegove supruge Nahšun, pa mu je rodila sinove Nadaba, Ebiha, Elazera i Isamara."[2]

Ovako su dakle kod ehlu-kitabija spomenuta imena Haruna, a.s., dakle, ostaje da nema nikakvog traga imenima Šebber, Šebir i Mušebbir.

Na kraju, postoji kontradikcija između predanja, pošto je sigurno predanje da je Poslanik, s.a.v.s., dao imena Hasanu i Husejnu, a ne Alija, a.s.

Drugo predanje

Od Selmana, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nazvao sam ih Hasana i Husejna po imenima sinova Haruna: Šebber i Šebir."[3]

U lancu predanja je Berzete ibn Abdurrahman, o kojem je Ibn Hiban rekao: "Prenosi čudne hadise za koje nema nikakve osnove i nije dozvoljeno oslanjati se na njega,"[4] a Zehebi kratko navodi: "Prenosi čudna predanja."[5]

[1] *Silsiletul-ehadisi el-dai'fe*, 8/183, 184.
[2] Egzodus, 6/23.
[3] *El-Mu'džemul-kebir*, od Taberanija, 1/101, 2778, i Buhari u *Et-Tarihu*, 1/2, 147, Ed-Dulejmi, 2/217.
[4] *El-Medžruhin*, 1/198.
[5] *Mizanul-i'tidal*, 1/303.

Drugi prenosilac u lancu je Amr ib Hurejs, o kojem Buhari u *Et-Tarihul-kebiru* i Ibn Hiban u *El-Džerhu vel-ta'dilu*[1] navode da nema ni kritika ni pohvala na njegov račun. Zato Buhari u istom djelu zaključuje: ”Lanac prenosilaca je nepoznat.”[2]

Treće predanje

Od Sevde bint Muserrih prenosi se da je kazala: ”Bila sam među ženama koje su bile kod Fatime, r.a., kada su joj došli porođajni bolovi, pa nam je došao Vjerovjesnik, s.a.v.s., i upitao: ’Kako je ona?’ Rekla sam: ’Umorna je Allahov Poslaniče,’ a on mi odvrati: ’Ako se porodi nemoj ništa činiti dok ne dođem.’ I kad je rodila, presjekoše pupčanu vrpcu i umotaše ga u žutu krpu, a potom dođe Allahov Poslanik, s.a.v.s., pa upita: ’Je li rodila?’ ’Jeste, dječaka, presjekla sam mu pupčanu vrpcu i umotala ga u krpu,’ pa mi reče da ga donesem i ja ga donijeh, a on odbaci žutu krpu i umota ga u bijelu, potom mu pljucnu (vazduh) i huknu mu od svoga daha u usta[3], onda dođe Alija, r.a., pa ga upita kako mu je ime nadjenuo ime, a on odgovori: ’Džafer, Allahov Poslaniče,’ a on će: ’Ne, nego Hasan, a poslije njega Husejn, a ti si otac Hasana-hajra.’”[4]

Zehebi o lancu ovog predanja navodi: ”Ali ibn Mujesser od Umera ibn Umejra od Ibn Fejruza je lanac nejasan, a tekst je izmišljen.”[5]

Ibn Hadžer je od Ibn Abdulberra prenio da je rekao: ”Lanac mu je nepoznat.”[6] A šejh Albani navodi: ”Ovaj je lanac sastavljen od nepoznatih prenosilaca, od Alija ibn Mujessera pa nadalje.”[7]

U lancu prenosilaca osim navedenih nepoznanica postoji i Dirar ibn Surd et-Temimi, a on je Ebu Nuajm et-Tahan el-Kufi, o kojem Ibn Muajn kaže: ”Dvojica lažljivaca su iz Kufe – Dirar ibn Surd i Ebu Nuajm en-Nehi.” Buhari navodi: ”Ne prihvataju se njegovi hadisi,” a Nesai kaže: ”Nije pouzdan,” dok Darekutni tvrdi da je: ”Slab.”[8]

---

[1] *Et-Tarihul-kebir*, 6/322, *El-Džerhu vel-'ta'dilu*, 6/226.
[2] *Et-Tarihul-kebir*, 2/147.
[3] Huknuo mu je od svog daha (ar.: elbe') da Poslanikov dah bude prvo što je okusio kad se rodio. (*El-Bidaje ven-nihaje*, 4/221.)
[4] Taberani, 3/33 (2542), i 24/311, br. 786.
[5] *Mizanul-i'tidal*, 3/158.
[6] *El-Isabetu fi temjizis-sahabe*, br. 11354.
[7] *Silsiletul-ehadis el-daife*, 8/186.
[8] *Tehzibul-kemal*, 13/303.

Četvrto predanje

U ovome se predanju od Alije, r.a., prenosi da je rekao: ”Kada se rodio Hasen, nazvašmo ga Hamza, a kada se rodio Husejn, nazvašmo ga po njegovom amidži Džafer, pa me zovnu Allahov Poslanik, s.a.v.s., i reče: ’Promijeni im imena,’ rekao sam: ’Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju,’ pa ih je nazvao Hasan i Husejn.”[1]

U lancu prenosilaca nalazi se Abdullah ibn Muhammed ibn Ukajl, kojeg spominje Muhammed ibn Sa'd u četvrtoj generaciji iz Medine, te dodaje: ”Njegovi hadisi su nepoznati, ne može se uzimati kao dokaz.” Nesai kaže: ”Slab je,” a Ebu Zera': ”Ne ide se po njegove lance prenosilaca”, dok Ebu Hatim navodi: ”Popustljiv u hadisu, nije čvrst.” Ebu Muamer navodi da Ibn Ujejne nije pohvalio njegovo pamćenje, a Ebu Bekr Huzejme kaže: ”Ne pouzdaje se u njega zbog njegovog lošeg pamćenja.”[2] Također, Jahja ibn Muajin kaže: ”Slabog je pamćenja,”[3] a Ibn Hiban: ”Lošeg je pamćenja, navodi hadise koji nisu uobičajeni, pa je obaveza ne uzimati ono što prenosi.”[4]

Među prenosiocima je i Muahmmed ibn Ukajl ibn Ebi Talib, ali je njegov hadis labilan, a to što ga je hafiz Ibn Hadžer u *Et-Takribu* opisao kao prihvatljiv ne treba nikoga zavarati, jer to koda hafiza znači da treba imati druge predaje koje ga podržavaju. Tako je i opisao u uvodu istoga djela: ”Ko je sa šestog nivoa (ili generacije), i ne prenosi osim malo hadisa, i nema dokaza da se ostavljaju njegova predanja, nazvan je ”prihvatljiv” jer ima prenosilaca koji isto prenose, u suprotnom, takav je labilan u prenošenju.”[5] S obzirom da nema sličnih predanja poput ovoga od Muhammeda ibn Ukajla, slijedi da je navedeni hadis slab.

---

[1] *El-Musned*, od Ahmeda, 1/159, *Fedailul-sahabe*, 2/712, 1219, *Musnedu Ebi Ja'la*, 1/147, *El-Mu'džemul-kebir*, od Taberanija (2780), i Hakim, 4/277.
[2] *Tehzibul-kemal*, 16/80.
[3] *El-Kamil fi ed-duafa'*, 4/127.
[4] *Mizanul-i'tidal*, 2/484.
[5] *Takribul-tehzib*, 1.

Husejnova svojstva

Hasan, r.a., izuzetno je ličo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i u licu i po građi tijela, a Ebu Bekr, r.a., bi se igraj s njim, govoreći: ”Kako li samo Poslaniku sliči, kao da nije Alijin sinčić.” Alija, r.a., je to gledao i smijao se.[1]

Husejn, r.a., je po nekim predanjima imao građu sličnu Poslanikovoj, s.a.v.s., ali je u licu bio drugačiji. Tako Tirmizi bilježi predanje koje seže do Hanija ibn Hanija, da je Alija ibn Ebi Talib, r.a., rekao: ”Hasan je bio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., od glave do grudi, a Husejn mu je ličio u donjem dijelu tijela.”[2]

A Taberani bilježi predanje koje prenosi Alija ibn Ebi Talib, r.a., da je kazao: ”Koga raduje da gleda u najsličnije biće Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., po građi i boji tena od vrata do stopala, neka pogleda Husejna sina Alijinog.”[3]

Ibn Asakir opet bilježi od Ferveta ibn Ebi el-Magra'a, a on prenosi od El-Kasima ibn Malika, a on od Asima ibn Kulejba, koji prenosi da je njegov otac rekao: ”Vidio sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., u snu, pa sam to spomenuo Ibn Abbasu, a on me upita: ’Je li te podsjetio na Husejna ibn Aliju, kada si ga vidio?’ Rekao sam: ’Jeste, tako mi Allaha, podsjetio me po ramenima kada sam ga vidio da ide.’ A Ibn Abbas mi reče: ’Mi smo ga poredili sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s.’”[4]

Zubejr ibn Bekkar opet kaže da mu je Muhammed ibn ed-Dahhak el-Hazami kazao: ”Hasan je u licu ličio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a Husejn je imao tjelesnu građu poput građe Allahovog Poslanika, s.a.v.s.”[5]

Postoji još predanje koje bilježi Buhari, od Enesa ibn Malika, r.a., čiji je tekst sljedeći: ”Donijeli su Ubejdullahu ibn Zijadu Husejnovu, a.s., glavu, pa je staviše u neku posudu, a ovaj (Ibn Zijad) poče je dirati štapom da su ostajali tragovi, te reče i o njegovoj ljepoti nešto, a Enes samo reče: ’Bio je najsličniji Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i bio je ofarban vesmom[6].’”[7] A i Tirmizi bilježi ovo predanje vjerodostojnim lancem prenosilaca koje seže do

---

[1] Buhari (3542).

[2] Tirmizi, 5/660, Ibn Hiban u svom *Sahihu*, 15/43. Šejh Albani je hadis ocijenio slabim.

[3] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/95 (2768). Predanje je slabo zbog slabih prenosilaca Ibrahima ibn Jusufa i Habire ibn Merjem.

[4] *Tarih Dimešk*, 14/135, a predanje je slabo jer postoji prekid između autora (umro 571. h.g.) i prenosioca Ferve koji je umro 225. h.g.

[5] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/150. Predanje je slabo jer je prenosilac Muhammed ibnud-Dahhak nepoznat, a također zbog činjenice da on poredi Hasana i Husejna sa Poslanikom, s.a.v.s., a on ga nije vidio, niti je živio u njegovom dobu pa da zna sličnost.

[6] Vesme je biljka od koje se pravila boja koja naginje crnoj, a njome bi se farbale kosa i brada.

[7] Buhari, poglavlje: Vrijednosti Poslanikovih, s.a.v.s., ashaba (3538).

Hafse bint Sirin, a ona prenosi da je Enes ibn Malik, r.a., rekao: ”Bio sam kod Ibn Zijada kada donesoše Husejnovu glavu, a on stade govoriti, štapom mu dodirujući nos: ’Nisam vidio ljepote poput njegove.’ A ja rekoh: ’Zaista je on najviše ličio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.’”[1]

Čini mi se da je Husejn, r.a., ipak ličio Poslaniku, s.a.v.s., i u licu, a ne kao što govore pojedina slaba predanja da mu je ličio samo po građi. Jer, u posljednja dva predanja Enes, r.a., kazuje da je Husejn ličio Poslaniku, s.a.v.s., dodajući to kao odgovor na groteskno igranje zločinca Ibn Zijada sa Husejnovom glavom.

Husejn, r.a., po svoj je prilici najviše ličio Poslaniku, s.a.v.s., od cijele njegove porodice.

Naravno, njegova sličnost sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., po tjelesnom izgledu je nešto što nije zavisilo od njega, ali je zato Husejn uvijek nastojao da po spoljnjim obilježijima izgleda poput Poslanika, s.a.v.s. Tako Ebu Ja'ala bilježi predanje sa lancem prenosilaca koji seže do Sufjana, a koji je rekao: ”Pitao sam Abdullaha ibn Ebi Zejda da li je vidio Husejna ibn Aliju, pa mi reče: ’Bio je crne kose i brade, osim nekoliko dlaka u vrhu brade, pa ne znam je li ih bojio, pa je ostavio taj dio tako kako bi ličio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ili je prirodno kao mladić tako bio (sa nekoliko sijedih dlaka u bradi).’”[2]

Husejn je inače imao jako crnu kosu i bradu, a hafiz Zehebi je zabilježio od Ibn Džuredža, a ovaj je prenio od Omera, a on od Ata'e da je rekao: ”Vidio sam Husejna da je farbao kosu vesmom[3], a kosa i brada su mu bile izrazito crne boje.”[4]

[1] *Džamiu'l-Tirmizi*, poglavlje: Vrijednosti Hasana i Husejna (3778). Hadis je vjerodostojnim ocijenio šejh Albani.

[2] *Musnedu Ebi Ja'la*, 12/144 (6773), a Husejn Selim Esed navodi da je lanac prenosilaca vjerodostojan.

[3] Vrsta biljke od koje se dobije izrazito tamna, gotov crna, boja.

[4] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/281, *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/150.

Odijevanje

Husejn, r.a, običavao je nositi odjeću od vune[1], poput Poslanikovih, s.a.v.s, ashaba[2] koji se nisu željeli nošnjom isticati među ljudima.

Taberani je zabilježio da je Es-Sudej rekao: ”Vidio sam Husjena ibn Aliju sa vunenim turbanom, a kosa mu viri ispod turbana.”[3] U drugom predanju bilježi da je Eš-Ša'bi rekao: ”Ušao sam kod Husejna ibn Alije, a on u odjeći od vune[4].”[5]

U nekim predanjima opet se prenosi kako je volio staviti prsten u mjesecu ramazana, a to su bili lokalni običaji. Bilježi se da je Eš-Šabi rekao: ”Viđao sam Husejna u ramazanu, nosi prsten.”[6] Običavao je staviti prsten na lijevu ruku. Tirmizi naime bilježi da je Muhammed el-Bakir rekao: ”Hasan i Husejn su nosili prsten na lijevoj ruci,”[7] a Taberani opet bilježi od itog prenosioca da je rekao: ”Husejn ibn Alija, r.a., nosio je prsten na lijevoj ruci.”[8] A poznato je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nosio prsten i na lijevoj i i na desnoj ruci. Muslim je zabilježio da je Enes ibn Malik, r.a., rekao: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ovdje stavljao prsten,” pa je pokazao na domali prst na lijevoj ruci.[9]

Tirmizi također bilježi da je Es-Salt ibn Abdullah ibn Nevfel rekao: ”Vidio sam Ibn Abbasa da nosi prsten na desnoj ruci, a čini mi se da je (ne spominjući lijevu ruku) govorio: ’Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da nosi prsten na desnoj ruci.’”[10] A bilježi također i da je Hammad ibn Seleme rekao: ”Vidio sam Ibn Ebi Rafiu kako nosi prsten na desnoj ruci pa sam ga pitao o tome, i odgovorio mi je da je vidio Abdullaha ibn Džafera da nosi prsten na desnoj ruci, i da je govorio: ’Vjerovjesnik, s.a.v.s., nosio je prsten

---

[1] Radi se o odjeći čiji je sastav od vune pomiješane sa ibrisimom (najkvalitetnijom vrstom svile). *Tadžul-a'rus*, 15/136.

[2] Ibn Ebu Šejbe je u svom *Masannefu* (6/19) zabilježio da je Alija ibn Ebi Talib, r.a., nosio prošivenu odjeću od vune, a Ibn Sa'd je u *Et-Tabekatul-kubra* (7/23) zabilježio da je Enes ibn Malik, r.a., nosio odjeću od vune i vezao bi turban oko glave također od vune.

[3] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/100, br. 2796. Hejsemi navodi u *Mudžemu'l-zevaid*, 5/256, br. 8671, da Taberani navodi predanje preko pouzdanih prenosilaca.

[4] I odjeća i turban su od vune pomiješane sa ibrisimom (najkvalitetnijom vrstom svile).

[5] Ibid, 3/101, br. 2797, Hejsemi navodi u *Mudžemu'l-zevaid*, 5/257, br. 8672, da Taberani navodi predanje preko pouzdanih prenosilaca.

[6] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/291.

[7] Tirmizi, poglavlje: Odijevanje – stavljanje prstena na desnu ruku, br. 1743. Albani navodi da je vjerodostojan.

[8] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/101, br. 2798. U predanju je Tahir ibn Ebi Ahmed ez-Zubejri koji je nepoznat.

[9] Muslim, poglavlje: Odijevanje – stavljanje prstena na domali prst, br. 2095.

[10] Tirmizi, poglavlje: Odijevanje – stavljanje prstena na desnu ruku, br. 1742.

na desnoj ruci.'"[1] Također Nesai bilježi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nosio nosio prsten na desnoj.[2] A imam Nevevi je ovako zaključio: "Propis oko pitanja nošenja prstena kod učenjaka je dvojak, složni su da je dozvoljeno nositi i na desnoj i na lijevoj ruci, bez pokude bilo koja ruka bila. Ali su se razišli kod pitanja šta je vrednije, jer su mnogi prethodnici nosili na desnoj ruci, a mnogi opet na lijevoj..."[3]

Kako se još redio Husejn, r.a., stavljajući kanu i farbajući kosu i bradu, bilježi Taberi i drugi. Kajs štićenik Habbaba kazuje: "Vidio sam Hasana i Husejna, r.a., da su stavljali crnu kanu."[4]

Ševkani je naveo lijep zaključak o ovome pitanju u djelu Es-Sejlul-džerar: "Farbanje sijedih je potvrđeno nizom vjerodostojnih dokaza, između ostalih, i u obje zbirke *Sahiha* se ustanovljava propis, shodno hadisu Ebu Hurejre, r.a., koji prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Jevreji i kršćani se ne farbaju, ali vi radite suprotno od njih (tj. farbajte sijede).' Ahmed i autori *Sunena* bilježe hadis od Ebu Zerra, r.a., a Tirmizi ga ocjenjuje vjerodostojnim, da je rekao: 'Najljepše čime možete promijeniti sijede je kana i ketm[5].' Postoje i mnogi drugi hadisi koji ukazuju na isto, a inače je farbanje bilo neizostavan običaj kod selefa (prvih prethodnika), toliko da se u ličnim opisima prenosilaca navodilo da li stavlja kanu (ili vesmu i sl.) ili ne..."[6]

Odjeća bogobojaznosti je najbolja

Nakon što smo govorili o Husejnovom, r.a., vanjskom izgledu i o tome kako se redio, najprigodnije je završimo njegov opis kazujući nešto o njegovim unutrašnjim ukrasima, njegovoj vjeri i bogobojaznosti. Inače, unutrašnji i vanjski izgled kod vjernika su često jedinstveni, tako je bar bilo sa Husejnom, r.a., koji je bio primjer kompletnosti vjere, morala i vanjskog izgleda. Ibn Kajjim el-Dževzijje je ovako zapisao: "Kada srce postane bogato s onim što dobije od nimeta i uzvišenih darova, ono odjene svoje namjesnike i službenike (tj. organe) odjećom koja im najbolje odgovara. Tako svoju dušu odjene odjećom smirenosti, spkoja, zadovoljstva i skrušenosti, tako da ona

[1] Ibid, br. 1744.
[2] *Sunenun-Nesai*, poglavlje: Ukrasi – gdje se stavlja prsten, br. 5283. Albani navodi da je vjerodostojan.
[3] *Šerhul-Nevevi a'la sahihi Muslim*, 14/72.
[4] *El-Mu'džemul-kebir*, 9/98, br. 2782, također br. 2779, od Enesa, i br. 2781, od El-I'zara ibn Harisa, koji kaže: "Vidio sam Hasana i Husejna da stavljaju kanu i boju."
[5] Ketm je vrsta kane, samo izrazito tamna, a pravi se od lišća biljke nil.
[6] *Es-Sejlul-džerar*, 4/126. Inače, govoreno je o farbanju općenito, dok o farbanju crnom bojom postoje različiti stavovi.

poslije izvršava svoje obaveze sa zadovoljstvom i širokogrudnošću, razdragano i odgovorno, bez mrgođenja i protivljenja. To zato jer je duša postala bliska srcu, te se slaže s njim u većini stvari, a ciljevi su im postali gotovo u svemu identični. Tako je postala njegov iskreni vezir, nakon što je bila neprijatelj s otvorenim neprijateljstvom. A, ne pitaj šta je donijela ova njihova složnost i podudarnost od spokoja i životne slasti i užitka koji je na trenutke poput užitka Džennetlija. Ipak, rat između srca i duše nije zastalno okončan. Naprotiv, sprema i oružje duše su ostali skriveni i potisnuti, a da nije snage i odlučnosti srca, te njegove čvrste vlasti, duša bi se usprotivila i borila svim sredstvima. Zato je pripravnost na granicama vanjskog i unutrašnjg stalna obaveza obaveza koja ne prestaje do kraja života."[1] Isti autor u svom djelu *Medaridžul-salikin* zapisao je sljedeće: "Uzvišeni je spojio obje ljepote, i vanjsku i unutrašnju, na niz mjesta u Njegovoj Knjizi. Između ostalih, Njegove riječi: **'O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša, a i raskošna odijela, ali, odjeća bogobojaznosti, to je ono najbolje.'**[2] Također, u opisu džennetskih žena: **'U njima će biti ljepotica naravi divnih,'**[3] a njihova je ljepota, ljepota lica i morala. Također, Uzvišeni kaže: **'I blistavost i radost im darovati,'**[4] tj. ljepotu lica i ljepotu srca. I također: **'Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara će svoga gledati,'**[5] ta blistavost bit će njihov vanjski ukras, a gledanje će im ukrašavati njihovu unutrašnjost."[6]

Što se Husejna, r.a., tiče i njegove ličnosti, dovoljno govori njegovo držanje u bici u Et-Taffu, njegova izdržljivost, postojanost i nepokolebljivost pred neprijateljem i pouzdanje u Allaha. To je bio odraz istinske i duboke vjere u Allaha, dž.š., i u Njegovu odredbu. O ovome je jako lijepo napisao Ibn Kajjim: "Izdržljivost je opiranje nečemu što nam dolazi od nekoga na mejdanu strpljenja, dakle ona sadrži dvostruku radnju, jer se dešava između dvojice, kada se sukobe verbalno ili fizički. Rekao je Uzvišeni Allah: 'O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, postojano bdijte i Allaha se bojte, da biste uspjeli!'[7] Naređuje im dakle strpljivost, a to je stanje samog onog koji trpi, dok je izdržljivost njegovo stanje trpljenja s redukcijom, a postojanost je čvrstoća, doslijednost i upornost u strpljivosti i izdržljivosti. Čovjek se može strpiti ali ne izdrži, i može izdržati ali ne ostane postojan, i može biti strpljiv i izdržljiv i ostati postojan, ali bez bogobojaznosti. Zato nas je Uzvišeni obavijestio da je fundament svega toga bogobojaznost i da uspjeh zavisi od

[1] *Tariku-hidžretejn*, 1/63.
[2] El-A'raf, 26.
[3] Er-Rahman, 70.
[4] El-Insan, 11.
[5] El-Kijame, 22, 23.
[6] *Medaridžul-salikin*, 3/300.
[7] Ali Imran, 200.

nje, rekavši: ’I Allaha se bojte, da biste uspjeli!’ Postojanost je bdijenje na granicama gdje postoji strah od neprijateljskog napada što se tiče vanjskog svijeta, ali je ona također bdijenje nad granicama srca, kako preko njih ne bi ušli prohtjevi i šejtani, te ga odvojili od uprave tijelom (njegovom kraljevinom).”[1]

Husejn je dobro znao da njega ljudi traže, nikoga drugog, pa je onima koji su bili s njim dao priliku da odu i da se spasu, jer ako ostanu s njim vjerovatno će biti ubijeni. On je bio spreman da se sretne s neprijatljski raspoloženim narodom, pa makar i sa nekoliko ljudi koji su insistirali da ostanu s njim. Rekao je onima koji su bili s njim: ”Ko želi da se vrati svojoj porodici odmah ove noći ja mu dozvoljavam, jer ovi tamo mene žele.” A Malik ibn Nadr je na to rekao: ”Ja imam dugova i imam porodicu!” A Husejn reče: ”Evo noć vas pokriva, iskoristite je za put, a neka svaki čovjek uzme za ruku po jednog čovjeka iz moje porodice, potom se krećite po ravnici, kroz mrklu noć, sve dok ne stignete do vaših gradova i mjesta. Ovi tamo mene žele, pa ako meni šta naude, okanut će se ostalih, zato idite dok Allah ne dadne kakav izlaz...”[2]

Zabilježeno je također da je Husejn putujući prema Iraku jednu noć usnio san koji ga je probudio, pa je stao govoriti, smiren i spokojan: ”Svi smo Allahovi i svi se Njemu vraćamo, i hvala neka je Allahu Gospodaru svjetova. Vidio sam u snu konjanika na konju kako govori: ’Narod ide a smrt im se približava’, pa sam shvatio da nama dolazi.”[3] A na poprištu bitke gdje srca strepe, okretao se svom Stvoritelju, siguran i pun pouzdanja u Njega, govorio je: ”Allahu moj, Ti si moja sigurnost u svakoj neprilici, i moja nada u svakoj nevolji, i Ti si bio uz mene u svakom iskušenju, da se na Tebe oslonim. A koliko je samo briga koje oslabe srce i donose beznađe, u kojima te ni prijatelj ne podrži, a neprijatelj likuje, i Tebi sam se samo povjerio, i samo Tebi požalio, iz nade u Tebe, i niodkud drugo. Pa si Ti dao izlaz i otklonio nedaću i sačuvao me nje, Ti si Vlasnik svake blagodati, i posjeduješ svako dobro, i ti si svrha svakog htjenja.”[4]

Abdullah ibn Ammar ga je opet opisao kakav je bio na bojnom polju, kazavši: ”Vidio sam Husejna kada su se okupili oko njega, borio se s onima koji su mu s desne strane dok se nisu pobojali i povukli. Tako mi Allaha, nisam vidio da se na njega okomio toliki neprijatelj i da su mu poginuli njegovi, a da se tako drži i čvrsto ide naprijed. Tako mi Allaha, nisam vidio ni prije ni poslije nekoga poput njega.”[5]

---

[1] *Iddetul-sabirin*, 21.
[2] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 11/530.
[3] Ibid, 11/526.
[4] Ibid, 11/516.
[5] Ibid, 8/204.

Poznavanje fikha i hadisa

Husejn je bio učenjak i fakih, a računao se kao jedan od muftija među ashabima. Imam Ibn Kajjim el-Dževzijje ubrojao ga je među ashabe fakihe koji su rijetko izdavali fetve.[1] Također, kao i mnogi ashabi, nije prenio puno Poslanikovih, s.a.v.s., hadisa niti predanja od svoga oca Alije, r.a. Mislim da za to postoje dva razloga. Prvi je opreznost u prenošenju, jer i mnogi su ashabi, r.a., bili oprezni u prenošenju predanja koja sežu do Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ta njihova rezerviranost u prenošenju bila je zbog straha da se ne pogriješi ili štagod ne previdi.

Hafiz Ibn Adijj u svom djelu *El-Kamil* zapisao je podnaslov koji glasi: Ko je od njih kada bi kazivao ustuknuo, pa bi rekao ”Ili, onako kako je rekao,” ograđujući se ovim ako bi nešto bilo višak. Potom navodi da je Muhammed rekao: ”Enes je bio od onih koji su vrlo malo prenosili Poslanikove, s.a.v.s., hadise, a kada bi kazuj neki hadis, obuzela bi ga strepnja, pa bi dodaj: ’Ili, kako je već rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s.’” A Amr ibn Mejmun el-Avedi je rekao: ”Išao sam kod Ibn Mesuda svakog četvrtka, pa bi reci: ’Čuo sam Allahovog Poslanika...’, a bile bi mu vratne žile napete, pa bi rekao da je Poslanik rekao: ’... nešto manje od toga, ili više, ili blizu toga, ili slično tome, ili, rekao je onako kako je rekao.’”[2]

A Buhari bilježi da je Saib ibn Jezid rekao: ”Družio sam se sa Abdurrahmanom ibn Avfom i Talhom ibn Ubjedullahom i Mikdadom i Sa'dom, radijallahu anhum, a da nikada nisam čuo da prenose hadis od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., osim što sam čuo Talhu kako kazuje o bitci na Uhudu.”[3]

Drugi razlog bio mogao biti jer se sasvim malo mogao sjećati svoga djeda Poslanika, s.a.v.s. Husejn je rođen četvrte hidžretske godine, dakle kada je Poslanik, s.a.v.s., preselio imao je nepunih šest godina. Inače, učenjaci prihvataju predanja prenosioca koji je još dijete pod uvjetom da bude istaknut (po razumijevanju i ozbiljnosti), ili da kada već prenosi predanje dostigne godine punoljetstva. Ali ovdje nam to nije toliko bitno koliko želimo naglasiti da je Husejnova mladost razlogom malom prenošenju hadisa. Jer prenošenje nije poput hifza Kur'ana u godinama kada se on može (lahko) učiti napamet, a da se i ne razmije, klasičnim ponavljanjem sve dok se ne nauči. S hadisom je malo drugačije, jer se on čuje jednom ili dva puta i

[1] *I'lamul-mevki'ine an Rabbil-a'lemin*, 1/12.
[2] *El-Kamil*, od Ibn Adijja, 1/18.
[3] Buhari, poglavlje: Bitke, br. 3835.

traži da se zapamte izrazi i razumije bar ukupno značenje. Imam Ibn Hazm je u svom djelu Husejna svrstao kao osmaša[1], tj. da je prenio osam hadisa.

A o njegovim šejhovima, onima od kojih je učio znanje, i o onima kojima je on prenosio, Ibn Hadžer navodi sljedeće: ”On je prenosio od svoga djeda, od oca i majke, od njegovog dajdže Hinda ibn Ebi Halete, od Omera ibn Hattaba. Od njega su prenijeli njegov brat i sinovi Alija i Zejd, supruge Sukejna i Fatima, unuk mu po sinu Eb Džafer el-Bakir[2], te Eš-Ša'bi, Ikrime, Kurz et-Temimi, Sinan ibn Ebi Sinan ed-Duelij, Abdullah ibn Amr ibn Osman, Ferezdek[3] i dr.”[4]

Učešće u vojnim pohodima

Husejn je učestvovao u velikim pohodima poput onoga na Džordžan, pod vođstvom Seida ibn el-A'sa el-Umevija i u pohodu na afričke zemlje, pod vođstvom Abdullaha ibn Ebis-Serha.[5] A kada je Abdullah postao namjesnik nad Egiptom, bio je među vojskom koja je nastavila osvajanje sjevernoafričkih područja.[6] Također, bio je i u redovima vojska koja je osvojila Taberistan, tridesetih godina po Hidžri, vojskovođa je bio Seid ibn el-A's[7], a učestvovali su i neki ashabi, pored Husejna i Hasana, i Abdullah ibn ibn Abbas, Abdullah ibn Omer, Omer ibn el-A's i Abdullah ibn Zubejr.[8] A u doba Muavije ibn Ebi Sufjana, 51. hidžretske godine, učestvovao je pod vođstvom Jezida ibn Muavije u phodu na Konstantinopolj.[9]

---

[1] *Esmaul-sahabe er-ruvat ve ma likulli vahid minel-aded*, 170 i 370.
[2] Predanja koja on prenosi su poslana, dakle ne neposrednim slušanjem, jer El-Bakir nije zapamtio svog djeda Husejna. On je naime rođen 56. ili, po nekima, dvije godine poslije, a Husejn je poginuo 61. h. godine.
[3] Hemmam ibn Galib.
[4] *Tehzibul-tehzib*, 8/220.
[5] Vidjeti: *Tarihul-Taberi*.
[6] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/41. Ta se vojska zvala El-Abadile, zbog četverice iz ovoga plemena koji su bili u njenim redovima: Ibn Zubjera, Ibn Omera, Ibn Amra ibn el-A'sa i Ibn Abbasa.
[7] Pod njegovim je vođstvom, o čemu jednoglasno govore izvori, osvojeno je niz zemalja.
[8] *El-Muntezam*, 5/7.
[9] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/151, *Tarihul-islam*, 104, *Tarihu Dimešk*, 14/127.

Potomstvo

Imao je četiri sina. Sin mu Alija el-Ekber (stariji) poginuo je u Et-Taffu, kako to navodi Ibn Sa'd: ”Husejnov sin Alija el-Ekber ubijen je kao i njegov otac na Kerbeli i nije imao potomaka.”[1] Majka mu je bila Lejla bint Ebi Murre ibn Urve ibn Mesud ibn Amir ibn Mu'teb es-Sekafi, a nena mu je bila, s majčine strane, Mejmuna bint Ebi Sufjan ibn Harb ibn Umeja. Alija el-Ekber, je dakle po ocu vodio porijeklo od Hašimija, a po majci od Umejevića Es-Sekafija.

Drugi sin mu je bio Alija el-Esgar (mlađi), poznat kao Zejnulabidin, bio je najpoznatiji i najbolji od svih Husejnovih potomaka, a imam Malik je o njemu rekao: ”Nije bilo u porodici Ehli-bejta nekog poput njega, a bio je sin robkinje (tj. ratne zarobljenice).”[2] Zehebi ga je ovako opisao: ”Prvak i imam Zejnulabidin el-Hašimi el-Alevi el-Medeni, zvali su ga Ebu Hasejn, a po nekima Ebu Hasan, Ebu Muhammed ili Ebu Abdullah. Majka mu je bila Sellameta, a neki kažu da joj je ime Gazala, kćerka perzijskog cara Jezderdžida. Procjenjuje se da je rođen 38. hidžretske godine.”[3] O imenu njegove majke je Ibn I'nbe zapisao sljedeće: ”Dovoljno je Aliji ibn Husejnu to što je slijedilo nakon rođenja Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u odnosu na rođenje medžusije Jezderdžida ibn Šehrejara koji je rođen kao kopile, kako to bilježe djela povijesti. Arapi ne računaju titule stranaca, pa makar bili i carevi, jer ako bi to uzimali kao vrijednost onda bi smatrali strance vrijednijim od Arapa, pa bi pleme Kahtan bilo iznad plemena Adnan. To kod njih nije tako. Mada, bilo je obična svijeta i mnogih Husejnovih potomaka koji su spominjali njegovo carsko porijeklo, pa su govorili da je spojio vjerosvjesničku i carsku lozu. Ovo ipak nije važno, pa makar se to i dokazalo. Također, Fatima kćerka Husejnova majka je djeci Hasana el-Musenne ibn Hasana ibn Alije ibn Ebi Taliba, a ona je, kako govore, majka Alije Zejnulabidina. Pa ako je vrijednost biti potomak perzijskog cara, onda su i Hasanova djeca stekla ovu vrijednost. Posebno jer je Hasan bio imam i vođa svome bratu Husejnu i na ovome je bila obaveza poslušnosti, a ne suprotno, jer Husejn nikada nije bio imam Hasanu. Tako da bi vrijednost koju ističu šije imamije u pogledu carskog potomstva ustvari pripadala potomcima Hasana, koji su imali počast vođstva (imameta).”[4] Inače, sve Husejnovo potomstvo je od ovoga sina, jer ostala njegova muška djeca nisu imali potomstva. Ebu Bekr ibnul-Berki naveo je sljedeće: ”Husejnovo cjelokupno

[1] *Et-Tabekatul-kubra*, 5/211.
[2] *Mekatilut-Talibijjin*, 84.
[3] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 4/386. Vidjeti također: *Tarihul-Jakubi*.
[4] *U'mdetul-talib*, 193.

potomstvo je od Alije el-Esgara, a bio je najbolji u svome vremenu. Tako se kaže da su Kurejšije počele ženiti ratne zarobljenice koje bi rodile djecu, nakon što su se rodili (od ratnih zarobljenica) Alija ibn Husejn, Kasim ibn Muahmmed i Salim ibn Abdullah."[1]

O Aliji ibn Husejnu je El-Ferezdek napisao poznatu divnu kasidu, čiji jedan dio ovako ide:

Najbolji je sin od robova svih Božijih,
On je pobožna duša, čistota i znak.
Svaki pedalj zemlje pozna stope njegove,
I ova Kuća[2] zna ga, i njene svetosti i trgovi.
Kao da će Kamen crni njemu prići,
Kada ruku pruži da ga dotakne.
Kad njega Kurejšije vide, progovore,
Plemenitosti što je u njemu to ti je.
Kad se skupe svi bogobojazni, oni prvi su,
Il' kad se pita ko najbolji je, odgovore: Oni su!
To je sin Fatimin, ko to još ne znade,
S djedom njegovim Allah zapečati risale...
Nije tvoje pitanje: Ko je ovaj?, njemu poniženje
Jer Arapi znaju kog' ti ne prepozna, a i stranci daleki.
Stid ga krasi kud god gleda i ko ga pogleda,
Pognute glave, dok se ne nasmije, njemu se ne obraća.[3]

Ostalo je zabilježeno kako je Alija ibn Husejn hvalio Poslanikove, s.a.v.s., ashabe, a navest ćemo naredno predanje. Naime, prenosi da je jednom prilikom čuo kako neki ogovaraju Ebu Bekra, Omera i Osmana, r.a., pa kada ovi ostadoše sami, upita ih: "Hoćete li mi vi reći, jeste li vi: **'Muhadžiri koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele od Allaha dobro i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, iskreni ljudi?'**"[4] Ovi odgovoriše: "Nismo!" "A recite jeste li: **'Oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman**

[1] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 4/387-190, *Et-Tabekat*, od Ibn Sa'da, 5/211, *Tabekatu Halifeti ibn Hajat*, *Tarihul-Buhari*, 6/266, *El-Mea'rif*, od Ibn Kutejbe, 214, Tarihu Dimešk, 12/15, *Vefejatul-ea'jan*, 3/266.

[2] Tj. Kaba.

[3] Kasida se može naći u: *El-Mu'džemul-kebir*, 3/101, *Sifetul-safve*, 2/99, *El-Bidajetu ven-nihaje*, 11/591. Prenosi se da je Hišam ibn Abdulmelik neposredno prije nego što će postati halifa otišao na hadž, pa kada bi prišao da dotakne Hadžerul-esved, upao bi u gužvu. A Aliji ibn Husejnu, kada bi prišao da dotakne Hadžerul-esved, ljudi bi iz poštovanja prema njemu ustupili prolaz. To začudi Hišama pa upita ko je to, ne znajući o kome se radi, a to bi povod da poznati pjesnik El-Ferezdek napiše stihove. (U slobodnom prepjevu prevodioca.)

[4] El-Hašr: 8.

prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu zavist, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti?"[1] "Nismo!" – odgovoriše ovi, a on im reče: "E ja svjedočim da vi niste oni za koje je Allah rekao: 'Oni koji poslije njih dolaze – govore: **'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.'**[2] Izlazite... Allah će učiniti s vama šta htjedne."[3]

Džafer je drugi Husejnov sin, majka mu je bila Kadai'ja, tako bar spominje Ibnul-Taktaki[4], a Musab kaže: "Džafer ibn Husejn nije imao djece, a majka mu je bila iz Belijja."[5]

Abdullah[6] je bio treći Husejnov sin, a poginuo je mlad na Kerbeli. Majka mu je bila Rebab bint Imrul-Kajs ibn Adijj el-Kelbijje, a Husejn ju je jako volio, i nju i njihovu kćerku Sukejnu.[7] Ona je isto tako njega voljela, i nije se uopće udavala nakone njegove pogibije, a kad bi je doći neko prosi, odgovarala bi: "Neću uzeti nekog drugog za punca nakon Allahovog Poslanika, s.a.v.s." A oprostila se s njim sa divnim stihovima:

Svjetlo s kojim hodismo bješe
Na Kerbeli pogibe, al' zemlja ga ne pokrije.
Unuk Poslanika, Allah ga nagradio
Za nas, i lahkog tasa ga učuvao.
Bio si mi poput planine strme koja me čuvala
I bio si prijatelj i rod i vjera.
Siročad i siromasi imali su jedino tebe
Za što im treba, i beskućniku sklonište.[8]

Sukejna[1] mu je bila kćer od supruge Rebab, kao što smo već rekli, kćerke Imrul-Kajsa, rođena je sestra Abdullaha es-Salifa ez-Zekera. Sukejna

---

[1] El-Hašr: 9.
[2] El-Hašr: 10.
[3] *El-Hilje*, 3/136, 137, Ebu Nuajm, *Kešful-gumme*, 2/291, El-Irbili.
[4] *El-Asili*, 143.
[5] *Nesebu Kurejš*, 59.
[6] Neki kažu da mu je bilo ime Ubejdullah, tako bar navodi Halifa ibn Hajat u svom *Tarihu* 1/59, poglavlje: Događaji iz 61. h.g.
[7] Ibn Kesir je ovako napisao: "Husejn je jako volio svoju ženu Rebab, toliko da joj je često pisao poeziju, a kada je poginuo u Kerbeli bila je uz njega, i to ju jako se rasrdilo. " *El-Bidajetu ven-nihajetu*, 8/229.
[8] *El-Vafi bil-vefejat*, 4/442.

je bila čestita tabiinka, prenijela je nešto hadisa, a na Krebeli je bila sa ocem Husejnom, r.a., pa kada je poginuo otišla je sa svojom ordbinom u Damask, a poslije se preselila u Medinu[2].

Imam Zehebi je o njoj zapisao sljedeće: ”Bila je neviđene ljepote, oženio ju je amidžić Abdullah ibn Hasan el-Ekber, ali je poginuo zajedno s njenim ocem prije prve bračne noći. Poslije ju je oženio Musab[3], namjesnik Iraka, a poslije njega se također udavala. Inače, bila je veličanstvena i naočita osoba. Jednom je ušla kod halife Hišama, pa mu je uzela truban i ogrtač, te zahtjevala zemlje, i on joj ju je dao[4]. Bila je jako sugestivna.”[5]

Ibn Sa'd je također zapisao: ”Oženio ju je Musab ibn Zubejr ibnul-Avvam, pa mu je rodila Fatimu, a kada je poginuo, oženio ju je Abdullah ibn Osman ibn Abdullah ibn Hakim ibn Hizam ibn Huvejlif[6] ibn Esed ibn Abdulizz ibn Kusajj, i imali su Osmana zvanog Kurejn, Hakima i Rubejhu[7]. On je umro, pa ju je oženi Zejd ibn Amr ibn Osman ibn Affan, ali i on brzo umrije pa je oženi Ibrahim ibn Abdurrahman ibn Auf ez-Zuhri, nakon što mu se ponudila da je oženi. Ali ovaj brak potraja samo tri mjeseca, jer je Hišam ibn Abdulmelik naredio namjesniku Medine da ih rastavi. Neki navode da ju je nakon Zejda ibn Amra ibn Osmana oženio El-Esbag ibn Abdulmelik ibn Mervan.”[8]

---

[1] Zvali su je Sukejna i Sekina, a to su joj bili nadimci, ime joj je bilo Umejma, neki kažu Amina, Vidjeti: *Šezeratul-zeheb*, 2/82, *Tarihu Dimešk*, 69/20.

[2] *Tarihu Dimešk*, 69/204.

[3] Musab ibn Zubejr ibnul-Avvam. Mada neki negiraju da je ovaj brak uopće sklopljen, ipak izvori to nedvojbeno potvrđuju. Vidjeti npr: *Ensabul-ešraf*, od El-Belazerija, 2/195.

[4] Zehebi ovdje navodi ono što je zabilježeno u *Ensabul-ešraf*, od El-Belazerija, 1/620, 621, da mu je pričao Zubejr ibn Bekkar sljedeće: ”Kada se kćerka Fatime bint Husejn udala za Abdullaha ibn El-Mutarefa, Sukejna bint Husejn je ušla kod Hišama ibn Abdulmelika, on reče Fatimi: ’Kćeri Husejnova, hajde opiši nam svoje sinove od tvoga (bivšeg muža) amidžića (Hasana ibn Hasana) i opiši nam svoje od našeg amidžića (El-Mutarefa).’ Ona odgovori: ’Što se Abdullaha sina Hasanova tiče, on je naš prvak i uglednik i onaj kojeg slušamo, a drugi sin Hasan sin Hasanova ibn Hasana naš je govornik, a Ibrahim sin Hasanov najsličniji je Poslaniku, s.a.v.s., po moralu, boji tena i po hodu, a Poslanik, s.a.v.s., bi kada bi hodaj izgledao kao da silazi, kao da petama nije dodirivao zemlju. A dvojica mi sinova od vašeg amidžića, prvi Muhammed ibn Abdullah ed-Dibadž naš je ljepotan s kojim se dičimo, a drugi El-Kasim je naš govornik koji nas brani i najsličniji Ebul-A'su ibn Umejji po govoru i prirodi.’ Ibn Hišam će nato: ’Tako mi Allaha, odlično si ih opisala, o kćeri Husejnova,’ pa skoči nato, a Sukejna ga dohvati za ogrtač i reče: ’Tako mi Allaha, ti razrooki, počeo si se ismijavati s nama, a Allaha mi, pred tebe nas izvede Et-Taff (ime mjesta na kojem se odigrala bitka na Kerbeli).’ Ovaj se nasmija pa reče: ’Ti si žena koja nosi mnogo zlo, ali si već ostarila pa te lijepo dočikamo.’”

[5] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 5/262, 263.

[6] Ovako je u originalnom primjerku, ali je ispravno Huvejlid.

[7] Bila je udata za Abbasa ibn El-Velida ibn Abdulmelika ibn Mervana.

[8] *Et-Tabekatul-kubra*, 8/469.

Ibn Hiban je o njoj naveo sljedeće: ”Prenosila je od članova svoje porodice, a od nje su prenosili Kufljani”[1], a Ibn Makula navodi: ”Prenijela je poznata predanja od svoga oca.”[2]

Sukejna je inače bila izuzetno rječita i načitana, a mnoge knjige iz književnosti bilježe njene rječite govore i poeziju. Ipak, postoji nekoliko književnih djela koja je spominju po mnogočemu što njoj nikako ne dolikuje niti naliči, posebno se tako nešto navodi u djelu *El-Egani*, od Ebul-Feredža el-Asfehanija. Gnusni govori koji se njoj pripisuju u ovom djelu i u djelu *El-Envaru en-nu'manijjje*, od Nimutullaha el-Džezairija, nikako ne priliče njenoj obrazovanosti i znanju.

Preselila je na ahiret 117. hidžretske godine i ukopana je u Medini, a nije tačno ono što se navodi da je preselila u Egiptu, i po nekima u Šamu, i da je tamo ukopana. Ibn Asakir je o tome ovako zapisao: ”Gdje je ukopana Sukejna bint Husejn ima nekoliko priča, prva kazuje da je, pošto se udala za El-Esbega ibn Abdulaziza ibn Mervana koji je živio u Egiptu, krenula prema njemu, ali je umrla u putu prije nego mu je stigla. Po nekima je preselila u Damask i tamo umrla, ali je tačno da je preselila u Medini. Namjesnik je naredio da je ne ukopavaju dok on ne dođe na dženazu, pa je odjahao na svoje imanje izvan Medine. A taj dan je bio izuzetno vruć i promijeni se miris njenog tijela, pa kupiše raznog mirisa i posuše da nadvlada neugodan miris, ali ga ne nadvlada. Namjesnik onda posla po nekome vijest da je ukopaju, a on ne dođe.”[3]

Fatima je bila druga kćerka Husejna ibn Alije, r.a., od njegove žene Ummu Ishak bint Talha ibn Ubejdullah et-Temimi. Prvo je bila udata za amidžića Hasana el-Musenu ibn Hasana ibn Aliju, r.a., rodivši s njim Abdullaha ml-Mahda, Ibrahima el-Gamra i Hasana el-Musellesa. Poslije njega se udala za Abdullaha ibn Amra ibn Osmana ibn Affana s kojim je imala Muhammeda ed-Dibadža[4]. Poznata je po mnogim uzoritim stavovima, a učestvovala je i na Kerbeli. Poznat je njen govor koji je izrekla sinovima: ”O djeco moja, tako mi Allaha, nikad nije nijedan maloumnik nešto dobio zahvaljujući svojoj maloumnosti, niti je postigao ono što je postigao od užitaka, a da oni koji su čestiti nisu to postigli sa svojom čestitošću... Zato, čuvajte ono čime vas Allah čuva.”[5] A hafiz Ibn Kesir opet bilježi sljedeće: ”Fatima bint Husejn ibn Alija ibn Ebi Talib, Zejnulabidinova sestra, prenosi poznate hadise, od nje bilježe autori četiri Sunena i pouzdan je prenosilac.

[1] *Es-Sikat*, 4/352, br. 3301.
[2] *El-Ikmal*, 4/316.
[3] *Tarihu Dimešk*, 2/421.
[4] *Tarihu Bagdad*, 3/4.
[5] Ibid, 4/3.

Bila je sa članovima Ehli-bejta koji su nakon ubistva njenog oca otišli za Damask."[1]

Njenu kratku biografiju zapisao je i Ibn Asakir: "Prenosila je od svoje nene Fatime, ali posredno, od oca Husejna ibn Alije, od tetke Zejneb bint Alije, od braće Alije ibn Husejna i Abdullaha ibn Abbasa, od majke vjernika Aiše, od Esme bint Umejs i od Bilala, posredno. Od nje su prenosili njeni sinovi Abdullah, Hasan i Ibrahim ibn Hasan ibn Hasan, potom Muahmmed ibn Abdullah ibn Amr, Šejbe ibn Nuame, Ja'la ibn Jahja, Aiša bint Talha, Umare ibn Gavzjje, Ummu Ebil-Mikdam Hišam ibn Zijad i Ummu Hasan bint Džafer ibn Hasan ibn Hasan. Bila je s onima koji su otišli za Damask nakon ubistva njenog oca, a poslije je otišla za Medinu."[2]

Poznat su njeni stihovi žali koje je napisala svome suprugu Hasanu el-Musenni:

Bješe nada pa postade nedaća
Onako ogromna, još raste i osvaja.[3]

Postoje određene nejasnoće oko Husejnovog sina Omera, o kojem inače nema mnogo podataka – da li je uopće postojao ili se radi grešci u pisanju, napisano je ovo ime namjesto drugog mu sina Amra. Ovako bar smatra autor kapitalnog djela *Tarihu Dimešk*. Ipak, brojni su izvori koji potvrđuju da je Husejn imao sina po imenu Omer. Ibn Mendeh ovako piše, govoreći Omerovom sinu: "A od onih kojima je bilo ime Muhammed, bio je i Omerov sin, Muhammed zvani Ebu Abdullah ibn Omer ibn Husejn ibn Alija ibn Ebi Talib, r.a., prenosio je od svoga oca. Ovako je rekao Šebbab el-Asfuri."[4] Također, Jakut el-Humevi spominje Omera, kazavši da je njegov mezar: "U starom gradu na rijeci Tigris, poviš grada Musila, udaljen sedam ferasiha[5], a od mjesta Nasibin dvadeset i tri ferasiha. Tamo je kabur Omera ibn Husejna ibn Alije ibn Ebi Taliba, radijallahu anhu."[6] Dulabi (umro je 310. 310. h.g.) zabilježio je opet da mu je prenosio jedan od njegovih potomaka: "Pričao mi je Ebu Abdullah Husejn ibn Alija ibn Husejn ibn Alija ibn Omer ibn Husejn ibn Alija ibn Ebi Talib..."[7]

Možda će neko reći da je u ovome kontradikcija sa onim što je općepoznato, da Husejn nije imao muških potomaka osim preko sina mu Alije Zejnulabidina, ali se ovim po svoj prilici mislilo na to da nije ostalo

[1] *El-Bidajetu ven-nihajetu*, 6/89.
[2] *Tarihu Dimešk*, 70/10.
[3] Ibid, 70/19.
[4] *Fethul-bab fil-kuna vel-alkab*, 467.
[5] Udaljenost oko 7, a po nekima oko 8 km.
[6] *Mu'džemul-buldan*, 1/481.
[7] *Ez-Zurrijjetul-tahire*, 111.

neprekinuto potomstvo do kasnijeg doba, ili do vremena u kojem mi živimo. Postoji historičara koji kažu je Zejnulabidin jedini Husejnov potomak, i tu se loza završava, a postoji i onih koji kažu da njegovih potomaka ima i do danas. Ovo posljednje navode Ibnul-Matahher u *El-Bedu vet-tarihu* i Ibnul-Abra, inače kršćanin, u *Tarihu muhteserul-duveli*.

Stihovi koji se pripisuju Husejnu r.a.

Nije sigurno da li je Husejn imao svoju poeziju, pošto nije zapisano niti je poznato da ju je on pisao. Ipak, postoji predanja u kojima se napisani stihovi pripisuju Husejnu, navest ćemo ih ovdje, iako nije potvrđena njihova vjerodostojnost, zbog njihove ljepote.

Ebul-Kasim Alija ibn Muhammed ibn Šehdek el-Asfehani je otpjevao sljedeće (navodno) Husejnove stihove:

Ako smatraju da svijet je ovaj vrijedan
Pa Kuća nagrade Allahove veća je i ljepša.
I ako su tijela ova za smrt stvorena
Pa na putu Allahovu pasti sa sabljom bolje je.
I ako je nafaka svakom od nas pisana
Pa ovakva trka za njom nije opravdana.
A kad imetak iza nas nasljedstvom ostaje
Šta je čovjeku pa za života tvrdiči ni dinara ne daje.[1]

Zubjer je opet prenio Husejnove stihove napisane njegovoj voljenoj ženi Rebab, kćeri Imrul-Kajsa ibn Adijja ibn Evsa el-Kelbija i njihovoj kćeri Sukejni.

Život mi je svjedok koliko volim dom
Kad su Rebab i Sukejna sretne u njem.
Njih su dvije moja ljubav moja briga i sve što imam
Dajem za njih, ne kudi me za to.
I ako kudiš neću slušati
Sve dok živim, kada će me zemlja pokriti.[2]

[1] *El-Bidajetu ven-nihajetu*, 11/593, 594, *Tarihu Dimešk*, 14/186,187.
[2] *El-Bidajetu ven-nihajetu*, 11/594, *Tarihu Dimešk*, 69/120, *El-Isabe*, 74, br. 390.

Kada je poginuo Husejn

Gotovo svi su povijesničari jedinstveni da je Husejn, r.a., poginuo 61. hidžretske godine, desetog mjeseca muharrema, na dan ašure. Postoji govora da je poginuo krajem 60. ali je vrlo slab. Hatib Bagdadi je o tačnom datumu zapisao sljedeće: ”Postoji neargumentiranih mišljenja oko datuma Husejnove smrti, ali je ulema saglasna da je ubijen u mjesecu muharremu, 61. godine, samo Hišam ibnul-Kelbi navodi da je to bilo 62., međutim to je nepouzdano.”[1]

Odnosi između Husejna r.a. i ashaba r.a.

Kada su Kurejšije Poslaniku, s.a.v.s., poslale Urveta ibn Mesuda es-Sekafija, a on je tada još bio idolopoklonik, da ga odvrati od obavljanja obreda umre, vidio je kako ga ashabi respektiraju i vole, pazeći da mu u svemu budu poslušni, pa se vratio idolopoklonicima u Mekki i u čuđenju im stao kazivati: ”Ljudi, tako mi Allaha, bio sam u raznim delegacijama i u mnogim kraljevinama, išao sam kao izaslanik carevima Cezaru i Kisri, i kralju Nedžašiju, ali Allaha mi, nisam vidio da ih poštuju i cijene kao što ashabi cijene Muhammeda. Allaha mi, on kada i pljuvačku ispljune, pritrči neko od njih i pokupi je, pa njome protrlja lice i tijelo, a kada im nešto naredi, natječu se ko će izvršiti, a kada abdesti, samo što se ne potuku ko će uzeti vodu iza njegova abdesta, a kada govori, oni zanijeme, i ne upiru pogled u njega, iz poštovanja prema njemu... On vam nudi prijedlog, pa prihvatite...”[2]

Ashabi su dakle takvi bili, voljeli su svoga Poslanika, s.a.v.s., i bili su mu u svemu maksimalno pokorni. Oni su dobro čuli kako Poslanik, s.a.v.s., najljepšim riječima hvali svoje unuke Hasana i Husejna, i vidjeli su ga kako je znao sa minbera sići, bojeći se da ne posrnu i udare se, i bili su svjedoci očinskoj njezi i brizi koju je ispoljavao prema njima. Pa šta očekivati od ashaba, r.a., kako će se ponašati prema Hasanu i Husejnu, r.a.?

Povijest o tome najbolje svjedoči. Tako je halifa Ebu Bekr, r.a., rekao: ”Pazite na Muhammeda, pazeći[3] na Ehli-bejt.”[4] Ovo samo po sebi puno kazuje.

Drugi halifa, Omer ibn Hattab, r.a., kako nam to prenosi Zuhri, jednom je prilikom dao da se podijeli odjeća svoj djeci ashaba, kada je vidio

[1] *Tarihu Bagdad*, 1/142,
[2] Buhari, poglavlje: Uvjeti za džihad, br. 2581.
[3] Tj. čuvajte Ehli-bejt, ne uznemirujte ih, ne vrijeđajte, poštujte ih i volite.
[4] Buhari, poglavlje: Vrijednosti ashaba, br 3713, 3751.

da nema ništa što odgovara Hasanu i Husejnu, posla u Jemen da im se donese odgovarajuća odjeća. A kada im je donijeta, rekao je: ”Sad mi se duša smiri.”[1] A Vakidi je opet zabiježio da je Omer odredio da im se isplati iz bejtul-mala po pet hiljada, kao i njihovom ocu, zbog srodstva sa Poslanikom, s.a.v.s.[2] I Zehebio je bilježio slično: ” Džafer ibn Muhammed prenosi od svoga oca da je Omer odredio da se plaća Husejnu, kao što se plaćalo Aliji, pet hiljada.”[3]

Omerov sin Abdullah, r.a., također je iskazivao brigu i pažnju za Husejna, a poznati su njegovi savjeti koje mu je upućivao prije nego je krenuo u Irak: ”Džibril, a.s., došao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i ponudio mu da izabere između dunjaluka i ahireta, pa je izabrao ahiret. A ti si uistinu potomak Allahovog Poslanika, s.a.v.s. – to se traži od vas.”[4]

A od poznatog ashaba Ebu Hurejre, r.a., zabilježena je sljedeća gesta, a bilježi je između ostalih Ibn Asakir, da je Ebu El-Mehzem rekao: ”Bili smo na dženazi jednoj ženi, a s nama je bio i Ebu Hurejre, pa donesoše još jednog čovjeka u tabutu, i njega staviše ispred Ebu Hurejre koji im klanja dženazu. Kada završismo, Husejn osjeti umor pa sjede kraj puta, a Ebu Hurejre uze brisati prašinu sa Husejnovih stopala krajevima svoje odjeće. Husejn će mu nato: ’ O Ebu Hurejre, zar ti to da radiš?!’ A Ebu Hurejre mu odgovori: ’Dozvoli mi, a tako mi Allaha, da ljudi znaju šta ja znam, nosili bi te na ramenima.’”[5]

O poštovanju koje je prema Husejnu, r.a., iskazivao Amr ibnul-A's, r.a., kazuje predanje koje bilježi Ibn Ebi Šejbe, a koje seže do Velida ibnul-Izara, da je rekao: ”Dok je Amr ibnul-A's, r.a., sjedio u hladu Kabe, ugledao je Husejna ibn Alija kako dolazi, pa reče: ’Ovo je najdraži stanovnik Zemlje onima na nebesima.’”[6]

Muavija ibn Ebi Sufjan, r.a., također je poštovao i cijenio Husejna, a Husejn je prihvatao uzeti njegove darove.[7] Ibn Kesir je opet zabilježio sljedeće: ”Kada se Muavijin hilafet stabilizirao, Husejn bi sa svojim bratom Hasanom ponekad otiđi do halife, a ovaj bi ih lijepo dočekao i iskazao natopliju dobrodošlicu. ’Dobro došli i lijepo se osjećajte,’ govori bi, a davao bi im i vrijedne darove, jednom im je dao čak dvije stotina hiljada, rekavši:

---

[1] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/285, *Tarihu Dimešk*, 14/177.
[2] Ibid.
[3] Ibid, *Tarihul-islam*, 10. Omer je naime svim učesnicima Bedra plaćao po pet hijada, a to što je i Hasanu i Husejnu odredio da se daje, i uz to isti iznos, predstvalja čast i ponos koju njih dvojica zaslužuju, ali i znak poštovanja i pažnje koju im je poklanjao halifa Omer, r.a.
[4] Ovaj je hadis zabilježen sa razlikama u par riječi, a svaki prenosi Jahja ibn Ismail ibn Salim od Eš-Ša'bija. *Sahihu Ibn Hiban*, 15/424, *Ez-Zuhd*, Ebu Asim, 1/134, br. 267, *Sunenu El-Bejheki*, 7/48, br. 13098, *Tarihu Dimešk*, 4/127 i 202.
[5] *Tarihu Dimešk*, 14/179, 180, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/287.
[6] *Musannefu Ibn Ebi Šejbe*, 7/269.
[7] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/291.

’Primite ovo, ja sam Hindin[1] sin, a tako mi Allaha, niko vam ovo neće dati ni prije ni poslije mene.’ Husejn mu na to odvrati: ’Tako mi Allaha, nećeš to dati ni ti, niti iko prije tebe ni poslije tebe, ljudima boljim od nas.’ A kada je Hasan preselio na ahiret, Husejn je odlazio sam kod Muavije svake godine, a ovaj bi ga ugosti i daruj.”[2]

Jednom se Muavija požalio na Husejna što mu je nešto grubo uzvratio, pa mu neko predloži da mu napiše pismo u kojem će iznijeti njegove mahane i mahane njegovog oca, a Muavija nato odvrati: ”Ako bih htio da kažem o njemu i o njegovom ocu nešto loše, samo bih lagao, a ja ne iznosim ničije slabosti služeći se neistinom. I ne bih da išta kažem protiv Husejna, jer ne vidim da ima ikakvih mahana...”[3]

A i sami članovi Ehli-bejta koji su živjeli u doba Hasana i Husejna izražavali su im poštovanje i pažnju. Ibn Asakir je zabilježio predanje sa lanecem prenosilaca koji seže do Medreka ibn Ummare u kojem je rekao: ”Vidio sam Ibn Abbasa kako drži za uzde jahalicu na kojoj su Hasan i Husejn, pa mu neko reče: ’Zar da ih ti vodiš, a stariji si od njih?!’ On im nato odvrati: ’Ova dvojica su unuci Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa zar nije sreća držati uzde njihove jahalice.’”[4] U drugom predanju koje je prenio Rezin ibn Ubejd, stoji da je rekao: ”Bio sam kod Ibn Abbasa, kada mu dođe Alija ibn Husejn, pa mu Ibn Abbas reče: ’Dobro došao miljeniče sine miljenika!’”[5]

Naravno, postoje i druga predanja koja kao i navedena opisuju poštovanje i pažnju koju su ashabi ukazivali Husejnu, r.a., bosiljku Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

[1] Njegova majka Hind, kćerka je Utbe ibn Rebia ibn Adbušemsa ibn Abdumenafa, a Poslanikov, s.a.v.s., je rod po zajedničkom čukundjedu Abdumenafu. Primila je islam i učinila prisegu.
[2] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/150, 151, *Tarihul-islam*, 104, *Tehzibu tarih Dimešk*, 4/315.
[3] *Ensabul-ešraf*, 3/361.
[4] *Tarihu Dimešk*, 14/181.
[5] Ibid, 14/370, *El-Bidajetu ven-nihaje*, 9/106.

DIO II

HUSEJN I RAZUMIJEVANJE OPOZICIJE

POGLAVLJE I

Razlozi Husejnove opozicije

Uvod

Husejn, r.a., prošao je u životu kroz ključne periode i znakovite događaje koji su za sobom ostavili mnoga krupna pitanja i inicirali interesovanje čije posljedice vidimo do dan danas. Vjerovatno je najupečatljivije i najistaknutije pitanje Husejnovog, r.a., razumijevanja opozicije iskazanog kroz odbijanje davanja prisege Jezidu, potom njegov odlazak za Kerbelu, odazivajući se pismu i pozivu Kufljana koji su mu poslije okrenuli leđa i izdali ga, i njega i njegovu porodicu. Ostavili su ih da se sami sretnu s Ibn Zijadovom vojskom, što je poslije završilo kobnim događajem na Kerbeli.

Upravo zbog posljedica ovog nesrećnog događaja na Kerbeli koji su utjecali i ujteču na muslimansku povijest i sadašnjost, a nećemo pretjerati ako kažemo i koji će utjecati na njihovu budućnost, neophodno je da red našeg općeg izlaganja ključnih činjenica, argumentiranja i po potrebi suda započnemo od samog početka, od inicijalnog polazišta, slijedeći potom parcijalne događaje koji su prositekli ili neposredno vezani za događaj. Naravno, sa iskrenošću vjernika i neutralnošću naučnog radnika koji istražuje istinu.

Započet ćemo sa Muavijinom, r.a., odlukom da se prisega dadne Jezidu, mada ima bitnog za spomenuti i prije toga, ali je ova prisega (beja') dobar početak za kazivanje i istraživanje iskušenja i neprilika koje će potom uslijediti. Kroz istraživanje teme promotrit ćemo i događaje iz prošlosti koji su nepohodni za sagledanje ukupne slike, ali bez oduživanja koje može skrenuti čitateljevu pažnju.

O prisezi Jezidu

Prije govora o Husejnovom opozicionom stavu i odbijanju davanja prisege Jezidu, dobivenu od njegovog oca Muavije, bitno je spomenuti razloge i motive koji su Muaviju podstakli na nju, te uvjete u kojima se ona desila.

Prvi je razlog bio političke prirode – očuvanje jedinstva ummeta. Neophodno je ovdje znati da su uvjeti u kojima su prisegu dobili Ebu Bekr, Omer i Osman, r.a., korijenito različiti periodu u kojem je Muavija dao prisegu Jezidu.

Niko nije sumnjao da je Ebu Bekr, r.a., najvrijednija ličnost nakon Allahovog Poslanika, s.a.v.s., tako da nikakvog razmimoilaženja nije bilo u pogledu njegove dostojnosti i kvalifikacije za hilafet, niti mu je manjkalo respekta od strane muslimana.

Omerov hilafet je došao poslije Ebu Bekra i po njegovoj oporuci, i njegov izbor je popratio koncenzus muslimana, dobio je prisegu od muslimana bez ijednog oponenta. Kada je Omer, r.a., bio ranjen oporučio je da jedan od šesterice koji su obradovani Džennetom bude halifa nakon njega, bili su to Osman ibn Affan, Alija ibn Ebu Talib, Zubejr ibnul-Avvam, Abdurrahman ibn A'vf, Sa'd ibn Ebi Vekkas i Talha ibn Ubejdullah, r.a. Sva šesterica bili su dostojni hilafeta, imali su kvalifikacije i posebne zasluge u islamu, a uz činjenicu da su obradovani Džennetom, nije bilo dvoumljena niti sumnje u njihovu vrijednost.

Nakon međusobnog savjetovanja i ispitivanja mišljenja ashaba, kao halifa je određen Osman, r.a., imajući u vidu da je bio najpodesniji i najvrijedniji od predložene šestorke. Smutnja među muslimani je nastala pri kraju njegovog hilafeta, a Osman, r.a., je prvo okaupiran pa poslije nepravedno ubijen kao šehid.

Nakon njega hilafet preuzima Alija, r.a., ali se muslimani podijeliše oko njegovog legitimiteta, zbog određenih kritika na njegov račun i navodnog popuštanja prema buntovnicima protiv halife Osmana, r.a., koji su se bili tako osilili da su ga na kraju i ubili. Ovu je opoziciju predvodio namjesnik Šama Muavija, r.a., a tamošnji stanovnici su inače bili pod snažnim osjećajima da je nužna neodloživa odmazda prema Osmanovim, r.a., ubicama koji su se okupili u jednom bataljonu Alijine, r.a., vojske. Tako je nastao sukob koji produbi raskol i odnese živote mnogih muslimana, a s njim se izrodi nekoliko različitih frakcija poput haridžija i dr.

Ove su promjene pojednih uvjerenja i stavova kod određenih grupacija u muslimanskoj zajednici neposredno utjecale na društvene prilike i okolnosti koje su primorale Muaviju da ponovo razmotri ko je najpogodniji za vladara pravovjernih nakon njega.

Šamljani su generalno bili čvršći i iskreniji u svojim principima i prema ciljevima koje ispred sebe postave. To je i razlog zašto su nakon Allahove odredbe nadvladali Iračane. S druge strane, Iračani iz čijih plemena su poticali buntovnici osumnjičeni za Osmanovo, r.a., ubistvo, nisu bili čvrsto povezani određenim vjerskim ili ideološkim vezama. Povrh toga, cijela ta oblast vrvila je od podstrekača na smutnju i raskolnika koji su bili jedan od uzroka izdaje učinjene Aliji, r.a., i izvor neprilika i boli koje će učiniti njemu i njegovim sinovima nakon njega.[1] Oblast Hidžaza je u to vrijeme najbolje predstavljao sliku din-islama, jer su u njemu živjeli ashabi i prvaci među tabiinima, poznati fakihi i vrsni učenjaci. Cijeli Hidžaz, od Mekke do Medine, bio je sjecište nauke, vjere i bogobojaznosti, i zato u njemu nije bilo mjesta nosiocima iskrivljenih ideologija i akide, niti su tu mogle opstati novotarije i vjerske devijacije. Među stanovnicima Hidžaza isticali su se sinovi poznatih ashaba poput Husejna ibn Alije, Abdullaha ibn Zubejra, Abdullaha ibn Omera i Abdurrahaman ibn Ebu Bekra, kao najbolji kandidati za preuzimanje hilafeta nakon Muavije, r.a. Zato je ovdje potpuno umjesno pitanje, zašto Muavija nije kandidirao nikoga od navedene četverice?

Odgovarajući na ovo pitanje moramo prvo reći da je raskol među muslimanima bio ogroman i da je bilo vrlo teško postići saglasnost kod svih predstavnika muslimana za izbor jednog imena kao nasljednika halife. Šamljani su gledali na Irak kao mjesto koje u svom okrilju drži buntovnike i Osmanove, r.a., ubice tako da im je bilo neprihvatljivo odreći se i zapostaviti vlastite principe i ciljeve za koje su se žrtvovali. Njihov je konstantni cilj bio pomoći halifu, a kada je ubijen, cilj im je bio izvršiti osvetu nad njegovim ubicama. Zato, žitelji Šama nisu nikako mogli dopustiti da se kandidira neko ko je imao udjela u pomoći i podrški Iračanima. Također, u Šamu se gledalo posebno na Medinelije, ali i na stanovnike Hidžaza općenito, da snose neposrednu odgovornost za Osmanovo, r.a., ubistvo. Halifu su naime buntovnici okružili u njegovoj kući i tako ga držali više od mjesec dana, nakon čega su preskočili zid kuće i ubili ga, a sve se to dogodilo u Medini na očigled svih građana. Zato im je neprihvatljivo bilo i da neko od Medinelija bude kandidat za halifu.[2] Ovako otprilike su stanovnici Šama razmišljali u pogledu novog halife koji treba naslijediti Muaviju, r.a.

Slično stanovište imali su i Iračani. Oni su opet snažno podržavali Husejna ibn Aliju, r.a., i vrlo teško bi pristali da neko drugi zauzme poziciju halife.

Treba dodati još da moguće osobe za hilafet nisu mogle dobiti podršku od svih strana jer Umejevići nisu željeli da hilafet preuzme neko ko

[1] Vidjeti poglavlje: Husejnovo, r.a., ubistvo.
[2] Za više detalja o ovom događaju vidjeti: *El-Fitnetu ve maktelu Osman ibn Affan r.a.*, magistarski rad, Muhammed Abdullah el-Gaban, i *Halifetu Ali ibn Ebi Talib*, Abdulhamid Ali Nasir.

nije iz njihovog plemena, smatrajući da su oni najpreči za to kao najveći ogranak Kurejševićkog plemena, te općenito kao prvaci i iskusne vođe.[1] Osim toga, nisu se su slagali sa pojedinim potomcima ashaba u Medini.

Ni među samim kandidatima za halifet između kojih bi trebao biti izabran halifa nije bilo saglasnosti za jednu određenu osobu, naprotiv, svaki je od njih držao da su njegova prava i kvalifikacije za halifu veći od ostalih. Ibn Omer, r.a., imao je vjerovatno najjaču podršku i većina muslimana je podržavala njegovu kandidaturu, ali je on najmanje želio hilafet, i njegov stav prema hilafetu je bio opće poznat. Upravo radi rješenja nastalog spora koji je mogao ummet odvesti u novi raskol i sukob, te napraviti pukotine u važnim državnim segmentima, Muavija je držao da njegov sin Jezid uživa opću podršku stanovnika Šama koji su tada predstavljali najdominantnije javno mijenje za stabilnost islamske države.

Sam Muavija, r.a., istakao je ovaj razlog koji ga je ponukao da izabere Jezida za halifu kada je išao na hadž, i to kada su se oko njega okupili sinovi ashaba koji su htjeli iskazati podršku njegovom izboru. Naime, požurio je dati prisegu Jezidu bojeći se raskola[2] u ummetu koji bi mogao nastati nakon njegove smrti i prouzokovati novi sukob i ubistva čije veličinu i brojnost ne zna niko osim Allaha, dž.š.

Drugi razlog koji je ponukao Muaviju da Jezidu dadne prisegu bio je socijalne prirode oličene u snažnoj plemenskoj pristrasnosti.

Muavija, r.a., imao je ljude u Šamu koji su mu bili maksimalno pokorni, nakon što je prethodno kao vojskovođa vodio i izvojevao mnoge pobjede u ratovim, pa je i preuzeo hilafet neposrednom podrškom i pomoću Šamaljana.[3] Jedan od dokaza koji aludiraju na pokornost i odanost koju su

---

[1] Umejevići su se isticali po mnogim posebnostima: Allahov Poslanik, s.a.v.s., odredio je kao namjesnike mnoge od njih i mnoge je postavio za vođe. Postoji koncenzus između prenosilaca i ashaba o namjesnicima koji su se zadesili kada je Vjerovjesnik, s.v.s.s., preselio na ahiret; Mekkom je vladao Itab ibn Usejd, Halid ibn Seid bio je namjesnik Sana'e (glavnog grada Jemena), Ebu Sufjan ibn Harb bio je namjesnik oblasti Nedžrana, Eban ibn Seid ibnul-A's Bahrejna, Seid ibn el-Kusb el-Ezdi saveznik Umejevića vladao je Džerešom i okolnim područjem, Muhadžir ibn Umejje el-Mahzumi bio je namjesnik Kenede i Sadfa, Amr ibnul-A's oblasti Omana, Osman ibn Ebil-A's oblasti Taifa, a svi su oni bili Umejevići. Vidjeti: *Ensabul-ešraf*, 1/529, 530, El-Blazeri, također: *El-Imta' vel-muanese*, 1/74, Ebu Hajan el-Tevhidi, i *Minhadžul-sunne*, 2/74, Ibn Tejmije. Ebu Hajan navodi: "Ako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., postavio ovakve osnove učinivši ih vođom nad većinom muslimana, kako onda da oni ne budu uvjereni da zaslužuju vođstvo i da se njemu čvrsto ne nadaju i očekuju da ga preuzmu." (*El-Imta' vel-muanese*, 2/74.) El-Makrizi navodi također: "Jasno je da su namjesnici Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bili Umejevići, a to je i svojevsrna Poslanikova poruka da oni preuzmu vođstvo." (*En-Niza' vel-tehasum*, 63, 64.)

[2] *Et-Tabekatul-kubra*, 4/149, 151, Ibn Sa'd.

[3] *Tarihu ed-devletil-arebijje*, 136, 137. Stanovnici Šama su bili potpuno odani prilikama života u Šamu, a tamošnja su plemena tako naučila živjeti stoljeća prije dolaska islama,

Šamljani iskazivali Muaviji je i njihovo glatko prihvatanje njegovog prijedloga da njegov sin Jezid preuzme hilafet nakon njega, tako da su jednoglasno i bez ijednog oponenta dali prisegu Jezidu.

Događaji koji su se zbili u vezi Osmanovog, r.a., ubistva djelovali su da Šamaljana zauzmu nepokolebljiv stav da su i stanovnici Medine i Iraka odgovorni za ubistvo halife muslimana.

Stanovnici Šama nisu bili zadovoljni da hilafet ne preuzme neko od Umjejevića i među njima je postojao snažan osjećaj o bitnosti ostanka hilafeta u Šamu, a mnogi stanovnici Iraka odbijali su opet da halifa bude iko drugi osim pripadnika Ehli-bejta. Tako naprimjer, kada su stanovnici Mekke dali prisegu Ibnu Zubjeru, mnogi uglednici iz Šama su se usprotivili i zauzeli stav: Vlast je bila među nama i ne slažemo se da je preuzmu stanovnici Hidžaza.[1]

Islamsku državu u doba pravednih halifa krasili si vjerski motivi i pobude i oni su bili presudni u svim segmentima, ali je već u doba Muavijinog, r.a., hilafeta postala izražajna pristrasnost, posebice plemenska. Uporedo s tim, mjerilo vjere i vjerski motiv postali su slabi, tako da je (u tom momentu) bio potreban snažan plemenski stimulans. A da je hilafet dodijeljen nekome s kime se ne bi zadovoljila plemenska pristrasnost, ne bi ni bio opće prohvaćen, muslimanska zajednica bi se podijelila i nastale bi mnoge frakcije.[2] Ovo je stanovište naveo Ibn Haldun, i ono istinski zaslužuje podršku i respekt, posebno jer je sam Ibn Haldun proveo dugo vremena u politici i to u samom centru političkih zbivanja, tako da je sigurno njegov stav plod iskustva i poznavanja prirode problema i mogućih posljedica. Poznato je inače da su komplikovane političke sprege uglavnom maglovite i nedovoljno jasne, tako da ne može svaki čovjek na osnovu kratkog uvida razumjeti i prozrijeti stvarne činjenice.

Ne treba zaboraviti ni utjecaj plemena Kelb i njegovu ulogu u priznanja vlasti, kao ni ono što je napravio njihov vođa Hassana ibn Malik ibn Bahdel, Jezidov dajdža, koji je posredovao da hilafet poslije preuzme Mervan ibn Hakem.[3]

Šeu't potpuno opravdava Muavijin potez davanja prisege Jezidu, a navodi sljedeće razloge: ”Plemenska pristrasnost i snaga koje su posjedovali

---

opirući se utjecaju kršćanske i grčke kulture i običaja. Ovo je ostavilo snažan trag u njihovoj pokornosti državi i sistemu. Također, među njima je postojalo drevnih porodica iz kojih su potjecale vođe i prvaci i koje su nad njima stoljećima vladali, a kada je došao Muavija nije postojala nijedna prepreka da mu iskažu odanost i pokornost kao vođi.

[1] *Mu'džemul-kebir,* 7/207, Taberani, tekst ovog predanja nema sastavljen lanac prenosilaca.

[2] *El-Mukaddime*, 6/265, Ibn Haldun. Vidjeti također: *Mea'limu nezarijjeti Ibn Haldun fi et-tarihil-islami,* 272, dr. Muhammed Abid el-Džabiri.

[3] *Nesebu ma'du vel-jemen el-kebir*, 2/596, Hišam ibn Muhammed el-Kelbi, *Džehretul-nesebi*, 1/183, Ibnul-Kelbi, *Et-Tenbihu vel-ešrafu*, 283, El-Mesudi. Vidjeti također: *Muhtesru tarihi Dimešk,* 4/194, Ibn Bedran.

Umejevići utjecali su da Muavijino davanje prisege sinu Jezidu bude potpuno prirodan čin, kojeg su potvrdili pravični ljudi i podržali oni koji su razumjeli prilike."[1]

Hilafet je praktično bilo vrlo teško, ako ne i nemoguće, oduzeti Umejevićima i predati ga nekome drugom, jer su namjesnici nad različitim oblastima islamske države bili Umejevići ili oni koji su im bili odani. Preuzimanje hilafeta od strane nekog od sinova ashaba u većini slučajeva bi prouzrokovalo izoliranje spomenutih namjesnika, a ako bi koji od njih i odbio da se izolira, vjerovatno bi se ponovile bitke poput El-Džemela i Siffina i to na mnogim stranama.[2]

Primjer koji djelimično opisuje snažnu plemensku privrženost stanovnika Šama prema Umejevićima je i pobjeda Mervana ibnul-Hakema nad podanicima Abdullaha ibn Zubejra koju je izvojevao uz pomoć Šamljana. To je isto učinio i njegov sin Abdulmelik ibn Mervan koji je uz podršku Šamljana potpuno nadvladao Ibn Zubejra i na kraju ga i ubio (73. h.g.). Dakle, stanovnici Šama se nisu priključili Ibn Zubejru, a Iračani su s druge strane izdali i ubili brata Musaba ibn Zubjera, priklonivši se Abdulmeliku ibn Mervanu. To je opisala Husejnova kćerka Sukejna koja je kao supruga Musaba ibn Zubejra neposredno osjetila izdaju koju su Kufljani napravili njenom ocu i mužu. Kazala je: "Allah vas prokleo Kufljani, učinili ste me jetimom u mladosti, a hudovicom kada sam postala odrasla žena."[3]

Ummet se dakle nije složio da Ibn Zubejr bude halifa, mada se isticao po svojoj vrijednosti i ugledu koji je uživao. Desilo se čak suprotno, Abdulmelik ibn Mervan preuzo je vođstvo muslimana, a bio je godina poput sinova Abdullaha ibn Zubejra.

Treći razlog da je Muavija dao Jezidu prisegu kao halifi koji će ga naslijediti nalazimo u samoj Jezidovoj ličnosti. Nema sumnje da su ashabi i njihovi sinovi bili bolji i vrijedniji od Jezida, ali je Muavija i pored toga vjerovatno cijenio da Jezid posjeduje liderske sposobnosti koje drugi nisu posjedovali. Naime, on je bio cijelo vrijeme uz oca i neposredni je svjedok političkim prilikama kroz koje su prolazili, a usto je uživao snažno povjerenje i podanost stanovnika Šama. Također, Muavija je znao Jezidove vrline poput plemenitosti i širokogrudnosti, te hrabrosti i odlučnosti kao vođe. Ove

---

[1] *Ebatilun jedžibu en tumha minet-tarih*, 34, Šeu't. Imam Malik je o ovome rekao: "Omera ibn Abdulaziza spriječilo je da izabere dobrog i odgovarajućeg nasljednika (za halifu) nakon njega to što je bila data prisega Jezidu ibn Abdulemliku. Omer se pobojao da bi njegova prisega kome drugom pored Jezida kod ovoga izazvala otpor i da bi silom i borbom krenuo na ljude, te da bi napravio štetu koja se poslije ne bi mogla popraviti niti nadoknaditi. Vidjeti: *Tertibul-medarik*, 1/170, El-Kadi Ijad i *Minhadžus-sunne*, 1/550.

[2] *Mevsua'tu et-tarihul-islami*, 5/48, Ahmed Šelebi.

[3] *Ensabul-ešraf*, 195.

njegova svojstva su presudno djelovala da ga je Muavija posebno cijenio i vidio kao izuzetnu ličnost. Muavija, r.a., sigurno nije bio čovjek koji zaboravlja vrijednosti i zasluge ljudi, proveo je četrdeset godina jednako postupajući prema svim ljudiam, posebno jer on je predstavljao oličje liderstva i upravljanja u Mekki i znao je dobro vrijednosti i pronicljivosti vođe i lidera. U Jezidu je vidio težnju za postizanje pravde i slijeđenje primjera pravednih halifa, a kad bi ga pitao kako će se odnositi prema ummetu, odgovarao bi mu: ”Radit ću, tako mi Allaha oče, kao što je radio Omer ibn Hattab, r.a.”[1]

Muavija je, r.a., znao da mnoge bitne odlike koje su posjedovali mladi kadrovi među Kurejšijama, zajedno sa ambicijama koje je svaki od njih pojedinačno imao i koje su s vremenom isplivavale na površinu, mogu ummet odvesti u sukobe i prouzrokovati mnoge smutnje. Mada je Jezid možda imao određenih podudarnosti s nekima Kurejšijama, ipak se on izdvajao po nečemu što je bilo najpotrebnije stabilnoj državi – vojnu snagu.[2] Iako je Muavija vidjeo da u ovakvom scenariju postoje određena nipodaštavanja prava i kvalificiranosti drugih za halifet, ipak je Jezid bio sigurniji za stabilnost i integritet države. Također, s njim će se izbjeći eventualno zlo koje može snaći ljude kada umre halifa, bez obzira ko on bio, ili ako njegovi oponenti ojačaju toliko da mu preotmu hilafet. A postojao je i bojazan da bi situacija u kojoj potraje razdor među muslimanima mogla ujediniti neprijatelje i omogućiti im da obnove sukobe u srcu Arapskog poluotoka. A Allah samo zna kakve bi to posljedice imalo po islam i muslimane.[3]

Vođa muslimana se ne može osuditi ako preda hilafet svome ocu ili sinu, jer mu je općenito naređeno da gleda šta im je najkorisnije i šta im odgovara, tako da on neće snositi odgovornost za njihova djela nakon njegove smrti. Bez razlike što neki kažu da ga treba optužiti zbog toga, ili po nekima, da optužbu zaslužuje samo zbog izbora vlastitog sina. Međutim, on je daleko od ovakvih opservacija i optužbi, posebno jer je postojao motiv na osnovu postizanja određene potrebe i koristi i spriječavanja moguće štete. Dakle, u ovakim se uvjetima odbacuju svake optužbe na račun Muavije koji je svome sinu Jezidu predao hilafet, jer je u njegovom postupku i saglasnošću ljudi s njim dokaz koji potkrijepljuje gornje mišljenje.[4]

Ibn Betal je o tome rekao sljedeće: ”Odredba i predaja hilafeta od strane imama nekome određenom poslije njega dozvoljena je muslimanima jer je to podudarno postupku ashaba poput Ebu Bekra koji je ostavio hilafet Omeru. Potom, nije bilo spora oko Omerovog izbora šestorke između kojih

[1] *El-Ahad vel-mesani*, 1/375, Ibn Ebi Asim, lanac prenosilaca je dobar.
[2] Vidjeti komentar Muhibbuddina el-Hatiba na djelo *El-Avasim*, Ibn Arebi, 222, 223.
[3] *El-Islamu vel-hadaretul-arebijje*, 2/395, Muhammed Kurd Ali.
[4] *El-Mukaddime*, 1/264, 265, Ibn Haldun.

su trebali odrediti nasljednika. Ovo je vrlo slično čovjekovoj preporuci svoga sina, jer on najbolje zna šta je potrebno i odgovarajuće. Ovo isto vrijedi i za vladara muslimana.[1]

Ibn Abbas je priznao Jezidovu kompetenciju[2] i dao mu je prisegu, poput Ibn Omera, a ostao je samo Husejn ibn Alija kojeg su smutljivci pokušavali prevariti i ubiti. Njegov brat ga je savjetovao da im ne ide u susret, ali je on odlučio otići ako Muavija preseli na ahiret. I mnogi ashabi su ga odvraćali od toga, ali ih on nije poslušao i desilo se šta se desilo.

Valja dodati još da je Muavija, r.a., upozoravao Abdullaha ibn Zubejra na njegove postupke, a kada je on na kraju upao u obruč njegovih protivnika, želio je da je Muavija živ, pa da ga izvuče iz neprilika u kojima se našao,[3] a zna se da će oponent na kraju ostati sam.[4]

Razlozi zbog kojih je Muavija r.a. predao hilafet manje vrijednom

Muavija, r.a., dao je u svom izboru halife prioritet manje vrijednom nad onoim koji je vrijedniji radi očuvanja zajedničke riječi i jedinstva koji su kod Stvoritelja važniji i preči. Muavija možemo jedino ovako razumjeti i promatrati jer su njegova pravičnost i deredža ashaba garancija da nije imao kakvih drugih povoda.[5]

Među ashabima su postojali mnogi odabranici poput Ibn Omera, Ibn Abbasa, Ibn Zubjera, Husejna ibn Alije, Abdullaha ibn Amra ibnul-A'sa i drugih, a sami ashabi nisu bili jednoglasni oko jedne ličnosti kao nasljednika halife. Tako Ibn Abbas nije dao prisegu Ibn Zubejru, kada je umro Jezid ibn Muavija, mada su mu prisegli stanovnici mnogih oblasti, nego ga je kritikovao i korio zbog pojedinih poteza.[6] Prisegu mu nisu dali ni

---

[1] *Fethul-bari*, 13/218.
[2] *Ensabul-ešraf*, 4/2/289, 290, sa dobrim lancem prenosilaca.
[3] Ibid, 346, 347, sa dobrim lancem prenosilaca.
[4] *El-Mukaddime*, 1/265.
[5] *El-Mukaddime*, 1/65. Postoji pouzdano predanje da je Poslanik, s.a.v.s., molio za uputu Muavije, r.a.. Vidjeti *El-Fethu er-rabbani*, 23/, 172, 173, Tirmizi, 5/687 (3842), koji navodi da je hadis dobar, također: Ibn Asakir, 16/2/243. Albani navodi mnoga slična predanja, nakon čega zaključuje da je hadisu vjerodostojan, a slična predanja ga samo pojačavaju. Vidjeti: *Es-Silisletu es-sahiha*, 4/614 (1969). Muavijino poznavanje fikha posvjedočio je Ibn Abbas, vidjeti: *Fethul-bari*, 3/130, a Ibn Hadžer navodi: "Ibn Abbasovo priznanje njegovog fikha i to da je ashab ukazuju na njegovu veliku vrijednost." Ebu Derda je posvjedočio njegov divan namaz, vidjeti: *Mudžemeu' ez-zevaid*, 9/305. Bilježi ga Taberani, a prenosioci su pouzdani. Vidjeti također: *Minhadžus-sunne*, 6/230, *Fedailu Muavije*, Ibn Ebi Neim, (1564), Ibn Sa'd, 4/1/149, sa ispravnim lancem prenosilaca.
[6] *Tabekatu Eš-Šafi'ijje el-kubra*, 10/300, Es-Sebeki.

Muhammed ibnul-Hanefijje, ni Ibn Omer, dakle nije bilo garancije da bi se sve strane usaglasile oko jedne ličnosti.

Ulema je postavila određene uvjete koje mora posjedovati vođa muslimana, između ostalih: da je Kurejšija[1], da je sposoban donositi idžtihad, da je pravedan, učen, snažan i iskuskan, da poznaje politiku i ima smisla za organiziranje[2] itd. Imam bilježi isto ali bez pravednosti, učenosti i vrijednosti.[3]

U Omerovoj praksi postavljanja odgovornih u islamskoj državi nalazimo da nije pazio da bude isključivo bolji u vjeri, nego je uzimao u obzir poznavanje politike s distanciranjem od onoga što Allah zabranjuje u njoj. Tako je Muaviju i Mugiru ibn Šu'be postavio za namjesnike iako je bilo boljih od njih i u vjeri i u učenosti, poput Ebu Derde u Šamu i Ibn Mesuda u Kufi.[4]

Bilježi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ”Zaista, ja pošaljem čovjeka (kao vođu), a ostavim nekoga ko mi je draži od njega, jer moguće da ovaj bude oprezniji i jači” ili je rekao ”i lukaviji.”[5] Zato je Poslanik, s.a.v.s., postavljao Halida ibn Velida u ratu kao vođu, mada je ponekad činio ono što se nije sviđalo Poslaniku, s.a.v.s., a Ebu Zer je naprimjer bio većeg emaneta i iskreniji,[6] ali je njemu Poslanik, s.a.v.s., rekao: ”O Ebu Zere, vidim da si slab,

---

[1] Ijad navodi sljedeće: ”Uvjet da imam bude od Kurejšija je stav učenjaka Kufe i računa se kao propis koji je propratio koncenzus, bez podataka da je neko od selefa kazao drugačije, a ni poslije njih, bez obzira odakle bili. Stav Haridžija i dijela Mutezila po ovom pitanju nije mjerodavan jer predstavlja razdvajanje muslimana. (Vidjeti: *Fethul-bari*, 13/127.) Ibn Hadžer također navodi: ”Potrebno je prenijeti koncenzus da bi protumačili ono što je došlo od Omer po ovom pitanju.” Imam Ahmed naime bilježi predanje od Omera sa lancem prenosilaca koji su pouzdani, da je rekao: ”Ako mi dođe edžel, a Ebu Ubejde živ, njega ću postaviti za halifu.” Potom je nešto još kazivao, te reče: ”Ako mi dođe edžel a Ebu Ubejde ne bude živ, postavit ću za halifu Muaza ibn Džebela...” A Muaz ibn Džebel je ensarija, nema Kurejševićke loze, a moguće da je koncenzus u kojem je uvjetovano da halifa bude Kurejšija ustanovljen nakon Omera, ili je Omer promijenio idžtihad po ovom pitanju. Allah zna. (*Fethul-bari*, 13/137.) Vidjeti također: *Es-Sijasetu eš-šeri'a*, 29.

[2] *Er-Revdul-basim*, 2/32, Ibnuz-Zubejr, *El-Insaf*, 112, 113, El-Bakilani, *Usulud-din*, 139, El-Bagdadi.

[3] *El-Ahkamu es-sultanijje*, 20, Ebu Ja'la el-Ferra.

[4] *Fethul-bari*, 13/311, Ibn Hadžer.

[5] *El-Musannef*, 11/323 (20658), Abdurrezak, Seid ibn Mensur, 2/237, 238 (2621). Oba predanja prenose Hasan el-Basri i Muhammed ibn Sirin, predanja su prekinuta, ali su Sirinova predanja iako prekinuta vjerodostojna. Vidjeti: *El-Merasil*, 186, Ebu Hatim. Ebu Omer u *Et-Temhidu* navodi sljedeće: ”Svako za koga se zna da nije prenosio niotkog osim od pouzdanih prenosilaca, njegov je poslani (mursel) hadis s nehotičnom greškom (tedlis) prihvatljiv. Poslani hadisi od Seida el-Musejiba, Muhammeda ibn Sirina i Ibrahima en-Nehija su vjerodostojni.” Vidjeti: *Et-Temhid*, 1/30, *Kavai'd fi ulumil-hadis*, 154, Zufr Ahmed et-Tehanuni, *Džamiu't-tahsil*, 162, 166, 264, El-A'lai.

[6] Poslanik, s.a.v.s., rekao je o Ebu Zeru: ”Nije hlad pokrio, niti je zemljom (pustinjom) hodio niko iskreniji od Ebu Zera.” Tirmizi (3803), *El-Musned*, 2/163-170, imam Ahmed, Ibn Madže (1056), Albani kaže da je vjerodostojan, *Sahihul-Džami'* (5413).

slab, a volim tebi što volim i sebi – nemoj biti vođa ni dvojici i nemoj čuvati imetak jetima."[1] Zaključujemo, odvratio je Ebu Zera da ikada prihvati liderstvo i skrbništvo jer je vidio da je slab.[2] Ebu Bekr je također Velidu ibn Halidu davao odgovornosti, iako je vidio neke njegove greške, ali ga nije izolirao zbog njih nego je smatrao da se njegovim ostankom postiže potrebna korist i da je preča nego izbjegavanje eventulane štete.[3]

Šerahbil ibn Hasne[4] je tako o jednom izboru vođe rekao: "Stid nas je je bilo Allaha da tebe odredimo jer smo vidjeli da ima onih koji su jači od tebe."[5]

Od Sabita štićenika Sufjanovog prenosi se da je rekao: "Čuo sam Muaviju kada je kazao: 'Nisam ja najbolji od vas, ima među vama onih koji su bolji, poput Abdullaha ibn Omera, Abdullaha ibn Amra i drugih među odabranicima, ali se nadam da budem najčvršći pred neprijateljem, da najbolje poznajem kako voditi državu i da budem najboljeg ponašanja.'"[6]

Dakle, između dvojice od kojih je jedan povjerljiviji a drugi jači, bira se onaj koji će biti korisniji za određenu odgovornost i s manjom eventualnom štetom. Tako se kao vojskovođa bira snažan i hrabar, pa makar činio određene nevaljaštine, a ostavlja se onaj koji je slab iako je povjerljiviji.[7] Obaveza je davati odgovornost onome koji će u njoj više doprinijeti. Imam Ahmed je tako jednom upitan o dvojici vojskovođa u bici, pod čijim zapovijedništvom se boriti, s onim koji je snažan ali pokvaren, ili s drugim koji je čestit ali slab, pa je odgovorio: "Što se tiče onoga koji je pokvarenjak ali snažan, njegova će snaga koristiti muslimanima, a njegova pokvarenost će njemu štetiti, a ona koji je čestit ali slab imat će vlastite koristi za čestitost, a njegova slabost će štetiti muslimanima. Bori se s onim koji je snažan iako je iskvaren."[8]

Inače, ono što se gleda kada se biraju određene vođe muslimana jest da će biti kadri postići zaštitu muslimana, odbiti neprijatelja, spriječiti nasilnika među njima i sačuvati mazluma, omogućiti im da se kreću

---

[1] *Šerhu sahihi Muslim*, 12/209, 210, En-Nevevi.
[2] *Es-Sijasetu eš-šeria'*, 22, 23, Ibn Tejmije.
[3] Ibid.
[4] Ime mu je Šerahbil ibn Abdullah ibnul-Muta'a ibn Abdullah, iz plemena Kinde, saveznika Zehre. Prozvan je po majci Hasni koja je bila štićenica Muamera ibn Habija ibn Vehba ibn Huzafe, iz plemena Džemh. Bio je muhadžir u Habešu, a računa se kao jedan od uglednika Kurejšija, bio je Omerov namjesnik nad četvrtinom Šama. Umro je od kuge Amvas 18. h.g., u svojoj šezdeset i sedmoj godini. (El-Istia'b, 2/699.)
[5] *El-Musannef*, 11/98, Ibn Ebi Šejbe, s lncem prenosilaca u kojem ima slabosti.
[6] *Et-Tabekatul-rabia*, 1/141, Ibn Sa'd, jedan od prenosilaca je Ibn Ebi Merjem, a on je slab, *El-Ahad vel-mesani*, 1/377, Ibn Ebi Asim, preko istih prenosilaca, Ibn Asakir, 16/33, preko Ibn Sa'da, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/150, Zehebi, *Tarihul-islam*, 313 (41-60), preko Ibn Sa'da.
[7] *Es-Sijasetu eš-šeria'*, 22.
[8] Ibid.

bezbjedno, izdvajati im dio iz bejtul-mala, onako kako je propisao šerijat. Pa ko bude dorastao da osigura ove i slične potrebe postigao je smisao liderstva i ljudi će imati koristi od njegovog vođstva, živjet će u spokoju i komociji, poboljšat će im životne uvjete, bit će sigurni za svoje živote, porodice, imetak, čast... Iako, vjerovatno postoje oni koji su većeg znanja od ovakovog izabranog vođe, međutim njihovo znanje neće koristiti muslimanima, kao ni njihova pobožnost i ibadet. Također, neće im biti od koristi to što takav želi napredak i uspostavljanje šerijatskih normi, ako isti nije kadar da to postigne i praktično sprovede.[1]

El-Džuvejni također potvrđuje ovo stanovište: ”Većina ehli-sunneta je na stanovištu da se za lidera imenuje najbolji u svom vremenu, osim ako će njegov izbor izazvati smutnju, nered i ubijanje. Tada je dozvoljeno izabrati manje vrijednog, ako ima liderskih sposobnosti, kao kada naprimjer manje vrijedan predvodi namaz, a postoji vrijedniji od njega, namaz ostaje ispravan.”[2]

Na osnovu gornjih citata i argumentiranih stavova možemo zaključiti da je liderska pozicija onoga koji ima manje vrijednosti od drugih pojedinaca sa šerijatskog stanovišta je dozvoljena i može biti prihvaćena i ozakonjena. Jezid ibn Muavija je nesumnjivo imao manje vrijednosti u poređenju s poznatim ashabima i njihovim sinovima. Međutim, postojali su razlozi o kojima smo prethodno diskutirali, a koji su Muaviju naveli da Jezidu preda hilafet, bar oni koji su vidljivi. A sigurno su postojali i drugi faktori koje mi sa ove distance nismo uočili, a koji su utjecali na Muavijinu odluku.

Kritike na račun Muavije r.a. radi davanja prisege Jezidu

Mnogi povijesničari, kako rani tako i potonji, na Muaviju, r.a., stavljaju potpunu odgovornost za izbor njegovog prestolonasljednika i davanje prisege ka halifi nakon njega, tako da Muaviji pripisuju propuste koje su činili vođe muslimana od njegovog doba pa sve do danas. Pojedini su

[1] *El-Ibretu mimma džae fil-gazv veš-šehade*, 35, Sadik Hasan Han.

[2] *El-Iršad*, 262, El-Džuvejni, *Gijasul-umme*, 80, El-Džuvejni. Autor također navodi: ”Nema spora, ako postoje teškoće u izboru navrijednijeg i ako to opća korist za muslimane nalaže, da se izabere manje vrijedan. To zato da bi se osigurala podrška onih koji posjeduju snagu i energiju, jer u suprotnom, izbor onoga koji je vrijedni izazvao bi nerede i iskušenja i raskol među vojskom. Ako potrebe zahtijevaju da se prednost dadne nekom ko je manje vrijedan, takav se neophodno i izabere, jer je svrha izbora i imenovanja vođe korist za ummet. Ako izbor vrijednijeg nosi kao posljedice nerede i komplikacije, a izbor manje vrijednog kompaktnost i pravu mjeru za ummet, bira se onaj čiji će izbor donijeti koristi ljudima.” Vidjeti: *Gijasul-ummem*, 167.

Muaviju imenovali inicijatorom i začetnikom nasljedne vlasti[1], pojedini su ga opet optužili za odstupanje od principa islamske šure ili vijeća muslimana, označivši ga kao rušitelja islamskog sistema.[2] Po trećima je osnivač novog uređenja koje se zasniva prevashodno na politici, pa onda na vjeri[3], dok su ga neki poredili s drevnim persijskim i kršćanskim kraljevima.[4] Postoje i oni koji su ga zbog davanja prisege Jezidu ocijenili kao pionira makijavelističke[5] škole u kojoj cilj opravdava sredstvo.[6] Neki su mu zbog njegov postupka pripisali veliki grijeh i nadodali ga na prijašnje[7], a neki su rekli da je ovom prisegom istupio iz džemata muslimana.[8]

Da bi ocijenili navedene optužbe neophodno je znati šta je šura i kako se ona prakticira, potom ulogu stručnjaka i mjerodavnih ljudi u tome. Također, trebamo vidjeti njihovu ulogu u doba pravednih halifa i utjecaj koji su imali na donošenje odluka, da bi imali jasnu predstavu mjesta šure u islamu i Muavijinog postupka, te koliko je on u koliziji ili ne sa islamskim uređenjem. Nema sumnje da šura neposredno služi vlasti i predstavlja njenu centralnu instituciju na koju se oslanja. Uz to, izbor lidera koji preuzme vođstvo muslimana u islamu mu ne daje satus sveca niti apsolutnu vlast.[9]

---

[1] *Raskol*, 10, Thomas Arnold, preneseno iz knjige: *Ittidžahatul-ši'ri el-arebi fil-karni es-sani el-hidžri*, 31.

[2] *Islam bila mezahib*, 58, Mustafa eš-Šeka', *El-Fikrus-sami*, 1/286, Es-Sea'lebi el-Fasi.

[3] *Nisa' lehum fi et-tarihil-islami nesib*, 58, Ali Ibrahim Hasan, *Muhesaru tarihil-arabi*, 88, Sejid Emir Ali, *Nešetu le-fikri es-sijasi ve tetavurihi*, 58, dr. Muhammed Dželal Šerif, *El-Islam fi hadaretihi ve enzumetihi*, Enver er-Refai.

[4] *Jevmul-islam*, 66, Ahmed Emin, *El-Hilfetu fi el-hadara el-islamijje*, 84, 85, Ahmed Ramadan Ahmed, *Aiša ves-sijase*, 278, Seid el-Afgani.

[5] *Džemu' Mikafili*, 1027, (Machiavellijeva politička gledišta sastavljena u knjizi *El-Emir* koja je data na poklon Velikom Lorensu. Ovo je djelo ostavilo traga na svim političkim ličnostima iz devetnaestog stoljeća u Evropi, posebno Napolena u Francuskoj i dr. Vidjeti: *El-Mudžtema' el-misali fil-fikril-islami*, 257-262, Muhammed Sejid Ahmed el-Mesir, *Nikola Makjaveli*, Tarib Hajri Hammad, kom.: Muhtar el-Zekzuki

[6] *Melamihu et-tejarati es-sijasije fil-karni el-evelil-hidžri*, 147, dr. Ibrahim Bejdun, *Jevmul-islam*, 67, Ahmed Emin.

[7] *Devrul-Hidžaz fil-hajati es-sijasijje*, 417, Ahmed Šerif. Slično njemu navodi i Šah Han u *Tarihul-islam*, 2/48. Vidjeti također: *El-E'amal el-arebijje el-kamile*, 6/36, Emin er-Rejhani.

[8] *Zua'maul-islam*, 219/, Hasan Ibrahim Hasan.

[9] Orijentalisti su napravili nekoliko krucijalnih pogrešaka u disukusijama o islamskom uređenju. Tako Merdžilot navodi: "Ko god bio vladar-imam na kojeg je pao izbor i koji je dobio za to priznanje, njegovi podanici, muslimani općenito, nemaju nikakav prava nad njim kao vođm zajednice, sam vladar nikome ne odgovara za svoje postupke." Vidjeti: *En-Nezarijjetul-islamijje*, 466, 467, Hazim es-Sai'di. A Makdonalds kaže: "Vladar ne može biti ustavni lider kakvog mi općenito poznajemo." (467.) Mojer opet navodi: "Primjer i model islamske vlasti je primjer okrutne i apslotune vlasti." Arnold kaže: "Hilafet koji su priznali učenjaci muslimana je primjer okrutne i nemilosrdne vlasti kojom raspolaže vladar s neograničenim ovlastima u kojoj traži od podanika poslušnost bez rezerve." (468.) Vidjeti također: *En-Nezarijjeti el-islamijje fil-devle*, 466, 467, Hazim es-Seidi, *Minhadžul-mustešrikine fil-dirasatil-islamijje*, 2/177, 178, poglavlje u kojem odgovara na opservacije

Naprotiv, odgovoran je za svako djelo koje učini i nad njim se izvršavaju šerijatski propisi kao i nad običnim svijetom, dok primjena principa šure nema ustanovljen metod nego se izvršava ili sistematizira shodno uvjetima i potrebama koje oni iziskivaju. Allahov je Poslanik, s.a.v.s., tražio savjet i mišljenje muslimana u stvarima za koje nije došla nikakva objava, prihvatajući mišljenje o onome u čemu su drugi bili znaniji od njega iz ovosvjetskih stvari. Tako su se isto i pravedne halife savjetovale sa muslimanima, Ebu Bekr je tražio mišljnje muslimana o pitanju onih koji su odbili izdvajati zekat, pa je i prihvatio stav da povede rat protiv njih. Omer je spočetka bio protiv rata, ali se poslije složio s Ebu Bekrovom odlukom. Također je od Mekkelija uzeo mišljenje o ratu protiv stanovnika Šama, mada je Omer bio protiv toga.

Dakle, šura nije precizno sistematizirana, nego uvjeti na terenu određuju potrebe za njom i njenim akterima u određenom vremenskom periodu, tako da znaju šta ih očekuje i da ne ostanu zbunjeni pred naloženim potrebama. Generalno, otvorene su sve mogućnosti i brojne različite forme kojima se može uspostaviti sistem i način izvedbe šure, i islam to nije ograničio, već se zadovoljio ustanovljavanjem općeg principa.[1]

Ali ako i ne uzmemo u obzir ovaj princip, nije teško dokučiti razloge koji su pravedne halife ponekad navodili da zanemare princip vijećanja na koje podstiče šerijat. Između ostalih, razlog za to je bio brz napredak prve islamske države uzrokovan velikim pobjedama koje su ponekad činile gotovo nemogućim da izabrani ljudi zauzmu određen i konkretan stav, i pored njihove mudrosti i pronicljivosti. Jer, nije bilo moguće skupiti sve i tačne

---

orijentaliste Arnolda. Ove orijentalističke netačnosti ili greške vidljive su onome koji iole bolje poznaje povijest muslimana. Istina je da je bilo vladara među muslimanima koji su bili iskvareni, neki toliko da su vladali krajnje surovo i okrutno, i to niko ne poriče. Islam je učinio da muslimani budu prvi koji su uspostavili političku platformu na osnovu ugovora i svojevrsnog statuta, a to su zapadnjaci i njihovi intelektualci otkrili tek spočetkom sedamnaestog stoljeća. Tomas Huvejz (1558-1679) potvrđuje da kontinuirana vladavina počinje kada se napravi ugovor između ljudi na osnovu izbora vladara koji će preuzeti vladavinu. Ovo iz straha jednih od drugih, da ne bi zlo i neprijateljsko raspoloženje prevagnulo nad njihovom prirodom, pa zato nemaju pravo da napadnu vladara koji je već preuzeo vladavinu nad njima. Džon Look (1603-1704) potvrđuje da je ovaj ugovor obavezujući i za vladara, jer je on jedna strana, a podanici muslimani druga strana. On negira da su ljudi u normalnom stanju skloni zlu i neprijateljstvu i negira da nisu kadri od vladara tražiti polaganje računa za greške i nepravdu. Žan Žak Ruso (1712-1778) postao je poznat po zajedničkim društvenim ugovorima kada je mislio da je on tvorac ovakvog načina korespondencije. On je smatrao da podanici ne popuštaju pred vladarem u pogledu svojih sloboda, ali oni između sebe to mogu činiti, tako da mogu dati opunomoćenje vladaru da se brine o njihovim pravima i interesima. Vidjeti: *Ed-Dimukratijjjetu fil-islam*, 57, 58, Abbas el-Akkad, *Sa'atu bejnel-kutubi*, 513-519, isti autor, *El-Alakatul-devlijje ven-nuzumu el-kadaijje fiš-šeria'til-islamijje*, 14-17, Abdulhalik en-Nevavi.

[11] *A'daletul-idžtimai'jje fil-islam*, 83, Sejid Kutb, *Kevašifu zujuf fil-mezahibi el-fikrijjetil-mua'sire*, 665, 669, Hubneke el-Mejdani.

informacije o ekspanziji države i u potrebnom roku, pošto se njena teritorija konstantno povećavala i granice su joj bile duže iz dana u dan.

Jedan od razloga je bio i činjenica koju su pravedne halife dobro poznavale – politička svijest kod većine ljudi bila je tek rođena, u samom povoju, a to je nosilo opasnost mogućih i brojnih diferencija u mišljenju na osnovu plemenske pristrasnosti. Tako su prvi vladari pravovjernih uspostavljali instituciju šure, konsultirajući se i tražeći savjet kada je za to bilo potrebe, ostavljajući sebi slobodu u izboru prihvatanja ili odbijanja određenog savjeta, shodno situaciji.[1]

Islamski šerijat također nije odredio sastav šure decidnom odredbom, niti je uspostavio određene kriterije koje članovi moraju ispunjavati, a koji ih odvajaju od ostalih ljudi.[2] Muavija, r.a., tako je predložio konkretno ime – Jezida, potom se konsultirao s muslimanima, pa su se stanovnici Šama mahom složili, a također uglednici Iraka i ostalih područja. Niko nije izrazio protivlje osim djela stanovnika Medine iz različitih razloga. Omer, r.a., kada se davala prisega u Sekif, u svom je podugačkom govoru, između ostalog, rekao: ”Onaj koji prisegne vođi bez savjetovanja s muslimanima, taj nije dao prisegu, a nema ni prisege onaj kome je daje, da ne bi iz lahkovjernosti poslije izbio sukob.”[3] Muavija, također, nije postupio diktatorski nego je pozvao delegacije iz svih područja i oni su pristali na davanje prisege.”[4] Dakle, kako nazvati ideju da Jezid bude budući halifa nad Šamom nakon Muavije, i kako ocijeniti njihovu saglasnost s tim osim kao vrsta vijećnja i konsultacija?! Sam skup raznih delegacija kod Muavije i razmatranje navedene ideje predstavlja klasičnu šuru. I Muavijin smjerni odlazak u Hidžaz, te sučeljenje sa glavnom opozicijom, diskusija i ubjeđivanje u ispravnost odluke predstvalja svojevrsnu šuru. Ovo se nikako ne može tumačiti kao prevara, ili prijetnja, ili laž, ili klasična zamka, kako to navode pojedini pisci.[5] Potvrdit ćemo dakle da je Jezid ibn Muavija nedvojbeno prvi halifa kojem je otac predao hilafet, ali ćemo odmah

---

[1] *Minhadžul-islam fil-hukm*, 9, Muhammed Esed, *Dirasetun fi minhadžil-islam es-sijasi*, 237-239, Sa'd Ebu Habib.

[2] *Eš-Šura fil-islam*, 69, dr. Ismail Bedevi. Vidjeti od istog autora: Dea'imu el-hukmi fi eš-šeria'ti el-islamijjeti ven-nuzumu ed-dusturijjetul-mua'sire. Vidjeti također: *Ed-Devletul-kanunijjet ven-nizamul-sijasi el-islami*, 256-279, dr. Munir Humejd le-Benani, *Usulud-da'va*, 217-225, Abdulkerim Zejdan, *Tesavvurul-fikri el-islami es-sijasi*, Jusuf Ejbeš, *Dirasetun fin-nazmi el-islamijjeti*, Abdulgani Muhammed Bereke, *El-Fikru es-sijasijju el-islamijju vel-idžtimai'jju fil-islam*, 26-48, dr. Husejn Hanefi Husejn, *Eš-Šura bejne en-nezarijjeti vet-tetbik*, Kahtan ed-Duri, *Nizamul-hilafe fil-fikri el-islami*, dr. Musatafa Hilim, *Kavai'du nizami el-hukmi fil-islam*, dr. Mahmud el-Halidi, *El-Hilafetu vel-imame*, dr. Abdulkerim el-Hatib.

[3] *Musnedu el-imam Ahmed*, 1/327, (391), s vjerodostojnim lancem. Rec.: Ahmed Šakir.

[4] *Tarihu ed-deletil-islamijjeti ve tešriu'ha*, 103, Judžina Gajane.

[5] *El-Islamu dinun ve devle*, 31, El-Imrani, *Muhteseru tarihil-arebi vel-islami*, 88, Sejid Emir Ali.

razmotriti moguća tri drugačija riješenja koja je Muavija, r.a., mogao izabrati. Jedno je rješenje bilo da ostavi muslimane bez halife, kao što je poslije učinio njegov unuk, a Jezidov sin Muavija. Druga je mogućnost bila da svaka oblast predloži svoje kandidate, a poslije da izabere za halifu nekoga od njih. I treće je moguće rješenje ono koje je i napravio, izbor Jezida.

U prvom slučaju se postavlja pitanje: kakva bi bila situacija među muslimanima da je Muavija umro ne ostavivši im halifu iza sebe? Po mom ličnom ubjeđenju, situacija bi se pogoršala i bila bi gora nego u doba Muavije ibn Jezida koji je proglasio da odstupa od hilafeta, ostavivši iza sebe zbunjene ljude, nerede i ubijanja kroz ratove koji su potrajali deset godina, sve dok se hilafet nije ustabilio u rukama Abdulmelika ibn Mervana.

U drugom slučaju, proglasilo bi se da svaka oblast predloži svoga kandidata, nakon toga bi se vršilo glasanje i onaj koji bi osvojio najviše glasova bio bi novi vladar muslimana koji će preuzeti hilafet nakon što umre Muavija. Iračani bi vjerovatno predložili Husejna ibn Aliju, stanovnici Hidžaza Ibn Omera ili Abdurrahmana ibn Ebu Bekra ili Ibn Zubjera, u Egiptu bi bio izabran Abudullah ibn Amr ibn el-A's. Bi li dakle bio izabran jedan predstavnik kome bi se stanovnici svih oblasti bespogovorno pokorili, ili bi bilo određenih opiranja i protivljenja? Mislim da bi se pojavili oponenti i u tom slučaju je pitanje bi li Muavija bio kadar postići da se jedna oblast zadovolji izborom druge. Država bi tada ostavila prostor grupama koje su zagovarale otcjepljenje, a smutljivci koji su do tada bili pod stegama državnog aparata iskoristili bi trenutnu političku anarhiju za destabiliziranje države i nanošenje novih pukotina. Naravno, ovo su sve mogući scenariji, a možda bi se desili i drugi neočekivani obrti. Spominjemo ih ovdje samo kao mogućnost naspram suprotnih gledišta koje pojedinci kategorički zagovaraju, ne osvrćući se dovoljno na relane okolnosti i prilike koje su onda vladale. Jer, muslimanska zajednica bila je jako uzdrmana Osmanovim, r.a., ubistvom, što je ostavilo ili pojačalo opasne političke i ideološke grupacije. To je zahtjevalo od Muavije da realno sagleda naovonastalu sitaciju koja bez nasljednika halife može eskalirati u opći raskol među muslimanima. Dodamo li ovome činjenicu da je područje Šama imalo većinu, ali i pristrasnost Umejevićkom plemenu i sumnju u stanovnike Medine, lahko je zaključiti da su to bili ključni faktori koji su Muaviju opredijelili za njegov postupak.

Ostaje da razmotrimo treće rješenje koje je Muavija, r.a., i učinio, čime je, kako navode mnogi kritičari i povijesničari, prvenstveno osigurao kompaktnost ummeta izbjegavanje mogućeg spora oko vlasti.

Muhammed Kurd Ali je ovako rekao: ”Zakonsko utvrđivanje forme naslijeđivanja hilafeta u islamu donekle obezbjeđuje da se ne dese eventualni sporovi oko zajedničke riječi, a može se desiti da vladar pogriješi u izboru nasljednika kojeg želi... Međutim, prijestolonasljedništvo sinu ili bratu ili amidžiću, pod uvjetom da se izbor ne širi, generalno je bezbjednije za državu

od mogućih nereda koji mogu nastati između pripadnika partija i raznih radikala, kada svaka strana forsira svoga kandidata za halifu, bilo s pravom ili ne. To može uzrokovati situaciju u kojoj dostojan i vrijedan kandidat za halifu neće imati podršku kao onaj koji je nedostojan ove pozicije."[1]

Poznato je da suženiji krug kandidata za mogućeg halifu sigurira očuvanje jedinstva ummeta i obezbjeđuje državi put napretka i djelotvornosti. Također je poznato da se s povećanjem kruga izbora umnožava broj kondidata koji se sami žele kandidirati, posebno ako uzmemo u obzir da zemlja vrši osvajanja i da se širi, čime u svoje okrilje prihvata nove podanike različitih nacionalnosti, i razumijevajući težinu i nemogućnost komunikacije sa svim dijelovima novoosvojene zemlje.[2]

Također, nasljedstvo vlasti ne isključuje pravo ummeta kao cjeline da učestvuje u izboru, a shodno stavovima šerijatskih pravnika, čini se da je jedini zakonodavni uvjet u pogledu nasljedne vlasti kandidatura onoga koji ima kvalifikacije za halifu, da bi mu ummet dao dobrovoljnu prisegu. Ako mu daju prisegu, vlast prelazi u njegove ruke, a ako mu odbiju prisegu ili je daju nekome drugome, kandidatura prvoga se odbija i uopće se ne uzima u obzir. Ovime ummet ostaje strana koja presuđuje izbor vladara.[3]

Na ispravnost navedenog ukazuje ono što smo ranije naveli da je nasljedna vlast samo prijedlog ili kandidatura. Tako Ebu Ja'la navodi: "Dozvoljeno je imamu da namijeni vlast imamu poslije njega, ali njegovo obećanje ne predstvalja jamstvo za vlast, jer vlast ne postaje validna onome ko je za nju predložen sve dok to ne potvrde muslimani. Dokaz za ovo je u činjenici da kada bi njegovo obećanje bilo jamstvo za vlast, to bi značilo pojavu dva imama u isto vrijeme, što nije dozvoljeno. Kandidat vlast preuzima tek poslije smrti imama, ako tako izaberu njegovi savremenici."[4] Zato je Ibn Tejmije, Allah mu se smilovao, kazao: "Izabranik neće postati vladar dok se s tim ne slože odgovorni, oni s čijom se pokornošću vladaru ispunjava smisao i svrha vlasti. Jer svrha vlasti se postiže uz praktične mogućnosti i moć, pa kad mu se dadne prisega s kojom dobije moć i praktične mogućnosti – postaje vladar."[5]

Imajući u vidu da je nasljedna vlast samo kandidatura ili prijedlog prije kojeg se održe konsultacije između odgovornih i iskaže saglasnost i zadovoljstvo s izborom, to je nesumnjivo sigurniji i ispravniji način izbora halife. Ovo nije protivno pravu ummeta da izabere halifu, štaviše bolje je od

---

[1] *El-Islamu vel-hadaretul-garbijjetu*, 2/395, Muhammed Kurd Ali.
[2] *Ebatilun jedžibu en tumha minel-tarih*, 334, Šeu't.
[3] *Usulud-da'va*, 211, Abdulkerim Zejdan, *Ed-Devletul-kanunijje ven-nizamul-sijasi el-islami*, 468, dr. Munir Humejd el-Bejani.
[4] *El-Ahkamu es-sultanijje*, 25, Ebu Ja'la.
[5] *Minhadžul-sunne*, 1/527, Ibn Tejmije, slično navodi Sadik Hasan Han, vidjeti: *Iklilul-kerame*, 34.

toga da ga izaberu odgovorni između sebe bez prethodnog halifinog kandidata. Jer kandidat kojeg oporuči halifa spriječit će moguće sporove i raskol.[1] Ovo je mišljenje također zastupao Ibn Hazm, rekao je: ”Ostavljanje nasljednika podržavamo kao način izbora, a druge preziremo, jer prvi način obezbjeđuje kontinuiranost vlasti i uređenje islamskog sistema i života muslimana. Također, njime se uklanja bojazan od raskola i spora koji se mogu očekivati drugačijim izborom, kao i od eventulane anarhije među narodom, širenja nereda i buđenja pohlepe (za vlašću).”[2]

Činjenica je da način na koji će se izabrati halifa i predsjednik države predstavlja pitanje o kojem se ni Kur'an ni vjerodostojan sunnet nisu decidno izrazili. Također, pravedne halife nisu izabrane identičnim metodom, nego je svaki od njih, kao što je poznato, izabran na drugačiji način. Metodika izbora kao obligatna obaveza pomoću koje se praktično ispunjava neophodan temelj i postiže potreban cilj predstavlja krucijalno pitanje koje se mijenja shodno promjeni mjesta i vremena.[3]

Na koncu, Muavijin, r.a., postupak nije nikakva novotarija koja je u koliziji sa šerijatom, nego je klasični idžtihad o određenom pitanju, o kojem ummet nije napravio koncenzus ni za ni protiv.[4]

Sama je promjena vremena i mjesta igrala ogromnu ulogu u Muavijinom postpupku kada je počeo uzimati prisegu od ljudi za sina Jezida. Doba kada je malobrojna muslimanska zajednica bila ograničena na Medinu omogućavalo je da se napravi zajednička konsultacija i koncenzus svih muslimana. Usto, stanovništvo islamske države bili su mahom bogobojazni i pobožni, i živjeli su u svetom gradu koji ih je time udostojio, i lahko je bilo među takvima uspostaviti dogovor i slogu. Kada je to doba nestalo, kada se se muslimani razmili i podijelili na raznim stranama, nastale su mnoge grupacije i džemati, pojavio se radikalizam i različiti pravci, postalo je vrlo teško postići saglasnost oko iste stvari ili za istu ličnost.

Ko se postavi na mjesto Muavije, osjetit će opasnost i rizik da ostavi ummet bez izabranog nasljednika. Kako da nasljedništvo preda jednom od Alijinih sinova, ili nekom drugom, a neredi samo što nisu buknuli?! Situacija je iziskivala da Muavija produži vlast dok se ne stabilizira stanje, a on nije imao drugog izbora osim svoga sina, jer po njegovom idžtihadu kontinuiranost odabrane vlasti ulijevala je nadu da će prestati nastala smutnja. Međutim, Allah je odredio drugačije nego što je on računao i idžtihadio.[5]

U svakom slučaju, ovo nije za osude po stanovištu ehli-sunneta, jer oni ni Muaviju ni one koji su bolji od njega ne drže da su savršeni i bez

[1] *Usulud-dava*, 213, Abdulkerim Zejdan.
[2] *El-Faslu fil-mileli ven-nihali*, 5/16, Ibn Hazm.
[3] *Mebadi fi nizamil-hukm*, 209, dr. Humejd Mutevelli.
[4] *Ed-Devletul-umevijje*, 164, Jusuf el-A'š.
[5] Časopis *Medželletul-džundi el-muslim*, 58, dr. Amretu Nedžib.

greške, niti smatraju da su bezgrješni u svom idžtihadu. Naprotiv, ehli-sunnet smatra da grijesi imaju svoje razloge, a kazna za te grijehe se odagnava pokajanjem i traženjem oprosta, kao i činjenjem dobrih djela koja brišu loša, a i iskušenjima koje pogode čovjeka, a koja brišu neke njegove grijehe itd. Ovo se odnosi kako na ashabe tako i na sve ljude.[1]

Muavija, r.a., je jedan od odabranih vladara čija je pravednost pretekla nepravdu, ali sigurno da nije bez greški, a Allah prašta.[2] Ono što je na nama obaveza u pogledu Muavije jeste kao i prema ostalim ashabima – naša srca ne kriju nikakvu mržnju ni prema jednom Poslanikovom, s.a.v.s., ashabu. Mi kažemo ono što kaže Uzvišeni: **"Oni koji poslije njih dolaze – govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.'"**[3]

I također, kažemo da je Muavija činio idžtihad u korist ummeta, bojeći se da se ne razjedini i od smutnji koje ga mogu snaći, a nema nikakva smisla da on bude odgovoran i da snosi konsekvence svih grešaka vladara koji su bili poslije njega.

Kajs priča da je vidio Muaviju kada je bolovao od bolesti od koje će umrijeti, kada je otkrio laktove, a izgledali su (slabašni) kao dvije grane palme, te je rekao: "Tako mi Allaha, volio bih da ne ostanem među vama (živ) više od tri dan..." Neki kazaše: "Ka Allahovoj milosti i oprostu..." A Muavija reče: "Što Allah hoće, bit će, a ako nešto mrzi, on bi to promijenio. A šta je ovaj dunjaluk osim ono što smo vidjeli i iskusili!"[4] Činjenica je da je Jezid dobio prisegu od mnogih, između ostalih i od ashaba, r.a., od kojih mu je njih šezdeset priseglo, a među njima i Ibn Omer.[5] Uz to, opzicija beji Jezidu bila je predmetom kritike i čuđenja od djela ashaba, r.a. Od Humejda ibn Abdurrahmana prenosi se da je rekao: "Kod Usejra[6] je došao jedan od Muhammedovih, s.a.v.s., ashaba kada je Jezid preuzeo hilafet od Muavije, pa

---

[1] *Minhadžul-sunne*, 4/385, Ibn Tejmije.
[2] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/156, Zehebi.
[3] El-Hašr, 10.
[4] *Et-Tabekatul-rabia'*, 1/153, Ibn Sa'd, s vjerodostojnim lancem prenosilaca, *Musannefu Ibn Ebi Šejbe*, 11/91, s vjerodostojnim lancem, *El-Ahadu vel-mesani*, 1/378, Ibn Ebi Asim, *Ensabul-ešraf*, 4/1/50. Zabilježeno je da je Muavija, r.a., navodno rekao, kako se kajao zbog prisege Jezidu, te je rekao: "Da nije bilo moje pristrasnosti prema Jezidu, znao bih pravo rješenje." Međutim, jedan od prenosilaca je El-Vakidi koji je nepouzdan. Također, navodno je Jezidu rekao: "Allah mi nije dao veću tegobu od toga da te postavim za halifu." U lancu ovog predanja je Hejsem ibn Adij, a on je lažljivac. Vidjeti: *Ensabul-ešraf*, 4/1/28, i 4/1/60. Ovi su zaboravili da je Muavija moga povući odluku davanja prisege, pa bi se riješio tegobe i brige, te osjećaj grijeha, kako mu to pripisuju. Na ova se predanja bio oslonuo Rešid Rida te je grubo pripisao odgovornost Muaviji i Jezidu. Vidjeti: *El-Hilafe*, 52, 53.
[5] *El-Kajdu eš-šeridu*, 17, Ibn Tulun.
[6] Usejr ibn Amr ibn Džabir el-Mehari, zvali su ga el-Kenedi, umro je 85. h.g. Vidjeti: *El-Istia'b*, 1/99, 100.

je rekao: ’Govore da Jezid nije najvrijedni između pripadnika Muhammedovog ummeta, niti je najučeniji u fikhu, niti je najugledniji, a i ja to kažem. Ali, tako mi Allaha, draže mi je da se Muahmmedov, s.a.v.s., ummet ujedini nego da se razjedini! Šta mislite, da postoje vrata kroz koja će ući cijeli Muhammedov, s.a.v.s., ummet, bi li bilo teško da uđe još jedan?’ Odgovorili smo: ’Ne bi.’ Potom opet upita: ’A šta mislite, da je cijeli Muhammedov, s.a.v.s., ummet, svak njegov pripadnik, rekao: Neću ubiti svoga brata, niti ću uzeti njegov imetak!, bi li to oni mogli?’ Odgovorili smo: Bi!’ A ashab im reče: ’To je ono što sam vam htio reći.’ Potom je dodao: ’Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: ’Sa stidom ti samo hajr može doći.’”[1]

Kada je umro Abdurrahman ibn Ebi Bekr, nakon Muavijinog odlaska iz Medine, negdje oko 53. h.g., nije ostalo više od trojice oponenata, Ibn Omera, Ibn Zubejra i Husejna ibn Alije. Kada je Ibn Omer vidio da su ljudi složni u ozboru Jezida, dao mu je prisegu, poslavši mu pismo sa bejom, odmah po Muavinoj smrti. Tada mu je poručio: ”Ako bude dobra, bit ćemo zadovoljni, a ako bude iskušenja, bit ćemo strpljivi.”[2] Isto su učinili i Ibn Abbas i Muhammed ibnul-Hanefijje. Ostala su samo dva oponenta: Ibn Zubejr i Husejn ibn Alija, r.a.

[1] *Et-Tabekatul-kubra*, 7/67, Ibn Sa'd, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, *Tarihu halife*, 217, *El-Isabe*, 1/65, (35), Ibn Hadžer.

[2] Ibn Ebi Šejbe, 11/100, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, Ibn Sa'd, 4/182, isti lanac, *Tarihu Halife*, 217, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, *Et-Tarihul-kebir*, 18 A, Ibn Ebi Hejseme.

POGLAVLJE II

HUSEJNOVO R.A. ODBIJANJE

Kritika izvora koji navode Husejnovu r.a. opoziciju

Husejnovo protivljenje Jezidovom hilafetu nesumnjivo predstavlja kritičnu raskrsnicu u povijesti muslimana, a događaji koji su poslije slijedili popraćeni su brojnim podjelama i neizbrisivim tragovima. Važnost ovoga istraživanja, pored događaja koji su uslijedili, uvećava činjenica da je ovo bila prva opozicija koja se praktično usprotivila hilafetu, u ovom slučaju, Jezidu ibn Muaviji. Okolnosti i prilike koje su dovele do nemilih događaja učinile su da se stvori distanca i izrode predrasude u korist ili protiv Husejna. Također, njihova opasnost bila je tolika da je mogla ostaviti tragove ne samo na muslimansku zajednicu toga doba, nego općenito na muslimane tokom svih ovih stoljeća islama do danas. Otuda, ovi su događaji bili stalni materijal na osnovu kojeg su se uzburkavale emocije od strane određenih grupa i to protiv muslimanske zajednice. Tako su tadašnji događaji uveličavani i predstavljani puno krupnijim nego što bili u stvarnosti, s ciljem osude Umejevićkog hilafeta koji je, po ocjeni brojnih pojedinaca, priznavao jezik nasilja, pa i kad se ono vršilo prema Poslankovim, s.a.v.s., unucima. Ovi i slični događaji bili su povod da Umejevićka država mnogo žrtvuje kako bi se oprala od navedenih optužbi, a s druge strane, bili su glavna poluga na osnovu koje su se buntovnici podigli protiv Umejevića. Ovo pojašnjava pojavu parole ”Zadovoljstvo sa Ehli-bejtom” koja je korištena u sukobima sa Umejevićima, sve dok konačno nije srušena njihova država i vladavina.

Vladalo je mišljenje, posebno u istočnom području gdje su zemlje u kojima žive nearapi, da Ehli-bejt preživljava teška iskušenja i pritiske od strane Umejevića. Da bi spoznali opasnost ovoga ćorsokaka u povijesti islama, neophodno je decidnije upoznati sve dimenzije same opozicije, promatrajući je eksplicitno i sa svih aspekata, kako bi predstavili jasnu sliku o događajima koji su doveli do Husejnovog, r.a., ubistva. Predanja koja su do nas stigla o Husejnovom opozicionom djelovanju i sudbonosnom odlasku za Kufu, te njegovom ubistvu prenose sami učesnici događaja i oni koji su blisko bili povezani s događajima. Neka predanja predstavljaju socijalne prilike u Kufi i spominju i najsitnije detalje o mjestima kuća, sokaka i pijaca.

Prenosilac Ebu Mihnef

Jedan od najvažnijih prenosilaca je Ebu Mihnef, pravo ime mu je bilo Lut ibn Jahja ibn Seid ibn Mihnef ibn Selim el-Ezedi (umro 157. h.g.), jedan je od najvećih prenosilaca iz Kufe, a odlikuje se obiljem zapisa i

tekstova koje je napisao o vijestima Iraka.[1] Ibnun-Nedim navodi trideset njegovih pisanih radova od kojih većina kazuju o vijestima iz Iraka.[2] Ovdje nas zanima Ebu Mihnefovo djelo *Maktelu Husejn*, na osnovu kojeg je Taberi u svom kapitalnom djelu o povijesti napisao dio o Husejnovom, r.a., ubistvu.[3] Taberi je također od njega prenio dio koji govori o Husejnovom ubistvu, a koji sadrži više od stotinu stranica (351-470). Njegova su predanja poredana shodno vremenskom periodu i pravom redoslijedu događaja, a sam Taberi je zato i pojasnio zašto se uveliko oslanjao na njegove zapise. Rekao je: ”Ebu Mihnef je zapisao događaje o Muslimu ibn Ukajlu, njegovom djelovanju i stanju u Kufi puno sadržajnije i potpunije od kazivanja koja navodi Ammar ed-Duheni, prenoseći od Ebu Džafera.”[4]

Ebu Mihnef izlaže i opisuje Husejnovo, r.a., protivljenje, te opširno kazuje o njegovom ubistvu na Kerbeli. To je mogo učiniti zato što je bio baš iz Kufe, i kao Iračanin, on je ostao najupečatljiviji prenosilac vijesti iz Iraka.[5] Izvori od kojih je Ebu Mihnef bilježio predanja su brojni, većinom su to bili svjedoci ili učesnici bitke, poput Zuhejra ibn Ebi el-Ahesa[6] i Humejda ibn Muslima.[7] Pišući predanja, ako bi bilo određenih nesaglasnosti u njima, držao se pouzdanog načina jer je zapisivao obje verzije, spominjući ih u potpunosti jednu za drugom, a ponekad bi dodao svoj komentar i ocijenio šta je po njemu vjerodostojnije.[8]

Iako pojedina ulema ehli-sunneta drži da je Ebu Mihnef slab prenosilac[9], ipak se na njega oslanjaju u mnogim prednjima koje prenosi, posebno onima koji kazuju o Husejnovom ubistvu. Od njega se prenosili: Taberi, El-Belazeri, Ibnul-Esir, Zehebi, Ibn Kesir i dr. Taberi je spomenuo da prenosi od njega jer su njegova predanja detaljnija i opširnija, a Zehebi spominje sljedeći razlog: ”Nije potpuno pouzdan, ali je doslijedan u prenošenju vijesti.”[10] Ibn Kesir je opet naveo sljedeće kao razlog: ”On je kod učenjaka slab prenosilac hadisa, ali je doslijedan u prenošenju vijesti tako da

---

[1] *El-Fehrest*, 105, 106, Ibnul-Nedim, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 7/301, 302, Zehebi, *Lisanul-mizan*, 4/492, Ibn Hadžer.
[2] Ibid, 115, *Zejlu kešfi ez-zunun*, 4/171, 540, Ismail Paša, *Hedijetul-a'rifin*, 441, 442, isti autor.
[3] *Tarihul-umemi vel-muluk*, 5/351, Taberi.
[4] Ibid.
[5] *El-Fehrest*, 115, Ibnun-Nedim.
[6] *Tarihul-umemi vel-muluk*, 5/431, Taberi.
[7] Ibid, 5/451.
[8] Ibid, 5/413.
[9] *Mizaul-i'tidal*, 3/419, Zehebi, Lisanul-mizan, 4/492, Ibn Hadžer.
[10] *Tarihul-islam ve havadis*, 195, Zehebi, i *Tarihul-umemi vel-muluk*, 5/352, 353. Uporedi također: i 3/166, 167., Taberi.

je zapamtio mnogočega što drugi nisu, zato mnogi zapisničari vijesti najviše od njega prenose, puno više od onih poslije njega, a Allah zna."[1]

Dakle, činjenica je da se Ebu Mihnef odlikuje prenošenjem opširnih vijesti i događaja koji su se desili u povijesti muslimana. Mislim da nema djela koja su napisana o Husejnovom ubistvu, koja ćemo uskoro i spomenuti, a da su važna i jasna kao predanja koja je zapisao Ebu Mihnef. Sam Taberi (umro 310. h.g.) napisao je kapitalno i povijesno djelo, vremenski poprilično daleko poslije Ebu Mihnefa, ali ipak nalazi da su njegovi zapisi o Husejnovom ubistvu detaljni i sveoubuhvatni, od njegovog izlaska iz Medine prema Mekki, pa potom prema Kufi, i o ubistvu na Kerbeli. Ovo upravo fali mnogim predanjima koja su zapisali vjerodostojni autori, a koja su došla do nas, gdje su događaji ispreturani, bez jasnog redoslijeda i nedovoljno jasni.

Taberi je dakle bio prinuđen osloniti se na Ebu Mihnefova predanja o Husejnovom, r.a., ubistvu, a u uvodu svoje knjige ogradio se od odgovornosti slijeda kazivanja koja navodi, podvukavši da odgovornost snosi prenosilac koji je njemu prenio predanje.[2] Opširnost prednja koja je prenio Ebu Mihnef možemo također vidjeti u El-Belazerijevom zapisu koji se potpuno oslonio na Ebu Mihnefova predanja, od Husejnovog izlaska iz Mekke pa sve do njegove pogibije.[3] Sigurno je da El-Belazeri nije nišao nikakva druga predanja koja imaju svoju podlogu osim od Ebu Mihnefa, a koja prikazuju cjelovitu predstavu o Husejnovom oponentskom stavu, pa je koristi riječi "rekli su" umjesto "zabilježio je Ebu Mihnef". A kada se uporede njegova predanja koja počinju riječima "rekli su" sa predanjima u kojima Taberi navodi da je "spomenuo Ebu Mihnef", vidjet ćemo da su to identična predanja. El-Belazeri je samo ponegdje nešto skratio, a ponegdje izbazio dio predanja.[4]

Ovaj njegov postupak nas ovdje navodi na pitanje, šta je El-Belazerija navelo da izbjegava imenovati Ebu Mihnefa kao prenosioca? Čini se da je odgovor u dvome, prvi je činjenica da su on i abasijski halifa Mutevekkilualallah bili prisni prijatelji, pa je tako želio sačuvati napetu vezu između Abasija i pripadnika Alijine (i Husejnove) porodice. Drugi razlog može biti jer je El-Belazeri u pisanju svog djela *Ensabul-ešraf* koristio metodiku muhaddisa, tj. sa jamstvom za predanja koje se u to doba moglo postići jedino slušanjem od samog prenosioca koji prenosi predanje. To je dakle bilo nužno da lanac njegovih prenosilaca bude neprekinut. A da bi ovo

[1] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 9/203, Ibn Kesir.
[2] Vidjeti uvod njegovog djela: *El-Umemu vel-muluk*.
[3] *Ensabul-ešraf*, 3/158, 159, El-Belazeri, i *Tarihul-umemi vel-muluk*, 5/352, 353. Uporedi također: El-Belazeri 3/166, 167, i Taberi, 5/394, 395, El-Belazeri, 3/162-168 i Taberi,5/396, El-Belazeri, 3/182 i Taberi, 5/413, 414, El-Belazeri, 3/187-193 i Taberi, 5/442, 443, El-Belazeri, 3/197 i Taberi, 5/442.
[4] *Mu'džemul-udeba'*, 5/90, Jakut.

postigao, El-Belazeri se morao oslanjati samo na lance prenosilaca svakog predanja koje zapiše, a Ebu Mihnefovi zapisi izgleda nisu nastali na osnovu idžazetname (dozvole za prenošenje) dobijene nakon slušanja, nego na osnovu nađenih zapisa, pa je bilo nezgodno spominjati ime Ebu Mihnef. Zato ih je pripisao Uvanetu ibn Hakimu[1], što ukazuje na to da nije imao pouzdanja u zapise od Ebu Mihnefa do kojih je došao, posebno jer je Ebu Mihnef napravio izvjesne devijacije. Mnogi učenjaci imamije su sumnjali u Ebu Mihnefove zapise poput onih koji kazuju o Husejnovom ubistvu. Tako Ibn Abbas el-Komi navodi: ”Ebu Mihnef je bio jedan od najvećih šijitskih povijesničara, ali iako je njegov šijizam bio poznat među svijetom, ipak je ehli-sunnet prenosio od njega, poput Taberija, Ibnul-Esira i drugih. Njegova knjiga Maktelu Husejn, iz koje uglavnom prenose prvi učenjaci, nažalost je zagubljena, a knjiga koju mi posjedujemo, a koja se pripisuje Ebu Mihnefu nije njegova, niti ijednog priznatog povjesničara. Ko se želi u ovo uvjeriti neka uporedi primjerak ove knjige s onim što Taberi i drugi prenose iz (prave) knjige i o Husejnovom ubistvu.[2] Imamije su Ebu Mihnefa ipak smatrale slabim, tako navodi Sejid Hašim Maruf el-Husejni, jedan od učenjaka imamija, koji je, nakon što je spomenu njegovo predanje, rekao: ”A dosta je ovome predanju mahane to da ga prenosi Ebu Mihnef, Lut ibn Jahja, kojeg su slabim ocijenili i suniti i šije, i ne oslanjaju se na njegova predanja.[3]

Predanja u kojima Ebu Mihnef opisuje Husejnovu pogibiju obilježena su naklonjenošću i emocijama koje su predvladale određene stanovite činjenice. Zato je svako predanje koje dolazi od Ebu Mihnefa nužno pogledati s oprezom i rezervom. U prvom redu, ineresiraju nas njegova predanja koja je o Husejnovom, r.a., šehadetu zabilježio Taberi. Ako ih uporedimo sa predanjima koja o Husejnovom ubistvu prenosi Ammar ed-Duheni naći ćemo između njih ogromnu sličnost, što nas navodi na zaključak da Ebu Mihnef nije u sva predanja unosio devijacije i izmjene kako bi ona odgovarala njegovim vjerskim i političkim uvjerenjima. Naprotiv, u nekim slučajevima davao je vjerodostojnu ocjenu predanjim koja su bila u koliziji sa onim prema čemu je on naginjao.[4]

[1] *Ensabul-ešraf*, 4/299, 307, El-Belazeri.
[2] *El-Kuna vel-elkab*, 1/155, Abbas el-Komi,
[3] *El-Mevdua'tu fil-asari vel-ahbar*, 215, Sejid Hašim Maruf el-Husejni, preneseno iz knjige: *Ridžalu eš-šija fil-mizan*, 152, Abdurrahman ez-Zeri'.
[4] Taberi, 5/413.

Prenosilac Ammar ed-Duheni

Jedan od bitnijih prenosilaca pradanja o događajima vezanim za Husejna, r.a., također je Ebu Muavija Ammar ibn Muavija ed-Duheni el-Bedžli el-Kufi. Važnost njegovih predanja leži u činjenici da ih prenosi od samih aktera događaja, od Ebu Džafera el-Bakira Muahmmeda ibn Alije ibn Husejna ibn Alije ibn Ebu Taliba, koji je bio svjedokom Husejnovog napuštanja Medine i dolaska u Kufu, te njegovom ubistvu.[1] Taberi od Ammara prenosi predanja koja kazuju o bitkama El-Džemel[2] i En-Nehrevan[3], a Zehebi pišući o njegovom životopisu navodi da je imam koji je mnogo prenosio.[4] Ovo je vjerovatno i razlog što se Ibn Hadžer oslanjao na Ed-Dunenijeva predanja o Husejnovom, r.a., kretanju.[5] Iako je lanac u kojem se kao prenosilac nalazi i Ed-Duheni[6] slab, ipak njegova predanja ostaju bitna radi poređenja sa vijestima koje prenosi Ebu Mihnef, a koje izvještavaju o Husejnovim postupcima.

Uvane ibn Hakim

On je dobar[7] prenositelj vijesti, od njega Taberi prenosi pet predanja[8] o Husejnovom ubistvu koja imaju svoju važnost, a vjerovatno ih je preuzeo iz Uvanetove knjige *Siretu Muavije ve beni Umejje*.[9]

Husajn ibn Abdurrahman es-Sulemi

Imao je nadimak Ebul-Hezil el-Kufi, bio je pouzdan[10] prenosilac, umro je 136. h.g. u svojoj devedeset i trećoj godini. Prenio je niz bitnih

---

[1] *Takribul-tehzib*, 497, Ibn Hadžer, *Tehzibul-tehzib*, 7/355, 356.
[2] Taberi, 4/511.
[3] Ibid, 5/121.
[4] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 6/138, Zehebi.
[5] *Tehzibul-tehzib*, 2/301, 305, Ibn Hadžer, i od istog autora: *El-Isabe*, 2/78-81.
[6] Taberi, 5/347. U lancu se nalazi Halid ibn Jezid ibn Esed ibn Abdullah el-Kasri, a on je slab. Vidjeti: *Mizanu-i'tidal*, 1/647, Zehebi.
[7] *Lisanul-mizan*, 4/386, Ibn Hadžer.
[8] Taberi, 5/356, 386, 465-467.
[9] *El-Fehrest*, 103, Ibnun-Nedim.
[10] *Et-Takrib*, 170 Ibn Hadžer.

predanja o sukobu između Husejna i Ibn Zijada.[1] Njihova važnost prenvenstveno se nalazi u činjenica da je bio savremenik događaja i da je prenio od ljudi koji su u njima učestvovali i bili im svjedoci.[2]

Muahmmed ibn Omer el-Vakidi

Bio je pravi znalac, njegove su se knjige o bitkama i biografijama nosile na put (da se čitaju), umro je 207. h.g.[3] Ibrahim el-Harbi je o njemu rekao: ”On vam je dosta, povjerljiv je kod ljudi, bio je najuupućeniji u događaje vezane za islam, a o džahilijjetu nije ništa znao.”[4] Hatib je o njemu rekao: ”On je poklopio (praćenjem vijesti) istok i zapad zemlje.”[5]

Ipak, postoji koncenzus o njegovoj slabosti kao prenosiocu. Najbolja su njegova predanja ona koja bilježi Ibn Sa'd u knjizi *Et-Tabekat*, gdje je birao između onoga što je prenio.[6] U pogledau El-Vakidijevih predanja interesiraju nas ona koja je zabilježio Ibn Sa'd u spomenutom djelu, a u kojem se oslanja na njegove vijesti o Husejnovom ubistvu, što autor navodi u Husejnovom životopisu, u govoru o petoj generaciji.[7] Ibn Sa'd se u predanjima koja je uzeo od El-Vakidiji oslanjao na njegovu knjigu *Maktelu Husejn*.[8] Međutim, o Husejnovom, r.a., odlasku i ubistvu na Kerbeli, Ibn Sa'd Sa'd koristio je začuđujući metod, koji je sasvim rijetko koristio u svom djelu *Et-Tabekatul-kubra*. Tako je tamo zajedno složio četiri El-Vakidijeva predanja, te uz njih dodao još pet samostalnih od kojih jedno koje prenosi Ebu Mihnef, te je u cjelini naveo sva predanja pomiješana jedna s drugima tako da izleda kao jedno predanje.[9] Ovim nam je načinom Ibn Sa'd uskratio mogućnost da razlučimo koje pridanje priada El-Vakidiju, a koje nekome drugom.

---

[1] Taberi, 5/391-394.
[2] Ibid. Od njega je naveo ovo predanje i El-Belazeri, vidjeti: *Ensabul-ešraf*, 3/224, 225.
[3] *Et-Tuhfetul-latifa*, 3/398, Es-Sehavi.
[4] Ibid.
[5] *Tarihu Bagdad*, 3/3.
[6] *Et-Tuhfetul-latifa*, 3/398, Es-Sehavi.
[7] *Et-tabekatul-kubra*, 300-323.
[8] *El-Fehrest*, 111, Ibnun-Nedim.
[9] *Et-tabekatul-kubra*, 354, Ibn Sa'd, rec: dr. Muhammed es-Sulemi.

Ebu Ma'šer Nedžih ibn Abdurrahman es-Sindi el-Medeni

Ulazi u red slabih[1] prenosilaca, umro je 170. h.g., a jedan je od prenosilaca brojnih predanja o Husejnu i njegovoj pogibiji. Od njega je predanja o Husejnovom ubistvu prenosio Ebul-Arab[2], kao i Ibrahim el-Bejki, Bejki, koji je prenio, kako se čini, sva njegova predanja (o Husejnovom ubistvu).[3] Od Ebu Mašera prenosi Ibn Abdurabbih u djelu *El-A'kdul-feridu*, mada ne spominje njegovo ime, nego preuzima predanja Ebu Ubejda el-Kasima ibn Selama[4]. Pouzdano se zna da ko god od Ebu Mašera prenosi zbivanja vezana za Husejnovo kretanje, oslanja se na njegovo djelo *Tarihul-hulefa*. Primjerak ove knjige bio je sačuvan sve do Hatibovog (umro 463. h.g.) vremena koji je imao idžazetnamu (dozvolu) da je prenosi i tumači.[5] Nedostatak u Ebu Ma'šerovim predanjima o Husejnovom ubistvu je u izostavljanju lanaca prenosilaca, a pozivao se da ih prenosi "od nekih njegovih šejhova", koje nije imenovao.

Ovo su otprilike predanja koja su do nas došla, a koja kazuju o zbivanjima vezanim za Husejna, r.a., i iako većina nema svoj lanac prenosilaca, ipak postojanje istih predanja iz različitih izvora daje osjećaj smirenosti i mjere koliko su ona istinita i prihvatljiva za analizu.

Izgubljena djela koja kazuju o zbivanjima vezana za Husejna r.a.

Mislim da je umjesno da kada kazujemo o izvorima predanja koja kazuju o Husejnu spomenemo ili bar ukažemo na ona koja su vremenom izgubljena i nisu došla do nas, o kojima u novijim izvorima uopće nema pomena, mada su zasigurno postojala. Spomenut ćemo povijesničare i autore zapisa o događajima vezanim za Husejna, r.a., koja nisu doprla do nas.

Džabir ibn Jezid ibn Haris el-Dža'fi, Ebu Abdullah el-Kufi, umro je 127., a neki kažu 132. h.g.[6], napisao je knjigu o Husejnovom ubistvu[7], ali

[1] *Et-Takrib*, 559, Ibn Hadžer.
[2] *El-Mihan*, 148-154, Ebu Ejub el-Arab.
[3] *El-Mehasinu vel-mesavi*, El-Bejheki, 89-86.
[4] *El-Akdul-ferid*, Ibn Abdurabih, 4/376.
[5] *Mešjehatul-Hatib*, 18/126.
[6] *Tehzibul-tehzib*, 2/42, Ibn Hadžer, u *Mizanul-i'tidal*, 1/384, navedeno je greškom da je umro 167. h.g., Zehebi.
[7] *Idahul-meknun*, 4/540, Ismail Paša, *Mu'džemul-muelifin*, 3/106, Omer Rida Kehale, *Tarihu et-turasul-arabi*, 1/2/126, Fuad Sezkin.

niko od prijašnjih pisaca i povijesničara ne navodi nijedno predanje iz ove knjige.

Nasr ibn Mehazim, umro je 212., h.g.[1], Ibnun-Nedim bilježi da je imao knjigu *Maktelu Husejn*[2], ali do nas nije došlo nijedno predanje iz nje.

Ebu Bekr Abdullah ibn Muhammed el-Kureši el-Umevi el-Bagdadi, poznat po nadimku Ibn Ebi Dunija.[3] Jedan je od poznatih prenosilaca hadisa, iza sebe je ostavio čitavo bogatstvo pisanih djela koje kazuju o većini postojećih znanosti u njegovo doba, posebno o povijesti. Predmet našeg zanimanja ovdje je njegova knjiga Maktelu Husejn[4], a izgleda da je ova knjiga bila sačuvana sve do doba Ibn Dževzija, 597. h.g., koji od njega prenosi na dva mjesta.[5]

Kroz usporedbu knjiga o životopisima učenjaka i šejhova, te knjiga koje navode naslove svih knjiga koje su pisane možemo vidjeti do kojeg vremen je bila sačuvana ova knjiga. Iz nje je naime prenosio Ibn Kesir[6], ali ne možemo tvrditi da je prenosio neposredno iz same knjige. Međutim, Ibn Tejmije je spominjao ovu knjigu, a on je inače poznat kao široko obrazovan i načitan iz mnogih znanosti svoga doba, u što se može uvjeriti svako ko pogleda brojnost njegovih djela. On navodi sljedeće: ”Oni koji su prenosili događaj Husejnovog stradanja dodavali su mnoge netačnosti, isto kao i u priči o Osmanu, ili u kazivanjima o određenim događajima ili bitkama i osvajanjima itd. koje su svojim neistinama željeli uveličati. Tako postoji autora koji su pisali o Husejnovom ubistvu, a ulaze u red istinskih učenjaka, poput Begavija, Ibn Ebi Dunije i drugih, ali ipak u ono što su napisali uvuklo se određenih neistina i predanja bez lanca prenosilaca. A kod onih opet koji su pisali o događaju ne uzimajući u obzir lanac prenosilaca ima mnoštvo netačnosti i laži.”[7]

Postoji mogućnost da djelo *Maktelu Husejn* od Ibn Ebi Dunije još postoji u nekoj biblioteci koja nije napravila spisak knjiga koje posjeduje. Nadu u ovo povećava činjenica da nam još uvijek stižu pojedine knjige od ovog autora, tako da su otkrivene mnoge od njih.[8]

---

[1] *Tarihu Bagdad*, 13/182, 283, Hatib, *Mu'džemul-udeba'*, 19/325, Jakut.
[2] *El-Fehrest*, 106, Ibnun-Nedim, *Mu'džemul-udeba'*, 19/225, Jakut.
[3] *Tezkiretul-hufaz*, 2/677-679, Zehebi, *Tehzibul-tehzib*, 6/12, 13, Ibn Hadžer, vidjeti također uvod njegove knjige: *Kitabul-samti ve adabul-lisani*, rec.: dr. Nedžm Abdurrahman Halef.
[4] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 13/403, Zehebi.
[5] *El-Mutenazzam*, 5/342-344, Ibn Dževzi.
[6] *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/202, 206.
[7] *Minhadžul-sunne*, 4/556, Ibn Tejmije.
[8] Pored onoga što se otkrilo od knjiga Ibn Ebi Dunije su i dva rukopisa, prvi je: *Maktelu emiril-muminine Alija ibn Ebu Talib* koji se nalazi u biblioteci Ez-Zahirijje (3831), i drugi: *Hilmu Muavije*, u istoj biblioteci (3249). Vidjeti: *Fehresu mahtutai kutubil-Zahirijje – Et-Tarihu ve mulhakatuhu*, 2/642, 690, Halid er-Rejan.

Muhammmed ibn Zekerija ibn Dinar el-Gallabi[1], napisao je knjigu *Maktelu Husejn*[2], ali do nas nije došla ova knjiga niti nalazimo knjigu koja prenosi predanja iz nje.

Husejn ibn Abdurrahman ibn Hallad er-Ramhurmuzi[3], bio je imam, prenosio je hadise, Jakut navodi da je imao knjigu *Kitabu er-rejhanetejn – Hasan i Husejn*[4], mada mislim da ova knjiga ne spominje događaje o Hasanu Hasanu i Husejnu nego je to zbirka hadisa koji kazuju o njihovim vrijednostima. Umro je 360. h.g.

Ebul-Kasim Husejn ibn Mesud el-Begavi, bio je imam i prenosilac hadisa, umro je 516. h.g.[5], napisao je knjigu *Maktelul-imami Husejn*.[6] Izgleda Izgleda da je ova knjiga izgubljena, iako Ibn Kesir navodi da je preuzeo jedno predanje od Ebul-Kasima el-Begavija, ali vjerovatno ne iz same knjige, nego na neki drugi način.

Ebul-Kasim Mahmud ibn Mubarek ibn Husejn, poznat pod imenom El-Muhbbir, napisao je knjigu o Husejnovom ubistvu, umro je 592. h.g.[7]

Dijauddin Ebul-Muejjid Muveffakuddin Ahmed el-Havarizmi, također je napisao knjigu o Husejnovom ubistvu, a nju je posjedovao Ibnul-Vezir el-Jemani (umro 840. h.g.), koji navodi: ”Nalazi se kod mene u dva sveska.”[8] Ipak, izgleda da autor nije napisao ništa novo o događajima, jer da je bilo drugačije naveo bi Ibnul-Vezir u svojoj knjizi u kojoj je govorio o Husejnovom, r.a., ubistvu. Čini se da u ovoj knjizi, kao i u mnogim drugim koje kazuju o Husejnovom stradanju, poput *Nurul-a'jni bi mešhedi Husejn*, od profesora El-Isfrajinija, i također knjige *Durul-sumti min ahbaril-sebt*, od Ibnul-Ebara, nema ništa do kukanja, oplakivanja i jadikovanja za Husejnom, bez osvrtanja na stvarnost i detalje samog događaje. Usto se još spominju Husejnove, r.a., vrijednosti, proklinju njegovi neprijatelji, bez izlaganja prilika, rasprave o predanjima te zaključcima koji rasvjetljuju slučaj. Ovdje vjerovatno leži razlog što su Taberi i drugi autori koristili isključivo predanja od Ebu Mihnefa i Ammara ibn Muavije ed-Duhenija, koja su najbliža istini i koja skladno i realno izlažu događaje. Ibn Hadžer se također zbog toga oslanjao na predanja Ammara ibn Muavije ed-Duhenija koja kazuju o Husejnovim kretanjima, a rekao je: ”Postoji mnogo prijašnjih autora koji su

[1] Ulazi u red vrlo slabih prenosilaca. *Lisanul-mizan*, 3/550, Ibn Hadžer.
[2] *Idahul-meknun*, 4/540, Ismail Paša.
[3] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 16/73, Zehebi.
[4] *Mu'džemul-udeba'*, 9/5, Jakut.
[5] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 19/439, Zehebi.
[6] Kešful-zunun, Hadži Halifa, 2/1794.
[7] Ovako je naveo Ismail Paša u *Idahul-meknun*, 4/540. Zehebi navodi: Mudžiruddin, *Es-Sijer*, 21/255.
[8] *Er-Revdul-basim*, 2/39, Ibnul-Vezir.

pisali o Husejnovom ubistvu, navodeći mnoge priče u kojoj je pomiješano i dobro i loše, i ispravno i manjkavo, a ova priča koju navodim je dovoljna."[1]

[1] *El-Isabe*, 2/81, Ibn Hadžer.

Husejnov stav prema Hasanovom ustupanju hilafeta Muaviji

Hasan ibn Alija, r.a., bio je jedan od protivnika očevom izlasku iz Medine, predosjećajući kakvi se sukobi i neprilike mogu desiti, a kada je Alija, r.a., vidio kako su kobne posljedice bile nakon bitke El-Džemel, spoznao je važnost svajetovanja sa svoji sinom. Hasan je poslije govorio: ”Gledao sam (oca Aliju) kako me doziva, govoreći: ’Kamo sreće da sam umro prije ovoga dana na dvadeset godina.’”[1] Kada je Alija poginuo kao šehid, Kufljani su Hasanu dali beju kao novom halifi. Ali kada je Hasan sagledao situaciju i vidio da će sukob sa Muavijom odnijeti nove živote i zaustaviti džihad na Allahovom putu, te uzimajući u obzir sastav vojske koja je bila pod njegovom komandom, odlučio je ustupiti hilafet Muaviji i dati mu pirisegu.[2] A ovo je onaj postupak kojim ga je prije obradovao njegov djed, Poslanik, s.a.v.s., a koji predstavlja divan primjer iskrenog i skromnog muslimana koji se odriče dunjaluka tražeći Allahovo zadovoljstvo. Međutim, njegovo povlačenje nije naišlo na Husejnovo odobravanje, koji je imao potpuno oprečan stav njegovom, pa kada mu je Hasan iznio svoju odluku o ustupanja hilafeta Muaviji, Husejn mu se vrlo oštro usprotivio. Hasan je ipak bi čvrst u odluci, tako da mu je odmah odgovorio, upozoravajući ga na mogući raskol: ”Tako mi Allaha, nikada nisam nešto htio, a da mi se ti nisi suprostavio. Tako mi Allaha, pomislio sam da te ubacim u neku kuću pa je zabetoniram ilovačom, dok ne završim što sam naumio.” Kada je Husejn vidio njegovu ljutnju, pokorio mu se i rekao: ”Činit ćemo kako ti činiš.”[3]

Ali ovo njihovo slaganje nije obradovalo Kufljane, nego su iskazali kako im je teško i žao što neće biti okršaja.[4] Pokušavali su navesti Hasana da promijeni stav, ali je on odlučno odbio njihov zahtjev i ostao pri svom.[5]

Pred Hasanovim nepokolebljiv stavom da ustupi hilafet u korist Muavije nisu imali izbora, nego odoše do Husejna i izložiše mu plan da iznenada napadnu Muaviju i njegovu vojsku, imajući namjeru, kako će se poslije pokazati, da ga prevare. Predložili su da to urade odmah po sklapanju primirja, ali ih je Husejn odbio, ubjedivši ih svojom prisegom koju ju dao Muaviji, što znači da je bilo nemoguće tako nešto učiniti.[6]

---

[1] *Bekijetul-bahis a'n zevaidi musnedil-Haris*, 3/950, doktorski rad, Hejsemi. Rec. navodi da su svi prenosioci predanja pouzdani. *El-Metalibul-a'lemijje*, 4/302, Ibn Hadžer, pripisao ga je Harisu. Rec. navodi da je lanac prenosilaca dobar.

[2] Vidjeti detalje o ovome u prethodnom poglavlju.

[3] *Ibn Sa'd - Et-Tabekatul-hamise*, 269, 270, doktorski rad, rec. navodi da je lanac prenosilaca pouzdan.

[4] *Ensabul-ešraf*, 3/150, El-Belazeri. Sva predanja počinju sa ”rekli su”.

[5] Ibid.

[6] Ibid.

Kada je Husejn odlučio da krene iz Kufe prema Medini, došli su mu Abdullah el-Ezedi, Musejjib ibn Nudžbe el-Fezari, Sulejman ibn Sard el-Hazai' i Seid ibn Abdullah el-Hanefi, a on im, vidjevši ih potištene, reče: ”Allahova je odluka tačno određena i Allahova se odluka mora ispuniti.” Potom je spomenuo kako mu nije drago ovo primirje, pa dodade: ”Bila mi je draža smrt od ovoga, ali je tako moj brat zahtijevao i nagovorio me, pa sam ga poslušao, a kao da me sjeku i srce mi probadaju sječivima (zbog ove odluke). Zaista je Uvišeni Allah rekao: **”Moguće je da nešto ne volite, a da je u tome Allah veliko dobro dao!”**[1]...[2] Tu su ga stali uvjeravati da su oni njegovi sljedbenici i njegova stranka, potom su ga ponovo ubjeđivali da prekine primirje, ali Husejn to ponovo odbi, te im pokaza da je tužan što će se s njima rastati i napustiti Kufu.[3]

Husejnu u osnovi nije bilo drago što je došlo do ovog primirja, ali Muavija je već bio dobio beju i njegov hilafet je postao zakonski validan. Također, nije htio razjedinjavati muslimane, nego je onima koji su ga podržavali dao do znanja da se ne protive sve dok je Muavija živ. Oni su prihvatili njegovu upute te su radili na smirivanju situacije, a poslije su i primali plaću od države.[4] Vidimo odavde da je Hasanova vojska bila odbila primirje, ali je Husejn insistirao na smirenju situacije i zatišju dok ne umre Muavija. Tako navodi i Zehebi: ”Znamo da Husejna nije oduševilo ono što je napravio njegov brat Hasan kada je prepustio hilafet Muaviji. Naprotiv, smatrao je borbu rješenjem, ali se suzdržao, te se pokorio bratu Hasanu i da prisegu Muaviji.”[5] Zatišje koje je nastalo u Kufi i slijeđenje Hasana od strane strane njenih stanovnika bilo je rezultat onoga što su razumjeli od Husejna, da je protiv ovoga primirja, i zbog obećanja koje im je Husejn dao (da primirje vrijedi) dok ne umre Muavija.

Kada je Hasan ustupio hilafet Muaviji, preselio je sa svojim bratom Husejnom u Medinu.[6] Izgleda da su odnosi između Husejna i Muavije bili korektni i cijelo vrijeme su ostali u vezi u kojoj su obe strane respektirale i uvažavale jedna drugu. Muavija je gledao da stalno ima vezu sa Husejnom, tako je žurio da mu odgovori na njegove zahtjeve i potrebe, darujući ga vrijednim darovima. Jednom mu je dao četiri stotine hiljada, a to je bila ogromna suma za to vrijeme koju nije niko ni prije ni poslije dobio.[7]

---

[1] En-Nisa', 19.
[2] *Ensabul-ešraf*, 3/148, 149, El-Belazeri. Sva predanja počinju sa ”rekli su”.
[3] Ibid.
[4] Ibid.
[5] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/291.
[6] *El-Isabe*, 2/78.
[7] *El-Musennef*, 11/94, Ibn Ebi Šejbe, sa dobrim senedom. Vidjeti također: *Et-Tabekatul-hamise*, 323, El-Belazeri, 3/155, *Terdžemtu Husejn*, 7, Ibn Asakir, *Dželaul-u'jun*, 376, EL-Medžlisi, *El-Kafi fil-furu'*, 6/19, *El-Emali*, 2/334, Et-Tusi, *Šerhu Ibn Ebil-Hadid*, 2/823.

Veza Kufljana sa Hasanom i Husejnom nije prekinuta njihovim napuštanjem Kufe i ostankom u Medini, nego su bili u stalnom kontaktu preko poruka koje su im Kufljani redovno slali. Čini se da su te poruke uglavnom sadržavale poziv na oponiranje Umejevićkoj vladavini, te ponavljanja i podsticanja na aspiraciju i pravo na hilafet. Ove poruke nisu djelovale na Hasana, već su mu predstavili jasniju sliku o opakosti Kufljana, njihovom spletkarenju i nezadovoljstvu da ummet bude na zajedničkoj riječi.

Hasan se bojao za Husejna od Kufljana

Jezid ibnul-Esam ovako je zapisao: ”Hasanu jednom dođe svezak pisanih listova, pa zatraži od služavke da mu donese posudu, a ona nasu vode u nju i donese mu, pa tu Hasan ubaci cijeli svezak, ne otvorivši i ne pogledavši nijedan list. Jezid ga zato upita: ’O Ebu Muahmmede, čiji su to listovi?’ ’Od Iračana’, – odgovori je, ’od ljudi koji se ne vraćaju istini, niti se prolaze laži, a ja ih se ne bojim za sebe, nego ih se bojim za njega’, pa je pokazao na Husejna.”[1]

Ibn Abdulberr je opet zapisao sljedeće: ”Preneseno nam je sa više strana da je Hasan ibn Alija, kada mu je došla smrt, rekao svome bratu Husejnu: ’Brate moj, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preselio na ahiret, naš je otac gledao ko će ga naslijediti, nadajući se da to bude on, ali ga je Allah poštedio toga, pa je (hilafet) preuzeo Ebu Bekr. I kada je Ebu Bekru došla smrt, gledao je ko će ga naslijediti, nadajući se da će to biti on, ali je opet bio pošteđen. Potom je hilafet dat Omeru, a pred svoju smrt Omer je odredio šuru od šesterice, i on je bio jedan od njih, a bio je siguran da će on biti izabran, pa je pošteđen, a izabran je Osman. Kada je Osman umro, data mu je prisega, ali su mu poslije toliko osporavali hilafet, da je bio prinuđen isukati sablju da ga brani, a hilafet mu nije sreće donio. Tako mi Allaha, ne vidim da je dobro za nas (Ehli-bejt), da nam Allah uz vjerovjesničku lozu podari i hilafet, i ne znam kako su maloumnici iz Kufe uspjeli tebe ubjediti da im se odazoveš (na poziv da im budeš vođa).’”[2]

Kada je umro Hasan ibn Alija, r.a., Kufljani su se sakupili u kući Sulejmena ibn Sarda, pa su Husejnu napisali pismo u kojem izražavaju žalost za Hasanovom smrću, te još napisaše: ”Allah je u tebi dao najboljeg nasljednika za one koji su bili, a mi smo tvoja stranka, pogođenimo smo kada

[1] *El-Ma'rife vet-tarih*, 2/756, Taberi, sa dobrim senedom, *El-Mudžtema'*, 6/243, Taberi, prenosioci su iz Sahiha, osim Abdullaha ibn Hakem ibn Ebi Zijada, a on je pouzdan.
[2] *El-Istia'b*, 1/391.

si ti pogođen i tužni smo kada si ti tužan i srećni smo kada tebe vidimo srećnim, samo čekamo tvoju naredbu. ”[1]

Husejn im je ovako odgovorio na ovo pismo: ”Nadam se da je stav moga brata, Allah mu se smilovao, o primirju za njegova doba, i moj stav o vođenju džihada protiv nepravednika ispravno i dobro rješenje, pa vi budite gdje jeste, ne privlačite pažnju na sebe, potisnite prohtjeve, i pazite se sumnjičenja, sve dok je Hindin sin (Muavija) živ. Pa ako mu se nešto desi (tj. ako on preseili) dok sam ja živ, reći ću vam onda moj stav, ako Allah bude htio.”[2]

Inače, nakon što je Hasan, r.a., preselio na ahiret, Husejnovo mjesto kod muslimana je bilo izuzetno značajno, postojao je jak osjećaj da je on jedini kandidat koji može preuzeti hilafet kada umre Muavija, r.a. Mnoge istaknute ličnosti iz Hidžaza i prvaci iz Kufe već su mu bili počeli dolaziti, nimalo ne sumnjajući da je on prijestolonasljednik halife Muavije.[3] Šta više, Kufljani su tražili od Muhammeda ibnul-Hanefijje[4] da im se pridruži, što je njemu ustvari ukazalo na opasnost koja od njih vreba po njega i po cijelu porodicu Alije ibn Ebu Taliba, r.a. Zato je on počeo upozoravati Husejna da ih ne sluša i ne slijedi, i da ne bude lahkovjeran prema njihovim iluzijama, govoreći mu, između ostalog: ”Oni hoće da nas žrtvuju i da nas isprovociraju.”[5]

Ova uzajamna pisanja između Husejna i Kufljana počela su izazivati bojazan kod Umejevića koji su živjeli u Medini, pa su Muaviji pisali da ih savjetuje kako da se postave prema Husejnu. Odgovorio im je da mu se ni u kojem slučaju ne protive.[6] Ova dopisivanja imeđu Husejna i Kufljana nisu se mogla sakriti od Muavije, kao ni uzajamne čvrste veze koje su održavali, pa je otvoreno zatražio: Da se boji Allaha, dž.š., i da ne cijepa jedinstvo muslimana, te ga je opominjao Allahom da čuva ono što ide u korist muslimanima.[7]

Međutim, Kufljani su tako kontinuirano izražavali podršku Husejnu, ponavljajući spremnost da ga pomognu, da su ga počeli stavljati u dilemu pred raznim ponudama od strane prvaka Kufe.[8] Bez obzira koliko je izgledala izgledala nepokolebljiva ova uzajamnu veza, Muavija je predpostavlojao da će Husejn otići za Kufu, ali je stalno savjetovao Jezida na dobar od nos sa

---

[1] *Ensabul-ešraf*, 3/152, sa početkom u množini ”rekli su”, *Ahbarul-tuval*, 221, 222, Ed-Dejnuri, bez seneda

[2] Ibid. Slično navodi i Ibn Sa'd, 5/357.

[3] Ibid.

[4] Također sin Alije ibn Ebu Taliba, r.a., dakle, Husejnov rođeni brat po ocu. (Op. prev.)

[5] Ibn Sa'd, 5/356, sa početnim riječima množine ”rekli su”.

[6] *Ensabul-ešraf*, 3/152, sa početkom u množini ”rekli su”.

[7] *Ensabul-ešraf,* 3/152, sa početkom u množini ”rekli su”, kao i Ibn Sa'd, 5/357. Vidjeti također: *El-Kešij*, 48, životopis Amra ibnul-Hamka.

[8] Ibn Sa'd, 5/356, sa početkom u množini ”rekli su”.

Husejnom. Govorio mu je: ”Pazi na Husejna ibn Aliju, sina Fatiminog, kćerke Allahovog Poslanika, s.v.a.s., jer zaista je on ljudima najdraži čovjek, pa čuvaj njegove rodbinske veze, i budi dobar s njim, a on će ti uzvratiti dobrim. A ako se išta desi, nadam se da će ga Allah udaljiti od tebe, ili da se pozabavi onima što mu ubiše oca, ili onima što mu izdaše brata ”[1]

Husejn r.a. odbija dati prisegu Mavijinom sinu Jezidu

Husejn je odbio dati prisegu na vjernost Jezidu ibn Muaviji, u tome mu se pridružio i Abdullah ibn Zubejr, a isto je učinio i Abdurrahman ibn Ebi Bekr. Međutim, Husejn i Ibz Zubejr nisu obznanili razloge koji su ih naveli da to učine[2], dok je Abdurrahaman objasnio svoje neslaganje. To bilježi Ibn Hatim u svome tefsiru preko Abdullaha ibn Numejra el-Medenija koji kazuje: ”Bio sam u džamiji kada je Mervan držao hutbu te rekao: ’Allah je vladaru pravovjernih ukazao da je Jezid dobar izbor, pa ga je odredio kao nasljednika za halifu. A i Ebu Bekr i Omer su također ostavili nasljednika nakon sebe.’ Abdurrahman ibn Ebi Bekr na ovo kaza: ’Pa nije ovo monarhija?! Ebu Bekr nije ostavio hilafet svome sinu, niti ikome iz svoje porodice, a Muavija ga je dao svom sinu iz sažaljenja i da mu ukaže čast.’”[3]

Razlozi Husejnovog i Ibn Zubejrovog žestokog protivljenja ipak će se uskoro praktično pokazati. Husejn je, kako smo prethodno spomenuli, bio protiv primirja, ali ga je ipak prihvatio udovoljavajući Hasanovom zahtjevu. Također, Husejn je održavao vezu sa Kufljanima i davao im naznake da će iskazati svoje pritivljenje nakon Muavijine, r.a., smrti. Ovo dokazuje postupak prvaka iz Kufe koji su odmah po Muavijinoj smrti poslali poruku Husejnu da hitno dođe do njih.

Husejn je, bez i najmanje sumnje, imao sve potrebne kompetencije za halifu, i nije nerazumljivo zašto je stao nasuprot Jezida, odrješito odbijajući da mu dadne prisegu. A kada se prethodno Muavija s njim nasamo sastao, Husejn je izgleda insistirao na tome da je pravo na hilafet njegovo, našto Muavija nije odgovarao. Kada ga je Jezid pitao o njegovoj šutnji pred Husejnom koji je natjerao njegovu devu da klekne, Muavija je odgovorio: ”To zato da to ne bi tražio od nekoga drugog, pa da mu ne dopusti, nego ga

[1] Ibid, 38, sa početkom u množini ”rekli su”.
[2] Ciljam na to da oni nisu optužili Jezida za njegov moral, niti su jasno obznanili da nije kvalificiran za haliafet, tako da jedino ostaje mogućnost da je tako odlučila šura – hilafet treba preuzeti onaj koji ga je najdostojniji.
[3] *Tefsiru Ibn Ebi Hatim*, 12/224.

ubije."[1] A Zehebi je vezano za ovo zabilježio: "Kada je Muavija odredio beju Jezidu (kao halifi nakon njega), to je pogodilo Husejna."[2]

Muavija je inače Jezida savjetovao da se blago ophodi prema Husejnu jer je rod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ali nije sigurno je li to bilo samo jednom, neposredno prije nego će umrijeti Muavija, r.a., ili je to i ranije činio. Naime, pojedini izvori navode da je u momentima kada je Muavija ostavljao oporuku, na samoj samrti, pored njega bio i Jezid.[3]

Ono što je opće poznato i pouzdano u predanjima kazuje nam da Jezid nije bio u Damsku i prisustvovao Muavijinom preseljenju na ahiret, nego je bio u Havarinu.[4] Muavijinu oporuku su Jezidu prenijeli Dahhak ibn Kajs el-Fehri i Muslim ibn Ukbe.[5] U'vane je između ostalih o ovome ovako ispričao: "Kada se Muaviji prikučila smrt, bila je 60. godina, Jezid nije bio tu, pa je poslao po Dahhaka ibn Kajsa el-Fehrija, koji je bio na čelu čuvara reda, i Muslima ibn Ukbeta el-Merija, te im je ostavi oporuku. Rekao je: 'Prenesite Jezidu moju oporuku, neka pazi stanovnike Hidžaza, oni su njegovi korijeni, neka lijepo dočeka onoga ko mu od njih dođe, i neka upita za one koji nisu došli. I neka prati stanovnike Iraka, pa ako budu i svaki dan tražili od njega da im promijeni nekog službenika, neka tako i uradi, jer mi je draže da promijeni svaki dan po službenika, nego da se prema njemu isuče sto hiljada sablji. I neka gleda u stanovnike Šama, neka mu oni budu savjetnici i

---

[1] Ibn Sa'd, 5/357. Rec. navodi da je sened dobar. Ibn Asakir, 199, preko Ibn Sa'da.

[2] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 3/291.

[3] *Ibn Sa'd: Et-Tabekatul-rabi'a*, 1/165, doktorski rad, sa lancem prenosilaca u kojem je El-Vakidi. Ibn Sa'd, 5/358, sa početkom u množini "rekli su", Taberi, 5/322, preko Ebu Mihnefa, *El-A'kdul-ferid*, 4/273, preko Hejsema ibn Adijja, *Tehzibul-kemal*, 6/412, preko Ibn Sa'da.

Preko Ebu Berde je zabilježeno također da je rekao: "Ušao sam kod Muavije kad ga je snašla bolest od koje će umrijeti, pa mi je rekao: 'Dobro mi došao bratiću, približi mi se i pogledaj,' i pogledao sam, kad bolest se već bila proširila, rekao sam: 'Nije opasno, vođo pravovjernih.' Utom je ušao Jezid, a Muavija će: 'Ako budeš i za šta odgovoran, preporučujem ti ovog čovjeka, jer njegov je otac bio moj prisni prijatelj,' ili je rekao nešto slično." Vidjeti: Taberi, 5/332, sa pouzdanim senedom. U Taberijevom senedu postoji propust, jer je veza između Abdullaha ibn Ahmeda i Ebu Saliha bio imam Ahmed, a imam Ahmed se ne navodi u senedu, dok je Abdullah ibn Ahmed više puta rekao da prenosi od svoga oca Ahmeda, a on od Ebu Saliha. Vidjeti također: Ibn Sa'd, 4/1/172, sa dobrim senedom, ali prenosilac ne spominje Jezida ni njegov ulazak kod Muavije, nego završava riječima: "Pogledao sam, kad bolest se već proširila." *Es-Sijer*, 3/120, Zehebi, sa istim tekstom kao i kod Ibn Sa'da. Možda je u Taberijevom predanju govor o početku Muavijine bolesti, i da mu je tada došao Jezid, pa je on poslije otišao do svojih podanika, nakon čega mu je došla vijest o očevoj smrti.

[4] Mjesto blizu grada Halepa.

[5] *Et-Tabekatul-rabia'*, 1/174-176, Ibn Sa'd, sa dobrim senedom, kako navodi recenzija, *Ensabul-ešrar*, 4/1/154-156, Taberi, 5/323, od Uvvane, i također 5/328, sa prihvatljivim senedom, ako je Ishak ibn Hulejd štićenik Seida ibn El-A'sa ibn Abdurabiha, *El-A'kdul-ferid*, 4/273, *Tarihu Dimešk*, 16/310, *Tarihul-islam ve havadisuhu*, 316, 317, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 13/161, preko Ebu Mishira, sa vjerodostojnim senedom.

konfidenti, a ako ga kakva nedaća snađe, neka od njih pomoć traži, jer oni kada borave u tuđoj zemlji počnu se drugačije ponašati." Prenesite mu, oporučivao je nadalje Muavija: "Ne strepim od Kurejšija osim od trojice, od Husejna ibn Alije, Abdullaha ibn Omera i Abdullaha ibn Zubejra. Što se Ibn Omera tiče, on je čovjek kojeg drži vjera, on neće od tebe ništa tražiti. A Husejn ibn Alija, on je čovjek poslabašan, nadam se da će ga Allah udaljiti od tebe, ili da se pozabavi onima što mu ubiše oca, ili onima što mu izdaše brata. On ima visoko srodstvo i ogromna prava, rod je Muhammedu, s.a.v.s. Ne mislim da će ga se Iračani proći dok ga na navedu da izađe u rat, pa ako ti padne u ruke, oprosti mu. Zaista, kada bi ja bio na tvom mjestu prešao bih preko svega što učini. A Ibn Zubjer je lukav, pa ako se pojavi pred tobom, ustani protiv njega, osim ako ti bude tražio primirje, u tom slučaju prihvati i čuvaj svoj narod koliko god možeš."[1]

Muavija je dobro procijenio situaciju, imao je jasnu sliku šta se dešava u ummetu, a kada je ostavljao ovu oporuku Jezidu imao je na umu tri oblasti koje su predstavljale okosnicu ummeta, Hidžaz, Irak i Šam. Potom mu je na odgovarajući ukazao kako da se odnosi prema tendencijama svake od tri strane. Stanovnici Hidžaza su bili njegovi korijeni, njegov rod i njegovo pleme, pa ga je savjetovao da prema njima bude pažljiv i blag, da ih lijepo daruje, da ih lijepo dočeka i da ih cijeni. S druge strane, za odnos sa Iračanima mu je oporučio posebnu politiku, jer je ova oblast bila nestabilna i nemirna, sastavljena od niz arapskih plemena između kojih su vladali napetost i trvenja, i u njoj je bio povelik broj beduina koji nisu bili učeni u islamu i njegovim propisima. Povrh toga, akaidska razmimoilaženja među pojedinim grupama ostavila su ogroman trag na samu koherentnost Iraka. Ove iračke neprilike Muaviju su navele da Jezidu skrene pažnju da se sa Iračanima odnosi kao neko ko je oprezan i ko im ispunjava sve njihove zahtjeve, pa makar došlo i do kritične tačke – da postavlja i smijenjuje namjesnika (po njihovom zahtjevu) svaki dan. I oporučio mu je da održava stalne odnose sa stanovnicima Šama, jer su oni matrica države i njeni pomagači od samog početka. Usto, oni su pokazali svoju pokornost vođama, povjerljivi su i daleko od toga da izdaju. Zbog ovih svojstava koja su posjedovali Šamljani, Muavija je oporučio Jezidu da samo s njima ulazi u rat protiv neprijatelja. Također, nasavjetovao ga je da borave samo u Šamu, da se ne razjedinjuju i da ne sele u druge krajeve, kako ne bi pali pod utjecaj raznim ideološkim grupama koje su postojale i tako izgubili vrlinu pokornosti i odanosti vladaru.

[1] Taberi, 5/323, od Uvvane. Također: *El-A'kdul-ferid*, 4/372, 374, od Hejsema ibn Adija. Ed-Dejnuri je usmaljen u govoru da je Muavija oporučio Dahhaku, a da je Jezid bio odsutan te je došao, pa mu je ponovio oporuku. Vidjeti: *El-Ahbarul-tuval*, 226. Inače, ovo je u koliziji onog štoje preneseno, da Jezid nije bio kada mu je preselio otac.

Muavija je potom predočio stanje moguća tri oponenta. Za plemenitog ashaba Ibn Omera, r.a., rekao je da se njega ne plaši da će naškoditi islamskoj državi, jer je poznata njegova bogobojaznost, velika vjera i ibadet. Usto, zna se koliko je suzdržan prema dunjaluku i njegovim ukrasima i koliko se bojao da zbog njega ne poteče koliko je kap muslimanske krvi.[1]

Ibn Zubejra ja kao drugog mogućeg oponenta opisao kao lukavog i da nije siguran za Jezida u pogledu njegovog protivljenja. Zato je Jezidu oporučio da s njim bude predostrožan i da ga ne vara, a u slučaju da iskaže svoje protivljenje, da pred njim bude čvrst i odrješit. U slučaju da ponudi primirje, oporučio mu je da primirje prihvati.

I na kraju, Husejna je opisao kao čovjeka na kojeg se lahko može utjecati, a znajući za njegove veze i dopisivanja sa Kufljanima, pretpostavljao je da će im otići u Irak. Potom je naglasio da sa Husejnom mora postupati s posebnom pažnjom, jer je on rod Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i da mu oprosti i ako mu se suprostavi. Također je pretpostavio, ako se suprostavi i ode u Irak, da će ga tamo izdati kao što su prije njegovog oca i brata. Oporuku je okončao da se čuvaju muslimani, i da se ne dozvoli prolijevanje njihove krvi koliko je to god moguće.

Nesumnjivo je da su ove Muavijine naredbe, preporuke i oporuke bile plod njegovog ogromnog političkog iskustva i znanja koje je stekao vodeći državu koja je u njegovo doba postigla znatnu snagu i veličinu.

[1] Ibn Sa'd, 4/142-188.

Husejn napušta Medinu i odlazi za Mekku

Muavija, r.a., preselio je na ahiret u redžepu 60. h.g.[1], a došao je Dahhak ibn Kajs, te se obratio ljudima, pohvalno spominjući Muaviju i moleći Allaha da ga obaspe milošću. Onda mu je klanjao dženazu i poslao po Jezida koji je bio u Havarinu. Kada je Jezid došao na očev mezar, posafao je one koji su bili s njim te mu klanjao dženazu, pa je otišao kući i izrecitirao poznatu kasidu.[2] Evo nekoliko njenih stihova:

Poruka žurno donesena dođe,
A srce od nje obuze strah i strepnja.
Rekli smo: Teško vama, šta nam to donosite?
Reče: Halifa sklopi oči, postojan i bolan.
Nakosila se Zemlja, ili samo što se ne nakosi
I kao da joj se tamo i ovdje osjekoše krajevi.
Dođošmo do kuće, a vrata zatvorena
Al' od glasa Remlina, srce mi se skupi.
Koja duša žudi da počasti još stekne
A samo što je nije stigla, ona što je neminovna.
Ode velik sin, ode slava koja druga njegova bješe
Kao da su jedno bili, a sada nijednoga nema.

Naredio je potom da se pozovu ljudi na zajednički namaz, a on se okupao i obukao najljepše odjelo, te je izašao pred ljude, zahvalio Allahu i rekao: ”O ljudi, Muavija je bio Allahov rob kao i svi ljudi, Allah mu je Svojih blagodati podario, pa ga je uze Sebi. On je bolji od onih koji poslije njega dolaze, a oni koji su prije njega bili, bolji su od njega, ali ga je ne pravdam pred Allahom, jer On dobro zna kakav je bio. Ako mu oprosti, to je iz Njegove milosti, a ako ga kazni, to je zbog grijeha njegovih. Preuzeo sam ovu odgovornost poslije njega, a ja neću žaliti za onim što mi budete tražili (da vam dadnem), i neću tražiti ispriku jer neću uskraćivati, a kada Allah nešto hoće, to i bude... Allaha spominjite i oprosta Mu tražite.”[3] Potom je dodao: ”Muavija vas je vodio u bitke na moru, ali ja nikoga od muslimana

[1] Ibn Sa'd, 4/1/176, *Et-Tarih*, 226, Halife, Taberi, 5/337, *El-Istia'b*, 3/1420, *El-Isabe*, 6/155. Ibnul-Umrani je ostao usamljen kada je rekao: ”Jezidu je data beja 61. h.g., u mjesecu rebiul-evelu.” Vidjeti: *El-Enbau fi tarihil-hulefa'*, 49.

[2] Ibn Sa'd, 4/172, sa dobrim senedom, *Ensabul-ešraf*, 4/1/154, Taberi, 5/327, 328, preko Ebu Mihnefa, *El-A'kdul-ferid*, 4/383, 384, *El-Egani*, 17/312, Ibn Asakir, 16/756. Jezidovu poeziju je skupio Saluhuddin el-Munedždžid, 13/112. Abdulberr prenosi od Šafije da je Jezid uzeo dva stiha, 7 i 9, od El-Ea'ša. Vidjeti: El-*Istia'b*, 3/1419, Ibn Kesir, 8/148.

[3] Ibn Sa'd, 14/176, sa dobrim senedom, *U'junul-ahbar*, 2/260, Ibn Kutejbe, *El-A'kdul-ferid*, 4/374, 375, Ibn Kesir, 8/146.

neću slati u rat na moru. I Muavija vas je slao u zemlje kršćana zimi, a ja nikoga u zimu neću slati u zemlje kršćana, i Muavija vam je izdavao iz imetka države dajući vam u tri dijela, a ja ću vam to davati u jednom komadu."[1] Ljudi su se poslije razišli, a osjećali su da nema niko bolji od njega.[2]

Ovo je bilo prvo Jezidovo obraćanje ljudima nakon što je preuzeo hilafet. Potom je postavio namjesnike, u Medini je postavio Velida ibn Utbeta ibn Ebi Sufjana, u Kufi Numana ibn Bešira, u Basri Ubejdullaha ibn Zijada, a u Mekki Amra ibn Seida el-A'sa.[3] Dok je preuzeo funkciju namjesnika u Medini, Velid ibn Utbe ibn Ebi Sufjan dobio je od Jezida sljedeću poruku: "Pozovi ljude i traži da mi daju prisegu, počni sa prvacima Kurejšija, a prvi od kojeg ćeš početi neka bude Husejn ibn Alija, jer je vladar pravovjernih meni naložo da s njim posebno blago postupam i da se izmirim s njim."[4] Također, tražio mu je da zatraži beju od Ibn Zubjera i Ibn Omera.[5] Neka predanja opet kazuju da kada je vijest o Muavijinoj smrti stigla kod Velida ibn Utbe, namjesnika Medine, on se savjetovao sa Mervanom ibn Hakemom oko toga šta da poduzme kao preventivu mogućim posljedicama, a on mu je preporučio da pozove Ibn Zubejra i Husejna ibn Aliju i da im naloži davanje prisege."[6]

Velid ibn Utbe inicirao je da se od njih uzme prisega, ali nismo bili u mogućnosti pomiriti predanja koja spominju da je Jezid ibn Muavija bio taj koji je poslao Velidu zahtjev da uzme prisegu od Husejna, Ibn Zubejra i Ibn Omera sa predanjima u kojima se spominje da je to bila lična inicijativa Velida ibn Utbe kao odgovor na novonastale prilike. Ono što možemo pomiriti je predanje u kojem se kaže da je vijest o Muavijinoj smrti došla do Velida ibn Utbe i da se on savjetovao sa Mervanom, a on mu je preporučio da uzme prisegu od Husejna i Ibn Zubjera. Na ovo ukazuje predanje koje prenosi Ebu Mi'šer: "Muavija je preselio na ahiret sredinom mjeseca šabana 60. godine, a ova vijest je stigla u Medinu početkom mjeseca šabana..."[7] Dakle, pošta sa viješću da je Muavija preselio stigla je iz Šama u Medinu za petnaestak dana, što je u njihovom dobu bilo realno vrijeme da vijest pređe

[1] Ibn Asakir, 16/360, *Es-Sijer*, 3/162, sa dobrom senedom, preko Ebu Mishera.
[2] Ibid.
[3] Taberi, 5/338.
[4] Ibn Sa'd, 5/359, sa senedom koji počinje sa "rekli su".
[5] *Et-Tarih*, 232, sa senedom u kojem je Muhammed ibn Zubejr el-Hanzali, koji se ne prihvata, *Ensabul-ešraf*, 4/299, 300, preko Ebu Mihnefa i Uvvane, i na str. 309, preko Muhammeda ibn Zubejra, Taberi, 5/33, preko Ebu Mihnefa, *El-Emalil-humejsijje*, 1/179, Eš-Šedžeri.
[6] *Et-Tarih*, 232, 233, od Džuvjerije preko šejhova iz Medine, *El-A'kdul-ferid*, 4/376, preko Kasima ibn Selama, *El-Mehasinu vel-mesavi*, 80, 81, preko Ebu Mi'šera.
[7] *El-Mehasinu vel-mesavi*, 80.

ovu razdaljinu.[1] Kada je Jezid preuzeo hilafet, poslao je poruku u kojoj je od Velida tražio da uzme prisegu od Husejna, Ibn Omera i Ibn Zubejra. Usto, treba uzeti u obzir da je Jezid bi van Damaska kada je Muavija preselio, dakle vrijeme koje je proteklo dok se vratio i tri dana u kojima je dočikao ljude koji su mu dolazili na žalost, nakon čega je prionuo rješavanju državanih pitanja. Ovo je zahtjevalo određen period, jer nije logično da Jezid odmah po dolasku u Damask piše pismo Velidu da uzme prisegu navedenih osoba. Velid je dakle tražio ovu prisegu odmah po dolasku vijesti o halifinoj smrti, a nakon nekog vremena mu je došla navedena Jezidova poruka. Ovo mišljenje potkrjepljuje to što je u Jezidovoj poruci ustvari bila naredba Velidu da uzme prisege spomenute trojke i da ih ne ostavlja dok to ne učine.[2] Velidu dakle nije bila došla ova naredba kada je pozvao ovu trojku da daju prisegu, pa im je nakon što mu je nisu dali, dozvolio da napuste Medinu. Velid je tražio savjet od Mervana ibn Hakema, pa mu je ovaj preporučio da traži prisegu od Husejna i Ibn Zubejra, pa ako prisegnu, da ih pusti, a ako odbiju da ih ubije na licu mjesta.[3] Predanja se nadalje ne slažu, dok predanje koje bilježi El-Belazeri[4] decidira da Ibn Zubejr i Husejn, kada im je došao poziv da odu kod Velida, nisu nikako željeli sresti se s njim, nego su zanemarili poziv i napustili Medinu u sred noći.[5]

U Halifinom[6] predanju se spominje da je Ibn Zubejr otišao kod Velida i odbio dati prisegu, rekavši da njegov društveni položaj zahtijeva da on prisegu dadne javno ispred svih ljudi, pa je zatražio da se to organizira u džamiji naredni dan. Međutim, ovaj je zahtjev odbio Mervan, pa je od Velida zatražio da bude odrješit prema Ibn Zubjeru. Ovdje se Ibn Zubejr i Mervan žestoko izvrijeđaše. Velidova blagost i plemenita narav[7], kako je opisan u jednom predanju, ovo nije mogla trpjeti, pa je naredio i Mervanu i Ibn Zubejru da napuste sjednicu. Poslije je pozvao Husejna, ali kao da Velid ne htjede potegnuti raspravu o prisezi za Jezida te Husejn brzo napusti skup. Kada je nastupila noć, Ibn Zubejr i Husejn napustiše Mekku, svaki nasamo.

Čini nam se da je Halifino predanje najbliže istini shodno redoslijedu događaja u njemu, i stoga što ga prenosi Medinelija Džuvejrije ibn Esma i to također od Medinelija, kako kaže: ”Čuo sam šejhova Medine da im ne znam broja, da tako kazuju.” A isto predanje preko Ebu Mi'šera es-

[1] Vidjeti: *El-Mesaliku vel-memaliku*, 150, Ibn Hardazebe.
[2] Taberi, 5/330, preko Ebu Mihnefa.
[3] Halife, 232, 233, preko Džuvejrija ibn Esma koji prenosi od šejhova Medine, *El-A'kdul-ferid*, 4/376, preko Kasima ibn Selama, *El-Mehasinu vel-mesavi*, 80, 81, preko Ebu Mi'šera.
[4] *Ensabul-ešraf*, 4/300, preko Ebu Mihnefa i Uvvane.
[5] Ibid.
[6] *Et-Tarih*, 233, slično predanje bilježi i Ibn Asakir, 146, 147, preko Zubejra ibn Bekkara, vidjeti isto predanje u: *El-A'kdul-semin*, 5/157.
[7] *Et-Tarih*, 233.

Sindija još mu daje veću važnost i još ga više pojašnjava.[1] U Halifinom predanju navodi se Velidova plemenitost i bezrezervna povjerljivost prema Husejnu i Ibn Zubejru koja je rasrdila Mervana, pa mu je dobacio da će se poslije kajati za to. Rekao mu je: ”Ako sada iziđu iz kuće, vidjet ćeš da će ih zlo snaći.”[2] Većina predanja zaista bilježe da su istu noć napustili Medinu, samo što ono koje o Husejnovom izlasku prenosi Ebu Mihnef spominje nevjerovatne detalje. On kaže da je Husejn ostao tu noć u Medini i također naredni dan, da bi drugu noć pokupio svu svoju porodicu i napustio Mekku, ostavivši iza sebe samo Muhammeda ibnul-Hanefijju.[3] Ovakav slijed događaja poprilično je neuvjerljiv, jer je Husejn sačekao Velida sve do jutra, da bi dao prisegu, tako da je nelogično da ostane u Medini cijeli dan i još da povede cijelu porodicu, a da bude pred očima Velida ibn Utbeta, namjesnika Medine. Sam Husejnov i Ibn Zubejrov odlazak iz Medine jako je začudio Velida, pa je za njim poslao trideset konjanika koji su bili štićenici Umejevića, ali ih ovi nisu uspjeli stići.[4]

Velidovu tolerantnost neke su Medinelije vidjele razlogom za nedovoljnu čvrstoću ličnosti, zato je on, htijući da preduhitri neželjene posljedice i ovlada situacijom, uhapsio Ibn Muti'a[5], jednog od najistaknutijih oponenata državi i najvećih Ibn Zubejrovih podržavatelja, i stavio ga u zatvor. Nato se skupila omladina Beni Adija, Ibn Muti'evi saplemenici, te razvališe zatvor i izvedoše ga napolje, a on potom ode za Ibn Zubejrom.[6]

Velidova tolerancija i blagost prema Husejnu i Ibn Zubejru navele su Mervana ibn Hakema da bržebolje napiše pismo Jezidu ibn Muaviji, upozoravajući ga na opasnost opće situacije u Hidžazu. Jezid je odmah shvatio da je Velid mehka ličnost, te zbog posljednjih događaja dade da se smijeni, a za novog namjesnika Medine postavi Amra ibn Seida ibnul-A'sa. Bilo je to u mjesecu ramazanu, 60. h.g.[7]

Husejn je napustio Medinu spomenute noći u kojoj ga je tražio Velid, a izgleda da se prethodno bio dogovorio sa Ibn Zubejrom da se nađu na određenom mjestu na putu prema Mekki, jer su u El-Ebvi[8] sreli Ibn Omera

---

[1] *El-Mehasinu vel-mesavi*, 80.
[2] *Et-Tarih*, 233.
[3] *Ensabul-ešraf*, 4/303, Taberi, 5/341.
[4] *Ensabul-ešraf*, 4/300.
[5] Abdullah ibn Muti' ibnul-Esved el-A'devi el-Medeni, ashab, jedan od prvaka Kurejšija, Ibn Zubejr ga je postavio za namjesnika nad Kufom, ubijen je 73. h.g. (*Et-Takrib*, 324.)
[6] *Ensabul-ešraf*, 4/302.
[7] Ibid, 4/307, Taberi, 5/443.
[8] El-Ebva se nalazi 33 milje od Džuhfe, koja je odmah uz Medinu, u njoj je kabur Poslanikove, s.a.v.s., majke Amine. (Jakut, 1/79.)

Omera i Abdullaha ibn Ajjaša[1] koji su se vraćali sa umre. Ibn Omer im je tada rekao: ”Na Allaha vas podsjećam, da se hoćete vratiti odakle ste i krenuli i da dođete sa ostalim svijetom, kako je najbolje da se dođe, pa vidite... Ako su ljudi saglasni za njegov hilafet, nemojte ni vi biti izuzetak, a ako se budu razišli oko toga, to je ono što vama odgovara.”[2]

Kada su njih dvojica došli u Mekku, Husejn je od Abbasa ibn Abdulmuttaliba uzeo kuću da u njoj boravi, a Ibn Zubejr obuče odjeću od mua'firijske[3] tkanine, te se smjesti kraj Kabe. Tu je svakome govorio protiv Umejevića.[4]

[1] Abdullah ibn Ajjaš ibn Ebi Rebi'a el-Mahzumi el-Meki el-Medeni, karija, slušao je hadis od oca, od Ibn Omera i Ibn Abbasa, a učio je pred Ubejom ibn Ka'bom, bio je najbolji učač u Medini, poginuo je kao šehid u Sadžestanu 78. h.g. (*El-A'kdul-semin*, 5/230.)

[2] Ibn Sa'd, 5/360, Ibn Asakir, 201, preko Ibn Sa'da, *Tehzibul-kemal*, 6/416, El-Muzej, preko Ibn Sa'da, Taberi, 5/343, ali navodi da su sreli Ibn Omera ibn Abbasa. Vjerovatno Ajjašov previd, jer je sigurno da Ibn Abbas tada boravio u Mekki. Vidjeti: Ibn Asakir, 15/732, 733, i *Bagjetul-talib*, 6/119, Ibnul-Adid.

[3] Po gradu u Jemenu. (Op. prev.)

[4] Ibn Sa'd, 5/360, Ibn Asakir, 199, preko Ibn Sa'da.

POGLAVLJE III

HUSEJN I KOBNI DOGAĐAJ NA KERBELI

Pisma Kufljana Husejnu

Kada su Kufljani saznali za Muavijinu smrt i Husejnov odlazak za Mekku, odbili su dati prisegu Jezidu, a na umu im je bilo Husejnovo obećanje da se ništa neće dogoditi dok ne umre Muavija. Sastali su se u kući Sulejmana ibn Sarda el-Hezai'ja[1], pa im domaćin tada reče: ”Muavija je napustio ovaj svijet, a Husejn uhvatio svoje za prisegu i već je otišao za Mekku, a vi ste stranka njegovog oca. Ako ćete ga sigurno podržati i pomoći, pošaljite mu poruku, a ako se bojite smrti i poraza, ne zavodite džaba čovjeka.” Dogovorili su se da ga podrže i napisli su mu poruku: ”Mi nećemo klanjati za Numanom ibn Beširom ni džumu namaz, ni bajram, nego ti dođi, a ako dođeš mi ćemo Numana otjerati u Šam.” Ovo je pismo bilo od Sulejmana ibn Sarda, Musejjiba ibn Nedžbe, Refa'a ibn Šedada i Habiba Muzahira, a poslali su ga preko Abdullaha ibn Seba el-Hamdanija i Abdullaha ibn Vala. Dva dana poslije, poslali su Kajsa ibn Mishira es-Sajdavija, Abdurrahmana el-Erhabija i Umaru ibn Ubejda es-Sulevija sa pedeset i tri lista, koje ponesoše Hani ibn Hani es-Sebi'i i Sa'd ibn Abudllah el-Hanefi. Ovi listovi su sadržavali imena onih koji daju prisegu Husejnu, i njihov poziv da im dođe. Svaki je list imao po jedno, dva, tri ili četiri imena, a uz to je još bilo pismo koje je sam nosio Hani.

Nešt poslije, Šebes ibn Rebi', Hidžar ibn Ebdžer, Jezid ibn Haris, Uzre ibn Kajs, Omer ibn Hadždžadž ez-Zubejdi i Muhammed ibn Omer et-Temimi napisali su mu poruku sa sljedećim sadržajem: ”Evo, već je zazelenijelo, i plodovi su se ukazali, i ima ih na sve strane, pa ako hoćeš dođi tvojoj spremnoj vojsci. ”[2]

Na mnoštvo ovakvih i sličnih poruka ukazuje sam Husejn kada je krenuo za Irak, i kada ga je neko savjetovao (vjerovatno da ne ide), on mu je naišareti na pisma svojih konfidenata: ”Ove su poruke od prvaka grada. ”[3] Sve ove poruke koje su dolazile Husejnu dok je on bio u Mekki bez izuzetka su potvrđivale želju da im se pridruži i spremnost da mu daju prisegu, tako da je Husejn napisao sljedeći odgovor: ”U ime Allha Svemilosnog Samilosnog. Od Husejna sina Alijina za prvake mumina i muslimana. Došli su mi Hani i Seid sa vašom porukom, posljednji su od svih koje ste mi do sada slali, a ja sam razumio sve što se kazali i na šta ste ukazali, i ono što većina govori: Mi

[1] Sulejman ibn Sard ibn el-Dževn, el-Hazaij, zvali su ga Ebul-Mutraf el-Kufi, bio je ashab, ubijen je u Ajnil-Verdi 65. h.g. (*Et-Takrib*, 252.)

[2] Taberi, 5/352, 353, preko Ebu Mihnefa, *Mekatilut-Talibijjin*, 95, 96, El-Asfehani.

[3] Ibn Sa'd, 5/371, sa vrlo slabim senedom, shodno riječima recenzije, Ibn Asakir, 209, 210, preko Ibn Sa'da, i preko Jakuba el-Fesevija, a svi su prenosioci pouzdani osim Buhejra el-Esedija za kojeg nisam našao ocjenu.

nemamo vođe, pa nam dođi, a nadamo se će nas Allah pod tvojim vođstvom ujediniti na uputi i istini. Ja sam vam već poslao svoga amidžića, on mi je poput brata, povjerljiv je i iz Ehli-bejta, te sam mu naložio da mi piše o vašoj situaciji, vašem stanju i razmišljanju. Ako mi on napiše da su se vaši prvaci i velikani složili sa onim što ste meni po vašim izaslanicima poslali u poruci, a što sam ja pročitao, doći ću vam uskoro, ako Allah da, život žrtvujem – imam je samo obični radnik po Allahovoj Knjizi i sprovoditelj pravde, onaj koji se samo istini povinuje i koji se stalno pred Allahom preispituje. Selam neka je na vas."[1]

Iz ove Husejnove poruke koju je proslijedio stanovnicima Kufe vidimo da je njihova stalna pisma razumio kao žudnju i snažnu ljubav Kufljana prema njegovoj ličnosti, te da su ostavili svoga vođu i da ne priznavaju Jezida kao halifu. Razumio je također da će rezriješiti namjesnika Kufe Numana ibn Bešira, te da imaju potrebu za vođom oko kojeg će se ujediniti, a da ja on vođa kojeg iščekuju. Husejn nije mislio napuštati Mekku i ići za Kufu dok mu iz nje nisu došli izaslanici koji su mu došli izjaviti da "nemaju vođe"[2] i da ga pozovu kao nekoga kojeg jedva čekaju i kome će iskazati svoju pokornost, nadajući se da će ih Allah ujediniti pod njegovim vođstvom na uputi i istini.[3]

Husejn je i pored ovih pisama bio rezerviran i oprezan, i prema njihovim izaslanicima i prema porukama. Zato se želio uvjeriti u njihovu istinitost i u kojoj mjeri sadržaj pisama odgovara stvarnosti koju mu predstavljaju velikani Kufe, pa im je poslao svoga amidžića Muslima ibn Ukajla ibn Ebi Taliba, da provjeri njihovu priču. On je bio "njegov amidžić i povjerenik iz Ehli-bejta"[4], a naložio mu je da se lično uvjeri u stvarno stanje stanovnika Kufe, te da mu dadne precizne i detaljne podatke o stanju u Kufi.[5]

[1] Taberi, 5/353, preko Ebu u Mihnefa.
[2] Ibid.
[3] Ibid.
[4] Ibid.
[5] Ibid, 5/437, preko Ebu Mihnefa, *Mekatilut-talibijin*, 95, 96, El-Asfehani, preko El-Medaina i Ebu Muavije ed-Duhenija, ali mu je sened slab, *Tehzibul-kemal*, 5/423, El-Muzej, preko Ed-Duhenija, *Tehzibul-tehzib*, 2/301, preko istog prenosioca.

HUSEJNOV R.A. ODLAZAK ZA KUFU

Odluka da ide za Kufu i slanje Muslima ibn Ukajla

Kao što smo prethodno kazali, nakon pisama koja su Husejnu slali velikani Kufe i u kojima ga otvoreno pozivaju da im se što prije pridruži, te nakon što je broj osoba koji su mu dali prisegu dostigao poveliku cifru od sto hiljada, Husejn se htio uvjeriti u pravo stanje na terenu, pa je poslao Muslima ibn Ukajla da dobro ocijeni stanje i da mu opiše stvarnu situaciju na terenu. Ako bude kako su oni predstavljali, doći će im.[1] Muslim je za Kufu krenuo sa Abdurrahmanom ibn Abdullahom el-Erdžahijem, Kajsom ibn Mushirom es-Sejdavijem i Umaretom ibn Ubejdom es-Selukijem, a kada su stigli u Medinu, uzeo je dvojicu vodiča. Međutim, na putu za Kufu zalutali su i jedan od njih umro je od žeđi. Muslim je tada osjetio ogromnu odgovornost koja ga čeka u Kufi, te napisa pismo Husejnu da ga poštedi ove misije, ali Husejn odbi njegov zahtjev i naloži mu da nastavi put Kufe.[2] Ebu Mihnef spominje da je Muslim po dolasku u Kufu odsjeo kod El-Muhtara ibn Ubejda es-Sekafija,[3] a prenosilac Husajn ibn Abdurrahman es-Sulemi opet navodi da je to bilo kod Hanija ibn Urve.[4] Predanje koje prenosi Ebu Muavija ed-Duheni navodi da je odsjeo kod čovjeka po imenu Ibn Avsedže.[5]

Iz ovih se predanja može razumjeti da je Muslim odsjeo kod nekoliko različitih osoba u različitim vremenskim periodima, a razlog za njegovo premještanje može biti bezbjedonosne prirode. Kod El-Muhtara ibn Ebi Ubejda[6] odsjeo je kada je tek stigao u Kufu, a po po dolasku Ibn Zijada za namjesnika nad Kufom i nakon njegovih pritisaka na ljude, Muslim se pobojao da neće otkriti njegovu misiju, pa se premjestio kod Hanija ibn Urveta, a izabrao je njega jer je važio kao jedan od uglednika Kufe.[7] Kada je

---

[1] *Ensabul-ešraf*, 3/159, Taberi, 5/354, *El-I'alamu bil-hurub*, 2/60, El-Bejani, *Tehzibul-kemal*, 6/422.

[2] Taberi, 5/347, *Tehzibul-kemal*, 6/422, *Tehzibul-tehzib*, 2/301, El-Belazeri i Taberi navode da su oba vodiča umrli od žeđi, *Ensabul-ešraf*, 3/159, Taberi, 5/354.

[3] Taberi, 5/361.

[4] *Ensabul-ešraf*, 3/224, sa vjerodostojnim senedom, Taberi, 5/391.

[5] Taberi, 5/347.

[6] Muhtar ibn Ebi Ubejd es-Sekafi el-Kezzab, otac mu je bio vojskovođa u Bici na mostu u doba hilafeta Omera ibn Hattaba. Muhtar je odrastao i postao velikan Sekifa, bio je cijenjenog mišljenja, rječit, hrabar i lukav, ali slabe vjere. On je onaj lažljivac kojeg spominje vjerodostojan hadis, pokazivao je ljubav prema Ehli-bejtu, postao je namjesnik Iraka nakon Jezidove smrti, a potom je proglasio da mu silazi objava. Ibn Zubjer mu je potom poslao njegovog brata Musaba i ovaj ga je ubio. Vidjeti: *Sijeru ea'almi en-nubela*, 3/539-544.

[7] Taberi, 5/361.

Hani bio uhapšen, ili tačnije, kada se kod Ibn Zijada počela javljati sumnja prema u Haniju, Muslim se prepao za sebe pa se nakratko preselio kod Muslima ibn Uvdžesa es-Esedija.[1]

Kada su Kufljani čuli za Muslimov dolazak, počeli su mu dolaziti i davati prisegu, tako da prisegnu oko dvanaest hiljada,[2] a po nekim predanjima trideset.[3] Ova se prisega davala u potpunoj tajnosti i sa velikim oprezom, a kada se Muslim uvjerio da Kufljani žele Husejna i da iščekuju njegovo dolazak, napisao mu je sljedeću poruku: ”Vođa ne vara svoje podanike, svi su Kufljani uz tebe, zato kreni čim primiš moju poruku.”[4]

Husejna je ovo uvjerilo u iskrene namjere Kufljana i u ono što su mu pisali, da zaista nemaju svog istinskog vođe.[5] U ovom slučaju morao je ispuniti ono što im je obećao kada je napisao: ”Poslao sam vam svoga amidžića, on mi je poput brata, povjerljiv je i iz Ehli-bejta, te sam mu naložio da mi piše o vašoj situaciji, vašem stanju i razmišljanju. Ako mi on napiše da su se vaši prvaci i velikani složili s onim što ste meni pisali i poslali u poruci po vašim izaslanicima, a što sam ja pročitao, doći ću vam uskoro, ako Allah da...”[6] I zaista, dok je Muslimovo pismo stiglo do Husejna, s pozivom da dolazi u Kufu i da su mu tamošnje prilike naklonjene, on se spremi i sa svojom porodicom i najpotrebnijim stvarima dade na put.

[1] Ibid.
[2] *Tarihu Dimešk*, 204, Husejnova biografija, *Tehzibul-kemal*, 6/423, *Tehzibul-tehzib*, 2/301.
[3] *El-A'kdul-ferid*, 4/376-378.
[4] *Ensabul-ešraf*, 3/167.
[5] Taberi, 5/353.
[6] Ibid.

Ashabi i tabiini savjetuju Husejna da ne ide za Kufu

Kada je do Husejnovog brata Muahmmeda ibnul-Hanefije došla vijest da je riješio krenuti put Kufe, otišao mu je i rekao: ”Brate moj, ti si mi najdraži od svih ljudi i tebe najviše cijenim, a ja ne štedim savjet ni prema jednom stvorenju koje ima veće pravo na njega od tebe. Apstiniraj od prisege Jezidu ibn Muaviji i distanciraj se od pokrajina kojima vladaju koliko god možeš, a pošalji svoje izaslanike da pozovu ljude tebi, pa ako ti dadnu prisegu, zahvali Allahu na tome, a ako se ljudi skupe oko nekog drugog, to neće ništa umanjiti ni od tvoje vjere, ni od pameti, ni od velikodušnosti, ni od tvoje vrijednosti. Ali, ja se zaista bojim da odeš u neku pokrajinu pa se okupi skupina ljudi i međusobno se razjedini, jedni uz tebe, a jedni protiv tebe. Ako se sukobe, ti ćeš postati prva meta, i tako će najbolji čovjek u ovom ummetu po sebi samom, i po ocu i po majci, postati neko čija se krv najviše traži i čija se porodica najviše ponižava.” Husejn mu kratko reče: ”Ja idem, brate,” a Muhammed mu onda kaza: ”Onda, idi prvo do Mekke, pa ako se tamo osjetiš bezbjedno, našao si mjesto i put, a ako vidiš suprotno, kreni putem planina i pustinje, idi od mjesta do mjesta dok se ne vidi na šta su se ljudi odlučili, onda ćeš znati šta ćeš. Jer ti ćeš bolje odlučiti i bit ćeš sigurniji kada ti dočekuješ i stojiš u susretu događajima, a najgore će po tebe biti ako im okreneš leđa.” ”Brate moj, ” odogovori mu Husejn, ”lijepo si me i bratski nasavjetovao, nadam se da će tvoja uputa biti najispravnija.”[1]

Kada je Abdullah ibn Abbas čuo da se Husejn namjerava uputiti za Kufu, ode mu i reče: ”O amidžiću, uplašio si ljude svojim spremanjem za Irak, reci mi šta si namjerio?” Husejn mu odgovori: ”Odredio sam u ova dva dana krenuti, ako Allah da.” Ibn Abbas mu nato reče: ”Ja Allah molim da ti od toga utočište dadne, a reci mi, hoćeš li to otići kod ljudi koji su ubili svoga vođu i koji su uredili svoju zemlju i otjerali neprijatelja? Ako je sve tako, onda idi... Ali, ako su te zvali, a njihov vođa još njima upravlja, i njegovi podanici nisu napustili službu, onda te zovu u rat i sukob. Nisam siguran za tebe da te neće prevariti i slagati, usprotiviti se i izdati te, i da protiv tebe pozovu one koji te preziru.” Husejn mu odgovori: ”Klanjaću istiharu Allahu, pa ću vidjet šta ću.” A sutra navečer, Ibn Abbas ode kod Husejna i reče mu: ”Amidžiću, ja zaista slutim loše i ne mogu to trpiti, bojim se za tebe u ovom slučaju, da ćeš poginuti i da će te uklonuti, jer Iračani su ljudi koji su spremni na prevaru. Zato, nemoj im se približavati, nego ovdje boravi, jer ti si prvak u Hidžazu, a ako te Iračani zaista hoće kako pričaju, napiši im neka prvo otjeraju njihovog neprijatelja, pa im onda otiđi. A ako insistiraš da izađeš, onda kreni za Jemen, u njemu ima tvrđava i mnoštvo puteva, prostran je i

[1] *Ensabul-ešraf,* 4/15, 16, preko Ebu Mihnefa i Uvvane, Taberi, 341, preko Ebu Mihnefa.

širok, a u njemu ima grupa koja je bila odana tvome ocu. Tamo ćeš biti daleko i izoliran, moći ćeš pisati i slati izaslanike, i učvrstiti svoje sljedbenike, a ja se nadam da će ti tada doći ono što voliš i što je po tebe najljepše." Husejn mu odgovori: "Amidžiću moj, tako mi Allaha, znam da si mi bižan savjetnik, ali ja sam već odlučio i spremio se za put. " Ibn Abbas mu reče: "Ako već putuješ, onda ne vodi žene i djecu, jer tako mi Allaha, bojim se da će te ubiti kao što je ubijen Osman, pred njegovim ženama i djecom koji su to gledali."[1]

Ibn Zubejra su opet pojedina predanja napadala da je bio jedan od onih koji su nagovorili Husejna da ode za Kufu, ali postoje predanja u kojima on lično savjetuje Husejna, upozoravajući ga na opasnost napuštanja Mekke i odlaska za Kufu. Rekao mu je: "Kako da ideš ljudima koji su ti ubili oca i povrijedili brata?!" Husejn je njemu ovako odgovorio: "Da budem ubijen u tamo nekom mjesto draže mi je nego da se zbog mene ovdje (u Mekki) krv prolijeva."[2]

Omer ibn Abdurrahman ibn Haris ibn Hišam el-Mahzumi[3] mu je također došao i rekao: "O amidžiću moj, ti odlaziš u zemlju gdje ima i službenika i odgovornih, i kod njih su trezori državnog imetka, a ljudi su robovi dirhemima i dinarima. Ja nisam siguran za tebe da te neće ubiti oni koji su ti svašta obećavali i podršku iskazivali." Potom je dovio Allahu da mu podari što je hajr za njega i otišao, a kada je rekao Harisu ibn Halidu ibnul-A'su ibn Hišamu šta je rekao Husejnu, ovaj mu je odvratio: "Pravi si mu svajet dao, tako mi Gospodara Kabe!"[4]

Neki su ashabi opet gledali da je Husejnov odlazak kušenja i nedaća za ummet, bez obzira koje će posljedice snaći jedan od dva tabora. Tako je Ebu Seid el-Hudri rekao: "Husejn me je nadvaladao u odluci da ode (u Kufu)," a ja sam mu govorio: "Boj se Allaha zbog sebe i ostani u svojoj kući, nemoj izlaziti na svog imama."[5]

Džabir ibn Abdullah kazuje da je pričao sa Husejnom i da mu je rekao: "'Boj se Allaha, i ne pravi pomutnju među ljudima, a tako mi Allaha

---

[1] Taberi, 5/383, 384, preko Ebu Mihnefa, *Tarihu Dimešk*, 204, *Tehzibul-kemal*, 6/420.
[2] Ibn Ebi Šejbe, 15/95, s dobrim senedom, *El-Ma'rifetu vet-tarih*, 2/753, sa istim senedom, Taberi, 5/384, 385, preko Ebu Mihnefa. Predanja koja govore da je Ibn Zubejr podsticao Husejna da ide za Mekku su slaba, bez imalo vjerodostojnosti, i došla su slabim putem, Taberi, 5/383, preko Ebu Mihnefa, Ibn Sa'd, 5/401, sa slabim i prekinutim senedom, a na ovaj sened su se oslonili također: Ibn Asakir, 264, 265, *Tehzibul-kemal*, 6/440, *El-Emali el-humusijje*, 1/174, Ibnuš-Šedžeri, Ibn Kesir, 8/183, preko Jakuba el-Fesevija.
[3] Omer ibn Abdurrahman ibn Haris ibn Hišam el-Mahzumi el Medeni brat je Ebu Bekra, povjerljiv, iz druge generacije, rođen je kada je umro Omer, Ibn Zubejr ga je postavio za namjesnika Kufe, pa je potom bio uz Hadždžadža. Umro je oko 70. h.g. (*Et-Takrib*, 415.)
[4] *Ensabul-ešraf*, 3/161, Taberi, 6/382, preko Ebu Mihnefa.
[5] Ibn Sa'd, 5/361, *Tehzibul-kemal*, 6/461, *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/165.

ne hvale vas zbog onoga što činite,' ali me nije poslušao."[1] Savjetovali su ga i Ibn Muti' i Ibn Ajjaš i upozoravali ga na Kufljane i njihove prevare.[2]

Ovi savjeti nisu bili ograničeni samo na ashabe, tabiine i one koji su mu bili u komšiluku u Mekki, nego su u tome učestvovali i mudri ljudi iz drugih pokrajina koji su čuli da se sprema na put za Kufu, šaljući mu pisma sa savjetima. Tako mu je Jezid ibn el-Esmem[3] napisao sljedeću poruku: "Kufljani ništa drugo neće osim da te namuče, a malo šta od toga te neće dobro zabrinuti. Molim Allaha da te zaštiti da ne budeš kao onaj što ga je prevarilo svjetlo munje ili onaj što trči za fatamorganom, zato budi strpljiv! Allahovo obećanje je, zaista, istina i neka te nikako ne obmanu oni koji čvrsto ne vjeruju."[4]

A El-Ahnef ibn Kajs mu je samo napisao: "A ti budi strpljiv! Allahovo obećanje je, zaista, istina i neka te nikako ne obmanu oni koji čvrsto ne vjeruju."[5]

Međutim, ovi korisni i mudri savjeti nisu utjecali na Husejnov stav o odlasku za Kufu, bio je čvrsto odlučio da krene, pa je poslao u Medinu po one koji hoće da mu se pridruže. Došlo mu je osamnaest osoba od potomaka Abdulmuttaliba, što ljudi, žena i djece, njegova braća, žene i djeca. Za njima je došao i Muhammed ibnul-Hanefijje, stigavši prije nego je Husejn napustio Mekku, pa je još jednom pokušao da ga odvrati od odlaska, ali nije uspio. Međutim, svojim sinovima nije dozvolio da idu za Kufu, a Husejn mu nato reče: "Zar braniš djeci da idu gdje ja mogu nastradati?!" A Muhammed mu reče: "Kakva je moja korist ako nastradaš ti i oni s tobom?!, a zaista tvoje stradanje nama teže dođe od njihovog."[6]

Potom mu je došao i Ibn Abbas i savjetovao ga da ne ide u Kufu, rekavši na kraju: "Da neće poslije biti zamjereno i meni i tebi, zakačio bi se rukama za tvoju kosu (da te zaustavim)." A Husejn mu odvrati: "Da me ubiju u tamo nekom mjestu, draže mi je nego da se krv prolijeva u Mekki." Ibn Abbas je poslije kazao: "To je bilo ono šte me malo smirilo u pogledu njega."

---

[1] Ibn Sa'd, 5/361, *Tehzibul-kemal*, 6/416, Ibn Kesir, 9/165.

[2] Ibn Sa'd, 5/124-145, Taberi, 5/351, preko Ebu Mihnefa, Ibn Asakir, 155, poput Ibn Sa'da, sa senedom od El-Vakidija.

[3] Jezid ibn el-Esem, ime mu je Amr ibn Ubejd ibn Muavija el-Bekai Ebu Auf, porijeklom je iz Kufe a živio je u Rikki. Sestrić je Mujemuni, r.a., majci vjernika. Kaže se da je bio ashab, ali nema dokaza za to. Bio je pouzdan, iz treće je generacije, umro je 103. h.g. (*Et-Takrib*, 599.)

[4] *Tarihur-Rikka*, 17, El-Kušejri, *Hilijetul-evlija*, 4/98, Ebu Nuajm, preko El-Kušejrija.

[5] *Ensabul-ešraf*, 3/161, sa dobrim senedom, ali prekinutim.

[6] Ibn Sa'd, 5/266, 267, *El-Musannef*, 366, Ibn Ebi Šejbe, *El-Mehamil*, 6/421, *El-Emali*, 266, 267, a recenzija navodi da je sened dobar.

Ibn Abbas je inače bio jedan od najstoržijih u pogledu čuvanja svetosti harema Mekke.[1]

Husejn se polahko spremao da bi na Dan tervijje, osmog mjeseca zul-hidžeta 60. h.g. krenu put Kufe, a s njim i njegova porodica i po nekima, još šezdeset kufljanskih šejhova. Uprkos njegovog napuštanja Mekke, nisu prestajali pokušaji da ga se odvrati od dolaska.

Tako je Abdullah ibn Džafer ibn Ebu Talib[2], r.a., napisao: ”Allahom te zaklinjem, kada vidiš ovu moju poruku nemoj kretati, jer ja sam zaista za tebe zabrinut zbog mjesta prema kojem si se zaputio, da ne ubiju tebe i ne poubijaju svu tvoju porodicu...”[3]

Husejn ponovo odbi da se vrati, a Džafer pomisli da preza od povratka zbog namjesnika Amra ibn Seida ibnul-A'sa, pa ovome zatraži da napiše poruku Husejnu u kojoj mu obećaje sigurnost i svako dobro. Amr mu je odgovorio: ”Napiši šta god hoćeš i donesi mi, a ja ću staviti svoj pečat.” Ibn Džafer napisa ovu poruku: ”U ime Allaha Svemilosnog Samilosnog, od Amra ibn Seida, Husejnu ibn Aliji, ja uistinu Allaha molim da te odvrati na ono što će te tamo zadržati, i da te uputi tako da izabereš ono što je ispravno. Saznao sam da si se zaputio za Irak, Allaha molim da te sačuva raskola, a ja se bojim za tvoj život tamo. Evo šaljem po tebe Abdullaha ibn Džafer i Jahjaa ibn Seida pa dođi mi s njima, kod mene ćeš uživati sigurnost, dobročinstvo i dobre rodbinske i komšijske odnose, a Allah je tom svjedok i garant, On će to čuvati i zastupati. Ves-selamu alejke.”[4]

Husejn međutim odbi i ovaj prijedlog i nastavi put Kufe. Kada je Vakid el-Lejsi[5], r.a., čuo da se Husejn približava Medini, izađe mu u susret i srete ga u Melelu, pa ga stade Allahom zaklinjati da ne ide. Govorio mu je da je ovaj njegov odlazak odlazak u vlastitu smrt, ali Husejn odbi da se vrati.[6]

A kada je Ibn Omer, r.a., prvak među ashabima u svom dobu, saznao za njegov prolazak kraj Medine, izađe i sustiže ga na udaljenosti tri dana hoda od Medine, pa ga upita: ”Gdje si se zaputio?” ”Za Irak,” – odgovori mu Husejn, a onda izvadi pisma kja je dobijo od tamošnjih ljudi. Ibn Omer mu nato reče: ”Reći ću ti nešto što nikada nikome prije tebe nisam, Džibril je zaista došao i dao Vjerovjesniku, s.a.v.s., da izabere između dunjaluka i

[1] *El-Musannef*, 5/96, 97, Ibn Ebi Šejbe, sa vjerodostojnim senedom, *El-Mu'džemul-kebir*, 9/193, Taberani, a Hejsemi u *El-Mu'džemu* navodi da su prenosioci svi iz sahiha.

[2] Abdullah ibn Džafer ibn Ebi Talib, jedan od prvaka, rođen je u Habeši, bio je ashab, umro je 80. h.g., u osamdesetoj godini. (*Et-Takrib*, 298.)

[3] Taberi, 5/387, preko Ebu Mihnefa, *El-Mihan*, 158, Ebul-Arab.

[4] Ebu Vakid el-Lejsi, bio je ashab, po nekim ime mu je bilo Haris ibn Malik, po nekima Ibn A'uf, ili A'uf ibn Haris. Umro je 68. h.g., u svojoj 85. godini (*Et-Takrib*, 682.)

[5] Mjesto između Mekke i Medine, udaljeno je dvije noći od Medine. Vidjeti: Jakut, 5/194, 195. Ovo nije mjesto zapadno od Medine koje se također zove Melel, a koje se spominje u bici Zatu kird.

[6] Ibn Sa'd, 5/361, Ibn Asakir, 201, Ibn Kesir, 9/165.

ahireta, pa je izabrao ahiret, a vi ste njegov soj... Tako mi Allaha, niko iz Ehli-bejta neće preuzeti hilafet, jer Allah je to udaljio od vas zato što je tako bolje za vas. Vrati se, pa ti znaš za prevare stanovnika Iraka i šta je tvoj otac od njih doživio." Ali Husejn odbi, pa ga Ibn Omer zagrli i reče: "Ja te od pogubljenja odvraćam."[1]

Ibn Omer je poslije toga znao reći: "Husejn nas je nadvaladao u svojoj odluci da ode, a život bih svoj žrtvovao, zaista je vidio u svome ocu i bratu pouku, i vidio je smutnju i izdaju koje su im napravili. A šta su sve preživjeli nije trebao nigdje da ide, nego da bude u dobru sa onima koji dobro čine. Zaista je u džematu dobro."[2]

Međutim, sve ove preporuke i savjeti nisu odvratili Husejna od njegove odluke da ide za Kufu. Zato, ovdje se može postaviti sasvim umjesno pitanje, kako su se mogli brojni ashabi, među njima i oni poznati, kao i tabiini i Husejnovi rođaci složiti na identičnom stanovištu, strahujući za Husejna zbog njegovog odlaska i pretpostavljajući njegov kraj, a s druge strane, da Husejn insistira na svojoj odluci i ne prihvati njihove iskrene savjete? Odgovor leži u tome da je Husejn, r.a., bio siguran da Jezid ibn Muavija neće biti zadovoljan da se on slobodno kreće i da ostane, a da mu nije dao prisegu. Jezid jednostavno neće dopustiti više nego što već jest, a brojni izaslanici koji su mu dolazili, brojni koje je on slao, česti pozivi iz Kufe da im dođe, sve je to utjecalo da će se Jezid okrenuti protiv njega i to u najkraćem vremenskom roku.

Husejn je vjerovatno osjetio da njegova pozicija u Mekki samo podgrijava situaciju, a on je odbijao dati prisegu halifi dok se ne pokaže nešto što će objelodaniti i opravdati njegov stav. Također, njegova bojazan da će izbiti sukob između njega i njegovih sljedbenika na jednoj strani i Umejevića na drugoj, tu u Mekki, podstakla ga je da požuri sa izlaskom iz Mekke, a to je jasno kazao i Ibn Abbasu kada je pravdao svoj odlazak. Želio je da se računi riješe u Kufi, a ne u Mekki. Sigurno je ovome doprinijela i poruka u kojoj je njegov amidžić Muslim ibn Ukajl predstavio situaciju u Kufi kao povoljnu i obećavajuću po Husejna, shodno onome što je čuo i vidio od Kufljana. Tačnije, Muslim je Husejnu prenio da mu je gotovo cijela Kufa spremna dati prisegu i da je pobjeda na domaku, te da bi se to što prije ostvarilo, bilo je potrebno da što brže dođe u Kufu. Usto, Husejn je verovatno procjenjivao da je opća situacija u Kufi ipak njemu naklonjena, jer tamo je prijateljski raspoložen namjesnik Numan ibn Bešir i postoje hiljade onih koji jedva čekaju da ga vide i da budu počašćeni njegovim prisustvom.

---

[1] Ibn Sa'd, 65/360, *El-Ihsan bitertibi sahih Ibn Hiban*, 9/58, (6929), Kešful-estar, 3/232, 233, Hejsemi, koji kaže u *Ez-Zevaidu* (9/198) da su prenosioci kod Bezzara pouzdani, *El-Evsat*, 1/355, Taberani, a Hejsemi (9/192) kaže da su prenosioci puzdani, El-Belazeri, 3/163, Ibn Asakir, 192, *Tehzibul-Kemal*, 6/416, *El-Hasaisul-kubra*, 2/541, Sujuti.

[2] Ibn Asakir, 201, *Tehzibul-kemal*, 6/416.

Kufljani izdaju Muslima ibn Ukajla

Za to vrijeme, u Kufi je Ubjedullah ibn Zijad pripremio zamku namjestivši Haniju ibn Urvi, domaćinu koji je ugostio Muslima ibn Ukajla, da ga uhapse i strpaju u Ubejdullahovu palaču. Kada je do Muslima došla ova vijest, on okupi oko četiri hiljade Kufljana koji okružiše palaču. Kod Ubejdullaha je u to vrijeme bilo nekoliko uglednika kojima reče da prevare Muslimove ljude i rastave ga od njega, a zazvrat će ih dobro darovati. Usto ih je još i plašio vojskom iz Šama. Oni se tako dadoše da na razne načine odvrate ljude od Muslima. I nije bilo majke, a da nije otišla po svoje sinove, ili brata, a da nije otišao po brata, ili vođe plemena, a da nije otišao po svoje saplemenike, sve dok od četiri hiljade ljudi koji su bili uz Muslima ne ostade samo njih tridesetak. I nije ni Sunce zašlo istoga dana, a Muslim ostade sam. Išao je sam po putićima Kufe, ne znajući ni kud da ide, ni šta da radi. Pokucao je na vrata neke žene iz plemena Kinde i tražio vode, a ona se iznenadi i upita ga ko je, pa joj on sve ispiriča, da su ga ljudi izdali i da će Husejn doći jer mu je poslao poziv. Ona ga uvede kod sebe i donese mu vode i hrane, ali njen sin ode Ubjedullahu ibn Zijadu i obavijesti ga gdje se krije Muslim, pa ovaj posla sedamdeset ljudi koji ga okružiše. Muslim pruži otpor, ali im se na kraju predade, kada mu obećaše sigurnost. Odveli su ga u palaču gdje je bilo predstavništvo vlasti i sam Ubjedullah ibn Zijad koji ga upita zašto je to učinio? Muslim mu odgovori: ”Prisega koja je za mojim vratom je za Husejna ibn Aliju.” Ubejdullah mu nato začuđeno reče: ”Zar ti nisi pod prisegom Jezidu?! Ja ću tebe ubiti.” Muslim mu nato zatraži nekoga kome bi ostavio svoju oporuku, a ovaj mu dozvoli, pa Muslim pozva Omera ibn Seida ibn Ebi Vekkasa. Rekao mu je sljedeće: ”Ti si mi najbliži po rodu, želim da tebi ostavim svoju oporuku.” Potom su otišli u prikrajak sobe i tu mu reče da pošalje nekoga do Husejna sa porukom da se vraća. Muslim je ovdje izrekao poznatu rečenicu: ”Vrati se sa svojom porodicom i ne dozvoli da te Kufljani prevare, a oni su tebe već slagali, i slagali su mene, a lažljivac nema stava.”[1] Omer je brzo poslao čovjeka koji prenese Husejnu da je stvar propala i da su ga Kufljani izdali.

[1] Ibn Sa'd, 5/374, Taberi, 5/379, i vidjeti: *El-Istia'b*.

Husejn stiže na Kerbelu – početak bitke

Muslim je prethodno bio poslao poruku Husejnu koja je ovako glasila: ”Vođa ne vara svoje podanike – svi su Kufljani uz tebe, pa kreni čim dobiješ ovu moju poruku. Ves-selamu alejke.” Ovu je poruku poslao dvadeset i sedam dana prije nego će biti uhapšen i ubijen.[1] Muslim je inače ubijen u srijedu, osmog zul-hidždžeta, 60. h.g., u Kufi, a po nekim devetog, dakle dan poslije Husejnovog pokreta iz Mekke prema Kufi.[2] Kada je Husejn napustio Mekku, osmog zul-hidždžeta, namjesnik Mekke Amr ibn Seid el-A's uvidio je opasnost situacije, pa je poslao svoje predstavnike na čelu sa njegovim bratom Jahjaom ibn Seidom el-A'som. Pokušali su da odvrate Husejna od puta, ali on je odbio, pa mu oni na kraju rekoše: ”O Husejne, zar se Allaha ne bojiš, izlaziš iz džemata muslimana, razjedinjuješ ovaj ummet?!” A Husejn im odvrati ajetom iz časnog Kur'ana: **”Meni moja, a vama vaša djela; vi nećete odgovarati za ono što ja radim, a ja neću odgovarati za ono što vi radite.”**[3] Tako Husejn nastavi[4] sa svojom porodicom i šezdeset kufljanskih šejhova put Kufe.

Kada najutjecajniji Umejevići nisu uspjeli ubjediti Husejna da ne ide za Kufu, napisali su Ibn Zijadu upozorenje na posljedice eventualnih grešaka u njegovom postupanju i odnosu prema Husejnu, r.a. Mervan mu je ovako napisao: ”Husejn ibn Alija je na putu prema tebi... On je Fatimin sin, Fatime kćerke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i tako mi Allaha, nema niko koga Allaha sačuva, a da nam je draži od Husejna. Čuvaj se da ne izgubiš kontrolu pa da mu učiniš nešto što se neće moći povrattiti i što ljudi neće zaboraviti niti prestati pričati o tome. Ves-selamu alejkum.”[5]

Amru ibn Seidu el-A'su napisao je da dobro pazi kako će se ponašati sa Husejnom: ”Husejn ide prema tebi, a to je prilika za tebe, ili da se oslobodiš, ili da ponovo postaneš rob, pa da robuješ kao pravo roblje.”[6] Na putu za Kufu, u mjestu Zatu I'rk, Husejn je sreo poznatog pjesnika Ferezdeka,[7] pa ga je pitao o dešavanjima u Kufi vezana za njega. Pokazao mu

---

[1] Taberi, 5/395, preko Ebu Mihnefa.
[2] Taberi, 5/371, 394, preko Ebu Mihnefa, *Ensabul-ešraf*, 3/160.
[3] Junus, 41.
[4] Taberi, 5/375, preko Ebu Mihnefa, *El-Mihan*, 149, Ebul-Arab, preko Ebu Mišera i njegovih šejhova, Ibn Asakir, 240.
[5] Ibn Sa'd, 5/167, Ibn Asakir, 240, *Tehzibul-kemal*, 6/422, *El-Bidajetu ven-nihaje*, 9/167.
[6] Ibid.
[7] Zatu I'rk je mjesto nedaleko od Mekke. Ibn Abidin kaže da je to selo u kojem sad niko ne živi, a I'rk je planina koja se nadvija nad Akikom. Vidjeti: *Hašijetu Ibn Abidin*, 2/475. Inače, ovo je mjesto mikat za hadžije koje dolaze sa istoka, posebno Iraka. Vidjeti: *El-Mugni*, 3/245. Nalazi se sjevernozapadno od Mekke, udaljeno je oko 94 km., kako to navodi Sejid Sabik, *Fikhus-sunne*, 1/625.

je i poruke koje je dobijao od Kufljana, da mu bolje predstavi situaciju, ali mu Ferezdek odvrati: ”Prevarit će te, ne idi! Ideš narodu čija su srca s tobom, a ruke protov tebe.”[1]

Ovo Husejnovo pitanje ukazuje na njegovu brigu i na to da su opomene od strane ashaba utjecale da se dobro zabrine, pa kao da je htio neki odgovor koji će ga smiriti. Ferezdek je inače bio rječit pjesnik, oštrouman i osjećajan, i inteligentno i rječito je predstavio sliku stanja u Kufi, govoreći o naravi njenih stanovnika koji su govorili da će pomoći Husejna.

Kada je Jezid ibn Muavija saznao za Husejnov izlazak iz Mekke prema Kufi, napisao je Ibn Zijadu upozoravajuću poruku: ”Saznao sam da Husejn putuje prema Kufi, a s tim čovjekom dolaze kušnje tvoga vremena, pored ostalih vremena, i kušnje tvoje pokrajine, pored ostalih pokrajina. Ti si iskušan njime pored ostalih službenika, pa imaš priliku, ili da se oslobodiš, ili da ponovo postaneš rob, pa da robuješ kao pravo roblje.”[2] Na ovo je Ibn Zijad napravio nekoliko poteza kako bi se postavio između Kufljana i Husejna i kako bi potvrdio svoju vladavinu Kufom, pa je skupio ratnike i podijelio im darove da potvrdi njihovu odanost.[3] Potom je do Kadisije poslao poslao vođu svoje policije Husajna ibn Temima et-Tahevija i tu je ustrojio konjanike na pravcima Kadisija – Hiffan[4], Kadisija – Katkatan[5] i Kadisije – La'la'[6]. Ibn Zijad je onda Husajnu izdao naredbu da se zadrži svako ko njega ne priznaje za vladara.[7] Također, naredio je sa se zadrži svako ko se nađe na

---

[1] Ibn Sa'd, 371, sa dobrim senedom do Ferezdeka, a navodi da ga je sreo u Seffahu, *Et-Tarih*, bez seneda, *El-Ma'rifetu vet-tarih*, 2/673, *Ensabul-ešraf*, 3/165, s vjerodostojnim senedom do Ferezdeka, Taberi, 5/386, preko Ebu Mihnefa i Uvvane, a u Uvvanetovom predanju spominje se da ga je sreo kraj Kabe, Ibn Asakir, 205, preko Ibn Sa'da, *El-Emali el-humusijje*, 1/166, *El-Egani*, 19/22, Ebul-Feredž, a većina predanja su došla preko Lebetaha ibn Ferezdeka, koji prenosi od svoga oca. Lebetah ibn Ferezdek ibn Galib et-Temimi el-Medžaši prenosio je od svoga oca, a on od Ibn Ujejne i Kasima ibn Fadla el-Hamdanija. Buhari ništa ne kazuje o njemu u *Et-Tarihul-kebir*, 7/251, ni Ebu Hatim u *El-Džerhu vet-ta'dil*, 7/183. Spominje ga Ibn Hiban u *Es-Sikat*, 7/361. Ferezdek je Hemam ibn Galib ibn Sa'sa'a et-Temimi Ebu Firas, pjesnik, njegov je otac vidio Poslanika, a djed mu je bio ashab. Zehebi navodi da ga je slabim ocijenio Ibn Hiban, *Ed-Dua'fa*, 2/509, i dodao je da je potvarao čestite muslimanke, ta da njegova predanja treba izbjegavati. Vidjeti: *El-Džerhu vet-ta'dilu*, 7/93, *Mu'džemu eš-šua'ra*, 465, El-Merzebani, *Es-Sijer*, 4/590, *Lisanul-mizan*, 4/433.

[2] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/115, Taberani, Hejsemi navodi da su prenosioci pouzdani samo što Dahhak nije vidio događaj, *El-Mu'džem*, 9/139, *El-A'kdul-ferid*, 4/382, sa istim senedom kao u Taberanija, Ibn Asakir, 208, preko Zubejra ibn Bekkara.

[3] Ibn Sa'd, 5/376.

[4] Hifefan ili Hifan, Jakut kaže da je to mjesto blizu Kufe kojim prolaze hadžije. A rečeno je i da je poviš Kadisije. Vidjeti: *El-Mu'džem*, 2/379.

[5] El-Katkatan, mjesto blizu Kufe, i blizu Kadisije, *El-Mu'džem*, 4/374.

[6] Lea'la' je kuća blizu Busre i Kufe, između njih je oko dvadeset milja. Vidjeti: *El-Mu'džem*, 5/18.

[7] Ibn Sa'd, 5/376, vidjeti još o opisu ovoga puta: *El-Mesaliku vel-memalik*, 120-127, Ibn Hardazebe, *Ensabul-ešraf*, 3/166, Taberi, 5/394, preko Ebu Mihnefa.

putu između Vakise[1] i Šama i Busre, tako da nije mogao ni ući ni izaći iz Kufe.[2] Ovim je htio prekinuti sve veze između Kufljana i Husejna, a Husejn je za to vrijeme mirno putovao prema Kufi, ne znajući ništa od ogromnih promjena koje su tamo uslijedile. On je Kufljanima napisao sljedeću poruku: ”U ime Allaha Svemilosnog Samilosnog, od Husejna ibn Alije, mojoj braći muminima i muslimanima, es-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu. Zahvaljujem Allahu pred vama, Onome pored Kojeg nema drugog božanstva. U poruci koja mi je došla od Muslima ibn Ukajla sam obavješten o vašem pozitivnom mišljenju i saglasnosti da nam se pomogne, trežeći naša prava. Zato, Allaha molimo da naše postupke učini lijepim i da vas nagradi najljepšom nagradom. Krenuo sam vam iz Mekke u utorak, osmog zul-hidždžeta, na Dan tervije, a kada vam dođe moj izaslanik, požurite i pripremite šta imate, jer ja vam dolazim za koji dan, ako Allah dadne. Ves-selamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu.”[3] Međutim, Husajn ibn Temim je uhapsio Husejenovog izaslanika Kajsa ibn Mishira čim je stigao u Kadisiju,[4] a onda ga je poslao Ibn Zijadu koji ga ubi na licu mjesta.[5] Husejn potom posla Abdullaha ibn Baktara[6] prema Kufi do Muslima, ali i njega uhapsi Husajn i predade ga Ibn Zijadu, a ovaj i njega ubi.[7]

Ove surove mjere koje je poduzeo Ibn Zijad ostavile su velik trag na Husejnove pristalice koje su vidjele da svakog ko slijedi Husejna očekuje isti završetak i to na najgori način. Onaj koji je mislio kako pomoći Husejna, počeo je misliti i kako će biti bolan njegov konačni kraj. Husejn je osjetio da se situacija u Kufi razvija u potpuno neočekivanom smjeru, posebno kada ga je jedan beduin obavijestio da ko uđe u Kufu, više ne izlazi iz nje.[8] Također, prolazeći pored nekoliko arapskih plemena dobio je upozorenja o opasnosti kojoj ide, ali se ipak nadao uspjehu zbog velikog broja njegovih pristalica čiji je spisak sa imenima imao sa sobom.[9]

Kada je Husejn došao do Zebale[10], a neki kažu do Šerrafe[11], stigla mu je vijest o ubistvu Muslima ibn Ukajla, Hanija ibn Urveta i Abdullaha ibn

---

[1] Vakisa, kuća na putu za Mekku u vlasništvu Beni Šihaba Tajia. Vidjeti: *El-Mu'džem*, 5/154.
[2] *Ensabul-ešraf*, 3/173, 225, Taberi, 392.
[3] Taberi, 4/394, preko Ebu Mihnefa.
[4] Ibid.
[5] Ibn Sa'd, 5/376, *Ensabul-ešraf*, 3/167.
[6] *El-Isabe*, 5/8.
[7] *Ensabul-ešraf*, 3/168, *El-Isabe*, 5/8.
[8] *Ensabul-ešraf*, 3/224, Taberi, 5/392.
[9] Ibn Sa'd, 5/371, Ibn Asakir, 210.
[10] Poznata kuća na putu između Mekke i Kufe, između kuća Vakise i Sa'lebejne, bila je vlasništvo Benu Gadira iz plemena Esed. Vidjeti: *El-Mu'džem*, 3/129.
[11] Kuća na putu između kuća Vakise i Kura'e, udaljena je oko osam milja od El-Ahsae, a od Šerrafe do Vakise ima dvije milje. *El-Mu'džem*, 3/331.

Baktara, kao i o odustajanju Kufljana od podrške koju su mu iskazivali.[1] Postoje dvije mogućnosti o tome kako su do Husejna doprle ova vijesti, naime u jednom se predanju navodi da ih je donio izaslanik Ibnul-Eša's, od kojeg je Muslim kada je bio uhapšen tražio da obavijesti Husejna o tome šta se događa. Muslim mu je rekao da Husejnu lično prenese sljedeće njegove riječi: ”Vraćaj se i ti i tvoja porodica, nemoj da te zavaraju Kufljani koji su bili sa tvojim ocem takvi da je želio da ga od njih rastavi ili smrt ili pogibija. Oni su slagali i tebe i mene, a onaj kojeg drže lažljivcem nema svog stava.” Ibnul-Eša's mu je na ovo odgovorio da će sigurno izvršiti.[2] U jednom drugom drugom predanju se opet spominje da su mu vijest prenijeli neki pripadnici plemena Esed.[3] Oba ova predanja se mogu razumjeti bez ikakvih problema ili ili kontradikcije, jer prosto, možda je izaslanik Ibnul-Eša's bio iz plemena Esed. Stvarni problem je ovdje, zašto Husejnu nije stigla poruka koju mu je Muslim poslao prije nego je ubijen preko Omera ibn Sa'da i zašto je Ibnul-Eša'sov izaslanik zakasnio sa slanjem poruke dotle da je Husejn već stigao blizu Kufe, jer su Zebala i Šerraf nadomak grada.

Nismo sigurni je li ovo kašnjenje uzrokovano oštrim mjerama koje je bio poduzeo Ibn Zijad, zabranivši izlazak i ulazak u Kufu, ili je Ibnul-Eša's jednostavno Husejnu, r.a., kasno poslao svoga izaslanika. Kako bilo, ova je vijest bila bolna i iznenađujuća po Husejna, njegovi su najbliskiji ljudi pobijeni, a oni koji su mu odavali podršku iznevjerili su. Husejn, r.a., je zato obavijestio svoje saputnike o razvoju događaja i dozvolio im da se vrate, ko je god htio, što većina i učini. S njim su ostali samo oni koji su ga pratili još od Hidžaza.[4]

Potom je sam stao rezimirati situaciju u odnosu na posljednje poražavajuće vijesti, i zaključio je da povratak predstavlja jedino rješenje. Isto je predočio svojim najbližima, a s njim se odmah složio njegov najsatriji sin Alija.[5] Međutim, Ukajlovi sinovi su zauzeli suprotan stav i insistirali su da nastave put Kufe, pozivajući se na brigu i bol za svojim ocem o kojem su željeli saznati pojedinosti svršetka koji je doživio.[6] Husejn je pred ovim emocionalnim pritiskom popustio od svoga stava, pa je rekao: ”Nema hajra u životu poslije njih,”[7] a ciljao je na svoje amidžiće. Jer, znao je da ostaviti Ukajlove sinove same znači prepustiti ih da ih smaknu, a ponadao se da će njegov ostanak s njima umanjiti rizik sukoba s Ibn Zijadom, dodajući još da

[1] Taberi, 5/398, preko Ebu Mihnefa, *Ensabul-ešraf*, 3/168, sa senedom koji se prenosi od grupe.
[2] Ibid, 373.
[3] Ibid, 397.
[4] Ibn Sa'd, 5/376, *Ensabul-ešraf*, 3/169, sa senedom koji se prenosi od grupe, Taberi, 5/398, preko Ebu Mihnefa.
[5] Ibn Sa'd, 5/397.
[6] Ibid, 376, Taberi, 5/397, *El-Mihan*, 153.
[7] Taberi, 5/398.

će njegov ugled biti garant da se ne desi najgore. Usto, ohrabrivali su ga da nastavi prema Kufi i pojedini saputnici, govoreći da on nije poput Muslima ibn Ukajla i da će po njegovom dolasku u Kufu ljudi pohrliti njemu.[1]

Ibn Zijad je na drugoj strani poduzeo mjere za koje nije bilo nikakvog razloga osim da se lično dokaže i iz želje za osvetom. Potom je vođi hiljadu konjanika El-Hurru ibn Jezidu naredio da se ulogori u Šerrafi, a kada vidi Husejna da ostane uz njega i ne dozvoli mu udaljavanje sve dok ne uđe u Kufu.[2] Husejn mu je prvo pokazao poruke i pisma koja je dobio u kojima se poziva u Kufu, a El-Hurr i njegovi saborci uznegiraše da imaju ikakve veze sa tim porukama.[3] Husejn međutim kategorički odbi da sa El-Hurrom ide u Kufu, a ovaj mu onda predloži da prođu putem pored Kufe, ali da ne krene nazad prema Medini. Tako će El-Hurr o događaju na svoj način pisati Ibn Zijadu, a Husejn će na svoj način pisati Jezidu.[4] I zaista, Husejn pristade da krene putem El-Aziba i Kadisije, pa se zaputio prema sjeveru Šama.[5] El-Hurr je krenuo zajedno sa Husejnom i uz put ga savjetovao da izbjegne sukob, podsjećajući ga na Allaha i pojašnjavajući mu da njegov ulazak u borbu znači njegovu neminovnu smrt.[6] Po Husejnovom dolasku u Kerbelu, dođe i Omer ibn Sa'd, sa Šemmerom ibnul-Džušenom i Husajnomom ibn Temimom i s vojskom konjanika.[7] Ova vojska koja je bila pod Omerovim zapovjedništvom brojala je četiri hiljade boraca, a prvotno je bila usmjerena prema Er-Reju gdje su krenuli u džihad protiv Ed-Dejluma, dok Ibn Zijad od Omera nije zatražio da se vrati za okršaj protiv Husejna. Omer ibn Sa'd je prvo bio odbio Ibn Zijadov zahtjev, ali mu je ovaj zaprijetio izolacijom, rušenjem kuće i ubistvom, pa je pod ovim žestokim pritiskom pristao na ultimatum.[8] Kad je Husejn, r.a., zastao na Kerbeli i kada ga okruži četiri hiljade konjanika, upitao je za ime tog mjesta, pa kada mu odgovoriše, on reče: ”Istinu je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovo je mjesto muke i iskušenja (ar.: ker i bela'),”[9] a cjelokupno ovo područje nosi ime Et-Taff.[1]

---

[1] Ibid, preko Ebu Mihnefa.
[2] Ibn Sa'd, 5/377, 401, 402.
[3] Taberi, 5/402.
[4] Ibid, 402, 403.
[5] Ibid, 392, 403, *Ensabul-ešraf*, 3/173.
[6] Ibid, 403.
[7] *Ensabul-ešraf*, 3/166.
[8] Ibn Sa'd, 5/377, Taberi, 5/409, *El-Ma'rifetu vet-tarih*, 3/325, Ibn Asakir, 209, 210.
[9] Hejsemi, 9/192, koji kaže da ga bilježi Taberani i da je u senedu Jakub ibn Humejd ibn Kasib koji je slab, *El-Mihan*, preko Ebu Ma'šera i preko njegovih šejhova, ali mu je sened vrlo slab. Ebu Nuajm u *Delailu en-nubuve*, 2/581, navodi da je Alija, r.a., kada je prošao pored Kerbele rekao: ”Ovdje su se konjanici spustili.” Recenzija komentira da su u senedu Sa'd ibn Tarif i Asbeg ibn Nebate, a obojica se zaobilaze. Vidjeti: *El-Hasais*, 2/452. El-Busajri navodi sljedeće: ”Bilježi ga Ishak sa slabim senedom,” a recenzija navodi da je čovjek u lancu iz plemena Dabba nepoznat, dok je onome koji prenosi od Jahjaa ime Misda'a, ali zato nisu našli potvrdu. Vidjeti *El-Metalibul-a'lemijje*, 4/326. A o Ibn

Husejn je ovdje počeo pregovarati sa Omerom ibn Sa'dom, naglašavajući mu da je krenuo za Kufu po pozivu mnogobrojnih stanovnika. Pokazao mu je i dvije velike torbe u kojima su listovi sa prisegama Kufljana i brojem poruka u kojima ga pozivaju da dođe u Kufu. Omer ibn Sa'd nato napisa Ibn Zijadu šta je čuo i posla mu poruku sljedećeg sadržaja: ”U ime Allaha Svemilosnog Samilosnog! Nalazim se na mjestu gdje se zaustavio Husejn, slao sam mu svoje izaslanike da ga pitaju gdje je krenuo i šta traži, pa je odgovorio: ’Pisali su mi stanovnici ove pokrajine i dolazili su mi njihovi izaslanici (pozivajući me), pa evo ja sam krenuo k njima.’” Kada Ibn Zijad pročita ovu poruku, izreče stih jednog pjesnika:

Sada kada ga se naše kanđe dočepaju
Nada je u uspjeh, a nije vrijeme uzmicanju.

Potom odgovori Omeru ibn Sa'du sljedećom porukom: ”U ime Allaha Svemilosnog Samilosnog! Stigla mi je tvoja poruka i potpuno sam razumio šta govoriš. Nego, ponudi Husejnu da dadne prisegu Jezidu ibn Muaviji, on i svi oni koji su s njim, pa ako tako učini, vidjet ćemo šta ćemo. Ves-selam.” Kada je Omer ibn Sa'd pročitao Ibn Zijadovu poruku, razočarao se i naljutio zbog Ibn Zijadove oholosti i nepopustljivosti, i shvatio je da on ne želi da ovo izađe na dobro.[2] Husejn je imao pravo odbiti ovu ponudu, jer on je već bio odbio dati prisegu Jezidu dok je bio u Medini gdje uživa svo poštovanje i podršku, i izabrao je ovako, nakon čega je ubijen Muslim ibn Ukajl, pa je postupio drugačije nego su ga savjetovali. Kako na kraju da prihvati dati prisegu pod prijetnjom oružjem. Husejn je odbio prijedlog, ali kada je vidio napetost situacije i opasnost koja je vrebala, zatražio je da se sastane sa Omerom ibn Sa'dom[3], kojem potom predloži da mu dopuste jedno od troje[4]:

- da se vrati odakle je i došao,

Abbasovim riječima: ”Nismo sumnjali, a pripadnici Ehli-bejta su bili s nama, da će Husejn ibn Alija biti ubijen u Et-Taffu,” Zehebi navodi da u lancu postoji Hadždžadž ibn Nusejr koji se zaobilazi. Vidjeti El-Mustedrek, 3/179. Ibn Asakir zabilježio je predanje s lancem koji seže do Ummu Seleme, da je Džibril obavijesto Poslanika, s.a.v.s., da će biti ubijen (Husejn) i pokazao mu je zemlju na kojoj će se to desiti. Ime joj jer Kerbela. Vidjeti: Ibn Asakir, 176. U senedu se nalazi Eban ibn Ebi Ajjaš o kojem Zehebi kaže da je Ahmed rekao da se njegova predanja zaobilaze. Vidjeti: *Mizalul-i'tidal*, 1/13, *El-Mugni fid-dua'fa*, 1/7. Darekutni također navodi da se ovaj prenosilac zaobilazi. *Ed-Dua'fa vel-metrukin*, 64, *El-Habaik fi ahbaril-melaike*, 44, Sujuti, *Tarhut-tesrib*, 1/199, Ebu Zera'.

[1] Et-Taff je jezički mjesto koje se uzdiše iznad arapske zmlje prema Iraku, a inače se proteže prema Kufi. Jakut, 4/35, 36, *Ragbetul-amul*, Seid Ali el-Mersefi.

[2] Taberi, 5/411, preko Ebu Mihnefa.

[3] *El-Mihan*, 154, preko Ebu Ma'šera i preko njegovih šejhova.

[4] Ibid, 54.

- ili da ode u Šam i stavi svoju ruku u Jezidovu[1],

- ili da ga upute u bilo koju oblast među muslimane i da bude poput svakog od njih[2].

Husejn potvrdi svoju saglasnost da ode kod Jezida[3], a Omer ibn Sa'd se obradova sa Husejnovim prijedlozima i ponada se da će se Ibn Zijad složiti i time okončati napetu situaciju. Štaviše, napisao je pismo Ibn Zijadu opisujući situaciju kao skoro riješenu i da je mir gotovo uspostavljen, na njemu je samo da izrazi svoju saglasnost.[4] Ibn Zijad se bio gotovo složio da Husejna pošalje Jezidu, ali se umiješa Šemmer ibn Zul-džušen koji je bio tu kada je došla poruka. On se usprotivi da ga pošalju Jezidu, rekavši da je najispravnije prvo od Husejna tražiti da izrazi poko rnost Ibn Zijadu, tako da on ima ovlasti nad njim.[5] Ovo se Ibn Zijadu jako svidi, pa ga posluša i njega odredi da mu bude izaslanik do Omera ibn Sa'da kojem će iznijeti da Husejn prije svega treba priznati njegov vlast. Zahtjev bio ultimativan, Ibn Zijad nije prihvatao ništa drugo, a Šemmera je ovlastio da ubije Omera ibn Sa'da ako odbije njegovu naredbu i da od njega preuzme zapovjedništvo.[6]

Pred Omerom su dakle bile tri opcije, ili da odbije Ibn Zijadov zahtjev pa da bude ubijen, ili da Husejn prihvati pokornost Ibn Zijadu, a to je ono što je Omer priželjkivao, ili da zahtjev odbije pa da se moradne boriti protiv njega.

Husejnov odgovor na Ibn Zijadov zahtjev koji mu je predočio Omer bio je negativan, ali je htio pojasniti vojskovođama druge strane da on želi mir i da je spreman otići i priznati pokornost Jezidu. Međutim, ovi su to odbili i kategorično zahtjevali da se povinuje vlasti Ibn Zijada.[7] Husejn je poznavao Ibn Zijada, znao je njegovu surovost, ubio je Hanija, Abdullaha ibn Baktra i Kajsa ibn Mushira... Također, on nije učinio ništa krupno i čudno da bi se od njega tražila pokornost Ibn Zijadu, niti je pokrenu vojsku protiv države, nego je jasno pokazao svoje stajalište. Čak im je i predložio da se povuče, čim je vidio vojsku i pobojao se da će izbiti sukob. Husejn, r.a., je inače bio posebno bogobojazan kada je bilo u pitanju prolijevanje krvi, i to još zbog njega. Dakle, nije postojao razuman razlog da iskaže svoju pokornost Ibn Zijadu. Uz to, pa on je Fatimin sin, Fatime kćerke Allahovog

---

[1] *Zehinul-a'kabi*, 149.

[2] Ibn Sa'd, 5/378, sa senedom koji se prenosi od grupe, Taberi, 5/413, preko Ebu Mihnefa, autor navodi: "Pričali su nam Mudžalid ibn Seid, Sukab ibn Zuhejr el-Ezedi i drugi muhaddisi, a na ovome je većina muslimana, *El-Mihan*, 154, *El-A'kdul-ferid*, 4/378, *El-Mehasinu vel-mesavi*, 83, 84.

[3] *Ensabul-ešraf*, 3/173, 224, sa vjerodostojnim senedom, Taberi, 5/392, sa vjerodostojnim senedom.

[4] Taberi, 5/414, preko Ebu Mihnefa.

[5] Ibid, *El-Mihan*, 154, preko Ebu Ma'šera, *El-Mehasinu vel-mesavi*, 84.

[6] Ibn Sa'd, 378, *El-Mihan*, 154, preko Ebu Ma'šera.

[7] *Ensabul-ešraf*, 3/227, sa vjerodstojnim senedom, do Džuvejrija ibn Hazima.

Poslanika, s.a.v.s., i sin jer Alije ibn Ebi Taliba, r.a., četvrtog pravednog halife, već je zašao u šezdesete, i njegova vrijednost i položaj mu ne dozvoljavaju da se pokori mladiću koji traži slavu. A tražio je da iskaže pokornost Jezidu i to od samog početka previranja situacije, jer je znao njegova svojstva i ahlak.

Njegovo odbijanje pokornosti Ibn Zijadu dakle sigurno nije zbog onoga što navodi Brokleman, da je uživao imunitet kao Poslanikov, s.a.v.s., unuk, pa ga je to navelo na izbor koji je učino.[1] Omer ibn Sa'd je strahovao od izbijanja sukoba s Husejnom, pa mu je htio dati vremena, ali mu je došao čovjek koji ga obavijesti da je Ibn Zijad poslao Džuvjerija ibn Bedra et-Temimija sa naredbom da mu presječe vrat ako odbije ovaj okršaj.[2] Zato Omer još jednom ponudi Husejnu da prizna pokornost Ibn Zijadu, a ako odbije slijedit će rat. Bilo je to u četvrtak, devetog mjeseca muharrema. Husejn je zatražio vremena do sabaha, a već je znao da će biti ubijen, pa je ponudio svojim sljedbenicima da ga ostave i otkažu pokornost. Međutim, svi su oni redom bili uporni da ostanu i bore se s njim do kraja.[3]

Ibn Zijad je na drugoj strani poduzeo oprezne i oštre mjere kada je izašao do Nahile[4], u Kufi je postavio Amra ibn Hurejsa za namjesnika, i zatvorio je prilaz gradu tako da niko nije moga proći, jer je znao da pojedini Kufljani krišom odlaze Husejnu.[5]

Njegovi strogi i nepopustljivi zahtjevi naspram Husejnovih realnih i prihvatljivih prijedloga jako su djelovali na El-Hurra ibn Jezida el-Hanzalija, jednog od velikih vojskovođa Ibn Zijadove vojske, da se priključio Husejnu. Uz to, poručio je odredu Omera ibn Sa'da: ”Zar nećete prihvatiti ovo što vam se nudi (od Husejna), a tako mi Allaha, da vam je tražili nebrojenu vojsku i da sve ostavite radi njega, ne bi ga trebali odbiti.”[6] El-Hurr je svojim priključenjem Husejnu ustvari htio da očisti svoje postupke, jer je on bio razlog pa su spriječili Husejna od povratka u Medinu. Pored njega, Husejnu se prikloni i trideset ljudi iz odreda Omera ibn Sa'da.[7]

---

[1] *Tarihu eš-šu'ubu el-islamijje*, 128, Brokleman. U šerijatu niko ne posjeduje imunitet, bez obzira o kome se radilo, a sam Poslanik, s.a.v.s., jasno je kazao da svakoga ko se suprostavlja šerijatskim naredbama slijedi Allahova kazna, pa makar se radilo i o Fatimi, kćeri Muhammedovoj, s.a.v.s.

[2] Ibn Sa'd, 5/379, *El-Mihan*, 154, preko Ebu Ma'šera, Taberi, 5/393, sa senedom čiji su svi prenosioci pouzdani, samo nisam našao ocjenu Taberijevog šejha Muhammeda ibn Ammara er-Razija, Ebu Zera', 1/627, s vjerodostojnim senedom, *Ensabul-ešraf*, 3/226.

[3] Ibn Sa'd, 5/379, sa senedom koji počinje sa množinom ”rekli su.”

[4] En-Nuhajla, mjesto blizu Kufe, na putu prema Šamu. (Jakut, 5/278.)

[5] Ibn Sa'd, 5/378.

[6] *Ensabul-ešraf*, 3/173, 320, sa vjerodostojnim senedom, Taberi, 5/427, preko Ebu Mihnefa, i 392, sa senedom čiji su svi prenosioci pouzdani, samo o Taberijevom šejhu Muhammedu ibn Ammaru er-Raziju nisam našao ocjenu.

[7] *El-Mihan*, 154, preko Ebu Ma'šera i njegovih šejhova, Ibn Asakir, 220.

Kada osvanu, Husejn odluči da se bori, pa stade safati svoje vojnike. Imao je trideset i dva konjanika i četrdeset pješaka, Zuhejra ibnl-Kajjina je postavio na desno krilo, Habiba ibn Muzahira na lijevo, a bajrak je dao Abbasu ibn Aliji. Okrenuli su se leđima prema kućama, a naredio je da se postavi trske i drva iza kuća i da se zapali vatra, tako da ih ne iznenade s leđa.[1]

Na drugoj strani je Omer ibn Sa'd također raspoređivao vojsku, Amra ibn Hadždžadža ez-Zubejdija stavio je na desno krilo, umjesto El-Hurra ibn Jezida koji je prešao Husejnu, na lijevo je krilo postavio Šemmera ibn Zul-džušena, dok je za vođu konjice postavio Uzra ibn Kajsa el-Ahmesija i za vođu pješadije Šebesa ibn Rebi'a er-Rejahija, a bajrak je dao Zuvejdu, njegovom štićeniku.[2]

Okršaj je počeo vemo brzo. Prvo su se ogledali sabljama, a vojsku Omera ibn Sa'da dočeka žestok otpor od strane Husejnovih boraca koji su se borili hrabro i riješeni da se u ovoj bici rastanu sa životom.[3] U početku bitke Husejn nije neposredno učestvovao, a vojska oko njega ga je štitila od napada, pa kada su izginuli svi koji su bili oko njega, iz protivničke vojske se niko nije htio ustremiti na Husejna, r.a. U redovima Omerove vojske nastupi komešanje, svako se bojao na svoja leđa natovariti grijeh Husejnovog ubistva, a najviše su priželjkivali da se preda.

Husejn, r.a, opet nije pokazivao znake slabosti i popustljivosti, naprotiv, pružao je neviđeno hrabar otpor, a Šemmer ibn Zul-džušen se poboja da situacija neće izmaći kontroli, pa povika gromoglasnim tonom da im naređuje njegovu egzekuciju. Na ovo su odjednom navalili u grupi na Husejna, pa ga prvo sabljom udari Zura' ibn Šurejk et-Temimi, a onda ga probode Sinan ibn Enes en-Nehai i odsječe mu glavu.[4] Navodi se također da su ubice bile Amr ibn Bettar et-Taglibi i Zejd ibn Rukade el-Hujeni.[5] Također, zabilježeno je da je pomogao da ga dokrajče Šemmer ibn Zul-džušen, a da je Huveli ibn Jezid el-Asbehi uzeo i odnio njegovu glavu Ibn Zijadu.[6]

Sva ova predanja se mogu razumjeti bez kontradiktornosti jer su svi spomenuti, po svoj prilici, učestvovali u Husejnovoj likvidaciji. Međutim, pouzdano se zna da je smrtonosni udarac Husejnu, r.a., zadao Sinan ibn Enes. Naime, zabilježeno je da je Eslem el-Menkari pričao: ”Ušao sam kod

[1] Taberi, 5/422, preko Ebu Mihnefa, a po usamljenom predanju od Ed-Dihenija bilo je 45 konjanika i 100 pješadije, što je moguć broj nakon što se Husejnovoj skupini pridružilo 30 vojnika iz redova Omera ibn Sa'da i pojedinci koji su uspjeli izaći iz Kufe. Taberi, 5/389.
[2] Ibid, 422, preko Ebu Mihnefa.
[3] Ibid, 429.
[4] Ibid, 453, preko Ebu Mihnefa, *El-Enba'*, 63, El-Kadai.
[5] Taberi, 5/353, preko Ebu Mihnefa.
[6] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/117, autor navodi da su prenosioci pouzdani, u istom djelu, 9/149.

Hadždžadža, kad dođe Sinan ibn Enes, Husejnov ubica, stariji, zagasito smeđ, na njemu kna, dugog nosa, pjegav po licu. Stao je naspram Hadždžadža, koji ga pogleda i upita: ’Ti si onaj koji je ubio Husejna?’ Ovaj odgovori: ’Jesam!’ ’A kako si to učinio?’ – upita ga ponovo Hadždžadž, a ovaj odgovori: ’Pogodio sam ga kopljem i sasjekao ga mačem.’ Nato mu Hadždžadž kaza: ’Vas dvojica sigurno nećete biti zajedno na onom svijetu!’”[1]

Ubijen je desetog mjeseca muharrema, 61. hidžretske godine[2], a isti dan je poginulo još sedamdeset i dva njegova saborca i osamdeset i osam ljudi iz Omerove vojske.[3]

Nakon bitke, Omer naredi da niko ne ulazi kod Husejnovih žena i djece i da im niko ništa nažao ne učini.[4] Poslije je poveo Husejnove žene i djecu do Ibn Zijada, a ponijeli su mu i njegovu glavu.[5] U bici je zajedno sa Husejnom poginulo sedamnaest mladića iz Ebu Talibove porodice[6], a vjerovatno najpreciznije su nabrojani u predanju koje prenosi Ebu Mihnef[7], koje je inače podudarno sa vjerodostojnim lancima prenosilaca, kao i predanje sa imenima koje prenosi Halifa,[8] koje ne sadrži imena oko kojih nema saglasnosti.[9]

Poginula su peterica Husejnove braće: Abbas, Džafer, Abdullah, Osman i Muhammed. Poginula su i njegova dva sina: Alija Stariji i Abdullah,

---

[1] Ibid, 111, 112, autor navodi da su prenosioci pouzdani, u istom djelu, 9/149, *Ensabul-ešraf*, /217, 219, *El-Mihan*, 158, Ibn Asakir, 228, *Es-Sunne*, 525, El-Hilal, sa dobrim senedom, samo što se ne pominje ime.

[2] El-Ma'rifet vet-trih, 3/325, Taberi, 5/394, *El-Mihan*, 158, *El-Mu'džemul-kebir*, 3/103, sa vjerodostojnim senedom do Lejsa, *El-Vefajat*, 74, Ibn Kunfud, *Tarihu Bagdad*, 1/142.

[3] Ibn Sa'd, 5/382, sa senedom u kojem se navodi ”rekli su”, taberi, 5/455, preko Ebu Mihnefa. Husejna i njegove saborce su ukopali stanovnici Gadirijje dva dana nakon bitke.

[4] Ibn Sa'd, 5/385, Taberi, 5/455.

[5] Taberi, 5/454.

[6] Ibn Sa'd, 5/405, sa vjerodostojnim senedom, *El-Mu'džemul-kebir*, 3/119, Hejsemi kaže: ”Bilježi ga Taberani preko dva seneda, jedan ima prenosioce iz sahiha, *Et-Tarih*, 25, *El-Mihan*, 157, *El-A'kdul-ferid*, 4/385, *Tarihul-hulefa'*, 207, Sujuti, *El-Emali el-humusijje*, 1/163, Ibn Eš-Šedžeri, preko Hasana Basrija, a spominje da ih je bilo 16, *Ez-Zurijjetu et-tahire*, 179, Ed-Devalubi, koji kaže da ih je bilo 23, ali je sened slab. Slično navodi i Ibn Kelbi u *Džumhuretul-ensab*, 18-22, Ibn Sa'd, 5/211, bez seneda. Ibn Asakir, 12/41, sa senedom preko Ibn Ebi Dunijaa preko Alije ibn Husejna, bilježi da je upitan o tome što je mnogo plakao, pa je rekao da je vido 14 pripadnika Ehli-bejta kako su ubijeni ispred njegovih očiju. Nisam nišao ocjene svih prenosilaca ovog predanja, a opet, ono je različito od vjerodostojnih predanja koja decidiraju broj od 17 poginulih mladića.

[7] Taberi, 5/468, 469.

[8] *Et-Tarih*, 234, 235, Halifa, *Mekateletut-Talibijin*, 53-56, *Tehzibul-kemal*, 6/437, sa komentarom dr. Beššara Avvada.

[9] U *Tarihu Taberi* se navode imena onih koji su, pored Husejna, ubijeni iz plemena Hašim: Ebu Bekr ibn Alija ibn Ebu Talib, i uz Muhammeda stoji ”mlađi”, kako bi se razlikovao od Ibnul-Hanefijje. Ebu Bekrovo ime se spominje i u *Ridžalu Ibn Davud*, 1/209, *Taraiful-mekal*, 3/71, El-Burudžerdi, *Nakdur-ridžal* (5937), Et-Tefriši.

kao i djeca Husejnovog brata Hasana: Ebu Bekr, Abdullah i Kasim. Od Ukajlovih sinova ubijeni su: Džafer, Abdurrahman i Abdullah, od sinova Muslima ibn Ukajla pali su: Abdullah i Muhammed ibn Ebi Seid ibn Ukajl, i od sinova Abdullaha ibn Džafer ibn Ebu Taliba: A'un i Muhammed.

Omer ibn Sa'd poveo je Husejnovu porodicu, žene i djecu, do Ibn Zijada, a među njima je bio i Husejnov sin Alija koji nije učestvovao u bici zbog bolesti, i cijelo vrijeme bitke nije imao snage ni da ustane.[1] Kada su dovedeni, Ibn Zijad im je odredio zasebnu i izdvojenu kuću i obavezao da im se redovno nosi hrana i odjeća.[2] Pojedina predanja spominju da je Ibn Zijad dao se pogube svi koji su bili odrasli, ali neka druga kazuju kako su našli Aliju ibn Husejna koji je već bio odrastao i da je Ibn Zijad naredio da ga pogube, ali je Alijina sestra Zejneb stala u njegovu odbranu i zaklanjala ga sve dok ga nisu poštedili.[3] Inače, poznato je da je Alija ibn Husejn umro 94. godine po Hidžri, kao priznati šerijatski pravnik, što znači da je on kada mu je ubijen otac imao preko dvadeset godina. Sigurno je, da nije bio već zreo mladić, ne bi se uspio pročuti kao poznati učenjak Medine, niti bi mogao imati sina Ebu Džafera Muhammeda koji je prenosio od Džabira ibn Abdullaha (umro u svojoj 72. godini)[4]. Ibn Hadžer opet tvrdi da je Alija ibn Husejn na dan Kerbele imao dvadeset i tri godine.[5]

Oko Husejnovog ubistva su se kroz razna predanja ispredale mnoge odvratne laži o prirodi, Zemlji i nebesima, do te mjere da bi neko ko ne zna činjenice pomislio da je on vrijedniji od vjerovjesnika i poslanika, i od ashaba Ebu Bekra, Omera, Osmana, Alije i drugih Poslanikovih, s.a.v.s., najbližih sljedbenika. Bože sačuvaj da imalo umanjimo njegovu vrijednost i prava kao Poslanikovog, s.a.v.s., unuka za kojeg se zna da ga je volio, a i mi ga tako mi Allaha volimo, i tužni smo zbog njegovog ubistva, ali ne precjenjujemo one koje volimo, niti zakidamo one koje mrzimo. Mjera nam je uvijek Kur'an i sunnet.

Mnoga je ulema upozorila na izmišljene legende koje se pronose sa koljena na koljeno kazujući o Husejovom ubistvu[6]. Tako Ibn Tejmije navodi sljedeće: ”Većina predanja koja kazuju o Husejnovom ubistvu su obična laž, tipa ”nebo je kišilo krv”, ”crvenilo neba se počelo vidjeti na nebu tek poslije toga dana”, što je čista besmislica jer za crvenilo neba postoji priodni razlog. Ili ”nije podignut kamen, a da ispod njega nije bilo svježe krvi” što je također

[1] Ibn Sa'd, 5/211, bez seneda, Taberi, 5/454, preko Ebu Mihnefa, *Tehzibut-tehzib*, 7/207.
[2] *Ensabul-ešraf*, 3/226, sa verodostojnim senedom, Taberi, 5/393.
[3] Taberi, 5/457, 458, *El-Mihan*, 157, *Mekalatul-islamijin*, 75, Ebul-Hasan el-Ešari.
[4] Ibn Sa'd, 5/221, preko Vakidija, Ibn Asakir, 12/32, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 4/386, 387.
[5] *Tehzibut-tehzib*, 7/27, Jakub navodi da je rođen 33. h.g. Vidjeti: *El-Ma'rifetu vet-tarih*, 3/310.
[6] Čudno je da je Muhjiddin Taberi u svom djelu *Dehairul-a'kabi*, 95, 96, spomenuo nekoliko ovih legendi o Husejnovom ubistvu, a koje su krajnje besmislene i apsurdne, čista izmišljotina i laž.

čista laž. Dok je ono što navodi Zuhri, da nije niko ostao od Husejnovih ubica, a da nije kažnjen već na dunjaluku, sasvim moguće, jer grijeh kojeg najprije stigne kazna je nepravedno silništvo. A Husejnovo ubistvo je očita nepravda i nasilje."[1]

Ibn Kesir je o lažnim predanjima kazao sljedeće: "Mnoga su predanja ubačena kao čista laž i apsurdnost, tipa, da je Sunce taj dan zaklonjeno pa su se ukazale zvijezde, ili da nije podignut kamen, a da ispod njega nije bilo svježe krvi, ili da se nebo zacrvenjelo, ili da su sunčane zrake bile crvene poput krvi, ili da je nebo izgledalo kao da je zakvačka, ili da su planete udarale jedne drugu, ili da je nebo kišilo krv, ili da nije podignut kamen u Kudsu, a da ispod njega nije bilo krvi... Ima i drugih sličnih laži i izmišljotina od kojih nema ni trunka istine."[2]

Na kraju, spomenut ćemo da je između ostalih mudžiza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i ono što je nagovijestio o Husejnu, kada je rekao da će biti ubijen nadomak rijeke Eufrat.[3]

---

[1] *Minhadžus-sunne*, 4/560.

[2] Ibn Kesir, 8/203.

[3] *El-Musannef*, 15/97, Ibn Ebi Šejbe, *El-Musned*, 1/101, El-Bezzar, *El-Musned*, 1/206, 207, Ebu Ja'la, *El-Mu'džemul-kebir*, 3/107, *El-Fethu er-rabbani*, 23/175, 176, Es-Saa'ti, koji navodi da ga je spomenu i Ibn Kesir u *El-Bidaje*, rekavši da ga prenosi imam Ahmed, a navodi ga i Hejsemi, 9/178, koji kaže: "Bilježe ga Ahmed, Ebu Ja'la, El-Bezzar i Taberani, i da su prenosioci pouzdani, te da nije Nedždži usamljen u ovome, jer Abdullah ibn Nedždži Muselleme el-Hadremi je pouzdan." Također: *Delailu en-nubuve*, 3/553, Ebu Nuajm, *El-Ihsan bitertibi sahihi Ibn Hiban*, 8/262, (6707), Ibn Belban, *Tarihu Dimešk*, 165, *Kenzul-u'mal*, 7/105, El-Hindi.

POGLAVLJE IV

OSVRTI NA HUSEJNOVO UBISTVO

Stav Jezida ibn Muavije prema ubistvu Husejna, njegovih sinova i rođaka

Ubejdullah je napisao Jezidu ibn Muaviji pismo sa viješću o događajima onako kako su protekli i sa zahtjevom za preporuke šta da čini sa Husejnovim ženama i djecom. Kada je pročitao vijesti, Jezid zaplaka i reče: ”Želio sam vašu pokornost (stanovnika Iraka) bez da ubijete Husejna, a ovakve su posljedice osionosti i neposlušnosti. Allah neka proklete Ibn Merdžaneta, mislio je da je dalek rod, a tako mi Allaha, ja da sam bio kraj Husejna, prešao bi preko svega, neka mu se Allah smiluje.”[1] Vijesti koje je dobio Jezid nisu ispunile očekivanja druge strane, nikakvu im nadoknadu za ono što su učinili nije poslao.

U jednom drugom predanju stoji da je još rekao: ”...Tako mi Allaha, da sam mu bilo blizak, a da ga nisam mogao odbraniti od ubistva osim da žrtvujem od svog života, opet bih ga branio.”[2] Jezid je Ibn Zijadu odgovorio s naredbom da mu pošalje Husejnovu porodicu, a on posla Zekevana ibn Halida s darom od deset hiljada dirhema da se spreme za put.[3] Odavde možemo vidjeti da Ibn Zijad nije poslao Husejnovu porodicu da se muče niti ih je nažurivao na vrat na nos, kako to spominju pojedina predanja.[4] Spomenuli smo ranije da je Ibn Zijad obezbijedio posebnu i izdvojenu kuću u kojoj će boraviti Husejnova porodica, i da im je redovno slao hranu i odjeću, tako da nije shvatljivo da poslije ovakvog tretmana promijeni svoj odnos prema njima. Sam Jezidov odgovor nije bio po Ibn Zijadovoj volji, naprotiv, zbog onog što su učinili Husejnu primio je psovke i grdnje na svoj račun. Možda je ovdje i glavni razlog što je Ibn Zijad poslije birao kako će na najbolji način postupiti sa zarobljenom Husejnovom porodicom, ne bi li ublažio šta od Jezidove srdžebe prema njemu. Ibn Tejmije je to ovako opisao: ”Ono što se spominje da su (Husejnove) žene i čeljad tretirani kao zarobljenici, te da ih je poslao na devama bez sedala nije istina, jer muslimani hvala Allahu nikada nisu uzimali Hašimijke za ratne zarobljenice, niti je ko iz Muhammedovog, s.a.v.s., ummeta dozvolio da se one uzmu za ratne zarobljenice, nego smutljivci i neznalice lažu i petljaju.”[5]

---

[1] Taberi, 5/393, sa senedom u kojem su svi pouzdani osim Muavijenog štićenika koji je neodređen, *El-A'kdul-ferid*, 4/381, istim putem, *Ensabul-ešraf*, 3/219, 220, s dobrim senedom.

[2] *El-Ebatilu vel-menakir*, 1/265, El-Dževzekani, sa senedom u kome su svi pouzdani, samo postoji prekid između Šabija i Medainija.

[3] Ibn Sa'd, 5/393, sa senedom koji počinje sa ”rekli su.”

[4] *El-Mihan*, 155, preko Ebu Ma'šera, *Et-Temhidu vel-bejanu fi makteliš-šehidi Osman*, 236, 237, Muhammed ibn Jahja el-Endelusi.

[5] *Minhadžus-sunne*, 4/559.

U predanju od Uvvaneta spominje se da je Mahfez ibn Sa'lebe odveo Husejnovu porodicu do Jezida.[1] Kad su stigli i ušli kod Jezida, Fatima, kćerka Husejnova reče: ”O Jezide, zar unuke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da budu ratne zaorbljenice?!” Ovaj odgovori: ”Nikako, nego slobodne i poštovane. Uđi među svoje amidžišne, naći ćeš ih da rade ono što si i ti.” Fatima je poslije kazivala: ”Ušla sam kod njih, i nisam vidjela nijednu Sufjanovićku, a da se nije skoro ukočila od plakanja.”[2]

Kada je Alija ibn Husejn ušao kod Jezida, ovaj mu reče: ”Dragi naš, tvoj je otac pokidao moje rodbinske veze i nanio mi nepravdu, pa mu je Allah dao to što si vidio,” a Alija mu na ovo odvrati ajetom: **”Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi – to je Allahu, uistinu, lahko.”**[3] Jezid naišareti svome sinu Halidu da mu odgovori, ali je ovaj zbunjeno šutjeo, našto Jezid odgovori ajetom[4]: **”A nesreća koja vas zadesi je zbog onoga što su ruke vaše stekle, a mnogo toga On i oprosti.”**[5]

Neka predanja su htjela predstaviti kao da su Husejnova djeca data na javnu aukciju, pa da su pojedini Šamljani tražili Husejnove kćeri[6], ali je ovo otvorena laž i nema niti jednog vjerodostojnog predanja koje ovakvo nešto spominje kroz cijelu povijest. To se naravno i suporostavlja poštovanja vrijednom dočeku koji je Jezid iskazao Husejnovoj porodici, a sam Jezid nije uopće javnosti pokazivao, a kamoli nudio da izaberu koju hoće od Husejnovih žena.[7]

Također, kako da se ovo dogodi, u prvom redu, zato što se radi o čestitim muslimankama, i to još najuglednijim muslimankama po srodstvu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kada je tu bilo ashaba i tabiina!?

Jezid je potom dao da se svaka žena Hašimijka upita šta joj je oduzeto, i nije nijedna od njih nešto kazla, a da joj nije vraćeno mnogostruko

---

[1] Taberi, 5/563.

[2] Ibid, 464, 464, preko Uvvane, i preko Ebu Mihnefa, *El-Akdul-ferid*, 4/383.

[3] El-Hadid, 22.

[4] Taberi, 5/464, preko Uvvane, *Ensabul-ešraf*, 3/220, s dobrim senedom, *El-Mihan*, 155, 156, sa slabim senedom preko Ebu Ma'šera i preko Jezida ibn Ebi Zijada el-Eždžei'ja. Vidjeti i slično predanje: *El-Mu'dežmul-kebir*, 3/116, 104, sa slabim senedom preko Muhammeda ibn Hasana ibn Zebale, i sa drugim senedom u kojem su svi prenosioci pouzdani osim što postoji prekid, *El-Emali el-humusijje*, 1/104, Eš-Šedžeri, preko puta identičnog prethodnom.

[5] Eš-Šura, 30.

[6] Ibn Sa'd, 5/211, bez seneda, *Ensabul-ešraf*, 3/216, sa senedom u kojem ima nepoznatih, Taberi, 5/461.

[7] *El-Bed'u vet-tarih*, 6/12, Tahir el-Makdisi, koji navodi da je Jezid naredio Husejnovoj ženskoj čeljadi da se isprave pa da ih ljudi mogu vidjeti, a slično navodi i Ibnul-Iberi u *Tarihu muhteserud-devle*, 110, 111. Uprkos ovome, oba autora sumnjaju da se ovo zaista desilo kao i u druge slične vijesti.

više.[1] Jezid, također, nije ni ručao ni večerao, a da nije pozvao Aliju ibn Husejna da jede s njim.[2]

Ne znamo tačno koliko je Husejnova čeljad ostala u Damasku kod Jezida, a Ibn Sa'd spominje da je Jezid poslao u Medinu po starije štićenike potomaka Hašima i Alijinih sinova,[3] pa uzimajući u obzir razdaljinu između Damska i Medine, znači da su tu ostali najmanje mjesec dana. Jezid je posebno poslao po ove štićenike vjerovatno da pokaže vrijednost i čast koju uživaju Husejn i njegova porodica i da zaslužuju ući u Medinu sa svim počastima. Čim su štićenici došli, Jezid je rekao da se žene i djeca spreme, a dao im je sve što su tražili i u Medini je naložio da im pripreme sve što im treba[4], a Numana ibn Bešira odredio je da im bude pratilac na putu.[5] Prije polaska, predložio je Aliji ibn Husejn da ostane, rekavši: ”Ako želiš možeš ostati kod nas, pa da se rodbinski povežemo, a mi znamo koja su tvoja prava.”[6]

Alija je izabrao povratak u Medinu, a Ibn Tejmije je to ovako kazao: ”Jezid je lijepo ugostio Husejnovu djecu, dao im je da izaberu boravak kod njega ili povratak u Medinu, pa su izabrali da se vrate u Medinu.”[7]

Neposredno prije polaska, Jezid ponovi svoje izvinjenje Aliji ibn Husejnu riječima: ”Allah neka proklete Ibn Merdžaneta, a tako mi Allaha, da sam ja bio uz njega (Husejna) ne bi mi ništa tražio, a da mu to ne bi i dao, i štitio bih ga da ga ne ubiju sa svim čime bih mogao. Ali, Allah je odredio ono što si vidio... Piši mi za sve što ti bude trebalo.”[8]

Jezid odredi da ih na putu prate i štićenici plemena Sufjan, brojali su trideset konjanika,[9] a pratnji naredi da se zaustave kada god i gdje god htjednu musafiri. Također, s njima posla i Hurejsa ibnul-Kelbija i čovjeka iz plemena Behr, a bili su od najboljih ljudi u Šamu.[10]

Husejnova porodica tako napusti Damask, putujući sa svim počastima i poštovanjem koje im iskazaše. Ibn Kesir je zato ovako rekao o Jezidu: ”Počastvovao je Husejnovu porodicu i vratio im sve što im je uzeto, i dao im povrh toga, a vratio ih je u Medinu počašćene i s pratnjom. Njegova je porodica žestoko oplakivala Husejna...”

---

[1] Ibn Sa'd, 5/397, Taberi, sa senedom od grupe, 5/464, preko Ebu Mihnefa.
[2] Ibid.
[3] Ibid.
[4] Ibid.
[5] Taberi, 5/462, preko Ebnu Mihnefa.
[6] Ibn Sa'd, 5/397, sa senedom od grupe, *Sijeru ea'lami en-nubela*, 4/386, 387.
[7] *Minhadžus-sunne*, 4/559.
[8] Taberi, 5/462, preko Ebu Mihnefa.
[9] Ibn Sa'd, 5/397, sa senedom od grupe, Taberi, 5/462, preko Ebu Mihnefa, *El-Hudždžetu fi bejani el-muhidždže*, 2/525, 526, Et-Temimim el-Asbehani.
[10] Ibn Kesir, 8/235, *El-I'lel*, 2/285, imam Ahmed.

Ko je odgovoran za Husejnovo ubistvo

Opće je poznato da je sud o nečemu dio onoga kako je to predstavljeno, a da bi zauzeli ispravan sud u pogledu odgovornosti za Husejnovo ubistvo nužno je predstaviti sve strane koje su imale određenog udjela u ovom činu. Naime, u ovome ubistvu učestvovalo je nekoliko strana, a vjerujemo da ćemo rezimiranjem uloge i precizne odgovornosti svake od ovih strana uz Allahovu pomoć utvrditi činjenice. Može se reći da su saučesnici u ubistvu podijeljeni u tri grupe.

Stanovnici Kufe

Kufljani[1] čine prvu grupu, jer su oni autori poruka i pisama poslanih poslanih Husejnu, r.a., dok je još bio u Medini, u kojima ga podstiču i otvoreno zovu da napusti Medinu i dođe k njima, što je on na kraju i učinio, i pored savjeta da ne ide i upozorenja koja je dobijao od strane ashaba. Kada je Ibn Zijad postavljen za namjesnika Kufe, ovi su isti Kufljani prestali podržavati Husejna i, štaviše, uključili su se u vojsku koja se borila protiv njega i koja ga je ubila. Zato je Ibn Hadžer ovako zaključio o Kufljanima: ”Većina ga nije podržala, neki što su tako i željeli, a neki iz straha.”[2]

Kada su Husejn i njegovi saputnici sreli vojsku Kufe, pozvali su njihove prvake, a Husejn je rekao: ”O Šebse ibn Rebi'a, o Hedždžare ibn Ebdžere, o Kajse ibnul-Eša'se, o Jezide ibn Harise, zar mi niste pisali: ’Vrijeme je sazrelo, i zazelenjela je okolina[3], i skupina je postala mnogobrojna, i ako nam dođeš doći ćeš svojoj spremnoj vojsci, zato dolazi!’” Ovi odvratiše: ”Nismo to rekli!” A Husejn kaza: ”Slava neka je Allahu, a Allahom se kunem da jeste. Ljudi, ako me mrzite, pustite me onda da idem gdje meni odgovara.”[4]

Recimo da su neka od pisama sa imenima poslatim Husejnu namješteni falsifikati, ali kako mu je onda onoliki broj Kufljana dao prisegu preko Muslima ibn Ukajla koji je zbog toga Husejnu i napisao poruku u kojoj ga podstiče da hitno dođe u Kufu?! Zbog ovog njihovog čina prema Husejnu, r.a., vjerovatno im dolikuje opis kojim ih je opisao El-Muhtar ibn Ebi Ubejd

[1] Naravno, ovdje se ne cilja na sve stanovnike Kufe, jer je nesumnjivo u Kufi i u tom vremnenu bilo dobrih i pobožnih ljudi, nego se misli na one koji su izazvali sumnju i bili najveći uzročnici nemilih događaja.
[2] *Fethul-bari*, 7/120.
[3] Alegorija kojom kazuje da su ljudi i atmosfera sazreli da se odrade planovi. (Op. prev.)
[4] *Ensabul-ešraf*, 3/227, Taberi, 5/425, 411, preko Ebu Mihnefa i preko Uvvane.

es-Sekafi, kojeg je Ibn Zubejr nakon Husejnovog ubistva upitao o stanovnicima Kufe, a on mu je odgovorio: ”Oni su svojim vođama javno odani, a tajnosti su im neprijatelji.” Ibn Zubejr mu na ovo odvrati riječima: ”To je svojstvo loših robova, kad su pred nadređenim poslušni su, a kad ih ne vide, psuju ih i proklinju.”[1]

Nije čudno da su stanovnici Kufe opisivani ovako teškim izrazima prevaranstva i izdaje jer poznato je da među njima ima dosta grupacija između Arapa beduina, protivnika Alije, otpadnika i raznih ekstremista. Tako je Ummu Seleme, r.a., jednoj delegaciji iz Kufe kazala: ”Jeste li vi oni koji vrijeđate Vjerovjesnika, s.a.v.s.?” Oni odgovoriše: ”Ne znamo nikoga da vrijeđa Vjerovjesnika, s.a.v.s.” A ona kaza: ”Naprotiv, zar vi ne proklinjete Aliju i proklinjete one koji ga vole, a njega je volio Allahov Poslanik, s.a.v.s.”[2] Ova je grupa bila ona što proklinje Aliju, r.a.

Na postojanje sličnih frakcija poput onih koje ne znaju Husejnova prava i otpadnika u Ibn Zijadovoj vojsci ukazuje i slučaj kada je jedan vojnik povikao prema Husejnovom logoru: ”Ima li među vama Husejna?” Odgovorili su: ”Ima.” A ovaj reče: ”Raduj se kazni u vatri?” A Husejn odvrati: ”Naprotiv, radujemo se Gospodaru Milostivom, Koji se zauzima za nas i uslišuje nam dove. ” Upitali su poslije ovog jahača ko je, a on reče: ”Ja sam Ibn Huvejze[3],” a Husejn prouči dovu: ”Allahu moj, prikuči ga vatri. ” Malo poslije njegova jahalica poskoči i zbaci ga sa sebe, ali mu ostade jedna noga zakačena, a jedan očevidac veli: ”Allaha mi, samo mu je noga ostala na jahalici.”[4]

Bilo je u vojsci Ibn Zijada onih koji su ga direktno gađali strijelama, prije nego je ubijen.[5] A kada je Husejn osjetio da su ga riješili ubiti, zatražio je od onih koji su mu bili u blizini da mu daju odjeće koja im nije trebala, da bi je obukao ispod svoje odjeće, pretpostavljajući da će mu pokidati odjeću kada ga se domognu. Pa kad su mu donijeli odjeću, pocijepao ju je ne

---

[1] *El-Ea'lam*, 2/300, Jusuf, el-Bejasi.

[2] *El-Mu'džemul-evsat*, 1/228, Taberani, a Hejsemi navodi da ga bilježe Taberani i Ebu Ja'la, dok su prenosioci kod Taberijana iz sahiha, osim Ebu Abdullah, a i on je pouzdan, a bilježi ga Taberani i sa senedom u kojem su prenosioci svi pouzdani do Ummu Seleme, r.a., koja prenosi od Poslanika, s.a.v.s.

[3] Od korijena riječi koja znači naginjati se, prikučivati. (Op. prev.)

[4] *El-Musannef*, 15/98, 99, Ibn Ebi Šejbe, sa senedom čiji su prenosioci svi povjerljivi, osim Ata'a ibn es-Saiba koji je dobar, ali mu je bilo oslabilo pamćenje, *El-Mu'džemul-kebir*, 3/117, a Hejsemi u *Mudžemau' ez-zevaid*, 9/193, navodi da ga bilježi Taberani, i da su svi prenosioci povjerljivi osim Ata'a koji je povjerljiv, ali slabog pamćenja, Taberi, 5/431, preko Ebu Mihnefa od Ata'a ibn es-Saiba, *Kerematul-evlija'*, 138, El-Lalekai, Ibn Asakir, 219.

[5] *Et-Tarih*, 1/626, sa vjerodostojonim senedom, Ibn Asakir, 221, preko Ebu Zere'a, *Bagjetut-talib*, 6/966, 967, Ibn En-Nedim.

nekoliko mjesta i obukao je ispod svoje. I zaista, kada je pao kao šehid, navalili su na njega i strgli njegovu odjeću.[1]

Ima još primjera koji ukazuju na neznanje i otpadništvo koje su pokazivali pojedini Kufljani učesnici vojne protiv Husejna, r.a. Ebu Redža' el-A'taridi naime spominje da im je došao jedan komšija iz Kufe i rekao: ”Jeste li vidjeli ovoga razvratnika sina razvratnika, Allah ga je ubio,” a mislio je na Husejna ibn Aliju, r.a., pa je Allah dao da ovoga pogode dvije (vatrene) strijelice u oči, od čega je oslijepio.[2] Također, ashabi, r.a., su optužili Iračane za Husejnovo ubistvo, a Ummu Seleme, r.a., je, kada joj je stigla vijest o njegovoj smrti, prizvala proklestvo na njih, rekaviš: ”Ubili su ga, Allah Uzvišeni njih ubio, prevarili su ga i izdali, Allah ih prokleo.”[3]

Ibn Omer, r.a., je bio jednom upitan od strane nekih Iračana o propisu vezanom za krv komarca, pa je odgovorio: ”Zaista ste čudni vi Iračani, ubijete sina kćerke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa pitate o propisu krvi komarca.”[4] A u hutbi koju je održao, Sulejman ibn Sard, r.a., potvrdio je odgovornost Kufljana za Husejnovo ubistvo, rekavši da su oni tome bili neposredni razlog.[5]

Na drugoj strani, bilo je i onih koji su tražili opravdanje za postupke Kufljana, predstavljajući ih neutralnim i nemoćnim, poput Abdulmuni'ma Madžida koji je rekao: ”Ne optužujemo stanovnike Kufe za izostanak njihove podrške jer nisu mogli ništa učiniti ispred snažne vlasti Umejevića.”[6] Ali ovo ovo ne stoji iz prostog razloga što su Kufljani sami odustali od obećanja da će podržati i pomoći Husejna, a kada im je došao, postavili su se kao posmatrači, sa očima punim suza, baš kako ih je i opisao pjesnik Ferezdek: ”Oni su ljudi čija su srca s tobom, a sablje protiv tebe.”[7] Nadalje, Iračani nisu nisu pomogli ni Husejnovom ocu, Aliji, r.a., a nosili su njegovu prisegu na svojim vratovima i on im je bio važniji od Husejna kojem nisu dali prisegu.

---

[1] Taberani, 1/626, Hejsemi u svom *Ez-Zevaidu* (9/93) navodi da su svi prenosioci pouzdani osim što nema ocjene za onog koji ga je izrekao. A izrekao ga je Abdurrahman ibn Ebi Lejla el-Ensari el-Medeni el-Kufi, koji je također pouzdan, umro je 83. h.g. (*Et-Takrib*, 349.) Onaj koji od njega prenosi ovu vijest je Džerir ibn Abdurrahman ibn Kurt, i on je povjerljiv, međutim, rođen je 110. (*Et-Takrib*, 139.) Dakle, sened je slab, jer postoji očigledan prekid. Bilježe i Ibn Sa'd, 5/189, sa senedom od grupe, Ibn Asakir, 221, sa istim senedom kao i Taberijev.

[2] Ibn Sa'd, 5/409, s vjerodostojnim senedom, Taberani, 3/112, a Hejsemi navodi da ga je zabilježio Taberani s prenosiocima koji su iz *Sahiha* (9/196), Eš-Šedžeri, 1/164, s vjerodostojnim senedom.

[3] *Fethur-rabbani*, 23/176, *Fedailus-sahabe*, 2/782, Ahmed, s dobrim senedom, Taberani, 3/108, a Hajsemi navodi da su mu prenosioci povjerljivi (9/194).

[4] Buhari, *El-Feth*, 7/119.

[5] Taberi, 5/552, 553.

[6] *Tarihu ed-devletil-arebije*, 79, Abudulmuni'm Madžid.

[7] *El-Iraku fil-asri el-umevi*, 194, Sabir er-Ravi, *Tarihud-devleti el-arebijjeti*, 153, Sabit er-Ravi.

U Iraku su bili Husejnovi pojedini podanici i vođe, a poruke koje su napisali smutljivci i ljudi skloni zlu prevarile su ga, pa im je otišao sa porodicom. Protiv njega su se poslije borili samo Iračani.[1]

Muahmmed Kurd Ali ovako kazuje o njihovoj odgovornosti: ”Kufljani su nakon što su prevarili Aliju i njegovog sina Hasana, stali mamiti Husejna da im dođe, kako bi mu pružili podršku da Jezidu oduzme hilafet. Ali oni su ga prevarili, a kada je došao u Kerbelu, izdali su ga...”[2]

Čini se da je njihov odnos prema Husejnu, r.a., koji je na kraju doveo do njegovog ubistva, najbolje opisao El-Bagdadi kada je rekao: ”Po njima su nastale izreke: ”škrtiji od Kufljana” i ”nevjerniji od Kufljana”, a od njihovih prevara najpozantije su tri: Kada je ubijen Alija, r.a., dali su prisegu Hasanu, ali su ga obmanuli u jednom od sokaka grada, gdje ga je probo (kopljem) Sinan el-Džafi. Druga je ona kada su pisali Husejnu, pozivajući ga da dođe u Kufu i da ga podrže protiv Jezida, pa im se on odazvao i došao, a kada je stigao na Kerbelu, izdali su ga i stali u redove Ubejdullahove vojske i borili se protiv njega. Tako je ubijen i on i većina i njegovih bližnjih. Treća je njihova prevara učinjena Jezidu ibn Aliji ibn Husejnu, raskinuli su prisegu koju su dali i izručili ga na vrhuncu bitke.”[3]

Mnogi su savremenici, kako pripadnici ehli-sunneta tako i šije, osudili Kufljane sa izdaju Husejna, kao glavne krivce za njegovo ubistvo.

Kazim el-Ihsai en-Nedžefi je rekao sljedeće: ”Vojska koja ja izašla na Husejna, r.a., brojala je tri stotine hiljada boraca, svi iz Kufe, nije među njima bilo nikoga iz Šama, iz Hidžaza, iz Indije, iz Pakistana, iz Sudana, iz Egipta, niti cijele Afrike. Svi su bili Kufljani samo iz različitih plemena.”[4]

Husejn Korani je rekao sljedeće: ”Kufljani nisu ostali samo na distanciranju od imama Husejna, naprotiv, skloni su mijenjanju stavova, zazeli su treću poziciju – okrenuli su se i požurili stići na Kerbelu u rat protiv imama Husejna, r.a. A na Kerbeli su se takmičili ko će napraviti više poteza koji će zadovoljiti šejtana, a rasrditi Milostivog.”[5] Na drugom je mjestu rekao rekao također: ”Nalazimo i drugi njihov stav koji pokazuje licemjerstvo Kufljana, kada je došao Abdullah ibn Huvejze et-Temimi te stao ispred Husejnove skupine i povikao: ’Je li među vama Husejn?’ A on je iz Kufe, do juče je bio Alijin, r.a., sljedbenik, a može biti da je i jedan od onih koji su

[1] *Muhadaratu fid-devletil-umevijje*, 2/129, El-Hadari.
[2] *El-Islamu vel-hadaretul-arebijetu*, 2/397, Muhammed Kurd Ali.
[3] *El-Ferku bejnel-firek*, 37, El-Bagdadi.
[4] *A'šura'*, 89.
[5] *Fi rihabi Kerbela'*, 60, 61.

pisali imamu Husejnu, ili od onih koji su bili u Šebesovoj skupini koji su mu slali poruke, sada govori: 'O Husejne, veseli se kazni u Vatri.'"[1]

Ajetullah Murteda Mathari kaže sljedeće: "Kufljani su nedvojbeno bili sljedbenici Alije, a oni koji su ubili Husejna su upravo ta stranka."[2]

Dževad Muhdisi navodi sljedeće: "Imam Alija, r.a., zbog ovih je razloga (nevjernosti Kufljana) dva puta bio u neprilici, imam Husejn, r.a., se opet suočio s njihovom izdajom, kod njih je nepravedno ubijen Muslim ibn Ukajl, Husejn je žedan ubijen na Kerbeli, nadomak Kufe, od strane vojske iz Kufe."[3]

Husejn ibn Ahmed el-Buraki en-Nedžefi navodi da je El-Kuzvejni rekao sljedeće: "Ono zbog čega smo kivni na Kufljane je zato što su uvrijedili i ubili Husejna ibn Aliju, alejhima-s-selam, nakon što su ga prethodno pozvali da im dođe."[4]

Muhsin el-Emin kaže sljedeće: "Husejnu je dalo prisegu dvadeset hiljada Iračana, koji su ga poslije izdali i napali. Kada su ga ubili, Husejnova prisega im je bila za vratom."[5]

Vojskovođe

Vojskovođe koje su predvodile odrede kufljanske vojske nesumnjivo su među najodgovornijim za Husejnovo ubistvo.

Na prvom mjestu Ubejdullah ibn Zijad koji snosi veliki teret neposredne odgovornosti. On je došao u Kufu po nalogu Jezida ibn Muavije, a došavši tamo zatekao je nestabilnu situaciju koja samo što nije izmakla kontroli državne uprave. Ibn Zijad se odmah dao u sprovedbu plana koji je za prevashodni cilj trebao povratiti ingerencije upravnog aparata države, i to kroz uklanjanje svih onih koji su prouzrokovali unutrašnju krizu. Prvo su uhapšene dvije najistaknutije ličnosti koje su djelovale u Kufi, Muslim ibn Ukajl, koji je bo prvi Husejnov zamjenik, i njegov pomoćnik Hani ibn Urve, lider poznatog plemena Murad. Ibn Zijad je s njima završio po kratkom postupku, naredivši da se pogube, čime je uveliko povratio izgubljeni respekt

[1] Ibid.
[2] *El-Melhametul-husejnijje*, 1/129.
[3] *Mevsua'tu a'šura'*, 59.
[4] *Tarihul-Kufa*, 113.
[5] *A'ajanuš-šija*, 1/26.

države. Ovime je poslao jasnu opomenu svima koji su u Kufi podržavali Husejna kao i znak rješenosti da se s njima razračuna na još gori način nego što je to učinjeno s njihovim vođama – dovoljno je bilo dakle da se pokaže bilo kakva inicijativa ili čin koji aludira na suprostavljanje državi. Jezid ibn Muavija je pozdravio Ibn Zijadov postupak, štaviše nije krio da je oduševljen njegovom odlučnošću, a tako mu je i napisao u narednoj poruci: ”Nećeš se više računati osim da budeš kako volim, uradio si odličan posao, izvršio si napad odlučno i odvažno, zadovoljio si u potpunosti, i potvrdio si moje mišljenje i stav o tebi...”[1]

Ali ovaj uspjeh koji je Ibn Zijad postigao u sređivanju situacije bio je po njegovm mišljenju ograničen jer je Husejn putovao prema Kufi. Allahov kadar je iznad svega, a On je odredio da je Muslim ibn Ukajl ubijen dan poslije Husejnovog pokreta iz Medine za Kufu, a vjerovatno bi njegova odluka bila drugačija da je do njega došla ova vijest prije puta.

Ibn Zijad je poduzimao sve mjere da Husejn ne uđe u Kufu, jer je znao da bi njegov ulazak u grad prouzročio konsekvence koje je vrlo teško i pretpostaviti. Povukao je odgovarajuće mjere kako bi Husejna zadržao što dalje od Kufe, i to je bio njegov prvi jako uspješan taktiči potez. A kada se Husejn suočio s novonastalom situacijom, tražio je najrealnije rješenje, da se vrati prema Medini, ili da se zaputi u bilo koju drugu muslimansku pokrajinu, ili da ode ravno do Jezida. Ibn Zijad se bio skoro složio s njegovim prijedlogom, ali se umješao Šemmer ibn Zul-džušen[2] koji ga nagovori da prije svega zahtjeva od Husejna da mu oda svoju pokornost. Izgleda da je Ibn Zijad ovdje vidio još jednu priliku da postigne drugi taktički uspjeh kao lider, pa je naložio vojskovođi Omeru ibn Sa'du da ode kod Husejna i ultimativno traži navedeni zahtjev, a ako odbije, da ga likvidira. Također, Šemmerov prijedlog se vjerovatno podudario s Ibn Zijadovom dubokom željom za dominacijom i strahovladom, jer se inače ne bi tako brzo s tim složio. Ibn Zijad je ovdje morao udovoljiti jednom od Husejnovih zahtjeva, ili da ga pusti da ide Jezidu, ili da se zaputi prema nekom trećem mjestu, jer u svakom slučaju neće ući u Kufu. Ibn Kesir je povodom toga rekao sljedeće: ”Od njegove smionosti je i to što je rješavao situaciju poslavši po Husejna da dođe pred njega, iako je poslije toga ubijen, a obaveza mu je bila da udovolji na jedan od zahtjeva koje mu je izložio...”[3] Ibn Salah je u svom djelu ovako

[1] Taberi, 5/380, preko Ebu Mihnefa.

[2] Ibn Durjed kaže sljedeće: ”Šemmer je ili od riječi et-tešmir, što znači ozbiljnost, ili zavraćanje odjeće.” Vidjeti: *Il-Ištikak*, 697. Vidjeti njegov životopis u: *Tehzibu Ibn Asakir*, 6/340, 341, koji navodi da je bio djed Es-Sumejla ibn Hatima, jednog od namjesnika u Andalusu, *El-Ihatatu fi ahbari Granada*, 3/6/346, Lisanuddin ibnul-Hatib, koji navodi da je Muhtar krenu da se osveti za Husejna, pa da je Šemmer pobjegao u Šam gdje je živio u izobilju i počasti, ali je Ibn Asakir naveo da ga je Muhtar ubio. Vidjeti: *Tehzibu Ibn Asakir*, 6/341.

[3] Ibn Kesir, 8/288.

zaključio: ”Sigurno je da je naredbodavac u bici protiv Husejna koja je završila njegovim ubistvom bio Ibn Zijad.”[1] A Jusuf el-A'šš je opet kazao: ”Obavezni smo reći da je prvi krivac za Husejnovo ubistvo bio Šemmer, a potom Ubejdullah ibn Zijad.”[2] Ibn Zijada su osudili za njegov gnusni postupak i oni koji su mu bili najbliži, tako mu je njegov rođeni brat Osman ibn Zijad rekao: ”Zaista bih volio da svaki Zijadov potomak ostane pognutog nosa sve do Smaka svijeta, samo da Husejn nije ubijen...” I tako mi Allaha, ovo Ubejdullah ibn Zijad potvrdno prešuti.[3]

Inače, Ibn Zijadova odgovornost za Husejnovu smrt ostavila je neizbrisiv trag kod muslimana, i na kraju je i sam platio glavom zbog onoga što je tada učinio, Allah mu je pripremio osvetu preko istih ubica i u gotovo identičnim prilikama.[4]

Omer ibn Sa'd ibn Ebi Vekkas

Ibn Zijad je kao namjesnik Kufe imao konačnu odluku, ali je određena odgovornost ostala na izvršitelju njegovih naredbi, vojskovođi Omeru ibn Sa'du. Sin je oca kojeg ne treba posebno predstavljati, plemenitog ashaba i jednog od deseterice kojima je obećan Džennet, vještog konjanika u bitkama i jednog od najdražih ljudi Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Sa'dov sin Omer nije bio rođen u doba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a iz poznatog hadise koji je izrečen na oprosnom hadžu znamo da nije imao drugog naslejdnika osim jedne kćerke.[5] Omer je inače brzo napredovao kao vojskovođa, a bio je jedan od najodanijih savjetnika Umejevićima. Prije Husejnovog dolaska on je bio na čelu četiri hiljade spremnih boraca koji su se trebali zaputiti u osvajanje Ed-Dulejma, pa je Ibn Zijad istu vojsku okrenuo protiv Husejna. I pored njegovih rodbinskih veza s Husejnom, izgleda da je želja za pozicijom vođe prevladala u njegovom konačnom izboru. Izgleda da je spočetka prihvatio preporuku jednog od savjetnika da se povuče sa položaja vojskovođe, te je Ibn Zijadu poslao prijedlog da ga poštedi rukovodeće pozicije i da na njegovo mjesto postavi nekog od prvaka Kufe. Međutim, Ibn Zijadovoj predostrožnosti nije promakao momenat koji je bio od ključne važnosti, da lično Omer ibn Sa'd bude na čelu vojske koja treba presresti Husejna. To bi imalo svoju težinu i poseban znak kod vojske. Da bi Omera totalno odvratio o pomisli na ostavku, Ibn Zijad mu je priprijetio da će

[1] *Fetava Ibn Salah*, 1/142.
[2] *Ed-Devletul-umevijje*, 172, Jusuf el-A'šš.
[3] Taberi, 5/467, preko Uvvane.
[4] Taberi, 6/86.
[5] *Fethul-bari*, 5/434, 435, hadis bilježe Buhari i Muslim, 3/1250 (1628).

mu zastalno oduzeti poziciju vojskovođe, našto se on povinovao zahtjevu i poveo vojsku u susret Husejnu. Njegovu želju za vođstvom pokazuje i drugi slučaj koji je vezan za njegovog oca, r.a. Naime, kada se desila smutnja i Osmanovo, r.a., ubistvo, nastali su sukobi i netrpeljivost među muslimanima, a Sa'd ibn Vekkas se nije htio prikloniti nijednoj strani, nije prišao ni Alijinim, ni Muavijinim sljedbenicima. Pripremio je stado svojih deva i izašao iz Medine, a dok je boravio izvan grada, došao mu je sin Omer. Kada ga je vidio kako jaše približavajući mu se, rekao je: ”Allahu se utječem od zla ovoga jahača.” Sim mu Omer, sjaha i reče: ”Došao sam do tvojih ovaca i deva, a ostavio sam ljude da se prepiru oko toga ko će preuzeti vođstvo!” A Sa'd mu na to odvrati: ”Ušuti, zaista sam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da kaže: ’Allah uistinu voli bogobojaznog, neovisnog od ljudi i povučenog.’”[1]

Ipak, u predanjima koja su došla do nas nalazima da je Omer ibn Sa'd nastojao da Husejn i Ibn Zijad postignu rješenje na obostrano zadovoljstvo, a koje će njega poštedjeti borbe protiv Husejna. U stvarnosti je Omer ibn Sa'd sa sebe pokušao sklonuti odgovornost za Husejnovo ubistvo i prebaciti ga na Ibn Zijada, što nalazimo u predanju od Uvvane. Ibn Zijad je nakon Husejnovog ubistva pozvao Omera i pitao ga za poruku koju mu je poslao s naredbom da po potrebi smakne Husejna, a Omer mu je odvratio: ”Poruka se zagubila dok sam bio zauzet ispunjavanjem tvojih naredbi.” Ibn Zijad mu reče: ”Obavezno je nađi!” A Omer će ponovo: ”Nema je!” ”Tako mi Allaha, donijet ćeš mi je!” – ponovo će Ibn Zijad, a Omer odvrati: ”Data je, tako mi Allaha, starim ženama Kurejševićkama u Medini, da im je čitaju i kao (moja) isprika. A ja sam te, tako mi Allah, svajetovao u pogledu Husejna toliko, da sam svoga oca Sa'da toliko savjetovao, upotpunio bi njegova prava koja ima kod mene.”[2] Ako promotrimo predanje koje bilježi Ibn sa'd, a u kojem se navodi da je Ibn Muti' izgrdio Omera ibn Sa'da zbog Husejnovog ubistva, pa mu je Omer odgovorio: ”Događaji su bili određeni sa nebesa, a ja sam nudio rješenje svome amidžiću (Husejnu) prije samog događaja, ali on je odlučno odbio.”[3]

Naravno, nije ovdje bilo nikakvog rješenja koje bi Omer ibn Sa'd mogao ponuditi Husejnu osim da se povuče u mrkloj noći i ode gdje želi, s Omerovom garancijom da ga neće pratiti. Ovo pojačava neka mišljenja po kojima je Husejn primao Omera ibn Sa'da nekoliko noći u kojima su dugo razgovarali.[4] Bez obzira na njegovo kajanje koje je poslije iskazivao, Omer se ipak ne može osloboditi odgovornosti za Husejnovo ubistvo, i to kao osoba koja mu je u tom trenutku bila među najbliskijim ljudima. Međutim, njegova

[1] Muslim, 4/2277, (2965), poglavlje: Zuhd, *Hiljetul-evlija'*, 1/94.
[2] Taberi, 5/467, preko Uvvane. Tj. upotpunio bi prava koja otac ima kod sina. (Op. prev.)
[3] Ibn Sa'd, 5/148, s vrlo slabim senedom.
[4] Taberi, 5/148, preko Ebu Mihnefa.

uloga vojskovođe koji bespogovorno izvršava naredbe, slijepa poslušnost naredbodavcu Ibn Zijadu, te ljubav za vođstvom naveli su ga na ovaj zločinački čin. Zato je Ahmed o njemu kazao: ”Od njega se ne može ništa prenositi, jer on je bio na čelu vojske i vođa krvoprolića.”[1]

Allah, dž.š., osvetio je ubice sina Poslanikove, s.a.v.s., kćerke, poslavši na njih diktatora i prevaranta El-Muhtara ibn Ebi Ubejda es-Sekafija, koji je tragao za Husejnovim ubicama i na kraju ih sve pobio. Ovim se ostvarilo snoviđenje poznatog tabiina Eš-Šabija koji je rekao: ”Vidio sam u snu kao da su neki ljudi sa bojenetima sišli s neba, pa stadoše tražiti Husejnove ubice, i nije malo prošlo, kad dođe El-Muhtar i sve ih pobi.”[2]

Jezid ibn Muavija

Optužbe koje su usmjerene prema Jezidu ibn Muaviji kao onom koji praktički nosi odgovornost za Husejnovo ubistvo treba posebno promotriti. Jezid je kao što je poznato bio halifa muslimana kojem su ljudi iskazali pokornost i koji je kao takav ostao priznat od većine ashaba i tabiina u gotovo cijelom području islamske države sve do smrti. Dvojica ashaba su mu odbili dati prisegu, i to Husejn ibn Alija i Abdullah ibn Zubejr, a njima su Kufljani upućivali pozive da im dođu. Husejn je poslije, kako smo ranije naveli, krenu put Kufe vođen pozivom od strane Muslima ibn Ukajla koji mu je prethodno napisao poruku da su mu mnogi dali prisegu i da se situacija razvija u pozitivnom smjeru. Valja primjetiti koji je stav prema Husejnu, koji je otvoreno odbio dati prisegu, zauzeo Jezid ibn Muavija od kako je preuzeo funkciju halife. Naime, za cijeli period od četiri mjeseca, šabana, ramazana, ševala i zalu-kaideta, Jezid nije ni pokušao poslati vojsku da uhapsi dvojicu svojih oponenata, Husejna i Ibn Zubjera, nego je pustio da stvari idu svojim tokom kao da ga uopće ne zanima ni njihovo protivljenje ni njihova beja. Izgleda da je Jezid htio nastaviti stazom svoga oca sprovodeći politiku blagosti do krajnjih granica, ali i izvršavajući očevu oporuku da bude milostiv prema Husejnu i da mu oda prava kao rodbini Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Jezid je bio usresredio svoju pažnju prema Iraku, i to posebno prema Kufi u kojoj su pojedini događaji ukazivali na pogoršanje tamošnjeg stanja, upozoravajući da može buknuti u front u samoj unutrašnjosti države.[3] Shvatajući ozbiljnost situacije, imenovao je svoga amidžića Ibn Zijada

[1] *Es-Sunne*, 518, 519, El-Hilal.
[2] Taberi, 3/113, a Hejsemi navodi (9/195) da ga bilježi Taberani s dobrim senedom. Vidjeti također: *Sijeru ea'lami en-nubela*', 4/350.
[3] *El-Iraku fil-asri el-umevi*, 161.

namjesnikom Kufe, a ovaj je svojom mudrošću i odlučnošću brzo korigirao stanje i zavladao situacijom, što je Jezid ocijenio kao veliki podvig.[1]

Također, Jezid nije bio ravnodušan prema Husejnovim inicijativama, a kada je čuo da je riješio krenuti put Kufe, napisao je Ibn Zijadu poruku sljedeće sadržine: ”Saznao sam da Husejn putuje prema Kufi, a s tim čovjekom dolaze kušnje tvoga vremena, pored ostalih vremena, i kušnje tvoje pokrajine, pored ostalih pokrajina. Ti si iskušan njime pored ostalih podanika, pa imaš priliku, ili da se oslobodiš, ili da ponovo postaneš rob, pa da robuješ kao pravo roblje.”[2] ”Postavi osmatračnicu i stražu, nadgledaj i pazi sve što je sumnjivo, i privedi ko ti je sumnjiv, ali se ne bori osim protiv onoga koji se bude borio protiv tebe. Piši mi vijesti o svemu što se dogodi. Ves-selamu alejke ve rahmetullah.”[3]

Ako pogledamo prvi dio Jezidove poruke, osjetit ćemo kao da Ibn Zijada upućuje koji položaj i vrijednost posjeduje Husejn, tako se bar razumiju njegove riječi: ”s tim čovjekom dolaze kušnje tvoga vremena, pored ostalih vremena, i kušnje tvoje pokrajine, pored ostalih pokrajina. Ti si iskušan njime pored ostalih podanika.” Da je imao namjeru ubiti Husejna, ne bi svome podaniku pisao na ovako pomalo preplašen i upozoravajući način, a s druge strane, njegovo veličanje Husejna opet nije ciljao da Ibn Zijada podstakne na maksimalnu pripravnost, jer je dobro znao da s njim dolazi mali broj ljudi. Upozoravajući ga na respekt i važnost koju Husejn uživa, istovremeno mu je naređivao oprez i krajnju predostrožnost, jer ne smije pokazati i ni najmanju nesmotrenost i nedostatak mudrosti, pa da Husejn uspije ući u Kufu. Tako će zadržati svoju vlast, u suprotnom, vratit će se svojim korijenima kao rob, tj. majci njegovog oca koja je bila ropkinja, i izgubit će sve ovlasti koje je imao.

Dakle, ništa u njegovoj poruci nije aludiralo da od Ibn Zijada traži razračunavanje i Husejnovo ubistvo. Naprotiv, drugi dio njegove poruke nosi jasnu naredbu upućenu Ibn Zijadu da se ne bori ni s kim osim sa onima koji ih napadnu. Uz to, podvukao je da traži redovna izvješća o svakom novonastalom događaju, što znači da konačnu odluku Jezid ostavlja u vlastitoj ingerenciji. Ova su pisma inače poslana dok je Husejn putovao ka Kufi.

Kada se Husejn približio Kufi, zatekao je Ibn Zijadove mjere predostrožnosti, koje smo prethodno spomenuli, a potom mu je u susret došao Omer ibn Sa'd na čelu četiri hiljade boraca. Oni su Husejna i njegove

[1] Taberi, 5/380, preko Ebu Mihnefa.

[2] *El-Mu'džemul-kebir*, 3/115, Taberani, Hejsemi navodi da su prenosioci pouzdani, samo što Dahhak nije vidio događaj, *El-Mu'džem*, 9/139, *El-A'kdul-ferid*, 4/382, sa istim senedom kao u Taberanija, Ibn Asakir, 208, preko Zubejra ibn Bekkara, i također preko Ed-Dahhaka, koji je razlog slabosti.

[3] Taberi, 5/380, preko Ebu Mihnefa, Ibn Kesir, 9/194.

saputnike sproveli do Kerbele, i stigli su u četvrtak, trećeg muharrema.[1] Pregovori između njega i Ibn Zijada trajali su sve do desetog muharrema.

Strana koja je stala u odbranu Jezida ovdje kaže da je od kada je Husejn stigao i kada je ubijen prošlo nedjelju dana, a da vijest iz Kufe dođe do Damaska bilo je potrebno dvije nedjelje. Dakle, Ibn Zijad je sam donio odluku koja je dovela do Husejnovog ubistva, ne tražeći od Jezida nikakva uputstva ni savjete.

Ista strana navodi da to potvrđuje i sam Jezid kada je uvjeravao Husejnovog sina Aliju da nije znao ništa o napadu na njegovog oca, sve dok mu nije došla vijest o njegovoj pogibiji. Na osnovu navedenih argumenata oni zaključuju kako Jezid nije znao šta je Ibn Zijad pripremio i što je dovelo do Husejnovog ubistva, a ovome dodaju činjenicu koju smo ranije spomenuli, da su svi ashabi odgvornost pripisali Iračanima. Pored toga, kako kaže strana koja brani Jezida, ne nalazimo da je ijedan ashaba optužio Jezida kao neposrednog krivca, što potkrijepljuje konstataciju da on nije izdao niti podstakao na kobni scenarij.

Naravno, ove su konstatacije zasnovane na iskazima koji postoje, a ono što ljudska prsa kriju samo Allah, dž.š., zna. Mi sudimo prema onome što vidimo, a Allah će svoditi račune i za tajno i za javno.

Zato je šejhul-islam Ibn Tejmijjje ovako kazao o Jezidu: ”Nije naredio Husejnovo ubistvo, niti je pokazao ikakav znak sreće što je ubijen.”[2] Na drugom mjestu komentira sljedeće: ”Nije naredio Husejnovo ubistvo po koncenzusu učenjaka koji proučavaju predanja, nego je napisao Ibn Zijadu da ga spriječi u preuzimanju liderstva nad Irakom. Husejn, r.a., je opet mislio da ga Iračani podržavaju i da će biti dosljedni onome što su mu pisali... Kada ga je presrela nepravedna vojna skupina, zatražio je da ide Jezidu, ili da se zaputi na neutralno mjesto, ili da se vrati u Medinu. Ali, nisu mu omogućili ništa od toga, sve dok ga ne uzmu kao zarobljenika. On je to odbio, pa su se nepravedno borili protiv njega dok nije pao kao šehid, r.a. Kada je ovo Jezid čuo, vidjelo se da je pogođen time, u njegovoj se kući tugovalo i plakalo. I nije uzeo sebi žene kao zarobljenice, nego je cijelu Husejnovu porodicu lijepo primio i dao im darove, sve dok ih nije vratio njihovoj kući (u Medini).”[3] I rekao je također: ”Više prenosilaca prenosi da Jezid nije naredio Husejnovo ubistvo, niti je to imao za cilj, nego je gledao kako će mu odati počast i dužno poštovanje, kao što mu je to naredio otac Muavija, r.a.”[4]

Ibn Tolun je o Jezidu napisao sljedeće: ”On nije ubio Husejna, niti je naručio njegovo ubistvo, niti je bio zadovoljan da se ubije, ništa od ovoga on

[1] Taberi, 5/409.
[2] *El-Vesijetul-kubra*, 45.
[3] *Minhadžus-sunne*, 4/472.
[4] Ibid, 557.

nije relizirao i nije nikako dozvoljeno smatrati suprotno."[1] A Et-Tajib en-Nedždžar navodi sljedeće: "Odgovornost za Husejnovo ubistvo pada na Ubejdullaha ibn Zijada, Šemmera ibn Zul-džušena i Omera ibn Sa'da ibn Ebi Vekkasa, a Jezid za to ne snosi ni najmanju odgovornost i čist je od optužbe da je podsticao na njegovo ubistvo."[2]

Međutim, Jezid ostaje predmet kritike jer nije poduzeo jasne korake prema Ibn Zijadu i onima koji su neposredni učesnici u ubistvu. Tako Ibn Tejmije kazuje: "I pored njegove iskazane žalosti za Husejnom, nije ga podržao, niti je naredio da su ubije njegov ubica, niti je dao da se osveti."[3]

A Ibn Kesir je rekao: "... Ali Jezid ga (Husejnovog ubicu) nije izolirao, niti ga je kaznio, niti je pokudio njegov postupak. Allah najbolje zna."[4]

Navedeni Ibn Tejmijini prigovori, kao i drugih učenjaka, bez sumnje su relevantni, međutim oni koji brane Jezida opravdavaju ga i povijesnim okolnostima. Jer Kufa je mjesto koje inače bilo nestabilno i poznato po pobunama, smutnjama i stranačenju, a u doba namjesništva Numana ibn Bešira, r.a., situacija mu je bila gotovo izmakla kontroli. Tek kada je Jezid poslao Ibn Zijada da preuzme mjesto namjesnika, u relativno kratkom roku je uspio ugušiti bunu i potpuno povratiti kontrolu nad gradom. Strana koja brani Jezida navodi također da je nakon Husejnovog ubistva sigurnosna situacija u Kufi postala još napetija. Također, Jezid nije imao odlučnijeg vođe od Ibn Zijada, a Kufljani neće biti zadovoljni ni ako ga smijeni, ni ako ga ostavi, niti će se promijeniti netrpeljivost koju su nosili prema državi. Smjena Ibn Zijada bi možda imala mnoge posljedice, i nije isključeno da bi se glasovi bune pretvorili u otvoreno neprijateljstvo i pobunu od strane Kufljana koji su žalili za Husejnom. Tako se i dogodilo nedugo poslije, od strane tkz. Pokreta pokajnika. Ovo je jedan od ključnih momenata što Umejevićka država nije sudila Husjenovim ubicama, a uzimajući u obzir da su pripadali velikim plemenima koja su imali ogromnu društvenu i političku ulogu, razlog postaje još očevidniji. Pored toga, sam događaj i sve što se odvilo učinjeno je u službi iste te države.

Međutim, sve što se desilo utjecalo je da se bezbjednost islamske države ozbiljno uzdrma, posebno Iraka, a Jezid nije imao vremena da poziva na odgovornost svoje namjesnike. Bune su se javljale jedne za drugom, a na drugoj strani, Ibn Zubejrova opozicija je rasla iz dana u dan, pored stanovnika Hidžaza koji srcem nisu bili za Jezida.

Ovo su otprilike stavovi učenjaka i povijesničara o Jezidovoj odgovornosti za Husejnovu, r.a., smrt. Ubistvo Poslanikovog, s.a.v.s., unuka,

[1] *El-Kajdu eš-šerid*, 13.
[2] *Ed-Devletul-umevijje*, 103.
[3] *Minhadžus-sunne*, 4/558.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/204.

njegovog miljenika i bosiljka nedvojbeno je krupan i bolan čin, a Jezid nije smio ovako preći preko njega, s neznatnim prekorom i mlakom osudom. Bilo kako bilo, možda je najumjesnije citirati Ibn Tejmijev kratki sud o Jezidu: ”Ne psujemo ga, i ne volimo ga, jer nije bio od onih dobrih ljudi, a mi nijednog muslimana poimenice ne psujemo niti napadamo.”[1]

Rasprava gdje je završila Husejnova glava

Vidimo danas kako običan svijet odlazi na različita mjesta, smatrajući da se tamo nalazi Husejnova glava. Ove pojave su nastale u periodu dekadece muslimanskog svijeta, kada je islamska misao stagnirala i kada su vjersku doktrinu ronule razne devijacije. Tako su se javili pozivači sa svih strana da se obilazi Husejnova glava, u Damsku, Rikki, Askelanu, Kairu, Kerbeli, Medini...

Razmotrit ćemo razvoj događaja koji su slijedili odmah nakon bitke na Kerbeli. Zna se da je Husejnova glava prvo odnijeta Ibn Zijadu, gdje je stavljena u nekakvu pljosnatu posudu, a ovaj ju je stao gurkati sa štapom koji je imao u ruci. Nato je poskočio Enes ibn Malik, r.a., i rekao: ”Bio je uistinu najsličniji Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.”[2] Poslije toga slijede predanja i mišljenja koja su poprilično različita i međusobno suprostavljena.

Krenut ćemo redom, tražeći ono što je najispravnije. Taberani je u svom djelu *El-Mu'džmul-kebir* zabilježio da je Jahja ibn Kebir rekao, da mu je El-Lejs ispričao sljedeće: ”Husejn ibn Alija, r.a., odbio je da padne u zarobljeništvo, pa su se protiv njega borili i ubili njega, njegova dva sina i njegove prijatelje koji su se borili uz njega u mjestu koje se zove Et-Taff. Nakon što se sve okončalo, poveli su Husejnovog sina Aliju, koji je tada bio tek prispjeli mladić, i Husejnove kćeri Fatimu i Sukejnu do Ubejdullaha ibn Zijada, a ovaj ih otpremi na put do Jezida ibn Muavije. Kada su stigli, Jezid naredi Sukejni da se sklone, da ne bi vidjela očevu glavu, a ni ostali njegovi bližnji. Alija ibn Husejn, r.a., je tada bio vezan, a Jezid dade da iznesu Husejnovu glavu, te stade zadirivati zube i reče: ”Skinemu glavu ljudima koje volimo, kada postanu buntovnici i nepravedni.”[3]

Međutim, lanac prenosilaca ovog predanja je prekinut jer El-Lejs ibn Sa'd nije bio savremenik niti svjedok događaja, rođen je 94. h.g.[4], a Kerbela se dogodila 61.

---

[1] *Medžmuu'l-fetava*, 4/487.
[2] Buhari (3748).
[3] Taberani, 3/104.
[4] *Sijeru ea'lami en-nubela*, 15/137.

Postoji slično predanje i kod Taberija, koje prenosi Ebu Mihnef od Ebu Hamze eš-Šimalija, u kojem stoji da je glava stigla do Jezida i da ju je on gurkao štapom, upirući u zube. Međutim, i ovo je predanje slabo, jer je Ebu Mihnef prenosilac čiji se hadisi zaobilaze, kao što to decidira Ebu Hatim[1] i Jahja ibn Mein[2] koji kaže da je nepouzdan. Slično je i s drugim prenosiocem Ebu Hamzom eš-Šemalijem, za kojeg Nesai kaže da također nije pouzdan.[3]

Postoji i treće predanje u kojem se kazuje da je glava došla do Jezida i da mu je on proučio dovu za Allahovu milost, rasrdivši se zbog onog što se dogodilo. Naime, bilježe El-Belazeri, Taberi i El-Dževzekani[4], da je Jezidov štićenik Husajn ibn Abdurrahman rekao: ”Kada je donesena Husejnova glava pred Jezida, vidio sam ga kako zaplaka i kaza: ’Teško meni zbog Ibn Merdžana, da Allah s njim ovako isto učini! A vallahi, da je bio u rodu s Husejnom ne bi ovo učinio.’” Međutim, u lancu prenosilaca ovog predanja je Jezidov štićenik koji je nepoznat, dok u jednom drugom predanju Taberi i El-Dževzekani bilježe da predanje prenosi Jezid, ali opet ostaje kontradikcija koja utječe na vjerodstojnost. Zbog ovoga su šejhul-islam i niz drugih učenjaka odbacili sva predanja u kojima se opisuje kako je Jezidu donijeta Husejnova, r.a., glava. Zaključak je sljedeći: ”Pouzdano je ono što je u Bahirijinom *Sahihu*[5], da je glava donijeta pred Ubejdullaha ibn Zijada i da ju je on počeo gurkati štapom i upirati u zube, a tu se našao i Enes ibn Malik, r.a. U predanju u *El-Musnedu* se opet navodi da je tome prisustvovao Ebu Berze el-Eslemi[6]. Neki međutim navode predanje s prekinutim lancem prenosilaca u kojem stoji da je glavu zadirkivao Jezid ibn Muavija, ali ovo je neistina jer su Ebu Berze i Enes ibn Malik živjeli u Iraku, a ne u Šamu, a Jezid ibn Muavija je tokom događaja vezanih za Husejnovo ubistvo boravio u Šamu, a ne u Iraku. Nedvojbeno je dakle da su lašci oni koji prenose događaj gdje se Jezid poigrava sa Husejnovim zubima u prisustvu Enesa i Ebu Berze, jer prenose nesumnjivu neistinu potvrđenu mnogobrojnim predanjima.”[7] ”Jasno je da je neistinita priča u kojoj se prenosi kako je Husejnova glava donijeta Jezidu i da se on igrao s njom sa štapom, jer se pouzdano zna da se

---

[1] *El-Džerhu vet-ta'dil*, 7/182.
[2] *Tarihud-Duri*, 3/366.
[3] *Mizanul-i'tidal*, 1/363.
[4] *Ensabul-ešraf*, 3/422, 424, *Tarihu Taberi*, 5/393, *El-Ebatilu vel-menakir*, 1/165.
[5] Buhari (3538).
[6] Nisam ga našao u *El-Musnedu*. Ibn Hadžer u *El-Fethu* (11/49) navodi da ga bilježi Taberani (5/206) preko Zejda ibn Erkama. U tom hadisu stoji da je Ibn Zijadu donesena glava i da ju je on počeo dirati štapom, upirući u oči i nos, a Zejd mu na to reče: ”Sklanjaj štap, zaista sam vidio Poslnikove, s.a.v.s., usne kako ljube ta mjesta.” Hejsemi navodi (9/129): ”Bilježi ga Taberani, ali u lancu je Huram ibn Osman koji je nepouzdan. A u *El-Mizanu* (1/468) stoji da su Malik i Jahja rekli da nije pouzdan, a Ahmed je rekao da ljudi ne prenose od njega, dok Eš-Šamil i drugi kažu da je prenošenje od njega haram.
[7] *Medžmuu'l-fetava*, 27/469.

to desilo pred Ibn Zijadom. Nije preneseno nijedno poznato predanje da se to desilo pred Jezidom i ja ne nalazim nijedan sened koji ovo prenosi, a da nije prekinut. Uz to, postoje predanja koja kazuju suprotno, a koja su pouzdana...”[1]

Dakle, nema nikakve osnove da je Husejnova glava prenesena u Šam u doba Jezida, što znači da se to sigurno nije desilo ni nakon njega. Nego je pouzdano da je iz Kerbele donesena namjesniku Iraka toga doba Ubejdullahu ibn Zijadu, u Kufu, gdje je, kako to navode učenjaci, i ukopana.

Postoje i druga predanja koja kazuju da je glava donijeta Jezidu, ali nijedno nije bez slabosti,[2] te zaključujemo da ipak nije donijeta u Šam. Spomenut ćemo zato druga mjesta koja se spominju među svijetom i razmotriti šta je nabliže istini.

Kerbela

Nema ništa što aludira da je glava ukopana u Kerbeli, osim običnih priča za koje nakon analize lahko utvrđujemo da su prenesene od onih koji su označeni kao sumnjivi i nepouzdani. U njima se priča kako je glava vraćena u Kerbelu četrdeset dana nakon Husejnovog ubistva i da je ukopana uz Husejnovo, r.a., tijelo[3]. Međutim, ovo nije potvrdio nijedan povijesničar niti učenjak, nego su to hikaje koje ciljaju da probude emocije i uzburkaju strasti. Ebu Neim el-Fadl ibn Dukejn negira da iko zna gdje je Husejnov mezar.[4] Ibn Ibn Džerir inače navodi, a i drugi osim njega, da su uklonjeni svi tragovi s mjesta njegovog ubistva, tako da poslije niko nije mogao tačno odrediti gdje je to mjesto.[5]

---

[1] Ibid, 479.

[2] Ovo je ono do čega sam ja došao, ali napomenut ću da postoji učenjaka koji drže da je glava ipak donijeta Jezidu. Ibn Kesir navodi u *El-Bidajetu ven-nihaje*, 8/285, sljedeće: ”Kod povijesničara i autobiografa je prihvaćeno da je Ibn Zijad glavu poslao Jezidu ibn Muaviji, ali postoje i oni koji to negiraju. Kod mene je prvo prihvatljivije, a Allah najbolje zna.”

[3] *Et-Tezkire*, 2/295, Kurtubi, *Nurul-ebsari fi menakibi Ali bejti En-Nebijil-muhtar*, 121, Mumin ibn Hasan eš-Šeblendži, *Mešahidus-Safa fil-medfunine bimisri min Ali Mustafa*, 10, Mustafa es-Safevi, *Husejn ibn Ali sejid šebabi ehlil-Dženne*, 145, Husjen Muhammed Jusuf.

[4] *Tarihu Bagdad*, 1/143, 144, Ibn Asakir, 276, *Tarihul-islami havadis*, 108.

[5] Ibn Kesir, 9/205.

Rikka

Sebt ibnul-Dževzi navodi, i u tome je uslamljen, da je Husejnova glava ukopana u Rikki, a rekao je sljedeće: ”Glava je u džamiji u Rikki na rijeci Eufrat. Naime, kada je glava donesena Jezidu ibn Muaviji, on je rekao: ’Poslat ću je porodici Ebu Muajita, za Osmanovu glavu,’ a oni su živjeli u Rikki, pa su je tamo i ukopali, u jednoj od njihovih kuća, a poslije je ta kuća ugrađena u džamiju, i sada se nalazi u jednom od njenih zidova.”[1]

Ovaj je podatak sasvim upitan, prvo, predanje nema svoga seneda i ne znamo na koji se izvor oslonio Sebt ibnul-Dževzi kada ga je preuzeo. Drugo, on je živio u dobu koje je vremenski jako daleko od samog događaja, umro je 653. h.g. Uz to, znamo da pouzdana predanja opisuju lijep odnos od strane Jezida prema Husejnovoj porodici i to da je bio žalostan zbog njegove pogibije. Inače, Sebt ibnul-Dževzi nije pouzdan, i u njegovoj biografiji nalazimo da nije prihvaćen kao prenosilac.[2]

Askelan

Eš-Šeblendži je naveo sljedeće: ”Postoji jedna skupina koja kaže da je Jezid naredio da se glava pronosi po državi, pa su je pronosili dok nije završila u Askelanu čiji namjesnik dade da je tu ukopaju.”[3] Ovo je jedino predanje u kojem se spominje kako je glava dospjela u Askelan, dok drugi autori jednostavno navode da je tamo, ne dajući nikakvo pojašnjenje kako se to desilo.[4] Ipak, Eš-Šeblendžino predanje je nepoznato i totalno nezamislivo, a posebno u odnosu na ondašnju turobnu stvarnost i kritični period. Pored toga što je ova priča u koliziji s vjerodostojnim predanjima koja potvrđuju Jezidov korektan odnos prema Husejnovoj porodici, ona daje jednu nezamislivu predstavu o tadašnjem muslimanskom svijetu. Nije moguće da je Jezid naredio i da se glava pronosila iz ruke u ruku diljem islamske države, a da muslimani mirne duše gledaju i sprovode ovakav gnusan čin.

Također, nema nikakvog smislenog cilja zbog kojeg bi bila pokopana baš u ovom malom mjesto koje je tada bilo logor mudžahida koji čekaju poziv za boj. Ako je bio cilj da joj zatru trag, baš ovo mjesto nije bilo pogodno za to jer su mudžahidi stalno dolazili i odlazili, a ako je opet razlog

---

[1] *Šehsijatu islamijje*, 3/298, El-A'kad.
[2] Vidjeti njegovu biografiju u: *Lisanul-mizan* i *Mizanul-i'tidal*.
[3] *Nurul-ebsar*, 121, *Mešahidus-Safa fil-medfunine bimisri min Ali Mustafa*, 8.
[4] *Tarihu Mejjarifin*, 70, El-Fariki, *Measirul-inafe*, 119, El-Kalkašendi, *El-Muhteseru fi ahbaril-bešer*, 1/191, Ebul-Feda', *El-Hutat*, 2/183, El-Makarizi.

bereket koji ovo mjesto ima, onda se sto suprostavlja uvjerenju onih koji kažu da je Jezid njegov dušmanin koji je ohalalio njegovu krv i potako njegovo ubistvo.[1]

Čini se da ni teorijski ni praktično nije moguće da je glava ukopana u Askkelanu, a to su uznegirali i mnogu učenjaci. Kurtubi ovako kaže: ”To što se priča da je u Askelanu obična je laž.”[2] Istog stava su i Ibn Tejmije[3] i Ibn Kesir[4].

Kairo

U slučaju Kaira radi se o igrama kojima su bile sklone Fatimije u svom dobu, a na koje je nasjeo nemali broj ljudi. Navodno, kada su krstaši odlučli krenuti na Askelan 549. h.g., fatimijski vezir Es-Salih Talaia ibn Zurejk i njegova vojska su bez ičega pošli prema Es-Salihijji. Na putu su našli glavu, pa ju je vezir stavio u kesu od zelene svile i na postolje od drveta Ebnus, na prostirci natopljenoj miskom, amberom i miomirisima. Ukopali su je u tkz. Husejnovo turbe, blizu naselja Hanul-Halili, u poznati mezar. Bilo je to u nedjelju, osmog mjeseca džumadel-ahira, 524. h.g.”[5] El-Fariki dodaje da je fatimijski halifa lično došao i ponio glavu.[6]

Eš-Šebelendži još spominje da je vezir Es-Salih Talaia otkupio glavu od krstaša, nakon što su ovi zauzeli Askelan, plativši im pozamašan imetak.[7]

Pojedini su istražitelji povijesti pokušali potvrditi da je Husejnova glava zaista prenijeta iz Askelana u Egipat i da je tamošnje Husejnovo turbe zaista sagrađeno na mjestu gdje je ukopana Husejnova, r.a., glava. Nevjerovatno je kakvom se pričom poslužio El-Kalkašendi da bi dokazao kako se glava ipak nalazi u Egiptu. On navodi da je kadija Muhibbuddin ibn Abduzzahir u svojoj knjizi *Hutatul-Kahire* spomenu sljedeće: ”Sultan Salahuddin el-Ejubi je po osvajanju fatimijske palače dao da uhvate jednog dvorskog slugu i da ga muče. Prvo su mu obrijali glavu, pa na nju stavili činiju punu gusjenica i onda ga tako ostavili tri dana. Kako se ovome ništa nije desilo, sultan ga pozva i upita da nema kakav talisman koji ga je zaštitio,

[1] *Resul-Husejn*, 182, 183, Ibn Tejmije.
[2] *Et-Tezkire*, 2/295.
[3] *Tefsiru suretil-Ihlas*, 264.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/205.
[5] El-Makrizi, 1/427, *Ittia'zul-hunefa*, 3/22, isti autor, *Bedaiuz-zuhur*, 1/227, Ibn Ejjas, *El-A'kdus-semin*, 4/203, El-Fasi, *El-Kevakibus-sejjare*, 164, Ibnuz-Zejjat, *Tarihul-hulefa*, 46, Nahle Bek, *Šahsijatun islamijje*, 3/191, El-Akkad.
[6] *Tarihu mejjarifin*, 70.
[7] *El-Besairu*, 121, *Mešahidus-Safa*, 8.

a sluga odgovori: ’Ništa ne znam, znam samo da sam na svojoj glavi nosio Husejnovu glavu do turbeta’, a na ovo ga sultan pusti i lijepo otpremi.”[1]

I u potonjem dobu ima onih koji pozivaju da je glava zaista u Husejnovom turbetu, a jedan od njih je i Husejn Muhammed Jusuf, koji drži da su pogriješili svi koji kazuju drugačije. Njegovi argumenti su snovi i otkrovenja koja su se ukazala pojedinim opsjenarima da tu sigurno počiva Husejnova glava. Potom je zaključio po pravilu koje je sam izmislio: ”Glava je sigurno u Kairu, jer imamo sumnju koja se kosi s nečim što je nedvojbeno, a nedvojbeni su snovi ljudi koji imaju otkrovenja.”[2]

Čini se da je i nacionalizam uveliko utjecao na ove proglase vezane za Kairo, što nalazimo kod Es-Sahavija koji ovaj problem eksplicitnije spominje.[3]

Bez obzira na to, možemo rezimirati kako su argumenti za mišljenje da je Husejnova glava završila u Kairu direktno povezani sa pretpostavkom da je prethodno bila u Askelanu, a kako smo prethodno vidjeli na osnovu stanovitih dokaza da to nije istina, tako automatski otpada i kairska teza. Dakle, spomenuto mjesto u Kairu na kojem je poslije izgrađeno turbe i koje je danas poznato po imenu Husejnovo turbe zasigurno nema nikakve veze sa Husejnovom, r.a., glavom i mezarom.

Postavlja se pitanje, ako je utvrđeno da glava koja je bila ukopana i nađena u Askelanu nije Husejnova, kada se pročulo suprotno i o čijoj se glavi uistinu radi? Na ovo odgovara En-Nuvejri: ”Neki je čovjek vidio u snu dok je bio u Askelanu, da je Husejnova glava u ovom mjestu, pa je u snu tačno vidio gdje je to mjesto. Poslije su je ekshumirali s toga mjesta, a to je bilo u doba El-Muntesirabillaha el-Ubejdija koji je vladao Egiptom, i u području njegovog vezira Bedra el-Džemalija, koji je tu u Askelanu za nju izgradio turbe.”[4] Poslije toga ju je El-Efdal ponovo ekshumirao i nakon što ju je natopio mirisom, ukopao ju je na drugo mjesto, također u Askelanu, sagradivši na njemu ogromno turbe.[5]

Vidimo kako su Ubejdije požurile sagraditi turbe na osnovu običnog sna jednog čovjeka, međutim onaj koji poznaje njihovu povijest tome se uopće neće čuditi. Njihov kompleks da ih ljudi ne smatraju Husejnovim potomcima učino je da čine takve stvari, pa između ostalog i da se s ovim postupkom pokažu pred javnošću. Navodno postojanje Husejnove glave u Askelanu i njihova pažnja prema njoj, izgradnja turbeta, skupa ukrašavanja i kićenja navest će ljude da kažu: Da oni nisu rodbinski povezani sa Husejnom,

[1] *Measerul-inafe*, 1/120, *El-Hutatul-Makrizijje*, 1/427, a kaže: ”Čuo sam one koji pričaju hikaje...”
[2] *Husejnu sejidu šebabi ehlil-Dženne*, 149-153.
[3] *Et-Tuhfetul-latifa*, 1/513, Es-Sehavi.
[4] *Nihajetul-erb*, 20/478.
[5] *Ittia'zul-hunefa*, 3/22.

ne bi se ovoliko brinuli za njega! Osim ovoga postojao je i politički motiv da se širi glas o Askelanu kao mjestu gdje je Husejnova, r.a., glava. Naime, time su prkosili drugim muslimanskim državicima koje su nicale u Šamu. U doba vladavine El-Munteserunillaha uspostavljena je i Seldžučka država, nakon što je vojskovođa Tugrlobok es-Seldžuki 447. h.g. uspio osvojiti Bagdad.[1]

Ubejdijama je to bilo i svojevrstan štit za Egipat, u kojem je inače granica bila postavljena na krajnjem sjeveru, jer su vojnici koje bije glas da čuvaju Husejnov mezar imali poseban podsticaj da se bore i da ga brane, posebno ako bi izgubili svoju prodornost prema Šamu, ili ako bi bili napadnuti od strane Seldžučke države koja je u to vrijeme bila krajnje moćna.

Kada su poslije krstaši napali područje Šama, uspjeli su pomesti uspostavljene muslimanske državice i okupirati Palestinu i Kuds, a Ubejdije su strahovale da neće osvojiti i Askelan, pa su odabrali Kairo kao najsigurnije mjesto gdje će premjestiti glavu. Ovako su, po njihovom mišeljnju, pred ljudima ostali brižni prema glavi njihova praoca Husejna, r.a., a i udaljeniji od sumnji koje su im spočitavali.

Zanimljivo je da ne postoji ni jedno djelo koje spominje da je glava zaista bila u Askelanu i da je ekshumirana u Egipat sve do namjesništva fatimijskog vođe El-Mustensara. Ovo dakle aludira na podvalu od strane Ubejdija na osnovu koje su postigli određene interese.

Ibn Tejmije navodi da je glava koja se premještala sigurno nije Husejnova, r.a., nego jednog uglednika.[2] Također je i Omer ibn Ebil-Meali isključio mogućnost da bude u Askelanu i uopće u Egiptu jer nema nijedne knjige iz povijesti da bilježi kako je premještena u Askelan ili u Egipat.[3] Ibn Dehije je opet zabilježio da postoji koncenzus oko toga da je Husejnovo turbe u Kairu lažno i da su to učinile Ubejdije iz svojih prljavih interesa. Allah je poslije dao da im je država propala, kaznivši je ishodom suprotnom od onoga koji su očekivali.[4]

I drugi su učenjaci isključili mogućnost da je u Egiptu, između ostalih Ibn Dekik el-I'd, Ebu Muhammed Halef ed-Dumjati, Ebu Muhammed ibnul-Kastalani i Ebu Abdullah el-Kurtubi.[5]

Ibn Kesir je opet naveo sljedeće: ”Frakcija Fatimija, koja je vladala Egiptom od 400. do 560. h.g., proglašavala je da je Husejnova glava stigla do egipatske oblasti, pa su je u njoj pokopali i tu napravili poznato turbe, a koje je nakon 500. hidžretske godine prozvano Husejnova kruna.”

---

[1] *En-Nudžumuz-zahire*, 5/57, El-Otabuki.
[2] *Tefiru suretil-Ihlas*, 265, *R'esul-Husejn*, 178, prenoseći od El-Kastelanija.
[3] *Nihajetul-erb*, 2/481, En-Nuvejri. Čak ni Mevkifuddin el-Meliki eš-Šafiji ne spominje da je u Kairu, u svojoj knjizi *Muršiduz-zuvvar ila kuburil-ebrar*.
[4] *R'esul-Husejn*, 186.
[5] Ibid, 186, 187.

Dakle, niz je prvaka među učenjacima koji su naveli da nema osnove za takve nešto i da su ovime Fatimidi htjeli širiti laži o tome da su u srodstvu (sa Husejnom), a oni su u tome obični lažovi i prevaranti. Između ostalih, kadija El-Bakalani je živio u njihovoj državi, pa je kazao: ”Većina njihovih ljudi propagira stvari poput ove, a donijeli su nečiju glavu i ukopali je u spomenutu džamiju, te rekli: Ovdje je Husejnova glava! Tako su ovo proturili vjerujući tako, a Allah najbolje zna.”[1]

Allah je odredio da ostane odgovornost na Ubejdijama i da im se ne prekida grijeh zbog onoga što čine hudočasnici na ova turbeta i mezare, čineći dovu umrlim, skrušeno tražeći pomoć, veličajući ih više nego džamije i više nego samu Allahovu kuću Kabu. Nesumnjivo da Ubejdije nose grijehove poput onih koji su došli poslije njih i činili navedene prestupe, jer su oni podigli ova turbeta. Tako su se kršćani počeli porediti sa muslimanim, a kako navodi Ibn Tejmije, govorili bi im: ”Mi imamo svoga gospoda i svoju gospu, a i vi imate svoga gospoda i svoju gospu, naš je gospod Mesija, a gospa Marija, a vaš je gospod Husejn, a gospa Nufejsa.”[2]

Medina

Vidjeli smo da nema osnove da je Husejnova glava i u jednom od prethodno spomenutih gradova. Ostalo je da vidimo je li u Medini. Ibn Sa'd bilježi preko seneda koji počinje od grupe, da je Jezid poslao Husejnovu glavu Amru ibn Sa'du u Medinu, pa ju je on zavio u ćefine i ukopao u mezarju Beki'a, uz mezar njegove majke Fatime kćerke Allahovog Poslanika, s.a.v.s.”[3]

El-Belazeri navodi da im je pričao Omer ibn Šubbe, a njemu Ebu Bekr Isa ibn Ubejdullah ibn Muahmmed ibn Omer ibn Alija ibn Ebi Talib, prenoseći od svoga oca da je kazao: ”Glavu je poslao Jezid, Amru ibn Seidu u Medinu.”[4] Vidimo da je ovo predanje prenio jedan od članova Ehli-bejta, a nesumnjivo je da su Husejnovi potomci najčuvarniji u pogledu sudbine glave njihovog pradjeda, tako da se ovo predanje stavlja ispred ostalih kada je riječ o navedenom pitanju.

Ovdje ćemo opet spomenuti da je Jezid lijepo postupio s Husejnovom, r.a., porodicom i da je iskazao svoju žal zbog onog što se odigralo, što znači da bi odavanje poštovanja prema Husejnovoj glavi bio

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/205, *A'kdul-džumman*, 283, El-Ajni.
[2] *R'esul-Husejn*, 164.
[3] Ibn Sa'd, 5/238, 398-400, *Tarihul-islam*, 20, *Tamamul-menun*, 205, Es-Semhudi, 3/909.
[4] *Ensabul-ešraf*, 3/217, sa slabim senedom, jer je u njemu Ubejdullah ibn Muhammed ibn Omer koji je se ne može prihvatiti, a za Ebu Bekra Isaa nisam našao ocjenu.

prirodan nastavak lijepog odnosa prema njegovoj porodici. Slanjem glave u Medinu i uputama da je ukopaju kraj mezara njegove majke, Jezid bi bar donekle odao poštovanje prema Husejnu i njegovoj porodici, ali i njegovim rođacima i poznatim ashabima i tabiinima u Medini.

Također, ovo odgovara tadašnjim običajima da se u vremenima nereda, kada bi pala glava koja nije iz njihovog plemena, tijelo poginulog preda njegovima. Tako je i Hadždžadž učinio sa Ibn Zubejrom, čije je tijelo, nakon što ga je ubio i razapeo, predao njegovoj porodici, a među njima dvojicom je okršaj bio puno žešći nego je bio između Husejna i njegovih protivnika.[1]

Dodajmo još da nismo našli ni jednu kritiku na Jezidov račun o tome šta je poduzeo u vezi s Husejnovom glavom, ni od strane Ehli-bejta, ni od ashaba, ni od tabiina. Mislim da bi u slučaju da je Jezid postupao onako kako stoji u pojedinim predanjima, koja govore o pronošenju glave od mjesta do mjesta i o njenom nipodaštavanju pred narodom, ashabi i tabiini postupili sasvim drugačije, i ne bi odbili da se priključe pokretu protiv Jezida na dan El-Hurre, nego bi se priključili njegovom glavnom oponentu Ibn Zubejru.

Gornji stav je podržao i hafiz Ebu Ja'la el-Hemdani, rekavši: ”Glava je ukopana u blizine njegove majke Fatime, r.a., i to je najispravnije što je kazano o ovom pitanju.”[2] Isto zastupaju i rodoslovci Ez-Zubejr ibn Bekkar i Muhammed ibn Hasan el-Mahzumi.[3] Također, Omer ibn Ebil-Meali Esed ibn Ammar u svojoj knjizi navodi: ”Sud između istine i laži o tome gdje je Husejnova glava pripada mnogobrojnoj pouzdanoj ulemi, kao što je Ibn Ebi Dunija, Ebuul-Muejid el-Havarizmi i Ebul-Feredž el-Dževzi koji tvrde da je glava ukopana u mezarju Beki'a u Medini.”[4] Ovo zastupa i Kurtubi[5], a Ez-Zerkani navodi da je Ibn Dihje rekao da je to jedino istina.[6]

Ibn Tejmije također bliži je ovom stavu, a razlog za to je činjenica da su ovo stanovište zauzeli pouzdani učenjaci i historičari, kao što su Ez-Zubejr ibn Bekkar, autor rodoslovlja Kitabul-ensab, Muhammed ibn Sa'd el-Vakidi, autor djela *Et-Tabekat*, i drugi osim njih koji su poznati kao povjerljivi, učeni i informirani. Oni najbolje poznaju ovo pitanje i istinitije pričaju od historičara koji prenose izmišljotine i laži i u čije se znanje ne može pouzdati. Ponekad čovjek bude iskren, ali ne posjeduje znanje o senedima da bi uvidio šta je prihvatljivo a šta ne, ili je slabog pamćenja, ili je

[1] *R'esul-Husejn*, 183.
[2] *Et-Tezkire*, 2/295.
[3] Ibid, *Nurul-ebsar*, 121, Eš-Šeblendži.
[4] *Er-Reddu a'la el-muta'ssibil-a'nid*, 17, Ibnul-Dževzi, *Nihajetul-erb*, 20/480, 481, En-Nuvejri, *Dževahirul-a'kdejn*, 17, Es-Semuhudi.
[5] *Et-Tezkire*, 2/295.
[6] *Mešahidus-Safa*, 10.

uočeno da griješi, ili dodaje u predanjima, kao što je slučaj s mnogima koji prenose vijesti i događaje iz povijesti.[1]

Ostaje na kraju, na osnovu svega navedenog i shodno pouzdanim predanjima koja kazuju o Jezidovom korektnom odnosu prema Husejnovoj porodici, da zaključimo kako je najbliže stvarnosti da je Jezid, kao posljednji izraz poštovanja, poslao Husejnovu glavu da je ukopaju u medinsko mezarje kraj njegove majke Fatime, r.a.

Razmotrit ćemo ovdje još pitanje osnovanosti Husejnove, r.a., opozicije. Naime, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je u jednom hadisu: "... A ako vam se pojavi drugi (koji poziva da je halifa) i započne sukob, ubijte ovog drugog."[2]

Husejnu, r.a., nije bio ponuđen mir, pa da ga on nije prihvatio, a potom, njegov dolazak je bio na poziv stanovnika koji su ga željeli i tražili, a ne njegova inicijativa. Nevevi ovako komentira navedeni hadis: "Riječi 'ubijte (udarite po vratu) ovog drugog' znače da ovog drugog treba zaustaviti jer je izašao na legitimnog vođu muslimana, a ako se ne može zaustaviti osim ratovanjem, onda se podiže rat protiv njega. Ako u ovom okršaju bude potrebno obračunati se lično s njim, dozvoljeno ga je likvidirati i to za sobom ne povlači njegovo pravo na krvarinu i sl., jer je takav zulumćar i inicijator sukoba."[3] Po ovome je dakle Ibn Zijad i njegova vojska strana koja je nasrnula na Husejna, r.a., da ga likvidira, i porod toga što je on nudio primirje. U pogledu Husejna također, savjete i preporuke od strane ashaba i tabiina ne treba razumijevati da su ga doživjeli kao nekoga koji otvara front sa imamom muslimana, jer bi u tom slučaju njegova krv bila dozvoljena i bez ikakavih konsekvenci, kao što to navodi Jusuf el-A'šš[4]. Naprotiv, preporuke i i savjeti od strane ashaba, r.a., bili su zasnovani na njihovom viđenjenju opasnosti koja je Husejna vrebala od strane Kufljana, poznatih po lažima i prevarama. Dakle, sa ove strane, Husejn je pogriješio, ali je to bila ovodunjalučka greška koja ne šteti njegovom ugledu, dok sa šerijatske strane on nije napravio grešku, jer se rukovodio svojim idžtihadom, po kojem je smatrao da je kadar ispuniti što je planirao.[5]

Ashabi, r.a., koji su bili u Hidžazu, Egiptu, Iraku i Šamu a nisu slijedili Husejna, r.a., također ga nisu ni optužili da je u krivu i da griješi, jer se on rukovodio idžtihadom, a on je tipičan primjer za one koji donose idžtihad."[6]

---

[1] *R'esul-Husejn*, 170.
[2] *Sahihu Muslim*, s Nevevijevim komentarom, 12/233, 234.
[3] Ibid.
[4] *Ed-Devletul-umevijje*, 168.
[5] *El-Mukaddime*, 1/271, Ibn Haldun.
[6] Ibid.

Ibn Tejmije je ovo ovako rezimirao: ”Vjerovjesnikovi, s.a.v.s., hadisi koji kazuju da treba ubiti onoga koji iziđe iz džemata ne odnose se na Husejna, r.a., jer on nije bio izašao iz džemata i nije htio da ulazi u sukob, nego je zahtjevao da se vrati u Medinu, ili da ode u neku muslimansku pokrajinu, ili da ode Jezidu, kao pripadnik džemata i odbijajući da razjedinjuje ummet. Kada bi najnevrijedniji čovjek ovako nešto zahtjevao, trebalo bi mu udovoljiti, a udovoljiti Husejnu još je obaveznije.[1] Dakle, on se nije borio tražeći vlast, ubijen je nakon što je ponudio jedan od tri zahtjeva, i nakon što je odbio da bude zarobljenik – ubijen je nepravedno.[2]

[1] *Minhadžus-sunne*, 4/556.
[2] Ibid, 6/340.

Zaključci vezani za Husejnovo ubistvo

Nakon analize i rezultata do kojih smo stigli, zaključit ćemo s našim uvjerenjima koja su vezana za Husejnovo ubistvo, a poslužit ćemo se narednim Ibn Tejmijinim govorom: ”Nema sumnje da je Husejn nepravedno ubijen, kao što su nepravedno ubijeni i neki drugi šehidi, i njegovo je ubistvo grijeh prema Allahu i Njegovom Poslaniku, onih koji su ga ubili, i onih koji su pomogli da se ubije, i onih koji su zadovoljni što je ubijen. Njegovo je ubistvo grijeh koji je pogodio njegovu porodicu i sve muslimane, a njemu pripada stepen šehida i povećanje deredže i vrijednosti. On i njegov brat su od Allaha već počašćeni srećom koja se ne postiže osim s nekom vrstom kušenje, i niko od Ehli-bejta nije odlikovan kao što su oni odlikovani – odgajani su u okrilju islama, u najvećem ponosu i najljepšem spokoju, a na kraju je jedan otrovan, a drugi ubijen, da bi time postigli stepen sretnika i šehida.”[1] Ovakav je stav onih koji pretenduju istinu, i on predstavlja najodmjereniju ocjenu, pored dviju krajnosti koje postoje o ovom pitanju.[2] Vjerujemo, kao što je to potvrđeno u hadisu, da su Hasan i Husejn prvaci među džennetskim mladićima.[3] Znamo i vjerujemo da ih je Vjerovjesnik, s.a.v.s., izuzetno volio, a znao je reći: ”Husejn je od mene i ja sam od njega, Allah voli onoga ko njega voli. Hasan i Husejn su potomci iz Ehli-bejta.”[4] I mi volimo one koje je Poslanik, s.a.v.s., volio.

Bagdadi također navodi stanovište ehli-sunneta prema Ehli-bejtu: ”Podrška i zaštita se daje Hasanu i Husejnu, i poznatim potomcima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., poput Husejna ibn Hasana, Abdullaha ibn Hasana, Alije ibn Hasana Zejnulabidina, Muhammeda ibn Alije ibn Husejna el-Bakira i Džafera ibn Muhammeda es-Sadika. A isto odnose i prema ostalim Alijinim potomcima poput Abbasa, Omera, Muhammeda ibnul-Hanefijje, i ostalih koji su bili na putu njihovog oca.”[5]

---

[1] *Minhadžus-sunne*, 4/550

[2] Ibid, 553.

[3] *El-Musned*, 3/3, 62, 64, 82, 5/391, 392, Imam Ahmed, *Es-Sunen*, 5/566, Tirmizi, koji kaže: ”Hadis je sahih”, *El-Ihsanu bitertibi sahihi Ibn Hiban*, 9/55 (6920), Ibn Belban, *El-Mustedrek*, 3/167, Hakim, *Tarihu Bagdad*, 2/185, 4/207, 6/372, 9/232, 11/90. Ovaj je hadis mutevatir, vidjeti: *Fejdul-kadir*, 3/415, El-Menavi, *Nuzumul-mutenasir*, 235, El-Ketani.

[4] *El-Musned*, 4/172, Imam Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/771, 772, isti autor, *El-Edebul-mufrid*, 133, (366), Buhari, *Et-Tarihul-kebir*, 4/2/414, 415, isti autor, *Es-Sunen*, 5/659, Tirmizi, koji kaže: ”Hadis je dobar”, *Es-Sunen*, 1/15, Ibn Madže, *El-Ihsanu bitertibi sahihi Ibn Hiban*, 9/59, (6932), *El-Mu'džemul-kebir*, 3/32, 41, a Hejsemi u *Ez-Zevaidu* (9/181) navodi da mu je sened dobar, *El-Mustedrek*, 3/177, 2/288, 440, 531, Hakim, s vjerodostojnim senedima od Ebu Hurejre.

[5] *El-Ferku bejnel-firek*, 306.

Sadik Hasan Han navodi sljedeće: ”Oni (ehli-sunnet) vole Ehli-bejt – Poslanikovu, s.a.v.s., porodicu, podržavaju je i štite, čuvajući oporuku koju im je ostavio Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada je na poznati dan u Gadiru Hanu[1] (dva puta) rekao: ’Allahom vas opominjem, da čuvate moju porodicu.’”[2] A svome je amidži Abbasu, kada mu se žalio da ga pojedine Kurejšije ne susreću vedro, rekao: ”Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, neće vjerovati dok vas ne budu voljeli u ime Allaha i zato što ste moj rod.”[3]...[4]

Hafiz Ibn Kesir je opet napisao sljedeće: ”Svakog muslimana treba rastužiti njegovo (Husejnovo) ubistvo, jer on je jedan od prvaka među muslimanima i učenjak među ashabima, i sin je kćerke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., najvrijednije njegove kćerke. A bio je pobožnjak, hrabar i plemenit.”[5] plemenit.”[5]

Husejnovo je ubistvo bez ikakve dileme veliki grijeh, a počinitelj, onaj koji je time zadovoljan i onaj koji je pomogao ubistvu zaslužuju Allahovu kaznu. Učenjaci su ovaj zločin označili neprimjerenim i neprihvatljivim u svakom slučaju. Ibrahim en-Nehi' je rekao: ”Da sam bio od onih koji su ubili Husejna, pa da poslije uđem u Džennet, stidio bih se pogledati u oči Allahovog Poslanika, s.a.v.s.”[6]

Ovdje valja skrenuti pažnju na vrlo bitan momenat. Naime sigurno je da Husejnovo ubistvo nije krupniji grijeh od ubistva vjerovjesnika i prvaka među ashabima, poput onih koji su poginuli u ratu protiv Musejleme, poput šehida na Uhudu i na izvoru Meu'ne, i poput Osmanovog i Alijinog[7] ubistva. Dakle, mi ne smatramo u vezi Husjena ono što smatraju pojedini ekstremisti, da je to najveći grijeh, pokazivajući neumjerenu žalost i bol, koji su nerijetko samo predstava[8].

Husejnov otac Alija, r.a., također je ubijen kada je krenuo na sabah-namaz, u petak, sedamnaestog mjeseca ramazana, 40. h.g., pa se opet za njim ne pokazuje takva bol i tuga.

Osman, r.a., bio je opet bolji od Alije, r.a., shodno vjerovanju ehli-sunneta, a i on je ubijen, u mjesecu zul-hidždžetu, 36. h.g., u svojoj kući. On

---

[1] Mjesto između Mekke i Medine, udaljeno dvije milje od Džuhfe. (*Mu'džemul-buldan,* 4/188.)
[2] Muslim (2405).
[3] *Musned Ahmed*, 1/207, 208, 4/65 (1773), a Ahmed Šakir navodi da mu je sened vjerodostojan, *Musned Ahmed el-Umevi*, 64.
[4] *Katfus-semeri fi bejani akideti ehlil-eseri*, 101, 102, Sadik Hasan Han.
[5] *El-Bidajetu ven-nihajetu,* 1/205.
[6] *El-Mu'džemul-kebir*, 7/195, a Hejsemi (9/194) navodi da su prenosioci pouzdani, Ibn Asakir, 260, *El-A'kdul-ferid*, 4/383, *Tehzibul-kemal*, 6/439, *Tehzibut-tehzib*, 2/306, Ibn Tejmije, 4/599, 560.
[7] Ibn Tejmije, 4/599, 560.
[8] *El-Bidaje ven-nihaje*, 9/204.

je sasječen od uha do uha[1], a nepravda njemu učinjena veća je nego ona učinjena Husejnu, i njegova izdržljivost i sabur bili su potpuniji nego kod Husejna, a obojica su šehidi.[2]

Također, ummet Osmanovo, r.a., ubistvo strožije osuđuje nego Husejnovo, r.a., ubistvo, a vojska koja je podržavala Husejna, nije ga podržala kao što je Osmanova vojska podržala Osmana, niti su Husjenovi pomagači ustali da se osvete za njega, kao što su Osmanovi ustali da se osvete za njega, i nije zbog Husejnovog ubistva nastalo nereda, smutnje i zla kao što je to nastalo zbog Osmanovog ubistva, niti je njegovo ubistvo osuđeno od strane Allaha, Njegovog Poslanika i vjernika tako strogo kao što je osuđeno Osmanovo ubistvo. Jer Osman je bio jedan od prvaka u islamu, bio je halifa muslimana kome su svi muslimani dali prisegu, a za sve vrijeme njegove vladavine nije ubio niti je isukao sablju ni na jednog pripadnika ummeta. On je vodio muslimane u okršaj s nevjernicima, a sablje u dobu njegovog hilafeta su bile, kao što su bile i u Ebu Bekrovom i Osmanovom hilafetu, iskukane ka nevjernicima, a nikada prema muslimanima. Potom, htjeli su da ga ubiju dok je bio halifa, a on je to strpljivo podnosio i nije podigao rat da bi sebe odbranio. Za ovo on nesumnjivo ima veću nagradu, i zbog ovoga je njegovo ubistvo teži grijeh od ubistva onog koji nije imao vlast nego je izašao da je traži, pa kada je nije uspio dobiti, protiv njega su se borili pomagači onih koji su ga zvali da preuzme vlast.

A zasigurno je borba za odbranu sebe i svoje odgovornosti bolja od borbe onoga koji traži, jer prvi čuva svoje, a potonji uzima od drugih. Osman je izbjegao borbu da bi sačuvao stabilnost hilafeta, čime je bolji od Husejna i zbog čega su njegove ubice gore od Husejnovih ubica.

Nadalje, Osmanovi pomagači su bili Muavija i stanovnici Šama, Husejnovi El-Muhtar ibn Ebi Ubejd es-Sekafi i njegovi prijatelji, a Muavija je bez dileme bolji do El-Muhtara, jer je ovaj potonji prevarant koji se poslije proglasio poslanikom.[3]

Omer ibn Hattab, r.a., bolji je od Osmana i Alije, r.a., ubijen je u mihrabu dok je klanjao sabah-namaz, ali muslimani nisu uzeli taj dan za dan žalosti. Potom, Ebu bekr bio je bolji od njega, ali muslimani nisu uzeli dan kada je umro za dan žalosti. I na kraju, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je prvak među u svim Ademovim, a.s., potomcima i na dunjaluku i na ahiretu, i Allah mu je uzeo dušu kao što je uzeo i vjerovjesnicima prije njega, ali niko nije uzeo dan njegove smrti za dan žalosti.[4]

Onaj koji proučava Kur'an i vjerodostojan sunnet i sretne određene dokaze oko njega ili o njemu samom, zna da je to potvrda Allahovih riječi:

---

[1] Ibid, 9/205.
[2] *Minhadžus-sunne*, 2/67.
[3] Ibid, 4/328, 329.
[4] Ibn Kesir, 9/205, *Letaiful-mea'rif*, 52, 53, Ibn Redžeb.

”Mi ćemo im pružiti dokaze Naše u krajevima Zemlje, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur’an istina. A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj svemu svjedok?”[1] Uzvišeni Allaha pokazuje Svojim robovima ajete u njima samima i oko njih da im bude potpuno jasno da je Kur'an istina, i da su njegove vijesti tačne i njegove upute pravedne. Rekao je Uzvišeni: **”Riječi Gospodara tvoga vrhunac su istine i pravde; Njegove riječi niko ne može promijeniti i On sve čuje i sve zna.”**[2] Ovim ciljamo reći da i velik čovjek, bio od ashaba ili tabiina ili onih poslije njih, može nekada načiniti idžtihad s primjesama običnih pretpostavki i nepotkrijepljenog mišljenja, koji zbog toga ne treba prihvatiti i slijediti, bez obzira što je on jedan od evlija i pobožnjaka. Jer to može biti iskušenje za dvije strane, za onu koja takvog čovjeka poštuje i želi ga slijediti kao znak ispravnosti njegovog stava, i za drugu stranu koja to negira i smatra pogreškom i mrljom u njegovoj pobožnosti, i štaviše, u njegovom vjerovanju, do te mjere da ga nekad proglase nevjernikom. Međutim, obje ove strane su u krivu.[3]

[1] Fussilet, 53.
[2] El-Ena'm, 115.
[3] *Minhadžul-sunne*, 4/542.

Epilog

Pošto smo ukratko izložili Husejnov, r.a, životopis, sa detaljima iz sekvenci njegovog života koji su ga poveli do vječnog šehadeta, ostaje nam da pojasnimo određene odredbe i naredbe koje imaju neposrednu vezu s ovim slučajem. Ikao svakog muslimana žaloste nedaće koje su pogodile Muhammedovog, s.a.v.s., unuka, one ga ipak ne smiju izvesti izvan Poslanikovih, s.a.v.s., granica i naredbi koje su učenjaci iz Ehli-bejta striktno čuvali i strogo pazili da se njih drže i po njima djeluju, naređujući i drugima da tako čine.

Spomenut ćemo zato pojedine hadise Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i govor nekoliko učenjaka Ehli-bejta koji nedvosmisleno zabranjuju jadikovanje i upućuju na strpljivost i sabur.

Buhari je zabilježio hadis koji se prenosio preko Mersuka i Abdullaha, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: ”Nije od nas onaj koji se udara po licu i cijepa odjeću i koji priziva kako se prizivalo u džahilijetu.”[1] Imam Muslim opet preko Ebu Malika el-Eša'rija bilježi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Narikača koja se ne pokaje prije smrti doći će na Sudnjem danu u odjeći od katrana i oklopu od šuge.”[2] A Nesai je zabilježio od Jezida ibn Evsa ibn Ebi Muse da je jednom pao u nesvijest, pa je za njim teško plakala njegova supruga, a kada se ovaj osvijestio upitao ju je zar ne zna šta je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao?! Upitali su ga šta je rekao, a on je odgovorio: ”Nije od nas onaj koji nariče, brije kosu i cijepa odjeću.”[3] Ibn Madže preko Ebu Umame bilježi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prokleo ženu koja se udara po licu, cijepa odjeću i priziva prokletstvo i propast.”[4]

Među imamijama je El-Kulejni zabilježio preko svog lanca prenosilaca da je imam Džafer es-Sadik tumačio Allahove riječi, kada su žene davale Poslaniku prisegu: **”...da ti neće ni u čemu, što se zna da je dobro, poslušnost odricati”**[5], te je rekao: ”ono što se zna da je dobro” jeste da ne cijepaju svoju odjeću, da se ne udaraju po licu, da ne prizivaju prokletstvo, da ne idu na mezarje, da ne oblače crninu i da ne raspuštaju kosu.”[6] Također, En-Nuri et-Taberisi bilježi da je imam Džafer es-Sadik rekao: ”Kome je Allah podario određenu nafaku, pa on kod te nafake dođe s frulom, taj je porekao tu nafaku, a ko bude iskušan iskušenjem, pa dovede

[1] Buhari, poglavlje: Dženaze (1232), Muslim, poglavlje: Vjerovanje (103).
[2] Muslim, poglavlje: Dženaze (2208).
[3] Nesai (1856), a Albani ga ocijenio vjerodostojnim.
[4] Ibn Madže, poglavlje: Dženaze, (1585), a Albani ga ocijenio vjerodostojnim.
[5] El-Mumtehana, 12.
[6] *El-Kafi*, 5/526, 527, El-Kulejni.

narikaču, taj ju je učinio uzaludnom (tj. bez nagrade za nju). ”[1] U istom je djelu zabilježio da je Dažbir el-Ensari, r.a., pričao kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u bolesti od koje će umrijeti, rekao Fatimi, r.a: ”Žrtvova bih za tebe i oca i majku, pošalji mi svoga muža.” Poslije, Fatima, r.a., stade plakati i govoriti: ”Kakvog li jada zbog nedaće tvoje, oče moj?!” A Allahov Poslanik joj reče: ”Nemoj zbog mene cijepati odjeću, i nemoj se udarati po licu, i ne prizivaj zbog mene propast.”[2]

A malo poslije bilježi i sljedeće predanje u kojem Ibn Mesud, r.a., kaže: ”Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: ’Nije od nas onaj koji se udara po licu i cijepa odjeću.’”[3] A zabilježio je i da je Džafer es-Sadik prije nego što će izdahnuti oporučio: ”Nemojte da se zbog mene udaraju po licu, niti da cijepaju odjeću, jer nema žene koja cijepa svoju odjeću, a da je ne snađe glavobolja, i što više čini, više je boli. ”[4]

Nuruddin es-Semhudi je u svojoj knjizi *Dževahirul-a'kdejn*[5] rezimirao kakav stav treba imati prema Husejnovom ubistvu: ”To što je Husejn, r.a., pao kao šehid na dan ašure predstavlja počast od Allaha, dž.š., i dodatnu deredžu vrijednosti i položaja kod Uzvišenog Gospodara, s kojom se pridružuje plemenitoj skupini Ehli-bejta i ostavlja ponižene one koji su ga napadali i napravdu mu nanijeli. Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitan koji su ljudi s najvećim iskušenjima, odgovorio je: ”Vjerovjesnici, pa potom dobri ljudi, a poslije oni poput njih (po dobroti), pa oni poput njih...” Čovjek biva iskušavan shodno svojoj vjeri, pa ako bude čvrst u vjeri, iskušenja će mu biti veća, a ako vjeri bude slab, ublažit će se. A nedaće prate vjernika sve dok hodi po zemlji i dok ne ostane bez grijeha. Na dan ašure, kada se vjernik prisjeti kušenje koja je zadesila Husejna, r.a., on će se Allahu obraćati onako kako se obraća u nedaći, govoreći ”svi smo mi Allahovi i svi se Njemu vrćamo,”[6] onako kako mu je naredio Uzvišeni Gospodar, kako bi postigao nagradu koja mu je obećana u Allahovim riječima: **”To su oni kojima pripadaju blagoslovi od Gospodara njihova i milost; ti su na Pravom putu.”**[7]

A plodovi kušenji koje Allah, dž.š., obećava strpljivima su osigurani, kaže Uzvišeni: **”Samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni. ”**[8] Znat će da su te nevolje od Onoga Koji daje kušnje, a svijest o

[1] *Meustedrekul-vesail*, 2/450.
[2] Ibid, 451.
[3] Ibid, 452.
[4] Ibid.
[5] *Dževahirul-a'kdejn*, 465.
[6] Govoriti: Inna lillahi ve inna ilejhi radžiu'n.
[7] El-Bekare, 157.
[8] Ez-Zumer, 10.

o tome će odagnati njihovu gorčinu i težinu, kao što kaže Uzvišeni: **”A ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga, jer ti si pred Našim očima.”**[1]

Upitani su neki mudri ljudi, kada će im biti lahko da se udaraaju po licu i cijepaju odjeću, pa su odgovorili: Kada budemo kraj nekog koga volimo, a njemu je nedaća sreća, surovost lojalnost i nevolja nagrada...

Pametan čovjek će dakle dan ašure iskoristiti da učini što je više moguće ibadeta i dobročinstva. Poslanik, s.a.v.s., tako je podsticao da se posti na dan ašure, a to se još može upotpuniti raznim korisnim i dobrim djelima. Taj se tada može nadati da biti upisan među one koji vole dobre prethodnike. On neće taj dan uzeti za oplakivanje, naricanje i jadikovanje, kako se to radilo u džahilijetu, jer to ne liči na ahlak pripadnika Ehli-bejta, niti su oni tako radili, a da jesu, onda bi dan kada je na ahiret preselio Allahov Poslanik s.a.v.s., uzeli za dan žalosti i obilježavali ga svake godine. Takvi postupci su obično zavaravanje od šejtana i njegovih pomagača.

Allaha molimo da nas sastavi sa Husejnom, r.a., u društvu s njegovim djedom, poslanikom Mustafom, s.a.v.s.

[1] Et-Tur, 48.

Sadržaj

Predgovor 7
Dio I 9
Husejnovo porijeklo, ahlak i položaj 9
Uvod 11
Rođenje 11
Vjerovjesnikova s.a.v.s. pažnja prema Husejnu r.a. 12
Predanja o nadijevanju imena Husejn koja nisu istinita 17
Husejnova svojstva 21
Odijevanje 23
Odjeća bogobojaznosti je najbolja 24
Poznavanje fikha i hadisa 27
Učešće u vojnim pohodima 28
Potomstvo 29
Stihovi koji se pripisuju Husejnu r.a. 35
Kada je poginuo Husejn 36
Odnosi između Husejna r.a. i ashaba r.a. 36
Dio II 39
Husejn i razumijevanje opozicije 39
POGLAVLJE I 41
Razlozi husejnove opozicije 41
O prisezi Jezidu 42
Razlozi zbog kojih je Muavija r.a. predao hilafet
manje vrijednom 48
Kritike na račun Muavije r.a. radi davanja prisege Jezidu 51
POGLAVLJE II 61
Husejnovo r.a. odbijanje 61
Kritika izvora koji navode Husejnovu r.a. opoziciju 63
Prenosilac Ebu Mihnef 63
Prenosilac Ammar ed-Duheni 67
Izgubljena djela koja kazuju o zbivanjima
vezanim za Husejna r.a. 69
Husejnov stav prema Hasanovom ustupanju hilafeta Muaviji 73
Hasan se bojao za Husejna od Kufljana 75
Husejn r.a. odbija dati prisegu Mavijinom sinu Jezidu 77
Husejn napušta Medinu i odlazi za Mekku 81
POGLAVLJE III 87

Husejn i kobni događaj na kerbeli 87
Pisma Kufljana Husejnu 89
Husejnov r.a. odlazak za kufu 91
Odluka da ide za Kufu i slanje Muslima ibn Ukajla 91
Ashabi i tabiini savjetuju Husejna da ne ide za Kufu 93
Kufljani izdaju Muslima ibn Ukajla 98
Husejn stiže na Kerbelu – početak bitke 99
POGLAVLJE IV 111
Osvrti na Husejnovo ubistvo 111
Stav Jezida ibn Muavije prema ubistvu Husejna,
njegovih sinova i rođaka 113
Ko je odgovoran za Husejnovo ubistvo 116
Vojskovođe 120
Rasprava gdje je završila Husejnova glava 128
Zaključci vezani za Husejnovo ubistvo 139
Epilog 143
Sadržaj 147